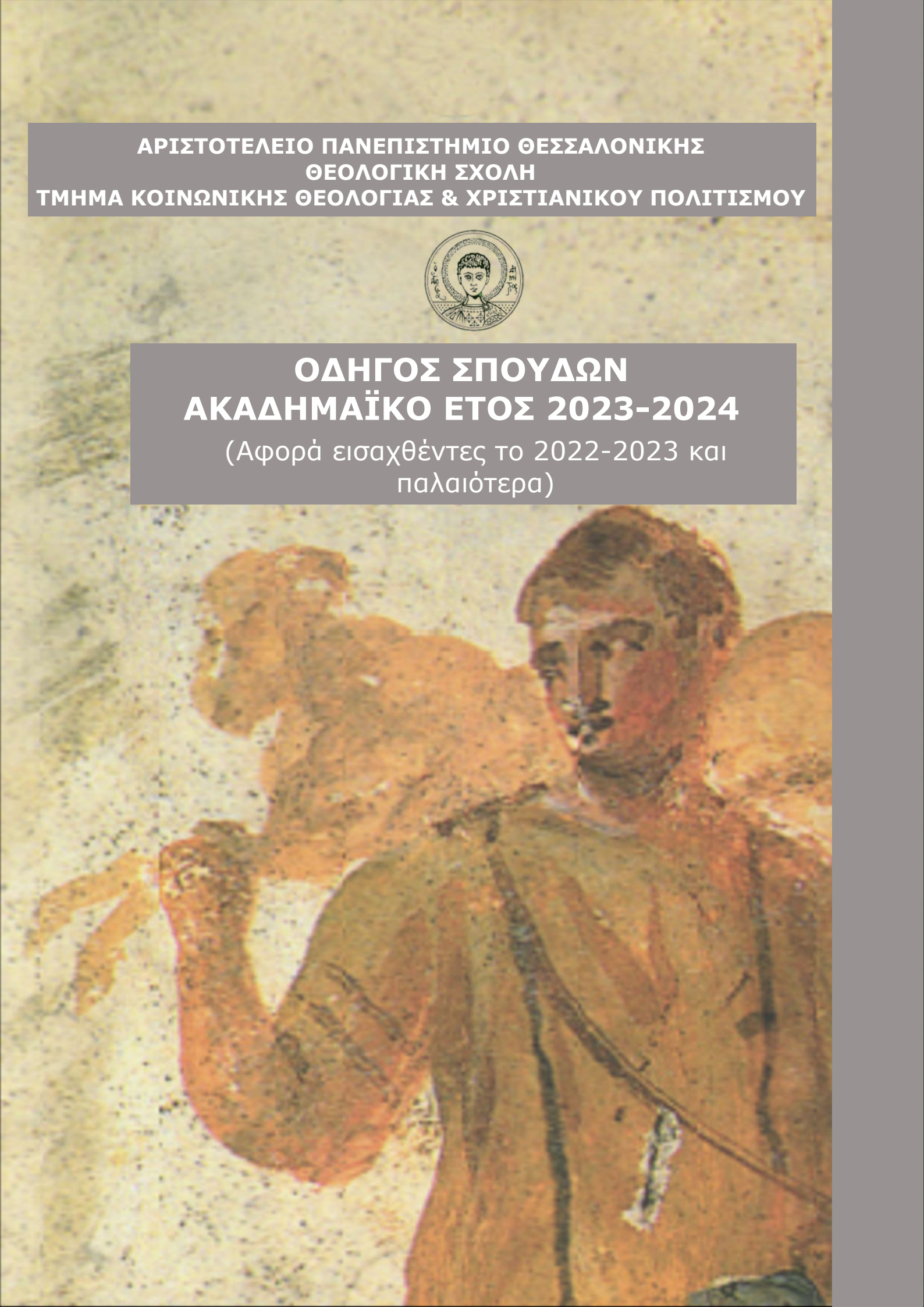

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

**ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2023-2024**

(Αφορά εισαχθέντες το 2022-2023 και παλαιότερα)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2023–2024

Αφορά εισαχθέντες το
ακαδημαϊκό έτος 2022-2023 και παλαιότερα

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΠΣ

Σουλτάνα Λάμπρου, Καθηγήτρια
Ευστράτιος Μουρατίδης, ΕΔΙΠ
Ελένη Αντωνοπούλου, ΕΔΙΠ

Εξώφυλλο: *Ο καλός ποιμήν. «Ανώνυμη Κατακόμβη». Ρώμη (Via Anapo)*

Επιμέλεια εξωφύλλου: Σουλτάνα Λάμπρου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α΄. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	6
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΘ	6
Β΄. Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	7
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.....	8
Γ΄. ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	11
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	11
1. ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ.....	11
2. ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	11
3. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	15
4. ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ.....	16
5. ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	19
Ε.ΔΙ.Π. – ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ - Ε.Τ.Ε.Π.	21
ΑΠΟΣΠΑΣΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	22
Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ.....	22
ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	22
ΟΜΟΤΙΜΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	22
ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΘΕΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	23
ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	23
Δ΄. ΤΟ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ.....	25
1. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ.....	25
2. ΣΥΣΤΗΜΑ ECTS	27
3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	27
4. ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS+ 2014-2023	28
5. ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ.....	30
6. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ.....	31
7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ.....	32
Ε΄. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	33
ΣΤ΄. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΑΠΘ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ	36
Ζ΄. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	37
Η΄. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ	38

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	40
1. Κατάλογος Υποχρεωτικών και Υποχρεωτικών κατ' επιλογήν Μαθημάτων	41
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	44
2. Κατάλογος Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής.....	73
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	76
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	113
1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΣΕ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	113
2. ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ.....	115
3. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗ ΨΑΛΤΙΚΗ-ΧΟΡΩΔΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.....	117
4. ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ	118
5. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ.....	119
6. ΑΣΚΗΣΗ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ-ΑΓΙΟΓΡΑΦΕΙΟ.....	119
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ	120
1. Κέντρο Αγίου Δημητρίου και Αγίου Γρηγορίου Παλαμά	120
2. Εργαστήριο Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής	121
3. Εργαστήριο Βιβλικών Σπουδών	122
4. Εργαστήριο Ιστορίας, Πολιτικής, Διπλωματίας και Γεωγραφίας της Εκκλησίας.....	126
5. Εργαστήριο Λειτουργικών Μελετών	128
ΝΗΣΙΔΑ Η/Υ.....	130
ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΠΘ	131
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΩΝ & ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕΛΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	132

Χαιρετισμός του Προέδρου του Τμήματος

Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού καθηγήτῆ Απόστολου Κραλίδη

Μιλώντας σήμερα για την σπουδή στην θεολογία, έναν όρο με ελληνική προέλευση, αναφερόμαστε στην συστηματική, επιστημονική εξέταση της θρησκευτικής παράδοσης και των επιπτώσεων της θρησκείας στην καθημερινή ζωή. Η συνάντηση του Χριστιανισμού με την ελληνική σκέψη έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη της θεολογίας με τη μορφή της κατανόησης και ερμηνείας της έννοιας του Θεού, της αποκάλυψης του Θεού στον άνθρωπο και ειδικότερα του Τριαδικού Θεού. Η εμπειρική θεολογία, που ως βιωματική μέθεξη αναζητά τον Θεό, αποτέλεσε την βάση για την σταδιακή ανάπτυξη της θεολογίας μέσα σε ένα δομημένο ακαδημαϊκό πλαίσιο. Πρόκειται για τον έλλογο χαρακτήρα της, με τις δικές της μεθοδολογικές αρχές, όχι για ξηρή γνωστική διεργασία, αλλά για σύζευξη γνώσης και διδασκαλίας των χριστιανικών αληθειών, ανακαινισμό του ανθρώπου, στάση ζωής και προσφοράς στον σύγχρονο κόσμο.

Κατά μία ευρύτερη άποψη, η προσέγγιση της θεολογίας γίνεται σε συνάφεια με τον πολιτισμό που παρήγαγε και παράγει η Εκκλησία από την ίδρυσή της έως σήμερα, την μελέτη της ορθόδοξης ζωής και παράδοσης και των μνημείων λόγου και τέχνης. Το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ., με επικαιροποιημένα τα Προγράμματα Σπουδών, με νέα μεταπτυχιακά προγράμματα, που διακρίνονται για το υψηλό επίπεδο της έρευνας, επιδιώκει με το εκπαιδευτικό και ερευνητικό του έργο να συμβάλει στην προβολή της Ορθόδοξης Θεολογίας, των πατερικών σπουδών, του θεολογικού διαλόγου με τον σύγχρονο κόσμο και του Χριστιανικού Πολιτισμού στις διάφορες εκφάνσεις του. Οι φοιτητές μας από την Ελλάδα και το εξωτερικό επιβεβαιώνουν το υψηλό επίπεδο των σπουδών στο Τμήμα.

Καλωσορίζουμε τις νέες φοιτήτριες και τους νέους φοιτητές και σας συγχαίρουμε για την εισαγωγή σας στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού. Ως νέες και νέους συναδέλφους, σας ευχόμαστε κατά την διάρκεια των σπουδών σας να γνωρίσετε τα κείμενα και τα σύμβολα, να κατανοήσετε τις θεολογικές έννοιες, την ιστορία της Εκκλησίας, την πολιτιστική κληρονομιά, την λειτουργική παράδοση, την έννοια της ετερότητας και τη σημασία του διαλόγου, την κοινωνική και παιδαγωγική διάσταση των θεολογικών σας γνώσεων και τον ρόλο που μπορείτε να διαδραματίσετε ως νέοι επιστήμονες στην κοινωνία. Μαζί με όσους φοιτούν στο Τμήμα μας, παρά τις όποιες δυσκολίες ή αντιξοότητες, σας προτρέπουμε να αναπτύξετε ακόμη περισσότερο ένα πνεύμα ενθουσιασμού και να διακριθείτε είτε ως αυριανοί εκπαιδευτικοί και ερευνητές είτε ως κληρικοί και στελέχη της Εκκλησίας.

Εμείς, οι πανεπιστημιακοί σας δάσκαλοι θα είμαστε δίπλα σας, αρωγοί στην διάρκεια των σπουδών σας, που ξεκινούν για πολλούς από εσάς αυτή την ακαδημαϊκή χρονιά και συνεχίζονται κανονικά για όλους τους άλλους.

Ο Τριαδικός Θεός να σας δίνει υγεία, δύναμη και προκοπή στις σπουδές σας!

Α΄. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Πανεπιστημιούπολη, 54124 Θεσσαλονίκη
Τηλεφωνικό κέντρο: +30 2310996000

Πληροφορίες σχετικά με το ΑΠΘ : <https://www.auth.gr/uni>

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΘ

---

1. Πρυτανεία

ΠΡΥΤΑΝΗΣ

Δημήτριος Κωβαίος

Καθηγητής Τμήματος Γεωπονίας, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

☎ +30 2310 996715, -6728, -6703

e-mail: rector@auth.gr, rector-secretary@auth.gr

ΑΝΤΙΠΡΥΤΑΝΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Δημήτριος Κωβαίος

Καθηγητής του Τμήματος Γεωπονίας, Σχολή Γεωπονίας, Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

☎ +30 2310 996726 -6709

e-mail: vice-rector-ac@auth.gr, vrect-ac-secretary@auth.gr

ΑΝΤΙΠΡΥΤΑΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χαράλαμπος Φείδας

Καθηγητής Τμήματος Γεωλογίας, Σχολή Θετικών Επιστημών

☎ +30 2310 996711 - 6716

e-mail: vice-rector-ec@auth.gr, vrect-ec-secretary@auth.gr

ΑΝΤΙΠΡΥΤΑΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Ανδρέας Γιαννακουδάκης

Καθηγητής του Τμήματος Χημείας, Σχολή Θετικών Επιστημών

☎ +30 2310 996712, 6713

e-mail: vice-rector-ad@auth.gr, vrect-ad-secretary@auth.gr

ΑΝΤΙΠΡΥΤΑΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ευστράτιος Στυλιανίδης

Αναπλ. καθηγητής του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή

☎ +30 2310 996826, 6848, 5140

e-mail: vice-rector-rc@auth.gr, vrect-rc-secretary@auth.gr

2. Σύγκλητος

Το ανώτατο διοικητικό όργανο του Πανεπιστημίου είναι η Σύγκλητος.

Β΄. Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Η Θεολογική Σχολή Θεσσαλονίκης λειτουργεί από το 1942, αν και η ίδρυσή της προβλεπόταν από την ίδρυση του Πανεπιστημίου, το 1925. Από το 1964 η Σχολή, τροποποιώντας τον κανονισμό λειτουργίας της, χώρισε τις προπτυχιακές σπουδές σε τρία Τμήματα. Απ' αυτά το τρίτο, της Κοινωνικής Διακονίας, δεν λειτούργησε αποδοτικά, επειδή δεν προσήλθε σ' αυτό ικανοποιητικός αριθμός φοιτητών. Τα άλλα δύο Τμήματα, δηλαδή αυτό της Θεολογίας και αυτό της Ποιμαντικής, λειτούργησαν αποδοτικά για μία περίπου εικοσαετία, έχοντας ενιαία διοίκηση, τον κοινό σύλλογο των καθηγητών της Σχολής. Με το νόμο για τα Α.Ε.Ι. 1268/82 επιβλήθηκε και η διοικητική διάκριση μεταξύ των δύο Τμημάτων της Σχολής, τα οποία από το 1982 λειτουργούν αυτόνομα και το καθένα διοικείται από τη Γενική του Συνέλευση. Η στελέχωση των Τμημάτων έγινε από το προσωπικό που υπηρετούσε ήδη στη Σχολή [Υ.Α. Β2/5216/21-10-82 (ΦΕΚ 229/25-10-1982 τεύχος Ν.Π.Δ.Δ.)]. Με το Π.Δ. 316 (Φ.Ε.Κ. 166/ 6.10.94 τεύχος Α΄) το Τμήμα Ποιμαντικής μετονομάστηκε σε Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας, χωρίς να αλλάξει το γνωστικό του αντικείμενο. Με το ΦΕΚ 5710/24.12.2020, τ. Β΄, το Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας μετονομάστηκε σε Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, χωρίς να αλλάξει το γνωστικό του αντικείμενο.

Σύμφωνα με το νόμο 1351/1983, άρθρο 6, παρ. 10, «οι πτυχιούχοι των Τμημάτων Ποιμαντικής των Πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης έχουν δικαίωμα διορισμού στην εκκλησιαστική, Γενική και Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση». Στη Θεολογική Σχολή λειτουργεί Βιβλιοθήκη (www.lib.auth.gr/el/βιβλιοθήκη-θεολογικής-σχολής-ο), η οποία προέκυψε από την ενοποίηση των επιμέρους βιβλιοθηκών των παλιών Σπουδαστηρίων της Σχολής, που ήταν κατεσπαρμένες σ' όλο το κτίριο. Η Βιβλιοθήκη είναι πλούσια και οργανωμένη και διαθέτει αναγνωστήριο. Η διοίκησή της ασκείται από την Κοσμητεία της Σχολής.

Η Θεολογική Σχολή εξέδιδε επιστημονικό περιοδικό με τίτλο «Επιστημονική Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής-Α.Π.Θ.», το οποίο κατ' αρχήν αποτελούσε έναν ενιαίο τόμο, που περιελάμβανε συνεργασίες μελών Δ.Ε.Π. όλης της Θεολογικής Σχολής. Από το 1990 η Επετηρίδα εκδιδόταν σε δύο ανεξάρτητα τεύχη, ένα από κάθε Τμήμα της Σχολής. Σήμερα τα ηλεκτρονικά περιοδικά **Σύνθεσις** του Τμήματος Θεολογίας (<https://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>) και **Κόσμος** του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού (<https://ejournals.lib.auth.gr/kosmos>) αντικατέστησαν τις Επιστημονικές Επετηρίδες των δύο Τμημάτων.

Επί πλέον, η Θεολογική Σχολή μετέχει στο Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών (<https://www.kbe.auth.gr/>), το οποίο υπάγεται στη Σύγκλητο του Α.Π.Θ. Το Κ.Β.Ε. αποτελείται από πέντε Τμήματα (Μεσαιωνικής Ελληνικής Φιλολογίας, Βυζαντινής Ιστορίας, Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Βυζαντινής Θεολογίας, Βυζαντινού Δικαίου) και διοικείται από πενταμελές διοικητικό συμβούλιο, στο οποίο η Θεολογική Σχολή εκπροσωπείται από ένα μέλος.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Όργανα διοικήσεως της Θεολογικής Σχολής είναι η Κοσμητεία και ο Κοσμήτορας [N. 4957/2022 (ΦΕΚ 141 Α'), άρθρο 22]

1. Κοσμητεία

Η Κοσμητεία της Σχολής απαρτίζεται από τον Κοσμήτορα, τους Προέδρους των Τμημάτων, τους Διευθυντές Τομέων, τους εκπροσώπους των φοιτητών (ποσοστό 10% των μελών της Κοσμητείας, με ελάχιστη εκπροσώπηση ενός (1) φοιτητή ανά κύκλο σπουδών), καθώς και έναν εκπρόσωπο, ανά κατηγορία, των μελών του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ), των μελών του Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (ΕΔΙΠ) και των μελών του Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (ΕΤΕΠ) [N. 4957/2022 (ΦΕΚ 141 τ. Α'), άρθρο 23.].

ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ

Χρυσόστομος Σταμούλης

Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Δογματική και Συμβολική Θεολογία»

☎ +302310 996977, +30 2310 996699

e-mail : stamchr@theo.auth.gr

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Απόστολος Κραλίδης

Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία Θρησκειών»

☎ +302310 997020

e-mail : akralid@past.auth.gr

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

(Αναπληρωτής Κοσμήτορα)

Νικόλαος Μαγγιώρος

Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο»

☎ +302310 997132

e-mail : nikmag@theo.auth.gr

ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΟΜΕΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Αθανάσιος Παπαρνάκης (Τομέας Αγίας Γραφής και Πατερικής Γραμματείας)

Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Βιβλική Θεολογία και Ερμηνεία της Παλαιάς Διαθήκης»

☎ +302310 997119

e-mail : apaparna@past.auth.gr

Παναγιώτης Τζουμέρκας (Τομέας Ιστορίας Δόγματος Διορθόδοξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων)

Αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Ιστορία και Σύγχρονος Βίος των νεοτέρων Ορθόδοξων Εκκλησιών»

☎ +302310 996686

e-mail : tzoumerkass@past.auth.gr

Δημοσθένης Κακλαμάνος (Τομέας Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης)

Αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Αγιολογία-Υμνολογία»

☎ +302310 996966

e-mail : dkaklama@past.auth.gr**Μιλτιάδης Βάντσος** (Τομέας Δικαίου, Οργανώσεως, Ζωής και Διακονίας της Εκκλησίας)

Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Χριστιανική Ηθική και Βιοηθική»

☎ +302310 997163

e-mail : mvantsos@past.auth.gr

ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΟΜΕΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Αγγελική Ζιάκα (Τομέας Βιβλικής Γραμματείας και Θρησκευολογίας)

Καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο: «Θρησκευολογία»

☎ +302310 997919

e-mail : ziaka@theo.auth.gr**Αθανάσιος Αθανασιάδης** (Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης)

Αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία Σλαβικών Εκκλησιών»

☎ +302310 997045

e-mail : thanosatha@theo.auth.gr**Ιωάννης Κουρεμπελές** (Τομέας Δογματικής Θεολογίας)

Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Δογματική και Συμβολική Θεολογία»

☎ +302310 997093

e-mail : kourebe@theo.auth.gr**Βασιλική Μητροπούλου** (Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης)

Καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο: «Η διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών με χρήση των νέων τεχνολογιών»

☎ +302310 997075

e-mail : mitro@theo.auth.gr**Χρήστος Τσιρώνης** (Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας)

Αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Κοινωνική Θεωρία του Σύγχρονου Πολιτισμού και του Χριστιανισμού»

☎ +302310 996910

e-mail : tsironis@theo.auth.gr

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΕΠ

Χρυσούλα Παπαδοπούλου

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΔΙΠ

Ιωάννης Σαρηγιαννίδης

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΤΕΠ

Αικατερίνη Στράτου**Βασιλική Σγουρνιού** (αναπλ. μέλος)

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΦΟΙΤΗΤΩΝ
Δεν έχουν οριστεί

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΟΣΜΗΤΕΙΑΣ

Ζαχαρένια Συμεωνίδου

Διοικητικό προσωπικό

 +30 2310 996698

e-mail : srenia@theosch.auth.gr

Γ΄. ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού του Α.Π.Θ. αποσκοπεί στην «κατάρτιση στελεχών ικανών για το έργο του θεολόγου επιστήμονα ως κληρικού και ως καθηγητού θρησκευτικών μαθημάτων καθώς και στην προετοιμασία ερευνητών που θα ασχοληθούν με τη θεολογία στους ποικίλους τομείς αυτής».

Το Τμήμα παρέχει:

1. Πτυχίο Θεολογίας

2. **Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ)** με τίτλο «Ορθόδοξη Θεολογία και Χριστιανικός Πολιτισμός» στις εξής ειδικεύσεις: α) Βιβλικών, Πατερικών, Αγιολογικών και Θρησκευολογικών Σπουδών, β) Ιστορίας, Δόγματος, Φιλοσοφίας και Αρχαιολογίας, γ) Εφαρμοσμένης Θεολογίας.

3. **Διδακτορικό Δίπλωμα (ΔΔ) Θεολογίας**, το οποίο είναι ενιαίο και ανεξάρτητο από την ειδίκευση.

4. **Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ)** με τίτλο «Σπουδές στην ιστορία, την πνευματικότητα, την τέχνη και τη μουσική παράδοση του Αγίου Όρους», με δίδακτρα (<https://msc-mount-athos-studies.past.auth.gr/>).

5. **Διδρυματικό Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ)** με τίτλο «Ελλάδα: Εκκλησιαστική Ιστορία και Πολιτισμός», σε συνεργασία με το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκευολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με δίδακτρα (<https://hchc.past.auth.gr>).

6. **Διδρυματικό Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ)** με τίτλο «Θρησκευτικός και Προσκυνηματικός Τουρισμός», σε συνεργασία με το Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, με δίδακτρα (<https://msc-religioustourism.web.auth.gr/>).

7. **Διατμηματικό Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ)** με τίτλο «Διαχείριση Εκκλησιαστικών Κειμηλίων και Χριστιανικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς», σε συνεργασία με το Τμήμα Χημείας του Α.Π.Θ.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Όργανα διοίκησης του Τμήματος είναι η **Συνέλευση**, το **Διοικητικό Συμβούλιο**, ο **Πρόεδρος** και ο **Αντιπρόεδρος του Τμήματος** [Ν. 4957/2022 (ΦΕΚ 141 Α΄), άρθρο 28].

1. ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ

Πρόεδρος: Ο καθηγητής **Απόστολος Κραλίδης**

Αντιπρόεδρος: Ο αναπλ. καθηγητής **Ιωάννης Μπάκας**

2. ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η **Συνέλευση Τμήματος** συγκροτείται με βάση το άρθρο 29 του Ν. 4957/2022 (ΦΕΚ 141 Α΄).

Οι αρμοδιότητες της Συνέλευσης του Τμήματος ορίζονται από το άρθρο 30 του Ν. 4957/2022 (ΦΕΚ 141 Α΄) και από λοιπές διατάξεις του εν λόγω νόμου, του Οργανισμού, του Εσωτερικού Κανονισμού και της κείμενης νομοθεσίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Απόστολος Κραλίδης, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία Θρησκειών»

☎ +302310 997020

e-mail : akralid@past.auth.gr

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ιωάννης Μπάκας, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων»

☎ +302310 991118

e-mail : ibakas@past.auth.gr

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου Ανδρέας Νανάκης, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία και Γραμματεία της Εκκλησίας της Ελλάδος»

☎ +302310 996947

e-mail : nanakis@past.auth.gr

Θεόδωρος Γιάγκου, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Πηγές Κανονικού Δικαίου»

☎ +302310 996675

e-mail : giagou@past.auth.gr

Κωνσταντίνος Χρήστου, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Ιστορία»

☎ +302310 996656

e-mail : konchris@past.auth.gr

Συμεών Πασχαλίδης, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Πατρολογία - Αγιολογία»

☎ +302310 996964

e-mail : spaschal@past.auth.gr

Βασίλειος Τσίγκος, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Δογματική της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας»

☎ +302310 996962

e-mail : vtsigkos@past.auth.gr

Βασίλειος Κουκουσάς, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Πηγές της Εκκλησιαστικής Ιστορίας» (βρίσκεται σε τετραετή αναστολή καθηκόντων)

☎ +302310 997482

e-mail : vkukusas@past.auth.gr

πρωτοπρ. Αθανάσιος Γκίκας, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ποιμαντική και Εξομολογητική»

☎ +302310 996676

e-mail : agikas@past.auth.gr

Κυριακούλα Παπαδημητρίου, καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο: «Καινή Διαθήκη. Γλώσσα, Ερμηνεία και Ερμηνευτική»

☎ +302310 996679

e-mail : kyp@past.auth.gr

Αρχιεπίσκοπος Αμερικής Ελπιδοφόρος (Ιωάννης) Λαμπρυνιάδης, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Συμβολική, διορθόδοξες και διαχριστιανικές σχέσεις» (βρίσκεται σε τριετή άδεια άνευ αποδοχών)

☎ +302310 991332

e-mail : lambriiadis@past.auth.gr

Μιλτιάδης Βάντσος, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Χριστιανική Ηθική και Βιοηθική»

☎ +302310 997163

e-mail : mvantsos@past.auth.gr

Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού»

☎ +302310 996515

e-mail : kkotsiop@past.auth.gr

Αθανάσιος Παπαρνάκης, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Βιβλική Θεολογία και Ερμηνεία της Παλαιάς Διαθήκης»

☎ +302310 997119

e-mail : apaparna@past.auth.gr

Δημήτριος Νικολακάκης, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστικό Δίκαιο»

☎ +302310 996697

e-mail : dnik@past.auth.gr

Άννα Καραμανίδου, καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Γραμματεία από την Άλωση (1453) μέχρι σήμερα»

☎ +302310 996945

e-mail : annakarm@past.auth.gr

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο: «Καινή Διαθήκη. Ερμηνεία, Θεολογία και Ιστορία Χρόνων»

☎ +302310 991161

e-mail : etsala@past.auth.gr

Σουλτάνα Λάμπρου, καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Γραμματεία από τον 9^ο έως τον 15^ο αιώνα»

☎ +302310 996943

e-mail : slabrou@past.auth.gr

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

πρωτοπρ. Χρήστος Φιλιώτης-Βλαχάβας, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία Δογμάτων»

☎ +302310 991332

e-mail : filiotis@past.auth.gr

Γεώργιος Γκαβαρδίνας, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Κανονικό Δίκαιο»

☎ +302310 991347

e-mail : ggavard@past.auth.gr

Ευαγγελία Δάφνη, αναπλ. καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο: «Παλαιά Διαθήκη – Μετάφραση των Ο΄»

☎ +302310 996963

e-mail : edafni@past.auth.gr

Κωνσταντίνος Μποζίνης, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία της Αρχαίας και Βυζαντινής Φιλοσοφίας»

☎ +302310 996953

e-mail : cbozinis@past.auth.gr

πρωτοπρ. Βασίλειος Γεωργόπουλος, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Σύγχρονες Χριστιανικές Αιρέσεις»

☎ +302310 996949

e-mail : georgopv@past.auth.gr

Θεόδωρος Πιτταράς, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Πατρολογία. Χριστιανική Γραμματεία από τον 1^ο έως τον 8^ο αιώνα»

☎ +302310 996986

e-mail : pittaras@past.auth.gr

Τρύφων Τσομπάνης, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Αισθητική της Λατρείας και Ομιλητική»

☎ +302310 991119

e-mail : tsompanistp@past.auth.gr

Δημοσθένης Κακλαμάνος, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Αγιολογία-Υμνολογία»

☎ +302310 996966

e-mail : dkaklama@past.auth.gr

Παναγιώτης Τζουμέρκας, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Ιστορία και Σύγχρονος Βίος των νεοτέρων Ορθόδοξων Εκκλησιών»

☎ +302310 996686

e-mail : tzoumerkass@past.auth.gr

πρωτοπρ. Γρηγόριος Σταμκόπουλος, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Εφαρμογές της Πληροφορικής»

☎ +302310 996966

e-mail : telem@past.auth.gr

ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

πρωτοπρ. Χρυσόστομος Νάσσης, επίκ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Πηγές της Θείας Λατρείας, Βυζαντινή Λειτουργική Παράδοση»

☎ +302310 996677

e-mail : nassis@past.auth.gr

Αγγελική Τριβυζαδάκη, επίκ. καθηγήτρια με γνωστικό αντικείμενο: «Χριστιανική και Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη»

☎ +302310 991383

e-mail : atrivyza@past.auth.gr

Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Χριστιανική Παιδαγωγική: Θεωρία και Πράξη»

☎ +302310 996968

e-mail : pepes@past.auth.gr

Ιωάννης Λιάκος, επίκ. Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Μουσική και Ψαλτική Τέχνη»

☎ +302310 996672

e-mail : liakos@past.auth.gr

Στυλιανός Χαραλαμπίδης, επίκ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Οικουμενική Κίνηση. Διορθόδοξες Σχέσεις»

☎ +302310 996672

e-mail : charalas@past.auth.gr

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ Ε.ΔΙ.Π.

Γεώργιος Σίσκος

Ευστράτιος Μουρατίδης (αναπλ. μέλος)

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ Ε.Τ.Ε.Π.

Βασιλική Σγουρνιού

Κωνσταντίνος Σκύφτας (αναπλ. μέλος)

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Δεν έχει οριστεί

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Sergii Gavrilenko

Λάμπρος Κομπούρας

Μαρία Μπαλαμπάνοβα

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μαρία Παρασκευά

3. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Απόστολος Κραλίδης, καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία Θρησκειών»

☎ +302310 997020

e-mail : akralid@past.auth.gr

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ιωάννης Μπάκας, αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Ιστορία των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων»

☎ +302310 991118

e-mail : ibakas@past.auth.gr

ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΟΜΕΩΝ

Αθανάσιος Παπαρνάκης (Τομέας Αγίας Γραφής και Πατερικής Γραμματείας)

Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Βιβλική Θεολογία και Ερμηνεία της Παλαιάς Διαθήκης»

☎ +302310 997119

e-mail : apaparna@past.auth.gr

Παναγιώτης Τζουμέρκας (Τομέας Ιστορίας Δόγματος Διορθόδοξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων)

Αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Εκκλησιαστική Ιστορία και Σύγχρονος Βίος των νεοτέρων Ορθόδοξων Εκκλησιών»

☎ +302310 996686

e-mail : tzoumerkass@past.auth.gr

Δημοσθένης Κακλαμάνος (Τομέας Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης)

Αναπλ. καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Αγιολογία-Υμνολογία»

☎ +302310 996966

e-mail : dkaklama@past.auth.gr

Μιλτιάδης Βάντσος (Τομέας Δικαίου, Οργανώσεως, Ζωής και Διακονίας της Εκκλησίας)

Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο: «Χριστιανική Ηθική και Βιοηθική»

☎ +302310 997163

e-mail : mvantsos@past.auth.gr

4. ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Ο Τομέας είναι η ακαδημαϊκή μονάδα που συντονίζει τη διδασκαλία μέρους του γνωστικού αντικειμένου του Τμήματος, το οποίο αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πεδίο της επιστήμης. Όργανα του Τομέα είναι η Γενική Συνέλευση του Τομέα και ο Διευθυντής του [άρθρα 24 Ν. 4957/2022 (ΦΕΚ 141 Α΄)].

A. Τομέας Αγίας Γραφής και Πατερικής Γραμματείας

Καλύπτει τη γνωστική περιοχή της έρευνας και διδασκαλίας των θεμάτων που συνδέονται με εισαγωγικά, ιστορικά, θεολογικά και φιλολογικά ζητήματα της Αγίας Γραφής, της Πατερικής Γραμματείας και των συναφών αντικειμένων καθώς και τη γνωστική περιοχή των θεμάτων που αφορούν στη σημασία και σπουδαιότητα αυτών των κειμένων για τη σύγχρονη ζωή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και για τη σύγχρονη διανόηση. Παράλληλα, εξετάζεται η γλώσσα των βιβλικών και εκκλησιαστικών κειμένων, ως μέρος της συνέχειας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας μέχρι την εξέλιξή της στη Νέα Ελληνική. Ειδικότερα, μελετώνται ζητήματα που εμπίπτουν στα παρακάτω γνωστικά αντικείμενα: α) της Παλαιάς Διαθήκης, β) της Καινής Διαθήκης, με μελέτη της κριτικής του κειμένου της, των εισαγωγικών ζητημάτων που αφορούν στη σύνταξη των βιβλίων της, της ερμηνείας των κειμένων της με βάση τον φιλολογικό και θεολογικό σχολιασμό τους, καθώς και με μελέτη των ερμηνευτικών τρόπων προσέγγισης του καινοδιαθηκικού κειμένου, αρχαίων και νεοτέρων, και με εμβάθυνση στη θεολογία τους. Τα θέματα μελετώνται διεπιστημονικά, αλλά και σε συνάρτηση με όλα τα άλλα γνωστικά αντικείμενα του Τμήματος, αποβλέποντας σε μία ενιαία και ενοποιητική θεολογική γνώση, σύμφωνα με το πνεύμα της Ορθόδοξης Θεολογίας, γ) της Πατρολογίας, σε όλη την έκταση του αντικειμένου στην ευρύτερη μορφή της Χριστιανικής Γραμματείας (από την Αποστολική εποχή ως την περίοδο της Τουρκοκρατίας), και της Αγιολογίας ως γνωστικού τομέα της Πατρολογίας, που ασχολείται με το θεολογικο-φιλολογικό πλαίσιο της αναπτύξεως της αγιολογικής γραμματείας και της ειδολογικής εξέλιξής της από την περίοδο των διωγμών ως τη μεταβυζαντινή περίοδο, δ) της

Θρησκευολογίας, με τη μελέτη τόσο των εισαγωγικών θεμάτων, όσο και, κυρίως, της ιστορίας των Θρησκειών και του διαλόγου, κυρίως των μεγάλων μονοθεϊστικών Θρησκειών (Χριστιανισμού, Ιουδαϊσμού και Ισλάμ), στην ιστορική εξέλιξή του και το θεολογικό περιεχόμενό του.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Αθανάσιος Παπαρνάκης, καθηγητής

ΜΕΛΗ:

Συμεών Πασχαλίδης, καθηγητής

Κυριακούλα Παπαδημητρίου, καθηγήτρια

Απόστολος Κραλίδης, καθηγητής

Άννα Καραμανίδου, καθηγήτρια

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, καθηγήτρια

Σουλτάνα Λάμπρου, καθηγήτρια

Ευαγγελία Δάφνη, αναπλ. καθηγήτρια

Θεόδωρος Πιτταράς, αναπλ. καθηγητής

Ελένη Αντωνοπούλου, ΕΔΙΠ

Γεωργία Χριστοδούλου, ΕΤΕΠ

Β. Τομέας Ιστορίας, Δόγματος, Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων

Καλύπτει α) τη γνωστική περιοχή της σπουδής των ιστορικών πηγών, των ιστορικών σχέσεων μεταξύ των Ορθοδόξων Πατριαρχείων και των τοπικών εκκλησιών, των εκκλησιαστικών εξελίξεων μέχρι σήμερα, όπως επίσης και των θεσμών της Ορθοδόξου Εκκλησίας διαχρονικά, της ερμηνείας των εκκλησιαστικών γεγονότων, ιδίως εκείνων που καθόρισαν την πορεία των λαών της Ευρώπης, αλλά και ερμηνεύουν την Ορθόδοξη Διασπορά ανά τον κόσμο, β) τη γνωστική περιοχή της ερμηνείας των διατυπώσεων της Ορθοδόξου πίστεως, με τη μελέτη των συνοδικών και δογματικού περιεχομένου κειμένων σε μία συνέχεια γραμματείας, εκκλησιαστικής ζωής και μαρτυρίας του εκκλησιαστικού σώματος, διερευνώντας το ιστορικό φιλοσοφικό υπόβαθρο των διατυπώσεων της πίστεως, αλλά και τις αντιθέσεις και παρερμηνείες που οδήγησαν στη διάσπαση της χριστιανοσύνης, για μία ακριβή κατανόηση του σύγχρονου κόσμου προς διακονία του ανθρώπου ως υπαρκτικής οντότητας του σύγχρονου κόσμου. Με τα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα: Ερμηνεία των δογματικών και συμβολικών κειμένων, Ιστορία των Δογμάτων, Δογματική της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Συμβολική - Διορθόδοξες και Διαχριστιανικές Σχέσεις, Φιλοσοφία και Μελέτη των χριστιανικών αιρέσεων ο υποτομέας του Δόγματος επιχειρεί να διεισδύσει επιπλέον στο διεθνές περιβάλλον και να μελετήσει την οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας σε διάλογο με τη λοιπή χριστιανοσύνη, με τον πολιτισμό, την κοινωνία, τις Φυσικές Επιστήμες, την Τεχνολογία και τη σύγχρονη διανόηση, διευκολύνοντας την επικοινωνία των Ορθοδόξων ανά τον κόσμο και διερευνώντας τη δυνατότητα συγκροτήσεως ενός πραγματικού διαλόγου.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Παναγιώτης Τζουμέρκας, αναπλ. καθηγητής

ΜΕΛΗ:

Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου Ανδρέας Νανάκης, καθηγητής

Κωνσταντίνος Χρήστου, καθηγητής

Βασίλειος Τσίγκος, καθηγητής

Βασίλειος Κουκουσάς, καθηγητής

Ελπιδοφόρος Λαμπруνιάδης, Αρχιεπίσκοπος Αμερικής, καθηγητής

Χρήστος Φιλιώτης-Βλαχάβας, πρωτοπρ. αναπλ. καθηγητής
 Κωνσταντίνος Μποζίνης, αναπλ. καθηγητής
 Ιωάννης Μπάκας, αναπλ. καθηγητής
 Βασίλειος Γεωργόπουλος, πρωτοπρ. αναπλ. καθηγητής
 Στυλιανός Χαραλαμπίδης, επίκ. καθηγητής
 Αναστασία Αγγελοπούλου, ΕΔΙΠ
 Ευστράτιος Μουρατίδης, ΕΔΙΠ
 Γεώργιος Σίσκος, ΕΔΙΠ

Γ. Τομέας Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης

Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της ιστορικής, θεολογικής και δεοντολογικής εξέτασης και ερμηνείας της θείας λατρείας και χριστιανικής αρχαιολογίας σ' όλες τις εκφάνσεις τους, δηλαδή: της λατρείας, του κηρύγματος, της υμνογραφίας, του εορτολογίου, της αγιολογίας, της αγιογραφίας, της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής, της ζωγραφικής, της μικροτεχνίας και της εκκλησιαστικής μουσικής, ως ζωντανών και δομικών στοιχείων της ζώσας εκκλησιαστικής κοινότητας και ως διαχρονικού αποθέματος λόγου, πράξης και πολιτισμού.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Δημοσθένης Κακλαμάνος, αναπλ. καθηγητής

ΜΕΛΗ:

Τρύφων Τσομπάνης, αναπλ. καθηγητής
 π. Γρηγόριος Σταμκόπουλος, αναπλ. καθηγητής
 Χρυσόστομος Νάσσης, πρωτοπρ. επίκ. καθηγητής
 Αγγελική Τριβυζαδάκη, επίκ. καθηγήτρια
 Ιωάννης Λιάκος, επίκ. καθηγητής
 Παρασκευή Παπαδημητρίου, ΕΔΙΠ
 Ιωάννης Σαρηγιαννίδης, ΕΔΙΠ
 Ελένη Χρυσάφη, ΕΔΙΠ
 π. Στυλιανός Χατζηγηγορίου, ΕΔΙΠ
 Κωνσταντίνος Σκύφτας, ΕΤΕΠ

Δ. Τομέας Δικαίου, Οργανώσεως, Ζωής και Διακονίας της Εκκλησίας

Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της διδασκαλίας και έρευνας θεμάτων που αναφέρονται στο δίκαιο και στην οργάνωση, στη ζωή, στη διακονία και στο ποιμαντικό έργο της Εκκλησίας (Κανονικό Δίκαιο και Εκκλησιαστική Νομοθεσία, Ποιμαντική, Ποιμαντική Ψυχολογία, Ψυχολογία, Παιδαγωγικά, Χριστιανική Ηθική και Βιοηθική, Κοινωνιολογία, Ιεραποστολική, Εξομολογητική), με ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τη μελέτη των πηγών κατά την παράδοση της Ορθοδόξου Θεολογίας, την ερμηνεία τους κατά της αρχές της Πατερικής Γραμματείας και της λειτουργικής ζωής και των θεσμών της Εκκλησίας σε συνδυασμό με τα παραθθέντα πολιτιστικά, πολιτικά και κοινωνικά αγαθά και αποθέματα της Ορθοδόξου Εκκλησίας ως κοινής πορείας των λαών που έζησαν και ζουν στον ευρύτατο χώρο των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων, των Νεότερων Πατριαρχείων, των Αυτοκεφάλων Εκκλησιών και της Διασποράς των Ορθοδόξων ανά τον κόσμο.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Μιλτιάδης Βάντσος, καθηγητής

ΜΕΛΗ:

Θεόδωρος Γιάγκου, καθηγητής

Αθανάσιος Γκίκας, πρωτοπρ. καθηγητής
Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, καθηγητής
Δημήτριος Νικολακάκης, καθηγητής
Γεώργιος Γκαβαρδίνας, αναπλ. καθηγητής
Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

5. ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών

Απόστολος Κραλίδης, καθηγητής
Συμεών Πασχαλίδης, καθηγητής
Βασίλειος Τσίγκος, καθηγητής
Κυριακούλα Παπαδημητρίου, καθηγήτρια
Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, καθηγητής
Δημήτριος Νικολακάκης, καθηγητής
Γεώργιος Γκαβαρδίνας, αναπλ. καθηγητής
Αγγελική Τριβυζαδάκη, επίκ. καθηγήτρια
Γεώργιος Σίσκος, ΕΔΙΠ

Ομάδα Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΟΜΕΑ)

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, καθηγήτρια, συντονίστρια
Δημήτριος Νικολακάκης, καθηγητής
Άννα Καραμανίδου, καθηγήτρια
Σουλτάνα Λάμπρου, καθηγήτρια
Δημοσθένης Κακλαμάνος, αναπλ. καθηγητής
π. Χρυσόστομος Νάσσης, επίκ. καθηγητής
Στυλιανός Χαραλαμπίδης, επίκ. καθηγητής

Επιτροπή Οδηγού Σπουδών

Α) Οδηγού σπουδών ΠΠΣ

Σουλτάνα Λάμπρου, καθηγήτρια, συντονίστρια
Ελένη Αντωνοπούλου, ΕΔΙΠ
Ευστράτιος Μουρατίδης, ΕΔΙΠ

Β) Οδηγού σπουδών ΠΜΣ

Δημοσθένης Κακλαμάνος, αναπλ. καθηγητής, συντονιστής
Παρασκευή Παπαδημητρίου, ΕΔΙΠ
Ευστράτιος Μουρατίδης, ΕΔΙΠ

Επιτροπή διαχείρισης ιστοσελίδας

Συμεών Πασχαλίδης, καθηγητής
π. Γρηγόριος Σταμκόπουλος, αναπλ. καθηγητής
Στυλιανός Χαραλαμπίδης, επίκ. Καθηγητής
Ευστράτιος Μουρατίδης, ΕΔΙΠ
Γεωργία Χριστοδούλου, ΕΤΕΠ

Επιτροπή Βιοηθικής

π. Αθανάσιος Γκίκας, καθηγητής
Μιλτιάδης Βάντσος, καθηγητής
π. Χρήστος Φιλιώτης-Βλαχάβας, αναπλ. καθηγητής
π. Βασίλειος Γεωργόπουλος, αναπλ. καθηγητής
Στυλιανός Χατζηρηγορίου, ΕΔΙΠ

Εκπρόσωποι για τη Βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής

Κωνσταντίνος Μποζίνης, αναπλ. καθηγητής
Δημοσθένης Κακλαμάνος, αναπλ. καθηγητής
Παναγιώτης Τζουμέρκας, αναπλ. καθηγητής
Ιωάννης Λιάκος, επίκ. καθηγητής
Γεώργιος Σίσκος, ΕΔΙΠ

Εκπρόσωποι στην Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής

Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, καθηγητής
Δημήτριος Νικολακάκης, καθηγητής
π. Χρήστος Φιλιώτης-Βλαχάβας, αναπλ. καθηγητής
Ευαγγελία Δάφνη, αναπλ. καθηγήτρια

Ε.ΔΙ.Π. – ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΕΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ - Ε.Τ.Ε.Π.

Ε.ΔΙ.Π.

Αναστασία Αγγελοπούλου, δρ Θεολογίας

e-mail: tessa@past.auth.gr

Ελένη Αντωνοπούλου, δρ Οικονομίας Περιβάλλοντος

e-mail : eantonop@past.auth.gr

Ευστράτιος Μουρατίδης, δρ Πληροφοριακών Συστημάτων

e-mail : stmour@past.auth.gr

Παρασκευή Παπαδημητρίου, δρ Θεολογίας

e-mail : parpapadim@past.auth.gr

Ιωάννης Σαρηγιαννίδης, δρ Βαλκανικών Σπουδών

e-mail : isarigiannidis@past.auth.gr

Γεώργιος Σίσκος, δρ Θεολογίας

e-mail : gsiskos@past.auth.gr

Γιολάντα Σίσκου, δρ Θεολογίας

e-mail : gsiskou@past.auth.gr

Στυλιανός Χατζηγηγορίου, δρ Ελληνικής Φιλολογίας

e-mail : stylxatz@past.auth.gr

Ελένη Χρυσάφη, δρ Βυζαντινής Αρχαιολογίας

e-mail : echrys@past.auth.gr

Ε.Ε.Π. Διδασκάλισσες Ξένων Γλωσσών

Αγγλική Γλώσσα: Βασιλεία Καζαμιά

email: vkazamia@lance.auth.gr

Γαλλική Γλώσσα: Αγορή Μουργκάση

e-mail: mourgasi@frl.auth.gr

Γερμανική Γλώσσα: Δάφφα Αγνή

email: agndaffa@lance.auth.gr

Ελληνική Γλώσσα: Γεωργία Γαβριηλίδου

email: ggavrili@smg.auth.gr

Ε.Τ.Ε.Π.

Βασιλική Σγουρνιού

email: vasosg@past.auth.gr

Κωνσταντίνος Σκύφτας

e-mail: kskyftas@past.auth.gr

Γεωργία Χριστοδούλου, δρ Θεολογίας

e-mail: gechrist@past.auth.gr

ΑΠΟΣΠΑΣΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ευφημία Τσιαρτσιάρη

e-mail: info@past.auth.gr

Αικατερίνη Αραμπατζίδου

e-mail: info@past.auth.gr

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ

Μαρία Παρασκευά

☎ +302310 996680

e-mail : mariapar@past.auth.gr

ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Ευτέρπη Βαφειάδου

☎ +302310 996683

e-mail : evafeia@past.auth.gr

Ευθυμία Κυρατζή

☎ +302310 996682

e-mail : ekyratz@past.auth.gr

Μιλτιάδης Ματσούκας

☎ +302310 996648

e-mail : mmatsouk@past.auth.gr

Αλεξία Σουκαρά

☎ +302310 996681

e-mail : alexias@past.auth.gr

Η Γραμματεία δέχεται μόνο από τις θυρίδες 12:00-13:00 μ.μ. καθημερινά και μόνο με την επίδειξη της ακαδημαϊκής ταυτότητας του φοιτητή.

ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023 στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού είναι εγγεγραμμένοι **1.862 φοιτητές**. Απ' αυτούς φοιτούν:

στο Α' έτος	45
στο Β' έτος	39
στο Γ' έτος	59
στο Δ' έτος	170
στο πτυχίο	1549

ΟΜΟΤΙΜΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Ιωάννης Φουντούλης (†)

Μητροπολίτης Τυρολόης και Σερεντίου Παντελεήμων Ροδόπουλος (†)

Γεώργιος Στογιόγλου (†)

Στέργιος Σάκκος (†)

Μητροπολίτης Περγάμου Ιωάννης Ζηζιούλας (†)

Αντώνιος Παπαδόπουλος (†)

Χρίστος Κρικώνης (†)

Ευθύμιος Τσιγαρίδας

Χρήστος Βάντσος (†)
Παυσανίας Κουτλεμάνης (†)
Ευστράτιος Ζεγκίνης (†)
Σταύρος Καλαντζάκης
Σωτήριος Βαρναλίδης
Ηλίας Νικολακάκης
Βασίλειος Φανουργάκης
Γεώργιος Θεοδωρούδης
πρωτοπρ. Θεόδωρος Ζήσης
Αθανάσιος Καραθανάσης
Χρήστος Οικονόμου
Δέσπω Λιάλιου
Μιχαήλ Τρίτος
Ηρακλής Ρεράκης

ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΘΕΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Πρωτοπρ. Ιωάννης Ρωμανίδης (†)
Χριστίνα Μπουλάκη-Ζήση
Στέργιος Τσιάμης (†)
Θεολόγος Αλιπράντης (†)
Αθανάσιος Αγγελόπουλος
Πρωτοπρ. Κωνσταντίνος Καραϊσαρίδης
Πρωτοπρ. Σπυρίδων Αντωνίου
Αρχιμ. Νικόδημος Σκρέττας

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

(ΠΡΟ ΤΟΥ 1982)

Βασίλειος Ιωαννίδης
Αβέρκιος Παπαδόπουλος
Δημήτριος Πετρακάκος
Δημήτριος Μωραΐτης
Βασίλειος Έξαρχος
Κωνσταντίνος Μπόνης
Δημήτριος Κουϊμουτσόπουλος
Ιωάννης Τράκας
Γεράσιμος Κονιδάρης
Μάρκος Σιώτης
Μητροπολίτης Άνθιμος Σίσκος
Παρθένιος Πολάκης
Αθανάσιος Χαστούπης
Ιωάννης Καλογήρου
Παναγιώτης Χρήστου
Αρχιμ. Ιερώνυμος Κοτσώνης, μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών
Σάββας Αγουρίδης
Ευάγγελος Θεοδώρου
Ανδρέας Παπαγεωργακόπουλος
Ιωάννης Αναστασίου
Κωνσταντίνος Καλοκύρης
Παναγιώτης Δημητρόπουλος
Ευάγγελος Σδράκας

Παναγιώτης Σιμωνάς

Δ΄. ΤΟ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

1. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για την απόκτηση του πτυχίου του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού οι φοιτητές υποχρεούνται να παρακολουθήσουν και να εξεταστούν με επιτυχία σε 26 υποχρεωτικά μαθήματα, σε 22 υποχρεωτικά επιλογής και σε 8 μαθήματα ελεύθερης επιλογής, συνολικά σε 56 μαθήματα, και να συμπληρώσουν 240 ECTS.

Τα υποχρεωτικά μαθήματα (Υ) έχουν κατανεμηθεί στα 4 πρώτα εξάμηνα ανάλογα με τις ουσιαστικές αλληλεξαρτήσεις τους και τα προαπαιτούμενα του γνωστικού περιεχομένου τους. Στα υπόλοιπα 4 εξάμηνα έχουν κατανεμηθεί τα υποχρεωτικά επιλογής μαθήματα (ΥΕ) και έχουν επιμερισθεί στο χειμερινό και στο εαρινό εξάμηνο. Από αυτά οι φοιτητές έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν για κάθε χειμερινό ή εαρινό εξάμηνο όποια μαθήματα ΥΕ επιθυμούν, τα οποία να καλύπτουν το 50% + 1 των προσφερομένων ή 30 +/- 2 ECTS ανά εξάμηνο.

Επιπλέον, οι φοιτητές πρέπει να επιλέξουν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους 8 μαθήματα ελεύθερης επιλογής (ΕΕ), είτε από τα προσφερόμενα επιλεγόμενα του Τμήματος είτε από μαθήματα άλλων Τμημάτων Πανεπιστημίου. Κάθε επιλεγόμενο μάθημα του Τμήματος αντιστοιχεί σε 4 ECTS, οπότε από το Τμήμα μπορούν να επιλέξουν τέσσερα επιλεγόμενα χειμερινού εξαμήνου (16 ECTS) και τέσσερα επιλεγόμενα εαρινού εξαμήνου (16 ECTS). Ωστόσο, οι φοιτητές μπορούν να επιλέξουν ορισμένα ή και όλα τα μαθήματα ΕΕ από άλλα Πανεπιστημιακά Τμήματα, με διάφορο αριθμό ECTS το καθένα, αρκεί να συμπληρώνεται συνολικά ο αριθμός των 32 ECTS για όλα τα μαθήματα ΕΕ.

Ως επιλεγόμενα, επίσης, προσφέρονται από το Τμήμα 5 μαθήματα Πληροφορικής και χειρισμού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Η/Υ), ώστε οι φοιτητές που θα τα επιλέξουν να έχουν τη δυνατότητα λήψης σχετικής βεβαίωσης.

Ακόμη προσφέρονται για την απόκτηση Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής Επάρκειας 2 υποχρεωτικά εξαμηνιαία μαθήματα (Υ209Π, ΥΕ10Π), 2 υποχρεωτικά επιλογής (ΥΕ21Π, ΥΕ22Π), και δύο ελεύθερης επιλογής (Χ290Π, Θ320Π). Από τα 2 μαθήματα ελεύθερης επιλογής οι φοιτητές επιλέγουν είτε το Χ290Π είτε το Θ320Π. Οι φοιτητές που επιθυμούν να αποκτήσουν το Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής Επάρκειας υποχρεούνται να παρακολουθήσουν συνολικά 5 από τα προαναφερόμενα μαθήματα (2 υποχρεωτικά, 2 υποχρεωτικά επιλογής και 1 ελεύθερης επιλογής), τα οποία συνυπολογίζονται για τη λήψη πτυχίου. Τα μαθήματα αυτά εμπίπτουν στις απαιτούμενες για την απόκτηση της Παιδαγωγικής Επάρκειας θεματικές περιοχές. Σημειώνεται ότι το μάθημα ΥΕ22Π «Μικροδιδασκαλίες και Πρακτική Άσκηση» έχει ως προαπαιτούμενο το μάθημα ΥΕ21Π «Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών».

Εναλλακτικά, για τους φοιτητές, που δεν επιθυμούν να λάβουν Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής Επάρκειας, προσφέρονται τα δύο υποχρεωτικά κατ' επιλογήν μαθήματα, «**Ποιμαντικό και κοινωνικό έργο της Εκκλησίας. Θεωρία**» (ΥΕ23), χειμερινό, με 3 διδακτικές ώρες και 6 μονάδες ECTS, και «**Ποιμαντικό και κοινωνικό έργο της Εκκλησίας. Εφαρμογές**» (ΥΕ24), εαρινό, με 4 διδακτικές ώρες και 8 μονάδες ECTS αντί των μαθημάτων «**Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών**» (ΥΕ21Π), χειμερινό, με 3 διδακτικές ώρες και 6 μονάδες ECTS, και «**Μικροδιδασκαλίες και Πρακτική Άσκηση**» (ΥΕ22Π), εαρινό, με 4 διδακτικές ώρες και 8 μονάδες ECTS. Στην περίπτωση αυτή, δεν υποχρεούνται να επιλέξουν το

ορισθέν ως απαραίτητο για την απόκτηση της Παιδαγωγικής Επάρκειας επιλεγόμενο μάθημα παιδαγωγικού περιεχομένου, αλλά οποιοδήποτε άλλο από τα προσφερόμενα. Οι φοιτητές υποχρεούνται, εκτός από τη δήλωση μαθημάτων, να δηλώνουν στη Γραμματεία του Τμήματος αν θα επιλέξουν τα μαθήματα της Παιδαγωγικής Επάρκειας ή του Ποιμαντικού Έργου. Επισημαίνεται ότι τα μαθήματα Υ209Π «Θεολογία, Εκπαιδευτική Τεχνολογία και Επιστημονική Μεθοδολογία», και ΥΕ10Π «Γενική Παιδαγωγική» είναι υποχρεωτικά για όλους τους φοιτητές, ανεξάρτητα αν θα δηλώσουν Παιδαγωγική Επάρκεια ή Ποιμαντικό Έργο.

Οι τελικές εξετάσεις γίνονται προφορικά ή/και γραπτά ή/και μέσω εργασίας. Επιπρόσθετα, πέραν της υποχρεωτικής παρακολούθησης και επιτυχούς εξέτασης στα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών, οι φοιτητές έχουν και τις εξής υποχρεώσεις: α) να λαμβάνουν μέρος στην πρακτική άσκηση της Λειτουργικής και Ομιλητικής, β) όσοι επιθυμούν να λάβουν Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής Επάρκειας να πραγματοποιήσουν την πρακτική άσκηση του μαθήματος των Παιδαγωγικών σε Σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και εκπαιδευτικούς φορείς, γ) οι αλλοδαποί φοιτητές υποχρεούνται να εξεταστούν στην ελληνική γλώσσα στο Σχολείο της Νέας Ελληνικής γλώσσας του Α.Π.Θ.

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΠΣ) του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού αποσκοπεί στην κατάρτιση επιστημόνων ικανών να ερευνούν, να μελετούν και να κατανοούν τις πηγές και τις εκφάνσεις της Ορθόδοξης Θεολογίας διαχρονικά, τα κείμενα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης στις πρωτότυπες γλώσσες τους, καθώς και τη συναφή γραμματεία της εποχής τους, την πατερική και εκκλησιαστική γραμματεία, την ερμηνεία των θεολογικών διατυπώσεων, την ιστορία, τη λατρεία, την τέχνη, τον πολιτισμό και τους θεσμούς της Εκκλησίας καθεαυτής και σε σύγκριση με τη διαμόρφωση του εκάστοτε ιστορικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, να προάγουν συνολικά την επιστήμη της Θεολογίας και τις θεολογικές σπουδές σε ακαδημαϊκό επίπεδο αναπτύσσοντας τη συνεργασία με τις υπόλοιπες ανθρωπιστικές επιστήμες και το διάλογο με τις φυσικές επιστήμες, και ειδικά να καλλιεργούν την Ορθόδοξη Θεολογία και το Χριστιανικό Πολιτισμό.

Σε εφαρμοσμένο επίπεδο το Π.Π.Σ. αποβλέπει σε μαθησιακά αποτελέσματα και δεξιότητες, που προσδίδουν ικανότητα προσφοράς υπηρεσιών από τους αποφοίτους του στους τομείς της Εκπαίδευσης, της Ορθόδοξης Εκκλησίας σε πανορθόδοξο επίπεδο, του πολιτισμού, του κοινωνικού έργου, και των ευρωπαϊκών και διεθνών θεσμών και οργανώσεων.

Βαθμολογία των φοιτητών

Η βαθμολογική κλίμακα, με την οποία υπολογίζονται οι βαθμοί επίδοσης των φοιτητών είναι δεκαβάθμια (0-10) και ο βαθμός μόνον του πτυχίου ακολουθεί την παρακάτω βαθμολογική κατανομή επιτυχίας με τους ακόλουθους χαρακτηρισμούς:

Άριστα: 8,50-10,00

Λίαν Καλώς: 6,50-8,49

Καλώς: 5,00-6,49

Ο ελάχιστος προαγώγιμος βαθμός είναι το 5.

Επίσημη διάρκεια του προγράμματος: 8 εξάμηνα, 240 ECTS. Ένα πλήρες ακαδημαϊκό έτος σπουδών ισοδυναμεί με 60 μονάδες ECTS (Ευρωπαϊκό σύστημα

μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων) και ένα πλήρες εξάμηνο σε 30 ECTS (1 ECTS=25-30 ώρες) (Εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας, Υ.Α. Φ5/89656/Β3, ΦΕΚ 1466/2007/Β, άρθρ. 1-3, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή). Σε κάθε μάθημα αποδίδεται ο αριθμός των απαιτούμενων ECTS (≥ 2) που εκφράζει το φόρτο εργασίας που απαιτείται από το φοιτητή για την ολοκλήρωση ενός μαθήματος, εργαστηρίου, φροντιστηρίου, πρακτικής άσκησης κλπ. και ο τρόπος σπουδών χαρακτηρίζεται: Πλήρης φοίτηση.

2. ΣΥΣΤΗΜΑ ECTS

Το σύστημα ECTS = European Credit Transfer and Accumulation System (Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών μονάδων) είναι ένας συστηματικός τρόπος περιγραφής ενός εκπαιδευτικού προγράμματος με τη χρήση πιστωτικών μονάδων, οι οποίες απεικονίζουν το φόρτο εργασίας που απαιτείται για να επιτευχθούν οι στόχοι του προγράμματος. Ο φόρτος εργασίας αποτελείται από το χρόνο και την ποσότητα δουλειάς που χρειάζεται να καταβάλει ένας φοιτητής για να αποκτήσει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που παρέχει η προγραμματισμένη διαδικασία μάθησης.

Ένα πλήρες εξάμηνο σπουδών θεωρείται ότι αντιστοιχεί σε 30 πιστωτικές μονάδες (που αντιπροσωπεύουν περίπου 900 ώρες φοιτητικής εργασίας). Επομένως, μία πιστωτική μονάδα αντιστοιχεί στο ένα τριακοστό ($1/30$) των απαιτούμενων πιστωτικών μονάδων κάθε εξαμήνου. Σε κάθε επιμέρους εκπαιδευτικό στοιχείο του προγράμματος (μάθημα) απονέμονται πιστωτικές μονάδες ανάλογα με το φόρτο εργασίας, που επιβάλλουν οι διάφορες εκπαιδευτικές δραστηριότητες του στοιχείου (όπως παρακολούθηση διδασκαλίας, μελέτη, εργασίες, άσκηση, εξετάσεις). Ο φοιτητής που ολοκληρώνει με επιτυχία τη δουλειά που απαιτείται και αξιολογείται κατάλληλα, περνά το μάθημα και παίρνει τις πιστωτικές μονάδες ECTS του μαθήματος.

Συντονιστής Τμήματος για το σύστημα ECTS:

Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

α) Μαθήματα

Κάθε χειμερινό ή εαρινό εξάμηνο ο φοιτητής/η φοιτήτρια εγγράφεται στα μαθήματα των τεσσάρων πρώτων εξαμήνων του Α΄ κύκλου (Α΄ - Δ΄ εξ.), σύμφωνα με το ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών, και δηλώνει επιπλέον τα μαθήματα εκείνα του Τμήματος, τα οποία χρωστά από τα προηγούμενα χειμερινά ή εαρινά εξάμηνα αντίστοιχα, και στα οποία επιθυμεί να εξετασθεί.

Στα επόμενα εξάμηνα (Ε΄ - Η΄ εξ.) του Α΄ κύκλου σπουδών ο φοιτητής/η φοιτήτρια καταρτίζει το ατομικό του πρόγραμμα σπουδών υποβάλλοντας σχετικές δηλώσεις στην αρχή κάθε εξαμήνου του Β΄ κύκλου (Ε΄ - Η΄ εξ.). Συγκεκριμένα, στην αρχή κάθε εξαμήνου ο φοιτητής/η φοιτήτρια δηλώνει όποια μαθήματα επιθυμεί, από τον κατάλογο για το κάθε χειμερινό ή εαρινό εξάμηνο, που καλύπτουν 30 +/- 2 ECTS.

Ο φοιτητής έχει δικαίωμα να εξεταστεί στο τέλος κάθε εξαμήνου στα μαθήματα για τα οποία έχει υποβάλει έγκαιρα δηλώσεις, και μόνο σ' αυτά.

β) Μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής

Τα μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής επιλέγονται από το φοιτητή από έναν κατάλογο μαθημάτων που καταρτίζεται στην αρχή κάθε εξαμήνου, όπου κάθε μέλος ΔΕΠ προσφέρει μαθήματα της ειδικότητάς του.

γ) Παιδαγωγική Επάρκεια

Για την απόκτηση Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής Επάρκειας προσφέρονται 6 εξαμηνιαία μαθήματα (βλ. σελ. 25-26), 5 από τα οποία υποχρεούται ο φοιτητής να παρακολουθήσει και τα οποία θα συνυπολογίζονται για τη λήψη πτυχίου. Τα μαθήματα αυτά εμπίπτουν στις απαιτούμενες για την απόκτηση της Παιδαγωγικής Επάρκειας θεματικές περιοχές και διακρίνονται από το ενσωματωμένο γράμμα Π στον κωδικό τους.

δ) Πρακτική Άσκηση

Ορισμένα υποχρεωτικά μαθήματα περιλαμβάνουν και πρακτική άσκηση, που είτε ενσωματώνεται στο ωράριο διδασκαλίας τους, είτε πραγματοποιείται σε επιπλέον χρόνο. Τα μαθήματα αυτά είναι: 1) Μικροδιδασκαλίες και πρακτική άσκηση: απόκτηση εργασιακής εμπειρίας στο σχολικό περιβάλλον και σε άλλους εκπαιδευτικούς φορείς, για τους φοιτητές που επιθυμούν να λάβουν Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής Επάρκειας, 2) Ποιμαντική-Χριστιανική Συμβουλευτική: πρακτική άσκηση στο ποιμαντικό και κοινωνικό έργο ενοριών και άλλων εκκλησιαστικών και κοινωνικών φορέων, 3) Λειτουργική-Ομιλητική: ειδικό δώρο λειτουργικής πρακτικής άσκησης, 4) Βυζαντινή μουσική: συμμετοχή σε χορωδία βυζαντινής μουσικής του Τμήματος.

ε) Μαθήματα σεμιναριακού τύπου

Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται τρία μαθήματα-σεμινάρια (Υ407, ΥΕ02 και ΥΕ11), με διαθεματικό περιεχόμενο από διάφορα γνωστικά αντικείμενα του προγράμματος. Τα τρία σεμιναριακά μαθήματα βρίσκονται υπό την εποπτεία ενός καθηγητή του Τμήματος και διδάσκονται από ομάδα καθηγητών του Τμήματος, ή άλλων Τμημάτων, με βάση τον σχεδιασμό του. Δίνεται έμφαση στη διεπιστημονική προσέγγιση των θεμάτων. Η εξεταστέα ύλη καθορίζεται από τους διδάσκοντες με φάκελο σημειώσεων ή βιβλιογραφία και η εξέταση διενεργείται υπό την ευθύνη του εποπτεύοντος.

4. ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS+ 2021-2027

Το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού συμμετέχει στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα ERASMUS+ 2021-2027. Μέσω του προγράμματος Erasmus δίνεται η δυνατότητα σε προπτυχιακούς, μεταπτυχιακούς φοιτητές και σε υποψήφιους διδάκτορες να πραγματοποιήσουν ένα αναπόσπαστο κομμάτι των σπουδών τους στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης μέλη του Διδακτικού Προσωπικού έχουν την ευκαιρία με το ίδιο πρόγραμμα να πραγματοποιήσουν κινητικότητα με σκοπό τη διδασκαλία ή την επιμόρφωση, ενώ και το διοικητικό προσωπικό μπορεί να μετακινηθεί για επιμόρφωση.

Ειδικότερα περιλαμβάνει:

- Κινητικότητα φοιτητών για αναγνωρισμένες περιόδους Σπουδών.
- Κινητικότητα φοιτητών για Πρακτική Άσκηση.
- Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων (ECTS).
- Το Παράρτημα Διπλώματος (DS).
- Κινητικότητα διδακτικού προσωπικού με σκοπό τη Διδασκαλία.
- Κινητικότητα διοικητικού και διδακτικού προσωπικού με σκοπό την Επιμόρφωση (Κατάρτιση).
- Γλωσσική προετοιμασία για εισερχόμενους και εξερχόμενους φοιτητές EILC).
- Εντατικά προγράμματα διδασκαλίας σύντομης διάρκειας (IP).

- Προγράμματα πανεπιστημιακής συνεργασίας σε θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος (Θεματικά Δίκτυα).

Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus το Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού έχει εξασφαλίσει, για το ακαδημαϊκό έτος 2023-24, συνεργασία μέσω διμερών συμβάσεων, με τα εξής Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια:

Όνομα υπευθύνου	Πανεπιστήμιο	Erasmus Code	Subject Areas
Βάντσος Μιλτιάδης	Ludwig-Maximilians-Universität München	D MUNCHEN01	0221 - Religion and Theology
	Universitatea 'Aurel Vlaicu' din Arad	RO ARAD01	0221 - Religion and Theology
	Alexandru Ioan Cuza University of Iași	RO IASIo2	0221 - Religion and Theology
Δάφνη Ευαγγελία	Universität Salzburg	A SALZBUR01	0221 - Religion and Theology
	Humboldt-Universität zu Berlin	D BERLIN13	0221 - Religion and Theology
	Universität Duisburg-Essen	D ESSEN04	0221 - Religion and Theology
	Philipps-Universität Marburg	D MARBURG01	0221 - Religion and Theology
	Eberhard Karls Universität Tübingen	D TUBINGE01	0221 - Religion and Theology
Κακλαμάνος Δημοσθένης	Universitatea din Craiova	RO CRAIOVA01	0221 - Religion and Theology
Καραμανίδου Άννα	Università Ca' Foscari Venezia	I VENEZIA01	022 - Humanities (except languages)
Κωτσιόπουλος Κωνσταντίνος	Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	SK NITRA01	0314 - Sociology and cultural studies
Λάμπρου Σουλτάνα	Ludwig-Maximilians-Universität München	D MUNCHEN01	0221 - Religion and Theology
	Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	SK NITRA01	0221 - Religion and Theology
Μποζίνης Κωνσταντίνος	Christian-Albrechts-Universität zu Kiel	D KIEL01	022 - Humanities (except languages)
Παπαδημητρίου Κυριακούλα	Charles University	CZ PRAHA07	0221 - Religion and Theology
	Universität Kassel	D KASSEL01	0221 - Religion and Theology
	Université Catholique de Lyon	F LYON10	0221 - Religion and Theology
	Universiteit van Amsterdam	NL AMSTERD01	0221 - Religion and Theology

Παπαρνάκης Αθανάσιος	Theological School of the Church of Cyprus	CY NICOSIA34	0221 - Religion and Theology
Πασχαλίδης Συμεών	Universitatea Valahia din Targoviste	RO TARGOVI01	0221 - Religion and Theology
Πεπές Ευάγγελος	Universitatea '1 Decembrie 1918' din Alba Iulia	RO ALBAIU01	0221 - Religion and Theology
Τσαλαμπούνη Αικατερίνη	KU Leuven	B LEUVEN01	0221 - Religion and Theology
	Westfälische Wilhelms-Universität Münster	D MUNSTER01	0221 - Religion and Theology
	Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw	PL WARSZAW07	0221 - Religion and Theology
	Universitatea 'Babes- Bolyai' din Cluj- Napoca	RO CLUJNAP01	0221 - Religion and Theology
	University of Helsinki	SF HELSINK01	0221 - Religion and Theology
Φιλώτης- Βλαχάβας Χρήστος	Universitatea din Bucuresti	RO BUCURES09	0221 - Religion and Theology
	Université catholique de Louvain (UCL)	B LOUVAIN01	0221 - Religion and Theology
	University of Malta	MT MALTA01	0221 - Religion and Theology
	Université de Strasbourg	F STRASBO48	0221 - Religion and Theology

Συντονιστής Τμήματος για το ECTS:

Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

Συντονιστής Τμήματος για το Erasmus+:

Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

Συντονιστής Τμήματος για το Erasmus+ International:

Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

Για περαιτέρω πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Τμήματος Ευρωπαϊκών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων (<https://eurep.auth.gr/>), καθώς και την αντίστοιχη υποσελίδα του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού (<https://past.auth.gr/spoydes /programmata-diethnon-antallagon-erasmus/>).

5. ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για την προσαρμογή των φοιτητών στο ακαδημαϊκό περιβάλλον του ΑΠΘ, την παρακολούθηση της φοίτησής τους, τη διευκόλυνση φοιτητών με ειδικές ανάγκες, την πληροφόρηση των φοιτητών για τις παροχές του ΑΠΘ και την αντιμετώπιση των δυσκολιών τους, το Τμήμα ορίζει κάθε χρόνο καθηγητές του,

προς τους οποίους οι φοιτητές μπορούν να απευθύνονται, ώστε να είναι αποτελεσματική η φοιτητική μέριμνα.

Σύμβουλοι Σπουδών για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος είναι:

Α΄ Έτος

Ιωάννης Μπάκας, αναπλ. καθηγητής
π. Χρυσόστομος Νάσσης, επίκ. καθηγητής
Αγγελική Τριβυζαδάκη, επίκ. Καθηγήτρια

Β΄ Έτος

Απόστολος Κραλίδης, καθηγητής
Άννα Καραμανίδου, καθηγήτρια
Σουλτάνα Λάμπρου, καθηγήτρια
π. Γρηγόριος Σταμκόπουλος, αναπλ. καθηγητής

Γ΄ Έτος

Βασίλειος Τσίγκος, καθηγητής
Μιλτιάδης Βάντσος, καθηγητής
π. Βασίλειος Γεωργόπουλος, αναπλ. καθηγητής

Δ΄ Έτος

π. Αθανάσιος Γκίκας, καθηγητής
Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, καθηγήτρια
Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

Επί πτυχίω

Θεόδωρος Γιάγκου, καθηγητής
Κωνσταντίνος Χρήστου, καθηγητής
Συμεών Πασχαλίδης, καθηγητής
Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου Ανδρέας Νανάκης, καθηγητής
π. Χρήστος Φιλιώτης - Βλαχάβας, αναπλ. καθηγητής

6. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Οι ακαδημαϊκοί σύμβουλοι προσφέρουν εθελοντικά την εμπειρία που έχουν αποκομίσει πάνω σε θέματα εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας. Οι σύμβουλοι παρέχουν καθοδήγηση για την ανάπτυξη και την επίτευξη ουσιαστικών εκπαιδευτικών, επαγγελματικών και προσωπικών στόχων. Οι ακαδημαϊκοί σύμβουλοι βοηθούν στην ενημέρωση για τις τελευταίες τάσεις σ' έναν συγκεκριμένο τομέα μελέτης, προτείνουν κατάλληλες αναγνώσεις, παρέχουν γενικές κατευθύνσεις που σχετίζονται με κάποιο τομέα που ενδιαφέρει τους φοιτητές, παρέχουν πληροφορίες για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα ή/και το εξωτερικό, ή παρέχουν πληροφορίες για επαγγελματικές προοπτικές και για την αγορά εργασίας. Οι συναντήσεις με τους ενδιαφερόμενους φοιτητές ή αποφοίτους γίνονται με προκαθορισμένα ραντεβού και σε συγκεκριμένες μέρες και ώρες που ορίζονται από τον ακαδημαϊκό σύμβουλο. Οι φοιτητές και απόφοιτοι που ενδιαφέρονται να κάνουν χρήση του θεσμού των ακαδημαϊκών συμβούλων για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος θα πρέπει να επικοινωνήσουν με τους παρακάτω καθηγητές:

	Προπτυχιακές Σπουδές	Μεταπτυχιακά στην Ελλάδα	Μεταπτυχιακά στο εξωτερικό	Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο
Κυριακούλα Παπαδημητρίου, καθηγήτρια	✓	✓	ΗΠΑ, Τσεχία, Ολλανδία	✗
Μιλτιάδης Βάντσος, καθηγητής	✓	✓	Γερμανία	✗
Άννα Καραμανίδου, καθηγήτρια	✓	✓	Ιταλία	✗
Σουλτάνα Λάμπρου, καθηγήτρια	✓	✓	Σλοβακία	✗
Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, καθηγήτρια	✓	✓	Αγγλία, Φινλανδία	✗
π. Χρήστος Φιλιώτης – Βλαχάβας	✓	✓	Γαλλία, Βέλγιο, Ρουμανία, Μάλτα, Αυστρία	✓
Κωνσταντίνος Μποζίνης, αναπλ. καθηγητής	✓	✓	Ελβετία	✓
Δημοσθένης Κακλαμάνος, αναπλ. καθηγητής	✓	✓	Ρουμανία	✗

Για περαιτέρω πληροφορίες: Δομή Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας (ΔΑΣΤΑ) (<https://career.auth.gr/csoadvisors/>).

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

Αντικειμενικός σκοπός του μέτρου της Αξιολόγησης Μαθημάτων και Διδακτικής Ικανότητας (ΑΜΔΙ) είναι η έκφραση και καταγραφή της γνώμης των φοιτητών και φοιτητριών που παρακολουθούν την εκπαιδευτική διαδικασία για τη διδακτική ικανότητα των διδασκόντων και την καταλληλότητα των διανεμόμενων διδακτικών συγγραμμάτων. Μέχρι και το χειμερινό εξάμηνο του ακαδ. έτους 2011-2012 η αξιολόγηση στηριζόταν στη συμπλήρωση κατάλληλων ερωτηματολογίων, τα οποία οι διδάσκοντες διένειμαν στους φοιτητές κατά τη διάρκεια ενός μαθήματος προς το τέλος του εξαμήνου. Από το εαρινό εξάμηνο του ακαδ. έτους 2011-2012 η αξιολόγηση πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια του τελευταίου μήνα κάθε εξαμήνου μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας που ανέπτυξε η Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ) του ΑΠΘ. Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων γίνεται αυτόματα και οι διδάσκοντες ενημερώνονται μέσω των ιστοσελίδων της ΜΟΔΙΠ μετά την κατάθεση των βαθμολογιών των μαθημάτων του εκάστοτε εξαμήνου. Τα αποτελέσματα της ηλεκτρονικής αξιολόγησης είναι στη διάθεση οποιουδήποτε έχει νόμιμο συμφέρον, μέσω της Γραμματείας του Τμήματος.

Ε΄. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

(1). Μαθήματα (Παραδόσεις - Εξετάσεις)

1. Τα μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου αρχίζουν το πρώτο 10ήμερο του Οκτωβρίου και διαρκούν 13 εβδομάδες. Το πρόγραμμα διδασκαλίας ανακοινώνεται στις αρχές του Σεπτεμβρίου.
2. Τα μαθήματα του εαρινού εξαμήνου αρχίζουν μετά τη λήξη των εξετάσεων του χειμερινού εξαμήνου και διαρκούν επίσης 13 εβδομάδες. Το πρόγραμμα διδασκαλίας του εαρινού εξαμήνου ανακοινώνεται τον Ιανουάριο.
3. Παραδόσεις που δεν γίνονται εξαιτίας Γενικών Συνελεύσεων ή εκδηλώσεων των φοιτητών και μέχρι δύο ημέρες ανά εξάμηνο, πρέπει να αναπληρώνονται.
4. Αν μία παράδοση μαθήματος δεν γίνει εξαιτίας του διδάσκοντος, αυτός οφείλει να μεριμνήσει για την αναπλήρωση της.
5. Σε περίπτωση που για λόγους ανωτέρας βίας (π.χ. ασθένεια) ένας διδάσκων προβλέπεται να απουσιάσει πάνω από μία εβδομάδα, ο αρμόδιος Τομέας οφείλει να ορίσει αντικαταστάτη. Οι διδάσκοντες οφείλουν να προγραμματίζουν τις εκτός Πανεπιστημίου απασχολήσεις τους έτσι ώστε να μην απουσιάζουν κατά την περίοδο διδασκαλίας των μαθημάτων.
6. Οι εξεταστικές περιόδους είναι τρεις: α) Ιανουαρίου, για τα μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου. β) Ιουνίου, για τα μαθήματα του εαρινού εξαμήνου και γ) Σεπτεμβρίου (επαναληπτική), για τα μαθήματα των δύο εξαμήνων. Η διάρκεια κάθε εξεταστικής περιόδου είναι κατ' ανώτατο όριο τέσσερις εβδομάδες.
7. Το πρόγραμμα των εξετάσεων κάθε εξαμήνου ανακοινώνεται στην αρχή του εξαμήνου. Αν, για οποιοδήποτε λόγο, αποφασιστεί παράταση στη διδασκαλία του εξαμήνου, γίνεται παράλληλη μετατόπιση του. Το πρόγραμμα της περιόδου Σεπτεμβρίου ανακοινώνεται τον Ιούνιο.
8. Κάθε φοιτητής/τρια πρέπει να δηλώσει, να παρακολουθήσει και να εξεταστεί, σε κάθε εξάμηνο, στα μαθήματα ελεύθερης επιλογής, τα οποία επιλέγονται από τον κατάλογο μαθημάτων που ανακοινώνει το Τμήμα κατά την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους, όπως επίσης έχει τη δυνατότητα μετά από έλεγχο των ECTS να επιλέξει μαθήματα από όλα τα Τμήματα του Α.Π.Θ. Σε όλη τη διάρκεια των σπουδών του ο φοιτητής/τρια μπορεί να επιλέξει οκτώ μαθήματα που τον/την ενδιαφέρουν από οποιοδήποτε άλλο Τμήμα του Α.Π.Θ.
9. Οι δηλώσεις για τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής του χειμερινού και του εαρινού εξαμήνου γίνονται στην έναρξη του εξαμήνου.
10. Κανένας φοιτητής/τρια δεν έχει δικαίωμα προσέλευσης στην εξέταση των μαθημάτων εάν δεν έχει κάνει ηλεκτρονικά τη δήλωσή τους. Οι δηλώσεις των μαθημάτων ισχύουν για κάθε εξάμηνο και κατ' επέκταση για μία και μόνο - ακαδημαϊκή χρονιά.
11. Η εξεταστέα ύλη μαθήματος αντιστοιχεί στη διδασκαλία των 13 εβδομάδων και ανακοινώνεται από τον διδάσκοντα στην έναρξη του ακαδ. έτους.
12. Σε περίπτωση αντιγραφής κατά τη διάρκεια γραπτών εξετάσεων εφαρμόζεται η απόφαση της Συγκλήτου του Α.Π.Θ. (αριθμ. πρωτ. Α. 11508/14.6.1989), η οποία προβλέπει ποινή αποκλεισμού από όλα τα μαθήματα της επόμενης εξεταστικής περιόδου.
13. Η βαθμολογία των μαθημάτων πρέπει να κατατίθεται στη Γραμματεία το συντομότερο δυνατό και οπωσδήποτε όχι αργότερα από δέκα μέρες μετά το τέλος της εξεταστικής περιόδου.

14. Ο φοιτητής/τρια έχει το δικαίωμα να ενημερωθεί από το διδάσκοντα για τον τρόπο βαθμολόγησής του/της, ανεξάρτητα από το είδος της εξέτασης.
15. Αλλαγή καταχωρηθείσας βαθμολογίας δεν επιτρέπεται παρά μόνον με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, ύστερα από έγγραφη αιτιολόγηση του διδάσκοντος η οποία συνοδεύεται και από το αναβαθμολογηθέν γραπτό.
16. Σε περίπτωση αποτυχίας σε υποχρεωτικό μάθημα, ο φοιτητής/τρια είναι υποχρεωμένος/η να το επαναλάβει, και επομένως να εξεταστεί σύμφωνα με τις νέες προϋποθέσεις αν υπάρξει οποιαδήποτε αλλαγή (π.χ. στην ύλη).

(2). Προσωπικό - Διδασκαλία

1. Το έργο των μελών ΔΕΠ γενικά περιλαμβάνει τη διδασκαλία και την έρευνα, την καθοδήγηση μεταπτυχιακών και διδακτορικών εργασιών, και τη συμμετοχή τόσο στα συλλογικά όργανα όσο και σε διάφορες επιτροπές του Τμήματος.
2. Οι αναθέσεις των μαθημάτων γίνονται από τους Τομείς εντός του Μαΐου, για την επόμενη ακαδημαϊκή χρονιά.
3. Ανάθεση μαθήματος νέο-εισαγόμενου στο πρόγραμμα σπουδών πρέπει να γίνεται τουλάχιστον έξι (6) μήνες πριν από την έναρξη διδασκαλίας του.
4. Η Γ.Σ. του Τομέα επεξεργάζεται και καθορίζει την ύλη κάθε νέου μαθήματος.
5. Τα μέλη ΔΕΠ είναι υποχρεωμένα να έχουν τουλάχιστον έξι (6) ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα σε κάθε εξάμηνο.
6. Σε περιπτώσεις μικρής ή μεσαίας διάρκειας αδειών (συνέδρια, μικρές εκπαιδευτικές, προσωπικές, κ.ά.), το μέλος ΔΕΠ που υποδεικνύεται ως αντικαταστάτης αναλαμβάνει όλες τις σχετικές υποχρεώσεις (μαθήματα, φροντιστήρια, εργαστήρια, εξετάσεις, επιτηρήσεις, αποτελέσματα εξετάσεων κ.ά.) για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα.
7. Σε Συνέλευση του Τμήματος εντός του Μαΐου γίνεται απολογισμός της λειτουργίας του Τμήματος και προγραμματισμός για την επόμενη χρονιά (όπως π.χ. αλλαγές στο πρόγραμμα σπουδών) ύστερα από σχετικές εισηγήσεις της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών, των Διευθυντών των Τομέων και του Προέδρου.
8. Το Τμήμα έχει Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών, η οποία προβλέπεται από το Νόμο και της οποίας η θητεία είναι ετήσια (Ακαδημαϊκό Έτος). Η Επιτροπή αποτελείται από έναν εκπρόσωπο κάθε Τομέα και τον αντικαταστάτη του και δύο εκπροσώπους των φοιτητών με τους αντικαταστάτες τους που ορίζονται από το φοιτητικό σύλλογο, και τον Πρόεδρο (ή τον Αναπληρωτή Πρόεδρο) του Τμήματος. Η Επιτροπή λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και συνεδριάζει αμέσως μετά τη συγκρότηση της με σκοπό τον προγραμματισμό για την υλοποίηση των συμπερασμάτων της Συνέλευσης του Τμήματος του Μαΐου. Επίσης συνεδριάζει οπωσδήποτε κάθε δύο μήνες κατά τη διάρκεια του διδακτικού χρόνου.
9. Στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών είναι: α) Εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο πρόγραμμα σπουδών ή τον κανονισμό σπουδών, ώστε να βελτιωθεί ή να εκσυγχρονισθεί το επίπεδο των σπουδών. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού συγκεντρώνει από όλους τους φορείς τα απαραίτητα στοιχεία, όπως επίσης επιμέρους παρατηρήσεις των διδασκόντων και των φοιτητών. β) Είναι υπεύθυνη για το πρόγραμμα διδασκαλίας και το πρόγραμμα εξετάσεων σε συνεργασία με τον Πρόεδρο του Τμήματος. Εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος τυχόν μεταβολές.

10. Τα διδακτικά βιβλία εγκρίνονται από τη Γ.Σ. του Τομέα που έχει την ευθύνη του μαθήματος και κατόπιν από τη Συνέλευση του Τμήματος, που έχει και την τελική ευθύνη της Οργάνωσης του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών.

11. Ο κάθε φοιτητής/τρια, με τη δήλωση των μαθημάτων, επιλέγει, μέσα από το ηλεκτρονικό σύστημα Εύδοξος (<https://eudoxus.gr/>) και το σύγγραμμα που επιθυμεί να αποκτήσει για το κάθε μάθημα. Ο κάθε φοιτητής/τρια δικαιούται να επιλέξει μέσα από τον κατάλογο προτεινόμενων συγγραμμάτων ένα (1) μόνο σύγγραμμα για κάθε μάθημα. Η προμήθεια των συγγραμμάτων γίνεται από τα σημεία διανομής, όπως τα έχει καθορίσει ο εκάστοτε εκδοτικός οίκος μετά την αποστολή σε αυτόν της σχετικής κατάστασης δικαιούχων μετά το τέλος των δηλώσεων μαθημάτων και συγγραμμάτων.

Το πλήρες κείμενο του Κανονισμού Προπτυχιακών Σπουδών είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Τμήματος στη διεύθυνση:

<https://past.auth.gr/spoydes/proptyxiakes-spoudes/kanonismos-spoudon/>

ΣΤ΄. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΑΠΘ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Λειτουργία και απαιτήσεις του προπτυχιακού προγράμματος

Όλοι οι φοιτητές/τριες του ΑΠΘ έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν τη συνδρομή, για συγκεκριμένο κάθε φορά λόγο, ειδικών Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου (<https://www.auth.gr/services/>) όπως:

- Υπηρεσίες Υγείας
- Στέγαση
- Πανεπιστημιακή Φοιτητική Λέσχη
- Γραφείο Διασύνδεσης Σπουδών και Σταδιοδρομίας
- Υποτροφίες
- Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας
- Κέντρο Διδασκαλίας Ξένων Γλωσσών
- Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης
- e-ΑΠΘ
- Πανεπιστημιακό Γυμναστήριο
- Πανεπιστημιακή Κατασκήνωση Καλάνδρας
- Παιδικό Κέντρο

προκειμένου να τους συνδράμουν σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους ή ακόμη και να γίνουν οι ίδιοι εθελοντές προσφέροντας τις υπηρεσίες τους σε συναδέλφους/συμφοιτητές τους που τις έχουν ανάγκη.

Παράλληλα το **Τμήμα Σπουδών** (<https://dps.auth.gr>) του ΑΠΘ εκδίδει στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους τον ΟΔΗΓΟ επιβίωσης του φοιτητή σε ηλεκτρονική μορφή (διατίθεται στην ιστοσελίδα του Τμήματος Σπουδών), με πληροφορίες για το ΑΠΘ και τη Θεσσαλονίκη.

Επίσης οι φοιτητές/τριες μπορούν να αντλήσουν σημαντικές πληροφορίες από την ιστοσελίδα του **Γραφείου Διασύνδεσης** (<https://career.auth.gr>) που αποσκοπεί στην καλύτερη και αποτελεσματικότερη σύνδεση του Ιδρύματος με την αγορά εργασίας.

Ζ΄. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Στη Θεολογική Σχολή λειτουργεί Βιβλιοθήκη (<https://www.lib.auth.gr/el/b015>), η οποία προέκυψε από την ενοποίηση των επιμέρους βιβλιοθηκών των παλιών Σπουδαστηρίων της Σχολής, που ήταν κατεσπαρμένες σ' όλο το κτίριο. Η Βιβλιοθήκη είναι πλούσια και οργανωμένη, και διαθέτει αναγνωστήριο. Η διοίκησή της ασκείται από την Κοσμητεία της Σχολής.

Η συλλογή της Βιβλιοθήκης κατανέμεται στους εξής τομείς :

- Τμήμα Παλαιτύπων
- Αναγνωστήριο
- α΄ Βιβλιοστάσιο: Περιοδικά, Σειρές, Θεματικοί Κύκλοι, Μεταπτυχιακές και Διδακτορικές Εργασίες, Τμήμα Σλαβικών μελετών
- β΄ Βιβλιοστάσιο: κυρίως συλλογή

ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Δευ -Παρ: 08.30-15.00.

Η εξυπηρέτηση για το κοινό είναι μέχρι τις 2.30 μ.μ.

Η πρόσβαση στο υπόγειο και οι δανεισμοί υλικού ολοκληρώνονται έως και ένα τέταρτο πριν τη λήξη του ωραρίου.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Απόστολος Τζελιάτης

 +302310996690, +302310 996691

e-mail : theolibrary@theosch.auth.gr

Η΄. ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1^η Σεπτεμβρίου και λήγει την 31^η Αυγούστου του επομένου ημερολογιακού έτους. Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα σπουδών, στο χειμερινό και στο εαρινό, καθένα των οποίων περιλαμβάνει 13 εβδομάδες διδασκαλίας και δύο ή τρεις εβδομάδες εξετάσεων.

- Το χειμερινό εξάμηνο αρχίζει την πρώτη εβδομάδα του Οκτωβρίου και λήγει το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιανουαρίου. Ακολουθεί η πρώτη εξεταστική περίοδος του χειμερινού εξαμήνου.
- Το εαρινό εξάμηνο αρχίζει το δεύτερο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου και λήγει στα τέλη Μαΐου. Ακολουθεί η πρώτη εξεταστική περίοδος του εαρινού εξαμήνου.

Κάθε εξάμηνο έχει δύο εξεταστικές περιόδους:

- Τα μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου εξετάζονται κατά την περίοδο του Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου και επαναληπτικώς κατά την περίοδο του Σεπτεμβρίου.
- Τα μαθήματα του εαρινού εξαμήνου εξετάζονται κατά την περίοδο του Ιουνίου και επαναληπτικώς κατά την περίοδο του Σεπτεμβρίου.

Οι εξεταστικές περιόδους του Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου και Σεπτεμβρίου διαρκούν τρεις εβδομάδες, όλες όμως συνήθως επεκτείνονται σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Κάθε εξάμηνο, πριν την έναρξη της εξεταστικής περιόδου, οι φοιτητές/τριες έχουν το δικαίωμα και την υποχρέωση να αξιολογήσουν τα μαθήματα και τους διδάσκοντές τους, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των σπουδών τους. Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Μονάδας Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ-ΑΠΘ <https://qa.auth.gr/>) και στην του Τμήματος.

- Κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο δεν διεξάγονται μαθήματα ή εξετάσεις και θεωρούνται μήνες θερινών διακοπών. Επίσης στις διακοπές συγκαταλέγονται:
- **Οι διακοπές Χριστουγέννων:** Από 24 Δεκεμβρίου ως 7 Ιανουαρίου.
- **Οι διακοπές της Αποκριάς:** Από την Πέμπτη της Τυροφάγου ως και την επομένη της Καθαρής Δευτέρας.
- **Οι διακοπές του Πάσχα:** Από τη Μεγάλη Δευτέρα ως την Κυριακή του Θωμά.
- **Η 26^η Οκτωβρίου:** Εορτή του πολιούχου της πόλης Αγίου Δημητρίου. Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (Εθνική εορτή).
- **Η 28^η Οκτωβρίου:** Επέτειος του "ΟΧΙ" στον ιταλικό φασισμό (Εθνική εορτή).
- **Η 17^η Νοεμβρίου:** Επέτειος εξέγερσης του Πολυτεχνείου το 1973.
- **Η 30^η Ιανουαρίου:** Εορτή των Τριών Ιεραρχών (Θρησκευτική εορτή).
- **Η 25^η Μαρτίου:** Επέτειος της επανάστασης του 1821 εναντίον του τουρκικού ζυγού (Εθνική εορτή).
- **Η 1^η Μαΐου:** Πρωτομαγιά (Εργατική εορτή).
- **Του Αγ. Πνεύματος:** Κινητή θρησκευτική εορτή.

Ειδικά στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, λόγω της ιδιαιτερότητάς του, δεν γίνονται μαθήματα το απόγευμα της παραμονής των παραπάνω εορτών. Επιπλέον, μαθήματα δε γίνονται το απόγευμα της παραμονής και μέχρι 11 π.μ. της ημέρας των παρακάτω εορτών:

- **Αγίου Γρηγορίου Παλαμά** (14 Νοεμβρίου)
- **Εισοδίων της Θεοτόκου** (21 Νοεμβρίου)
- **Αγίου Νικολάου** (6 Δεκεμβρίου)

- **Υπαπαντής** (2 Φεβρουαρίου)
- **Αγίου Γεωργίου** (23 Απριλίου)
- **Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης** (21 Μαΐου)
- **Αναλήψεως**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

1. Κατάλογος Υποχρεωτικών και Υποχρεωτικών κατ' επιλογήν Μαθημάτων

Με απόφαση της Συγκλήτου, μετά από πρόταση του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών έχει αναμορφωθεί. Το νέο πρόγραμμα ισχύει για τους νεοεισαχθέντες το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024. Τα μαθήματα του Α' και Β' εξαμήνου που αναφέρονται παρακάτω δε διδάσκονται πλέον. Οι φοιτητές που έχουν εισαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2022-23 και πριν, και οφείλουν τα μαθήματα αυτά, μπορούν να τα δηλώσουν και να τα εξεταστούν, όχι όμως να τα παρακολουθήσουν.

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ			
ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ECTS
Υ101	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΛΑΜΠΟΥΝΗ	5
Υ102	ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ – ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ	ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ	5
Υ103	ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	ΜΗΤΡ. ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΑΝΑΚΗΣ	4
Υ105	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΑΝΝΑ ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΛΑΜΠΡΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΔΑΦΝΗ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ	4
Υ107Α	ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΑΖΑΜΙΑ	3
Υ107Γ	ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	ΑΓΟΡΗ ΜΟΥΡΓΚΑΣΗ	3
Υ107ΓΕ	ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	ΑΓΝΗ ΔΑΦΦΑ	3
Υ107ΕΛ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	ΓΕΩΡΓΙΑ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ	3
Υ108	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΑΚΑΣ	4
Υ109	ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ	5
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ			
ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ECTS
Υ201	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΡΝΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΔΑΦΝΗ	4
Υ202	ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ ΙΙ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 5° ΕΩΣ ΤΟΝ 8° ΑΙΩΝΑ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΙΤΤΑΡΑΣ	4
Υ203	ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ	4
Υ204	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ, ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΑΚΑΣ	4

	ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ		
Υ206	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΤΡΙΒΥΖΑΔΑΚΗ	4
Υ208	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ	ΤΡΥΦΩΝΑΣ ΤΣΟΜΠΑΝΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΙΔΗΣ	4
Υ209Π	ΘΕΟΛΟΓΙΑ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΕΠΕΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΜΟΥΡΑΤΙΔΗΣ	6
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ			
ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ECTS
Υ301	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΛΑΜΠΟΥΝΗ	5
Υ302	ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ ΙΙΙ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 9 ^ο ΕΩΣ ΤΟΝ 15 ^ο ΑΙΩΝΑ	ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΛΑΜΠΡΟΥ	5
Υ303	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΡΑΛΙΔΗΣ	4
Υ306	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ	4
Υ307	ΥΜΝΟΛΟΓΙΑ	ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ	4
Υ308	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΖΙΝΗΣ	4
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ			
ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ECTS
Υ401	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΡΝΑΚΗΣ	5
Υ402	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΧΡΟΝΩΝ	ΑΝΝΑ ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ	4
Υ403	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ	4
Υ405	ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ Ι. ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑΓΚΟΥ	4
Υ407	ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ (Σεμινάριο)	π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑΓΚΟΥ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΑΝΤΣΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΚΑΒΑΡΔΙΝΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗΣ	5
Υ408	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΙ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ	π. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΑΣΣΗΣ π. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΟΥ	4
Ε' - Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ			
ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ECTS
ΥΕ01	ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΡΝΑΚΗΣ	4
ΥΕ02	ΠΑΤΕΡΕΣ-ΓΡΑΦΗ-ΠΑΡΑΔΟΣΗ (Σεμινάριο)	ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΡΝΑΚΗΣ π. ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΙΩΤΗΣ ΑΝΝΑ ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΛΑΜΠΡΟΥ	4

		ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΛΑΜΠΟΥΝΗ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΙΤΤΑΡΑΣ	
ΥΕ03	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ	π. ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΙΩΤΗΣ	4
ΥΕ05	ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ	π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ	4
ΥΕ08	ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΙΙ. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΚΑΒΑΡΔΙΝΑΣ	4
ΥΕ10Π	ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ	ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΣΙΣΚΟΥ	6
ΥΕ18	ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ – ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ – ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ	4
ΥΕ21Π	ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΕΠΕΣ	6
ΥΕ23	ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ΘΕΩΡΙΑ	π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΑΝΤΣΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ	6
ΥΕ25	ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ Ι	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΓΚΟΣ	4
ΥΕ26	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΣΚΟΣ	4
ΥΕ27	ΟΜΙΛΗΤΙΚΗ	ΤΡΥΦΩΝΑΣ ΤΣΟΜΠΑΝΗΣ	4
ΣΤ' – Η ΕΞΑΜΗΝΟ			
ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ECTS
ΥΕ06	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΙΙ. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ	π. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΑΣΣΗΣ	4
ΥΕ09	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ	ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΑΝΤΣΟΣ	4
ΥΕ11	ΘΕΟΛΟΓΙΑ, ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (Σεμινάριο)	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΛΑΜΠΟΥΝΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΓΚΟΣ ΕΛΕΝΗ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ	4
ΥΕ12	ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΛΑΜΠΟΥΝΗ	4
ΥΕ13	ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	3
ΥΕ14	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΡΑΛΙΔΗΣ	4
ΥΕ15	ΑΓΙΟΛΟΓΙΑ – ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΑ	ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ	4
ΥΕ20	ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ	π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ	5
ΥΕ22Π	ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΕΠΕΣ	8
ΥΕ24	ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΑΝΤΣΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ	8
ΥΕ28	ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΙΙ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΓΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΣΚΟΣ	4
ΥΕ29	ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗΣ	4

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΔΜ = Διδακτικές μονάδες

ECTS = Ευρωπαϊκές πιστωτικές μονάδες

Υ = Υποχρεωτικό

ΥΕ = Κατ' επιλογήν υποχρεωτικό

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Με απόφαση της Συγκλήτου, μετά από πρόταση του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, το πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών έχει αναμορφωθεί. Το νέο πρόγραμμα ισχύει για τους νεοεισαχθέντες το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024. Τα μαθήματα του Α' και Β' εξαμήνου που αναφέρονται παρακάτω δε διδάσκονται πλέον. Οι φοιτητές που έχουν εισαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2022-23 και πριν, και οφείλουν τα μαθήματα αυτά, μπορούν να τα δηλώσουν και να τα εξεταστούν, όχι όμως να τα παρακολουθήσουν.

Κωδικός:	[Υ101]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ Κ.Δ.
Διδάσκουσα: Αικατερίνη Τσαλαμπούνη			
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Χειμερινή
		ECTS:	5
		ΔΜ:	3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
ΘΕΩΡΙΑ: Το μάθημα παρέχει α) βασικές πληροφορίες για το κείμενο της Καινής Διαθήκης και την ιστορία του, για τη συγκρότηση του κανόνα της Καινής Διαθήκης, για τις εκδόσεις και τις μεταφράσεις της και β) μία σύντομη εισαγωγή στα επιμέρους βιβλία της Καινής Διαθήκης (σχεδιάγραμμα και περιεχόμενο, ιστορικοφιλολογικά και ερμηνευτικά ζητήματα, θεολογική διδασκαλία του κάθε βιβλίου). ΑΣΚΗΣΗ (ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ): Στην άσκηση του μαθήματος παρουσιάζεται η ιστορία της χειρόγραφης παράδοσης του κειμένου της Καινής Διαθήκης, οι κυριότεροι μάρτυρες του κειμένου, αρχαίες και νέες μεταφράσεις και διδάσκονται στοιχεία της κριτικής του κειμένου στο συγκεκριμένο παράδειγμα της κριτικής έκδοσης της Κ.Δ. από το Ινστιτούτο Nestle-Aland στο Münster της Γερμανίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
ΘΕΩΡΙΑ 1. (α) Εισαγωγικά στο μάθημα της «Εισαγωγής στην Καινή Διαθήκη» - ιστορία και περιεχόμενο του μαθήματος, στόχοι, τρόποι αξιολόγησης κτλ. (β) Τι είναι η Καινή Διαθήκη και από ποια βιβλία συναπαρτίζεται, (γ) Πριν από το κείμενο της Κ.Δ.: η Παλαιά Διαθήκη ως Γραφή της πρώτης Εκκλησίας και οι προφορικές παραδόσεις για τον Ιησού, (δ) Σκοπός και ρόλος των κειμένων της Καινής Διαθήκης. 2. (α) Ο κανόνας της Καινής Διαθήκης: η ιστορία και η θεολογική του σημασία, (β) Τα εξωκανονικά («απόκρυφα») κείμενα και τα «άγραφα» λόγια του Ιησού. 3. (α) Τα ευαγγέλια: το φιλολογικό είδος του ευαγγελίου, σκοπός και χαρακτήρας, (β) Το συνοπτικό πρόβλημα. 4. Τα συνοπτικά ευαγγέλια Α': το κατά Μάρκον και το κατά Ματθαίον. 5. Τα συνοπτικά ευαγγέλια Β': το κατά Λουκάν και το κατά Ιωάννην ευαγγέλιο. Σύγκριση του κατά Ιωάννην με τα συνοπτικά. 6. Πράξεις των Αποστόλων: Ο απόστολος Παύλος στις Πράξεις και στις επιστολές. 7. Α' και Β' επιστολές προς Θεσσαλονικείς. Το πρόβλημα της ψευδεπιγραφίας. 8. Προς Γαλάτας επιστολή. Προς Ρωμαίους επιστολή. 9. Α' και Β' Κορινθίους Επιστολές αιχμαλωσίας Α': Προς Φιλιππησίους και προς Φιλήμονα. 10. Επιστολές αιχμαλωσίας Β': Προς Εφεσίους και προς Κολοσσαείς Ποιμαντικές επιστολές. 11. Προς Εβραίους Καθολικές επιστολές Α': Ιακώβου, Α' και Β' Πέτρου. 12. Καθολικές επιστολές Β': Α', Β' και Γ' Ιωάννου, Ιούδα. 13. Αποκάλυψη. ΑΣΚΗΣΗ 1. Εισαγωγή στο μάθημα της άσκησης – τεχνικές πληροφορίες του μαθήματος Ιστορία του χειρόγραφου κειμένου: υλικά, τυπολογία χειρογράφων Η θέση των χειρογράφων της Κ.Δ. στην αρχαία Εκκλησία. 2. Τα σημαντικότερα χειρόγραφα της Κ.Δ. Α' : πάπυροι. 3. Τα σημαντικότερα χειρόγραφα της Κ.Δ. Β' : μεγαλογράμματοι κώδικες σε περγαμηνές (Σιναϊτικός, Βατικανός, Αλεξανδρινός, Βέζα, παλίμψηστος του Εφραίμ κ.ά.) Χρήση των σχετικών ιστοσελίδων (π.χ. Codex Sinaiticus Project). 4. Τα σημαντικότερα χειρόγραφα της Κ.Δ. Γ': οι μικρογράμματοι κώδικες Κέντρα μελέτης των χειρογράφων της Κ.Δ. – Περιήγηση στις ιστοσελίδες των σχετικών προγραμμάτων (π.χ. CSNTM, Nestle-Aland Virtual Library κ.ά.). 5. Αρχές της κριτικής του κειμένου της Καινής Διαθήκης - Ασκήσεις και παραδείγματα. 6. Τύποι του κειμένου της Καινής Διαθήκης Α' – Ασκήσεις και παραδείγματα. 7. Τύποι του κειμένου της Καινής Διαθήκης Α' - Το Εκκλησιαστικό/Βυζαντινό κείμενο: Σύγχρονες τάσεις στην έρευνα. 8. Αρχαίες και σύγχρονες μεταφράσεις της Κ.Δ. - Μεταφράσεις της Κ.Δ. στη νεοελληνική. 9. Εκδόσεις του κειμένου της Καινής Διαθήκης στο εξωτερικό και στην Ελλάδα. 10. Εισαγωγή στο κριτικό υπόμνημα. Το παράδειγμα της 27^{ης} κριτικής			

έκδοσης Nestle-Aland. Ασκήσεις και παραδείγματα. 11. Κριτική έκδοση Nestle-Aland: σύμβολα στα περιθώρια των σελίδων της έκδοσης - Σύμβολα μαρτύρων της χειρόγραφης παράδοσης - Ασκήσεις και παραδείγματα. 12. Κριτική έκδοση Nestle-Aland: σύμβολα στο κείμενο και στο κριτικό υπόμνημα Α' - Ασκήσεις και παραδείγματα. 13. Κριτική έκδοση Nestle-Aland: σύμβολα στο κείμενο και στο κριτικό υπόμνημα Α' - Ασκήσεις και παραδείγματα.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Ιωάννη Δ. Καραβιδόπουλου, *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2016.
Σ. Αγουρίδη, *Εισαγωγή εις την Καινήν Διαθήκη*, εκδ. Άρτος Ζωής, Θεσσαλονίκη 1991.

Κωδικός:	[Υ102]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ – ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ		
Διδάσκων: Συμεών Πασχαλίδης					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 5	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσιάζεται το εισαγωγικό πλαίσιο για τις πατρολογικές σπουδές, με διεξοδική αναφορά στη διαμόρφωση του επιστημονικού κλάδου της Πατρολογίας στην Ελλάδα και στη Δύση. Παρέχονται στους φοιτητές οι πληροφορίες για τα instrumenta studiorum των πατρολογικών σπουδών τόσο στην έντυπη όσο και στην ψηφιακή μορφή τους. Διευκρινίζεται η χρήση του προσδιορισμού «πατήρ» και «οικουμενικός διδάσκαλος» της Εκκλησίας κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες και διασαφηνίζεται το ιστορικό και θεολογικό πλαίσιο των διαφόρων πατερικών περιόδων. Εξετάζονται επίσης βασικά ζητήματα που αφορούν στην πατερική γραμματεία: το φαινόμενο της ανωνυμογραφίας και της ψευδεπιγραφίας, η μορφολογική και ειδολογική διάκριση των πατερικών κειμένων. Παρουσιάζεται επίσης με συστηματικό τρόπο η ιστορία, γραμματεία και θεολογία των Πατέρων και λοιπών χριστιανών συγγραφέων των τεσσάρων πρώτων αιώνων. Διασαφηνίζεται η βασική πατρολογική ορολογία και εξετάζεται το ιστοριογραμματολογικό πλαίσιο της ανάπτυξης της χριστιανικής γραμματείας από την μεταποστολική εποχή (Αποστολικοί Πατέρες) ως τα τέλη του 4^{ου} αιώνα (Ιωάννης Χρυσόστομος και λοιποί Αντιοχειανοί Θεολόγοι). Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην εξέλιξη της πατερικής θεολογίας από την εποχή των αποστολικών πατέρων ως τους Καππαδόκες πατέρες, μέσα στο έργο των οποίων διαμορφώνεται με συστηματικό τρόπο η ορθόδοξη θεολογία και ανθρωπολογία.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Προεισαγωγικά στην επιστήμη της Πατρολογίας και τη σημασία της για την Ορθόδοξη Θεολογία. Η ιστορία των πατρολογικών σπουδών στην Ελλάδα. Η εμφάνιση και ανάπτυξη των πατερικών σπουδών στη Δύση. 2. Instrumenta Studiorum στις πατρολογικές σπουδές: Α) Έντυπες πατρολογικές εκδόσεις (και μεταφράσεις), Κλείδες, Σειρές, περιοδικά και βιβλιογραφικές βάσεις, Β) Η Πατρολογία στο Διαδίκτυο (ψηφιακές βάσεις, πατρολογικοί ιστότοποι και λοιπό ηλεκτρονικό υλικό). (Φροντιστήριο στο Αναγνωστήριο της Θεολογικής Σχολής) 3. Πατέρες της Εκκλησίας – Οικουμενικοί Διδάσκαλοι – Εκκλησιαστικοί Συγγραφείς. Το πολιτισμικό και πνευματικό πλαίσιο της «εποχής» των Πατέρων: Παιδεία, γλώσσα, φιλοσοφία. 4. Οι περίοδοι της πατερικής γραμματείας. Θεολογικός χαρακτήρας και λογοτεχνική διαίρεση των πατερικών κειμένων. Ανωνυμογραφία και ψευδεπιγραφία στη χριστιανική γραμματεία. 5. Το ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο ανάπτυξης του πρώιμου Χριστιανισμού. Πρώιμα είδη της εκκλησιαστικής γραμματείας (εκκλησιαστική ποίηση, αρχαίες εκκλησιαστικές διατάξεις, Σύμβολα πίστεως και λειτουργικά κείμενα). 6. Οι Αποστολικοί Πατέρες. 7. Οι αρχαίοι Απολογητές. Ελληνισμός, αίρεση και ορθοδοξία το 2^ο και 3^ο αιώνα: Χριστιανικά απόκρυφα, Γνωστικισμός και αντιαιρετικοί θεολόγοι (Ειρηναίος Λυώνος και Ιππόλυτος Ρώμης). 8. Οι Θεολόγοι της Μικράς Ασίας, η Αντιοχειανή και η Αλεξανδρινή Σχολή. 9. Οι μεγάλοι Αλεξανδρινοί Θεολόγοι: Κλήμης Αλεξανδρεύς, Ωριγένης και Δίδυμος ο Τυφλός 10. Αίρεση και Ορθοδοξία κατά τον 4^ο αιώνα: Ο Αρειανισμός και οι υπέρμαχοι του δόγματος της Νικαίας. 11. Οι Καππαδόκες Πατέρες (Α): Μέγας Βασίλειος και Γρηγόριος Νύσσης. 12. Οι Καππαδόκες Πατέρες (Β): Γρηγόριος ο Θεολόγος και Αμφιλόχιος Ικονίου. 13. Ιωάννης ο Χρυσόστομος και η Αντιοχειανή θεολογία.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Παναγιώτης Χρήστου, <i>Εκκλησιαστική Γραμματολογία</i> , τ. Α', εκδ. Κυρομάνος, 2005.					

Κωδικός:	[Υ103]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ		
Διδάσκων: Μητρ. Αρκαλοχωρίου Ανδρέας Νανάκης					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσίαση και ανάλυση της Εκκλησιαστικής ιστορίας της Ελλάδος και του ελληνισμού, με βάση τις πηγές (δημοσιευμένες και αδημοσίευτες) του 17 ^{ου} , 18 ^{ου} , 19 ^{ου} και 20 ^{ου} αιώνα.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Ανιχνεύσεις της ταυτότητάς μας στα μέσα του 17ου αιώνα. (Από το χρονικό του παπά-Συνοδινού). 2. Οι αναζητήσεις του ελληνισμού στις παραδουνάβιες ηγεμονίες και στη δυτικοευρωπαϊκή διασπορά, κατά τα τέλη του 18ου αιώνα. 3. Νεομάρτυρες της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, μεταξύ 17 ^{ου} και 19 ^{ου} αιώνα. Από τα μαρτυρολόγια. 4. Ορθόδοξη πίστη και Έλληνες στα συντάγματα της Ελληνικής επανάστασης. 5. Κοινοτικές διενέξεις στον 19 ^{ου} αιώνα. Από τα αρχεία. 6. Προέλαση στην Ανατολή από τους Συλλόγους του εθνικού μας κέντρου. Της Αθήνας. Από καταστατικά συλλόγων και αρχεία. 7. Σχέσεις αρχιερέων και προξένων στην Οθωμανική αυτοκρατορία στο τέλος του 19 ^{ου} και αρχές του 20 ^{ου} . Από αρχεία. 8. Η Επισκοπική Σύνοδος της Θεσσαλονίκης μέσα από τον συνοδικό κώδικα (1891-1923). 9. Η διαμόρφωση της Επισκοπικής Συνόδου στην Εκκλησία της Κρήτης. Από αρχεία και εφημερίδες. 10. Το Μητροπολιτικό ζήτημα στην Εκκλησία Κρήτης. Από αρχεία και εφημερίδες. 11. Οικουμενικοί Πατριάρχες στην Οθωμανική αυτοκρατορία τον 20 ^ο αιώνα. Από αρχεία και εφημερίδες. 12. Πολιτειοκρατία και συναλληλία στην Εκκλησία της Ελλάδος. Από τις συνοδικές πηγές, εφημερίδες και τη βιβλιογραφία. 13. Ελευθέριος Βενιζέλος και Ελληνορθόδοξη Εκκλησία. Από αρχεία και εφημερίδες.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Α. Νανάκης, <i>Το Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Ύστερη Οθωμανική Αυτοκρατορία</i> , εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2013. Αρχιμ. Ε. Κωσταρίδης Δ.Θ., <i>Η σύγχρονος ελληνική Εκκλησία</i> , εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2020.					

Κωδικός:	[Υ105]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ		
Διδάσκοντες: Κυριακούλα Παπαδημητρίου (υπεύθ.), Συμεών Πασχαλίδης, Άννα Καραμανίδου, Σουλτάνα Λάμπρου, Ευαγγελία Δάφνη, Δημοσθένης Κακλαμάνος					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 2
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσιάζεται σύντομα η ιστορία της Ελληνικής γλώσσας από την Αρχαία Ελληνική έως τη Νέα Ελληνική, με εστίαση στην Κοινή Ελληνιστική και στη γλώσσα των Πατέρων και των εκκλησιαστικών κειμένων. Ειδικότερα, εκτίθενται οι λόγοι που διαμόρφωσαν τη γλωσσική μορφή τους. Μελετώνται παραδείγματα κειμένων από κάθε γλωσσική περίοδο με γραμματική, συντακτική και λεξιλογική ανάλυση. Παρουσιάζονται και αξιοποιούνται οι ηλεκτρονικοί πόροι και η χρήση τους στη μελέτη της ελληνικής γλώσσας. Επισημαίνονται τα διακριτά χαρακτηριστικά της γλώσσας των βιβλικών και των εκκλησιαστικών κειμένων και διδάσκεται η κατάλληλη γλωσσική προσέγγισή τους.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγή στην έννοια της γλώσσας, της γραφής και της ιστορίας της γλώσσας. Σύντομη ιστορία της ελληνικής γλώσσας. 2. Α) Η κλασική ελληνική γλώσσα. Μορφολογία, σύνταξη και λεξιλόγιο. Β) Παραδείγματα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. 3. Η Κοινή Ελληνιστική Γλώσσα των ελληνιστικών και αυτοκρατορικών χρόνων. Μορφολογία, σύνταξη και λεξιλόγιο. 4. Α) Παραλλαγές της Κοινής Ελληνιστικής Γλώσσας. Β) Παραδείγματα από θύραθεν κείμενα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. 5. Α) Η Κοινή Ελληνιστική Γλώσσα της Καινής Διαθήκης. Μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο και θεολογικές επιδράσεις. Ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και διαδικτυακά περιβάλλοντα για την ελληνική γλώσσα (ηλεκτρονικά εργαλεία: ηλεκτρονικά λεξικά, σώματα κειμένων, βοηθητικό υποστηρικτικό					

υλικό) στη μελέτη της ελληνικής γλώσσας. Β) Παραδείγματα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. Εξάσκηση για τη χρήση των ηλεκτρονικών εργαλείων στη μελέτη της Καινής Διαθήκης. 6. Α) Το φαινόμενο του αττικισμού και οι συνέπειές του. Β) Παραδείγματα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. 7. Α) Η γλώσσα της Μετάφρασης των Εβδομήκοντα. Μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο και θεολογικές επιδράσεις. Ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και διαδικτυακά περιβάλλοντα για την ελληνική γλώσσα (ηλεκτρονικά εργαλεία: ηλεκτρονικά λεξικά, σώματα κειμένων, βοηθητικό υποστηρικτικό υλικό) στη μελέτη της ελληνικής γλώσσας. Β) Παραδείγματα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. Εξάσκηση για τη χρήση των ηλεκτρονικών εργαλείων στη μελέτη της Μετάφρασης των Εβδομήκοντα. 8. Α) Η λόγια Μεσαιωνική ελληνική γλώσσα. Μορφολογία, σύνταξη και λεξιλόγιο. Β) Παραδείγματα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. 9. Α) Η δημώδης Μεσαιωνική ελληνική γλώσσα. Μορφολογία, σύνταξη και λεξιλόγιο. Β) Παραδείγματα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. 10. Α) Η γλώσσα των πατερικών και εκκλησιαστικών κειμένων της πρώιμης, βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου. Μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο και θεολογικές επιδράσεις. Ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και διαδικτυακά περιβάλλοντα για την ελληνική γλώσσα (ηλεκτρονικά εργαλεία: ηλεκτρονικά λεξικά, σώματα κειμένων, βοηθητικό υποστηρικτικό υλικό) στη μελέτη της ελληνικής γλώσσας. Β) Παραδείγματα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. Εξάσκηση για τη χρήση των ηλεκτρονικών εργαλείων στη μελέτη των πατερικών και εκκλησιαστικών κειμένων. 11. Α) Η γλώσσα των λειτουργικών κειμένων. Μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο και θεολογικές επιδράσεις. Ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων και διαδικτυακά περιβάλλοντα για την ελληνική γλώσσα (ηλεκτρονικά εργαλεία: ηλεκτρονικά λεξικά, σώματα κειμένων, βοηθητικό υποστηρικτικό υλικό) στη μελέτη της ελληνικής γλώσσας. Β) Παραδείγματα. Φύλλα εργασιών με γραμματικές, συντακτικές και λεξιλογικές ασκήσεις. Εξάσκηση για τη χρήση των ηλεκτρονικών εργαλείων στη μελέτη των λειτουργικών κειμένων. 12. Συγκριτική εξέταση της γλώσσας των βιβλικών και της γλώσσας των εκκλησιαστικών κειμένων. 13. Η Νεοελληνική γλώσσα. Η διαμόρφωση και η σημασία της για τη μελέτη της Κοινής Ελληνιστικής της Καινής Διαθήκης.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Geoffrey Horrocks, *Ελληνικά. Ιστορία της γλώσσας και των ομιλητών της*, εκδ. Εστία, Αθήνα 2018.

Κωδικός:	[Υ108]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ		
Διδάσκοντες: Κωνσταντίνος Χρήστου, Ιωάννης Μπάκας					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Ο εκχριστιανισμός της Αυτοκρατορίας από τον Μ. Κωνσταντίνο και εξής. Η Μεγάλη Μετανάστευση των Λαών και η κατάρρευση του Δυτικού Ρωμαϊκού Κράτους. Ίδρυση των βαρβαρικών βασιλείων στη Δύση. Η δημιουργία, διαμόρφωση και εξέλιξη της βυζαντινής πολιτιστικής σύνθεσης. Η επιβίωση της ανατολικής αυτοκρατορίας κατά την διάρκεια της κρίσης της ύστερης αρχαιότητας. Η εποχή του Ιουστινιανού Α'. Η κρίση του 7ου αιώνα και η επιβίωση του κράτους. Το Φραγκικό Κράτος κατά την βασιλεία του Καρλομάγνου. Η διαμόρφωση της Μεσαιωνικής Δύσης. Η εσωτερική εξέλιξη του Βυζαντινού Κράτους κατά την μεσοβυζαντινή περίοδο, οι πόλεμοι και το απόγειο της ακμής του Βυζαντίου. Η κατάρρευση του 11ου αιώνα και η αναδιοργάνωση των Κομνηνών. Ο 13 ^{ος} και ο 14 ^{ος} αιώνας. Ο Ελληνισμός κατά την Τουρκοκρατία. Η οργάνωση του γένους και η Εκκλησία.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1.Ο εκχριστιανισμός της Αυτοκρατορίας. Ο Μ. Κωνσταντίνος και οι διάδοχοί του. 2.Κατάρρευση της Αυτοκρατορίας στη Δύση. Επιβίωση στην Ανατολή. 3.Η ίδρυση των Γερμανικών Βασιλείων στη Δύση. 4.Η διαμόρφωση του πρώιμου Βυζαντινού Κράτους και της βυζαντινής κοινωνίας. Ιουστινιανός. 5.Η κρίση του 7ου αιώνα. 6.Η περίοδος των Ισαύρων. Εικονομαχία. Επιβίωση και αλλαγή. 7.Το κράτος του Καρλομάγνου και η διαμόρφωση της μεσαιωνικής Δύσεως. 8.Το απόγειο της βυζαντινής δύναμης (10 ^{ος} - 11 ^{ος} αι.). Νικηφόρος Φωκάς, Ιωάννης Τσιμισκής, Βασίλειος Β'. 9.Η διάλυση του στρατού και της διοίκησης και η κατάρρευση του κράτους (1025-1081). Η ανόρθωση επί					

της δυναστείας των Κομνηνών. Σταυροφορίες. 10. Η Φραγκοκρατία (1204). Η παλινόρθωση της αυτοκρατορίας (1204-1282). Παρακμή και πτώση. 11. Η οργάνωση του γένους και η επιβίωσή του κατά την οθωμανική κυριαρχία. 12. Το κοινωνικό και παιδευτικό έργο της Εκκλησίας. 13. Επισκόπηση του Ελληνισμού κατά περιοχές.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Κ. Γιαννακόπουλος, *Μεσαιωνικός δυτικός πολιτισμός & οι κόσμοι του Βυζαντίου και του Ισλάμ*, εκδ. Βασίλειος Π. Χρήστου, Θεσσαλονίκη 1993.

Κωδικός:	[Υ109]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ		
Διδάσκων: Ιωάννης Λιάκος					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 5	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Οι φοιτητές θα αποκτήσουν βασικές γνώσεις για στοιχεία της Ψαλτικής τέχνης της ορθόδοξης εκκλησίας σε επίπεδο ιστορίας, μορφολογίας, έργου των μεγάλων μελοποιών, χειρόγραφης και έντυπης παράδοσης των μελών, εξέλιξης της σημειογραφίας. Παράλληλα, σε κάθε ενότητα θα ασκούνται στην σταδιακή εκμάθηση της εν χρήσει μουσικής σημειογραφίας, των μουσικών γενών, κλιμάκων κ.λπ.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγικά ιστορικά και τεχνικά στοιχεία. Η θεολογική διάσταση της ψαλτικής. Πρώτη επαφή με την σημειογραφία. 2. Χειρόγραφη παράδοση, στοιχεία ρεπερτορίου, Βασικές Ψαλτικές συλλογές. Χαρακτήρες ποσότητας, διατονικό γένος. 3. Μελοποιοί και μελοποιήσεις Βυζαντινής εποχής. Ασκήσεις παραλλαγής. 4. Η Κωνσταντινούπολη και το Οικουμενικό Πατριαρχείο ως διαχρονικό κέντρο ανάπτυξης της Ψαλτικής. Ασκήσεις παραλλαγής, χαρακτήρες ποιότητας. 5. Η αγιορείτικη Ψαλτική παράδοση. Μελοποιοί και έργα, μορφολογία και επιρροές. Ασκήσεις παραλλαγής, και μέλος. 6. Το μεταίχμιο μεταξύ Βυζαντινής και μεταβυζαντινής εποχής. Οι τελευταίοι μαίστορες, χειρόγραφες Ψαλτικές συλλογές. Ασκήσεις παραλλαγής και μέλους. 7. Η Ψαλτική στην Κρήτη και σε άλλα περιφερειακά κέντρα. Το Αιγαίο πέλαγος και η καλλιτεχνική δημιουργία. Ήχοι διατονικοί. 8. Στοιχεία της διαχρονικής εξέλιξης της σημειογραφίας. Θεωρητικές συλλογές. Ασκήσεις σε μέλη του Αναστασιματαρίου. 9. Η μεταβυζαντινή Ψαλτική του 17 ^{ου} αιώνα. Ψαλτικές συλλογές, μελοποιοί και η δράση τους. 10. Η Ψαλτική του 18 ^{ου} αιώνα. Μεγάλοι μελοποιοί, Ψαλτικά βιβλία, το φαινόμενο των εξηγήσεων. 11. Η Ψαλτική τον 19 ^ο αιώνα. Η Νέα Μέθοδος (θεωρία και πράξη), οι συντελεστές της και η δράση τους. Η αρχή της μουσικής τυπογραφίας και η εξέλιξή της. Χρωματικό γένος. 12. Λόγος και μέλος: το συναμφοτέρον της ψαλτικής έκφρασης. 13. Η σύγχρονη μουσικολογική έρευνα στον τομέα της Ψαλτικής.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Μ. Αλεξάνδρου, <i>Εισαγωγή στη Βυζαντινή Μουσική</i> , εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2016.					

Κωδικός:	[Υ201]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ		
Διδάσκοντες: Αθανάσιος Παπαρνάκης (Τμήμα 1), Ευαγγελία Δάφνη (Τμήμα 2) ¹					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Η γνωριμία με την Παλαιά Διαθήκη και ενημέρωση στα εισαγωγικά θέματα της σύνθεσής της (ιστορικά, φιλολογικά, γραμματολογικά) για το σύνολο της συλλογής και για καθένα από τα 49 της βιβλία ξεχωριστά. Εισαγωγή στο γνωστικό αντικείμενο της Παλαιάς Διαθήκης: α) κατανόηση της θέσης και της αξίας της στη θεολογική επιστήμη και την εκκλησιαστική θεολογία, β) ενημέρωση στα βασικά επιστημονικά θέματα της μελέτης της, γ) κατανόηση των βασικών ερευνητικών προβληματισμών, δ) παρακολούθηση των βασικών σταθμών της πορείας της σύγχρονης					

¹ Η κατανομή φοιτητών στα δύο τμήματα θα γίνει με σχετική δήλωση των φοιτητών στο ηλεκτρονικό σύστημα δήλωσης μαθημάτων.

επιστημονικής έρευνας σε αυτά και αξιολόγηση των πορισμάτων της, ε) γνώση και κατανόηση των βασικών στοιχείων της διαμόρφωσής της και του περιεχομένου της.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγικό. Ορολογία. Ορισμοί. Η επιστήμη της Εισαγωγής στην Π. Διαθήκη. Ιστορία του μαθήματος. 2. Γενική εισαγωγή: Η Παλαιά Διαθήκη ως ιστορία και αποκάλυψη 3. Η ιστορία του κανόνα της Παλαιάς Διαθήκης 4. Η ιστορία του κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης. Αρχαίο κείμενο. 5. Η ιστορία του κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης. Μεταφράσεις. Τα χειρόγραφα του Qumran 6. Η Μετάφραση των Ο΄: ιστορία, μέθοδος, σύγχρονη έρευνα 7. Ειδική εισαγωγή: Εισαγωγή στην Πεντάτευχο. Η σύνθεση της Πεντατεύχου 8. Τα βιβλία της Πεντατεύχου: συνθήκες συγγραφής, δομή, περιεχόμενο, διδασκαλία 9. Τα λοιπά ιστορικά βιβλία. 10. Τα ποιητικά βιβλία. 11. Τα προφητικά βιβλία I 12. Τα προφητικά βιβλία II 13. Τα προφητικά βιβλία III.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σ. Καλαντζάκης, *Επίτομη Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη*, εκδ. Γράφημα, Θεσσαλονίκη 2016.
Α.Π. Χαστουπης, *Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη*, εκδ. Μπαλιάτσας Δημήτριος, 2017.

Κωδικός:	[Υ202]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ ΙΙ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 5^ο ΩΣ ΤΟΝ 8^ο ΑΙ.		
Διδάσκων: Πιτταράς Θεόδωρος					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Διδάσκονται ο βίος, τα έργα και η θεολογία των Πατέρων της Εκκλησίας που έζησαν από τον 5 ^ο μέχρι και τον 8 ^ο αιώνα. Παρουσιάζονται εισαγωγικά ιστορικογραμματολογικά στοιχεία για τον κάθε ένα από τους Πατέρες και του έργου τους. Επεξηγούνται και αναλύονται βασικές θεολογικές θέσεις της διδασκαλίας τους.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγικό μάθημα σχετικό με τη σκέψη και τη διδασκαλία των πατέρων αυτής της περιόδου. 2. Αντιοχειανοί συγγραφείς με ιδιαίτερη αναφορά στον Νεστόριο Κων/πόλεως 3. Πρόκλος Κων/πόλεως: Τα κυριότερα σημεία του βίου, της εργογραφίας καθώς και εκτενή παρουσίαση της διδασκαλίας του. 4. Κύριλλος Αλεξανδρείας: Παρουσίαση του βίου, των συγγραμμάτων και της διδασκαλίας του. 5. Θεοδώρητος Κύρου: Βιογραφικά στοιχεία, γραμματεία και θεολογία. 6. Διονύσιος Αρεοπαγίτης (Ψευδο-Διονύσιος): Συγγραφέας, συγγράμματα και διδασκαλία των αρεοπαγητικών κειμένων. 7. Λεόντιος Βυζάντιος: Εξέταση του βίου, των συγγραμμάτων και της θεολογικής διδασκαλίας του. 8. Αναστάσιος Σιναΐτες: Παρουσίαση βίου, εργογραφίας και της διδασκαλίας των. 9. Μάξιμος ο Ομολογητής I: Κύρια σημεία του βίου, των έργων και της διδασκαλίας του. 10. Μάξιμος ο Ομολογητής II: Εκτενέστερη παρουσίαση της θεολογίας του μέσα από κείμενα του ιερού πατρός. 11. Σωφρόνιος Ιεροσολύμων: Ο βίος, το συγγραφικό έργο και η θεολογία του. 12. Θεολόγοι της εικονομαχικής περιόδου: Ειδικότερα, βιογραφικά στοιχεία, συγγράμματα και διδασκαλία του Ιωάννη Δαμασκηνού. 13. Ο βίος, το συγγραφικό έργο και η διδασκαλία του Θεοδώρου Στουδίτη.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Π. Χρήστου, <i>Ελληνική Πατρολογία</i> , τ. Ε΄, εκδ. Κυρομάνος, Θεσ/νίκη 1992. Σ. Παπαδόπουλου, <i>Πατρολογία</i> , τ. Γ΄, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 2010.					

Κωδικός:	[Υ203]	Τίτλος μαθήματος:	ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
Διδάσκων: Κωνσταντίνος Χρήστου					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη και αξιολογούνται τα πιο σημαντικά γεγονότα που αφορούν στον ιστορικό βίο της Εκκλησίας και συνδέονται με τη φύση και την αποστολή της στον κόσμο, από τον τελευταίο διωγμό και το διάταγμα των Μεδιολάνων έως τα νεώτερα χρόνια. Η εξέλιξη του εκκλησιαστικού οργανισμού και η διαμόρφωση των σχέσεων με την Πολιτεία. Οι δογματικές διαμάχες και οι Οικουμενικές Σύνοδοι. Η Εικονομαχία. Ο εκχριστιανισμός της Ευρώπης. Η διάσπαση					

του χριστιανικού κόσμου σε ανατολικό και δυτικό. Ο εσωτερικός βίος των Εκκλησιών. Οι σταυροφορίες. Οι απόπειρες επανένωσης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγικά. Ο διωγμός του Διοκλητιανού και η νομιμοποίηση του Χριστιανισμού από τον Μ. Κωνσταντίνο. 2. Η αίρεση του Αρειανισμού. Α΄ και Β΄ Οικουμενικές Σύνοδοι. 3. Ο Νεστοριανισμός και η Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος. 4. Ο Μονοφυσιτισμός και η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος. 5. Εξέλιξη και οργάνωση της εκκλησιαστικής διοίκησης. 6. Αντιχαλκηδονισμός, Νεοχαλκηδονισμός και Μονοθελητισμός. Ε΄ και Στ΄ Οικουμενικές Σύνοδοι. 7. Η Εικονομαχία και η Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος. 8. Παράγοντες σύγκρουσης μεταξύ των Εκκλησιών Ανατολής και Δύσεως. Η εκλογή του ι. Φωτίου ως πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως και τα γεγονότα που ακολούθησαν. 9. Η βυζαντινή ιεραποστολή στην Μοραβία. Κύριλλος και Μεθόδιος. Ο εκχριστιανισμός των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Ο εκχριστιανισμός της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. 10. Η Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως και η Ρωμαϊκή Εκκλησία έως τις αρχές του 11^{ου} αιώνα. Σύγκρουση Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως και το σχίσμα του 1054. 11. Η Εκκλησία της Δύσεως και ο «Περί περιβολής» αγώνας του παπισμού εναντίον της αυτοκρατορικής εξουσίας. Εσωτερικός βίος της Δυτικής Εκκλησίας. Οι Μεταρρυθμιστικές Σύνοδοι του 14ου και του 15ου αιώνα. 12. Η Ορθόδοξη Εκκλησία. Ανανέωση της Θεολογίας με τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά 13. Σχέσεις των Ορθοδόξων με την Δυτική Εκκλησία. Ενωτικές απόπειρες. Συμπεράσματα.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Βλ. Φειδάς, *Εκκλησιαστική Ιστορία Α, Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήνα 2002.

Κωδικός:	[Υ204]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ, ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΠΡΕΣΒΥΓΕΝΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ		
Διδάσκων: Ιωάννης Μπάκας					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
- Η διαμόρφωση και εξέλιξη των εκκλησιαστικών διοικητικών θεσμών και της εκκλησιαστικής γεωγραφίας. - Το Πατριαρχικό σύστημα διοίκησης της Εκκλησίας ως εξέλιξη του μητροπολιτικού και εξαρχικού συστήματος. - Η θεωρία της «Πενταρχίας» των Πατριαρχών. - Η ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, καθώς και των άλλων Πρεσβυγενών Πατριαρχείων (Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, Ιεροσολύμων) καθώς και η ιστορία της Εκκλησίας της Ελλάδος.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγή στη διοικητική οργάνωση του Ρωμαϊκού κράτους και της χριστιανικής Εκκλησίας. 2. Το Μητροπολιτικό σύστημα διοίκησης. Οργάνωση, πλεονεκτήματα, προβλήματα. 3. Το ενδιάμεσο σύστημα της «Εξαρχίας». Η Εκκλησία της Κύπρου. 4. Το «Πατριαρχικό» σύστημα διοίκησης. Η θεωρία της Πενταρχίας των Πατριαρχών. 5. Όρια και δικαιοδοσίες των εκκλησιαστικών διοικήσεων. 6. Αποστολικότητα Ανδρέου και Ιωάννου στον Θρόνο της Κωνσταντινούπολης. 7. Πρεσβεία του θρόνου Κωνσταντινουπόλεως. Ο 28 ^{ος} κανών της Χαλκηδόνας. 8. Η εκκλησιαστική γεωγραφία της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. 9. Η Εκκλησία Αλεξανδρείας από την Α΄ στην Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο 10. Η Εκκλησία Αντιοχείας κατά τους πέντε πρώτους αιώνες. 11. Η διοικητική προαγωγή της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων σε «Πατριαρχείο». 12. Ιστορία της Εκκλησίας στον ελλαδικό χώρο. 13. Η Εκκλησία της Ελλάδος.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Β. Κουκουσάς- Δ. Βαλαής, <i>Θέματα Εκκλησιαστικής Ιστορίας</i> , τ. Β, εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2011.					
Ι. Μπάκας, <i>Εκκλησία και χώρος στην Αίγυπτο: Προσέγγιση στην εκκλησιαστική γεωγραφία και διοίκηση της Αιγύπτου κατά τον 4^ο και 5^ο αιώνα</i> , εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2019.					

Κωδικός:	[Υ206]	Τίτλος μαθήματος:	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ
Διδάσκουσα: Αγγελική Τριβυζαδάκη			
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Εαρινή
		ECTS:	4
		ΔΜ:	3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στο πλαίσιο του μαθήματος παρουσιάζονται τα μνημεία της βυζαντινής και χριστιανικής τέχνης από τους πρώτους μ.Χ. χρόνους έως και τη σύγχρονη εποχή. Παρουσιάζονται ακόμη τα ιστορικά και αρχαιολογικά δεδομένα που συγκροτούν την επιστήμη της Βυζαντινής και Χριστιανικής Αρχαιολογίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγή στη χριστιανική τέχνη 2. Χριστιανική ταφική τέχνη 3. Ναοδομία της παλαιοχριστιανικής περιόδου. Διαδικασία μετάβασης από την αρχιτεκτονική του ελληνορωμαϊκού κόσμου στην αρχιτεκτονική του χριστιανικού πολιτισμού. Μετάβαση από την εκκλησιαστική οικιακή αρχιτεκτονική στην χριστιανική ναοδομία. 4. Ζωγραφική της παλαιοχριστιανικής περιόδου 5. Η τέχνη της εικονομαχίας 6. Χριστιανική ναοδομία. Ο βυζαντινός ναός και η θεολογική ερμηνεία της δημιουργίας και της χρήσης του-Α΄. 7. Χριστιανική ναοδομία. Ο βυζαντινός ναός και η θεολογική ερμηνεία της δημιουργίας και της χρήσης του-Β΄. 8. Λειτουργικές κατασκευές εντός του ιερού ναού 9. Το εικονογραφικό πρόγραμμα του βυζαντινού ναού. Διαδικασία διαμόρφωσης και θεολογική τεκμηρίωση 10. Η χριστιανική τέχνη την εποχή της Τουρκοκρατίας-επιβίωση της βυζαντινής τέχνης 11. Νεοελληνική χριστιανική τέχνη-πρόσληψη της βυζαντινής τέχνης και ανάπτυξη-Α΄ 12. Νεοελληνική χριστιανική τέχνη-πρόσληψη της βυζαντινής τέχνης και ανάπτυξη-Β΄ 13. Πρακτική άσκηση-επισκέψεις και περιηγήσεις σε βυζαντινούς ναούς, αρχαιολογικούς χώρους και Μουσεία της Ελλάδος.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Ι. Στουφή-Πουλημένου, Χριστιανική και Μεταβυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη, εκδ. ΕΝΝΟΙΑ, Αθήνα 2020.			

Κωδικός:	[Υ208]	Τίτλος μαθήματος:	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ
Διδάσκοντες: Τρύφων Τσομπάνης, Παρασκευή Παπαδημητρίου, Ιωάννης Σαρηγιαννίδης			
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Εαρινή
		ECTS:	4
		ΔΜ:	2
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στόχος του μαθήματος είναι να εισαγάγει τους φοιτητές στις λειτουργικές σπουδές και να τους μυήσει στον πλούτο και την αισθητική της ορθόδοξης Λατρείας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Γενική εισαγωγή στην ορθόδοξη Λατρεία. 2. Σύντομη ιστορία της Θείας Λατρείας. 3. Ο χριστιανικός ναός-λειτουργική και αισθητική θεώρηση. 4. Τα λειτουργικά σκεύη. 5. Τα ιερά άμφια. 6. Τα λειτουργικά βιβλία. 7. Ακολουθίες του νυχθημέρου- λειτουργική ορολογία. 8. Η Θεία λειτουργία του λόγου. 9. Η Θεία λειτουργία των πιστών. 10. Η αισθητική της Θείας λατρείας. 11. Η ευταξία της Θείας λατρείας. 12. Η αισθητική του λειτουργικού λόγου. 13. Παράδοση και ανανέωση των λειτουργικών τεχνών.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Τ. Τσομπάνης, Μετά αιδούς και ευλαβείας, αισθητική και εισαγωγή στη Θεία Λατρεία, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2020.			

Κωδικός:	[Υ209Π]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΟΛΟΓΙΑ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ
Διδάσκοντες: Ευάγγελος Πεπές, Δημοσθένης Κακλαμάνος, Ευστράτιος Μουρατίδης			
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Εαρινή
		ECTS:	6
		ΔΜ:	3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα περιλαμβάνει τη γέννηση και την ιστορική εξέλιξη της Θεολογικής Επιστήμης, τη σχέση της Ορθόδοξης Θεολογίας ως επιστήμης με την Εκκλησία και τις άλλες επιστήμες. Περιλαμβάνει, επίσης, τις όψεις των εφαρμογών των ΤΠΕ στη εκπαίδευση και ειδικότερα στη χριστιανική αγωγή,			

καθώς επίσης και βασικά στοιχεία της επιστημονικής μεθοδολογίας και της χρήσης των θεολογικών βάσεων δεδομένων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Σημασία και περιεχόμενο του όρου "Θεολογία". 2. Οι θεολογικές σπουδές, ο χαρακτήρας της Θεολογίας και της Θεολογικής Επιστήμης. 3. Η σχέση της Θεολογίας ως επιστήμης με τις άλλες επιστήμες και την Ορθόδοξη Εκκλησία. 4. Το θεολογικό πλαίσιο εφαρμογής των νέων Τεχνολογιών στη Θεολογία και στη χριστιανική αγωγή. 5. Συστήματα - εργαλεία πληροφορικής κατάλληλα για εφαρμογές στην εκπαίδευση (γενική θεώρηση, είδη). 6. Εκπαίδευση από απόσταση. 7. Ο διαδραστικός πίνακας. 8. Εκπαιδευτικό λογισμικό για τη διδασκαλία των θεολογικών μαθημάτων. 9. Πολυμέσα στη χριστιανική αγωγή. 10. Κριτική αποτίμηση της χρήσης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας. 11. Βασικές αρχές επιστημονικής μεθοδολογίας Α. 12. Βασικές αρχές επιστημονικής μεθοδολογίας Β. 13. Θεολογικές βάσεις δεδομένων και οι εφαρμογές τους.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Η. Ρεράκης – Ε. Πεπές, *Θεολογική παιδεία και εκπαιδευτική τεχνολογία*, εκδ. Δ. Σφρακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2016.

Κωδικός:	[Υ301]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ		
Διδάσκουσες: Κυριακούλα Παπαδημητρίου, Αικατερίνη Τσαλαμπούνη					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 5	ΔΜ: 4
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Το μάθημα της Ερμηνείας της Καινής Διαθήκης πληροφορεί για το αντικείμενο, τη μεθοδολογία και τον σκοπό της επιστήμης της Ερμηνείας, και διαιρείται σε δύο μέρη: α) Ερμηνεία Επιστολών της Καινής Διαθήκης, και β) Ερμηνεία Συνοπτικών Ευαγγελίων. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ: Το πρώτο μέρος επικεντρώνεται στην προς Φιλιππησίους Επιστολή. Παρουσιάζονται τα εισαγωγικά θέματα της Επιστολής και τα κοινωνικο-ιστορικά δεδομένα της εποχής, στα οποία εντάσσεται η κατάσταση των παραληπτών και τα οποία σχετίζονται με τα θέματα της Επιστολής. Γίνεται εξήγηση του κειμένου και παράλληλα ερμηνεία και θεολογική ανάπτυξη των νοημάτων του. Για την ερμηνεία χρησιμοποιούνται κατά βάση η παραδοσιακή πατερική ερμηνευτική μέθοδος σε συνδυασμό με σύγχρονες ερμηνευτικές μεθόδους, ανάλογα με την περίπτωση. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ: Το δεύτερο μέρος του μαθήματος επικεντρώνεται στην ερμηνεία επιλεγμένων περικοπών των συνοπτικών ευαγγελίων. Εξέταση/σύγκριση των ιδιαιτεροτήτων (από άποψης γλώσσας και ύφους, παραδόσεων και θεολογικών ενδιαφερόντων) των τριών συνοπτικών. Αξιοποίηση κατά την εξήγηση των επιμέρους περικοπών της πατερικής ερμηνευτικής παράδοσης και των σύγχρονων τάσεων στην ερμηνεία της Κ.Δ.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ: 1. Γενικά για το μάθημα της Ερμηνείας της Καινής Διαθήκης. Η επιστολή ως γραμματειακό είδος. Εισαγωγικά ζητήματα των Παύλειων Επιστολών. 2. Εισαγωγικά ζητήματα της προς Φιλιππησίους Επιστολής. 3. Η επίσκεψη του Παύλου στους Φίλιππους σύμφωνα με τις Πράξεις των Αποστόλων και την προς Φιλιππησίους Επιστολή. 4. Φιλ. 1, 1-2: Ο χαιρετισμός. 5. Φιλ. 1, 3-11: Ευχαριστία και προσευχή για τους Φιλιππησίους. 6. Φιλ. 1, 12-26: Οι συνθήκες φυλάκισης του αποστόλου. 7. Φιλ. 1, 27-2, 4: Προτροπές για ταπείνωση και ενότητα. 8. Φιλ. 2, 5-18: Το παράδειγμα του Χριστού. 9. Φιλ. 2, 19-30: Η προσφορά του Τιμοθέου και του Επαφροδίτου. 10. Φιλ. 3, 1-16: Οι κακοί εργάτες και ο Παύλος. 11. Φιλ. 3, 17-4, 9: Το παράδειγμα του Παύλου και προτροπές να ζουν σύμφωνα με το ευαγγέλιο. 12. Φιλ. 4, 10-20: Ευχαριστία του Παύλου για τη βοήθεια των Φιλιππησίων. 13. Φιλ. 4, 21-23: Χαιρετισμοί. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ: 1. Εξηγητικά βήματα - πορεία ερμηνείας μίας ευαγγελικής περικοπής. Διαχρονικές και συγχρονικές προσεγγίσεις του κειμένου. Παραδείγματα - άσκηση. 2. Οι πρόλογοι των τριών συνοπτικών. Η θέση τους στην αφηγηματική δομή των τριών ευαγγελίων κι η θεολογική τους σημασία. 3. Οι παραβολές στους τρεις συνοπτικούς: ιδιαίτερα γνωρίσματα, ιστορία της ερμηνείας. 4. Τρία ερμηνευτικά παραδείγματα: παραβολή σπορέως, παραβολή των δυο γιων, παραβολή του Ασώτου. 5. Τα θαύματα στη συνοπτική παράδοση: ιδιαίτερα γνωρίσματα και είδη. Ερμηνευτικά παραδείγματα (ανάσταση της κόρης του Ιαείρου και θεραπεία της αιμορροούσας, κατάπαυση της τρικυμίας). 6. Η					

επί του όρους ομιλία στο κατά Ματθαίον. 7. Το τέλος των τριών ευαγγελίων – Η περιγραφή του Πάθους και της Ανάστασης στους τρεις συνοπτικούς.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Κ. Παπαδημητρίου, Αριστεία στην προς Φιλιππησίους Επιστολή του αποστόλου Παύλου, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2023.

Αικ. Τσαλαμπούνη, Σημειώσεις.

Κωδικός:	[Υ302]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ ΙΙΙ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 9^οΣ ΤΟΝ 15^οΑΙ.		
Διδάσκουσα: Σουλτάνα Λάμπρου					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 5	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσιάζονται ο βίος, τα συγγράμματα και η διδασκαλία των Πατέρων και εκκλησιαστικών συγγραφέων, που έδρασαν κατά την περίοδο από τον 9^ο μέχρι και τον 15^ο αιώνα, και αντιμετωπίζονται τα σχετικά φιλολογικά και θεολογικά προβλήματα. Πρακτική άσκηση στη χρήση των πηγών της Πατρολογίας με βάση τις κλείδες και τα άλλα βοηθήματα.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγικά της γραμματείας της περιόδου από τον 9^ο έως τον 15^ο αιώνα. 2. Μέγας Φώτιος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. 3. Συμεών Μεταφραστής, το αγιολογικό του έργο. Ιωσήφ ο υμνογράφος, Θεοφάνης ο Γραπτός, Κασσιανή η Υμνωδός και τα λατρευτικά τους κείμενα. 4. Μυστική Θεολογία: Συμεών ο Νέος Θεολόγος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Νικήτας Στηθάτος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. 5. Το Σχίσμα μεταξύ Εκκλησίας Ανατολής και Δύσεως. Μιχαήλ Κηρουλάριος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Θεοφύλακτος Αχρίδος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Το ερμηνευτικό του έργο. 6 Διαλεκτική και Θεολογία: Ιωάννης Μαυρόπουλος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Μιχαήλ Ψελλός, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Ιωάννης Ιταλός, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Ευστράτιος Νικαίας, Μύρων Συκιδίτης, Σωτήριχος Παντεύγενος: βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. 7. Δογματικοί της εποχής των Κομνηνών: Ευθύμιος Ζυγαβηνός, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Νείλος Δοξαπατρής, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Νικόλαος Μεθώνης, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. 8. Φιλολογία και Θεολογία κατά την εποχή των Κομνηνών: Ευστάθιος Θεσσαλονίκης, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Μιχαήλ και Νικήτας Χωνιάτες, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. 9. Θεολόγοι του 15^{ου} αιώνα: Νικηφόρος Βλεμμύδης, Θεόδωρος Β΄ Λάσκαρις, Ιωάννης Βέκκος, Γρηγόριος Β΄ Κύπριος: βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. 10. Μυστική θεολογία και ησυχασμός. Γρηγόριος Σιναΐτης, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Γρηγόριος Παλαμάς, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. 11. Ιωάννης Καντακουζηνός, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Φιλόθεος Κόκκινος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Νείλος Καβάσιλας, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Νικόλαος Καβάσιλας, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. 12. Αντιησυχαστές θεολόγοι (Βαρλαάμ Καλαβρός, Γρηγόριος Ακίνδυνος, Νικηφόρος Γρηγοράς, Ιωάννης Κυπαρισσιώτης, Δημήτριος και Πρόχορος Κυδώνης, Μανουήλ Καλέκας: βίος - συγγράμματα-διδασκαλία). 13. Συμεών Θεσσαλονίκης, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Ιωσήφ Βρυέννιος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Μάρκος Ευγενικός, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία. Γεννάδιος Σχολάριος, βίος - συγγράμματα-διδασκαλία.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Π. Χρήστου, <i>Εκκλησιαστική Γραμματολογία</i> , τ. Β΄, εκδ. Κυρομάνος, Θεσσαλονίκη 2016.					

Κωδικός:	[Υ303]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑ		
Διδάσκων: Απόστολος Κραλίδης					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 2
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Το μάθημα παρουσιάζει α) την επιστήμη της Θρησκείολογίας, όπως αυτή αναπτύχθηκε μετά τα μέσα του 19^{ου} αι. και εξής (ιστορική παρουσίαση, σχολές, τάσεις) β) αναπτύσσει βασικές αρχές και θέσεις αναφορικά με το φαινόμενο της θρησκείας, τις κατευθύνσεις της Θρησκείολογίας και των					

επιμέρους κλάδων της Ιστορίας Θρησκειών, Συγκριτικής Θρησκειολογίας και Φαινομενολογίας της Θρησκείας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η Θρησκειολογία ως Επιστήμη. Εισαγωγικά. 2. Η μελέτη της θρησκείας διαχρονικά. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις. 3. Η προσέγγιση της θρησκείας ως φαινομένου του πολιτισμού από την αρχαιότητα έως τον 19^ο αιώνα. Παραδοσιακές προοπτικές. 4. Μελετώντας την πολυσημία της θρησκείας μέσα στις τοπικές κοινωνίες: ανθρωπολογικές, κοινωνιολογικές, πολιτικές και οικονομικές προσεγγίσεις. 5. Η σύγχρονη μορφή της Θρησκειολογίας. Τάσεις και προοπτικές. 6. Κλάδοι της Θρησκειολογίας: α. Ιστορία θρησκειών. β. Συγκριτική Θρησκειολογία. γ. Φαινομενολογία της θρησκείας. 7. Το πρόβλημα του ορισμού της θρησκείας. 8. Ταξινόμηση-Τύποι θρησκειών. 9. Πώς οι άνθρωποι βιώνουν τη θρησκεία. Προοπτικές στη μελέτη της θρησκείας: α. φαινομενολογικές προσεγγίσεις. β. ψυχολογικές προσεγγίσεις. 10. Κρίνοντας τη θρησκεία: Κρίσιμες προοπτικές και αξιολογήσεις. 11. Μελετώντας τη ίδια τη θρησκεία: Προοπτικές και συμπεράσματα. α. Ιστορικές προσεγγίσεις. β. Συγκριτικές προσεγγίσεις. 12. Τελετουργία (έννοια και σημασία). 13. Η έννοια του ιερού στις θρησκείες.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

E. J. Sharpe, *Συγκριτική Θρησκειολογία: Ιστορική εισαγωγή*, Άρτος Ζωής, Αθήνα 2008.

Αλ. Καρυώτογλου, *Σπουδή στη Θρησκειολογία*, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 2006.

R. Crawford, *Τι είναι θρησκεία*, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2004

Κωδικός:	[Υ306]	Τίτλος μαθήματος:	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ		
Διδάσκων: Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Εννοιολογική ανάπτυξη της Επιστήμης της Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού. Σχέσεις Ακαδημαϊκής Θεολογίας και Κοινωνιολογίας. Η κοινωνική διδασκαλία του Χριστιανισμού και η στάση του στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Κοινωνιολογία του δόγματος της ηθικής και της λατρείας της Εκκλησίας. Ο διαλογικός χαρακτήρας του χριστιανισμού σε Οικουμενικό επίπεδο.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Μεθοδολογικά Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού. 2. Κοινωνιολογία της Θείας Λατρείας. 3. Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός και Χριστιανισμός. 4. Νεοελληνικός Διαφωτισμός και Χριστιανισμός. 5. Ανθρώπινα δικαιώματα, Θρησκευτική ελευθερία και Φονταμενταλισμός. 6. Ορθοδοξία και Ευρώπη. 7. Σύγκρουση και Διάλογος θρησκειών και πολιτισμών. 8. Παγκοσμιοποίηση και Χριστιανισμός. 9. Ορθοδοξία και Διεθνείς σχέσεις. 10. Χριστιανισμός και Πολιτική Οικονομία. 11. Πολιτική Κοινωνιολογία και Σχέσεις Εκκλησίας - Πολιτείας. 12. Εκκοσμίκευση, πολιτεία και θρησκεία. 13. Μεταμοντερνισμός, Θρησκεία και πολιτική.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Κ. Κωτσιόπουλος, <i>Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού</i> , εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2017					

Κωδικός:	[Υ307]	Τίτλος μαθήματος:	ΥΜΝΟΛΟΓΙΑ		
Διδάσκων: Δημοσθένης Κακλαμάνος					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσιάζονται οι πηγές και τα είδη της πρώιμης και βυζαντινής Υμνογραφίας και η βασική υμνογραφική ορολογία. Γίνεται διεξοδική αναφορά στις κύριες περιόδους της λειτουργικής υμνογραφίας. Εξετάζεται η προέλευση και η εξέλιξη της υμνογραφίας της αρχαϊκής Εκκλησίας, η γένεση και η εξέλιξη του Κοντακίου και του ασματικού Κανόνα. Παρουσιάζονται οι βασικότεροι υμνογράφοι της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου και επιχειρείται θεολογική και γραμματολογική προσέγγιση κατ' επιλογήν υμνογραφικών κειμένων.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					

1. Εισαγωγικά για τον επιστημονικό κλάδο της Υμνολογίας, τη θέση του στην επιστήμη της Θεολογίας και τη συνάφειά του με άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες. Εργαλεία μελέτης της Υμνολογίας (Instrumenta Studiorum). Εγχειρίδια και Κλειδες της Υμνολογίας. 2. Πηγές της Υμνολογίας: Λειτουργικά Βιβλία - Υμνογραφικές Συλλογές. 3. Τα Υμνογραφικά είδη - Υμνογραφική ορολογία. 4. Η Υμνογραφία της αρχαϊκής Εκκλησίας. Η πρώτη λειτουργική ποίηση. 5. Η ακμή της Υμνογραφίας. Το Κοντάκιο: Γένεση – Ονομασία – Δομή, Περιεχόμενο, Γλώσσα του Κοντακίου. 6. Ρωμανός ο Μελωδός: Βιογραφικά - Υμνογραφικό έργο. 7. Ο Ακάθιστος Ύμνος: Ιστορική, φιλολογική και θεολογική προσέγγιση. 8. Η ποίηση των Κανόνων I: Γένεση και ονομασία του Κανόνα – Περιεχόμενο και χαρακτήρας – Βιβλικές ωδές και δομή – Γλώσσα και μέτρο. 9. Η ποίηση των Κανόνων II: α) Κανόνας και ορθόδοξο δόγμα, β) Ο Μέγας Κανών: Ιστορική – φιλολογική και θεολογική προσέγγιση. 10. Υμνογραφικά κέντρα και ποιητές των Κανόνων I: α) Σαββαΐτες υμνογράφοι (Ανδρέας Κρήτης, Ιωάννης Δαμασκηνός, Κοσμάς ο Μελωδός) β) Στουδίτες Υμνογράφοι (Θεόδωρος Στουδίτης, Ιωσήφ Στουδίτης, Κλήμης Στουδίτης, Κυπριανός Στουδίτης). 11. Υμνογραφικά κέντρα και ποιητές των Κανόνων II: α) Ιταλοέλληνες Υμνογράφοι (Μεθόδιος, Ιωσήφ ο Υμνογράφος, Γεώργιος, Θεοφάνης ο Γραπτός) β) Πατριάρχες και Επίσκοποι Υμνογράφοι: Γερμανός Α', Τάρασιος, Φώτιος, Γεώργιος Νικομηδείας, Ιωάννης Μαυρόπουλος γ) Μοναχοί Υμνογράφοι: Κασσιανή, Συμεών Μεταφραστής). 12. Η παρακμή της Υμνογραφίας (ια΄ αιώνας και εξής): Οι υμνογράφοι και οι σχολιαστές των ύμνων. 13. Μεταβυζαντινή Υμνογραφία: Νικόλαος Μαλαξός, Μανουήλ Κορίνθιος, Μελέτιος Συρίγος, Νικόδημος Αγιορείτης - Αγιορείτες Υμνογράφοι.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Γ. Φίλιας, *Εισαγωγή στην ιστορία και θεολογία των εκκλησιαστικών ύμνων*, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 2018.

Κωδικός:	[Υ308]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ		
Διδάσκων:	Κωνσταντίνος Μποζίνης				
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Χειμερινή	ECTS:	4
ΔΜ:	3				
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Συστηματική παρουσίαση της εξέλιξης της φιλοσοφίας από τη γέννησή της στις ακτές της Μικράς Ασίας, τον 6 ^ο αιώνα π.Χ., μέχρι την ύστερη βυζαντινή περίοδο.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγή στη φιλοσοφία. 2. Η σχολή της Μιλήτου (Θαλής, Αναξίμανδρος, Αναξίμενης). 3. Πυθαγόρας και πυθαγόρειοι. 4. Το γίνεσθαι του Ηράκλειτου και το εΐναι του Παρμενίδη. 5. Οι «πολυαρχικοί φιλόσοφοι» Εμπεδοκλής, Δημόκριτος, Αναξαγόρας. 6. Ο Σωκράτης και η σοφιστική κίνηση. 7. Πλάτωνας. 8. Αριστοτέλης. 9. Η ελληνιστική φιλοσοφία (Σκέψη, Στοά και Κήπος). 10. Νεοπλατωνισμός και Πλωτίνος. 11. Πρόσμειξη φιλοσοφικών ιδεών με το κήρυγμα των αποστόλων και των πατέρων της Εκκλησίας: οι απαρχές της βυζαντινής φιλοσοφίας. 12. Περίοδοι και κυριότεροι εκπρόσωποι της βυζαντινής φιλοσοφίας. 13. Πρωτοτυπία και ιδιότυπος χαρακτήρας της φιλοσοφίας τους αιώνες του Βυζαντίου.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Ν. Ματσούκας, <i>Ιστορία της Φιλοσοφίας, Αρχαίας Ελληνικής – Βυζαντινής-Δυτικοευρωπαϊκής με σύντομη εισαγωγή στη Φιλοσοφία</i> , εκδ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη 2016.					

Κωδικός:	[Υ401]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ		
Διδάσκων:	Αθανάσιος Παπαρνάκης				
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Εαρινή	ECTS:	5
ΔΜ:	3				
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Το μάθημα περιλαμβάνει την ερμηνευτική ανάλυση εκλεκτών περικοπών από τα ιστορικά, διδακτικά και προφητικά βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης από την Μετάφραση των Εβδομήκοντα (Ο΄) σε σύγκριση προς το Μασωριτικό κείμενο της Εβραϊκής Βίβλου. Στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τις παραδοσιακές και σύγχρονες εξηγητικές και ερμηνευτικές μεθόδους της Παλαιάς Διαθήκης, στην κατανόηση της ποικιλίας των ερμηνευτικών επιλογών και προσεγγίσεων και στην εξάσκησή τους σε αυτές.					

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγικά I: Ιστορία της έρευνας και ερμηνείας της Παλαιάς Διαθήκης. 2. Εισαγωγικά II: Σύγχρονη ερμηνευτική ορολογία και μέθοδοι ερμηνείας Π. Διαθήκης. 3. Εισαγωγικά III: εργαλεία, βασική βιβλιογραφία και πηγές (έντυπες και ηλεκτρονικές) ερμηνείας Π. Διαθήκης. 4. Το βιβλίο της Πεντατεύχου: Περιεχόμενα. Ιστορικά, φιλολογικά, ερμηνευτικά και θεολογικά ζητήματα. 5. Ερμηνεία της Εξόδου 20,1-17. (I) 6. Ερμηνεία της Εξόδου 20,1-17 (II). 7. Τα προφητικά βιβλία: Περιεχόμενα. Ιστορικά, φιλολογικά, ερμηνευτικά και θεολογικά ζητήματα. 8. Η κριτική της λατρείας του Θεού. Ωσηέ-Αμώς. 9. Η κριτική της λατρείας του Θεού. Ησαΐας-Ιερεμίας. 10. Ο έλεγχος των ψευδοπροφητών από τον προφήτη Ιερεμίας (I). 11. Ο έλεγχος των ψευδοπροφητών από τον προφήτη Ιερεμίας (II). 12. Η ευάρεστη στον Θεό λατρεία. Μιχ. 6,1-8 13. Ερμηνεία του Ιερεμίας 38,31-34.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σ. Καλαντζάκης, Αθ. Παπαρνάκης, Από την Παλαιά στην Καινή Διαθήκη δια του Νόμου και των προφητών. Ερμηνεία του Δεκαλόγου και εκλεκτών περικοπών από τα προφητικά κείμενα, εκδ. Γράφημα, 2022.

Κωδικός:	[Y402]	Τίτλος μαθήματος:	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΧΡΟΝΩΝ

Διδάσκουσα: Άννα Καραμανίδου

Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό **Περίοδος τάξης:** Εαρινή **ECTS:** 4 **ΔΜ:** 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Οικείωση με την Εκκλησιαστική Γραμματεία της Μεταβυζαντινής περιόδου μέχρι σήμερα. Το μάθημα αποβλέπει στην εμπέδωση του βίου, του έργου και της διδασκαλίας των Πατέρων και των εκκλησιαστικών συγγραφέων της περιόδου μετά την Άλωση (από το 1453 και εξής). Διδάσκονται ο βίος, τα συγγράμματα και η διδασκαλία των Πατέρων και των εκκλησιαστικών συγγραφέων που έδρασαν στα μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως χρόνια μέχρι σήμερα. Αντιμετωπίζονται τα σχετικά ιστορικά, φιλολογικά και κυρίως τα θεολογικά προβλήματα ανοίγοντας για την έρευνα νέες προοπτικές και σημαντικές αναθεωρήσεις. Επιχειρείται η εμπειριστατωμένη ανάλυση και ανατομία της σκέψης των πατέρων και εκκλησιαστικών συγγραφέων κάτω από την οποία αναπτύχθηκε η θεολογική σκέψη και η εξέλιξή της, σε σύγκριση με τους προγενέστερους πατέρες και εκκλησιαστικούς συγγραφείς.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. «Επόμενοι τοις θείοις Πατράσι». Εισαγωγή στη Χριστιανική Γραμματεία από το 1453 έως σήμερα. 2. Ομοιότητες και διαφορές της Χριστιανικής Γραμματείας της Τουρκοκρατίας σε σύγκριση με την ιστορία της υστεροβυζαντινής θεολογίας. 3. Η επιρροή της διδασκαλίας των προγενέστερων Πατέρων και του αγίου Γρηγορίου Παλαμά, στην Μεταβυζαντινή περίοδο. 4. Η ανάπτυξη της Χριστιανικής Γραμματείας της μεταρρυθμίσεως, της αντιμεταρρυθμίσεως, του ευσεβισμού και του διαφωτισμού. Εκπρόσωποι της Προτεσταντικής Θεολογίας (βίος – έργο – διδασκαλία). 5. Εκπρόσωποι της Ρωμαιοκαθολικής Θεολογίας (βίος – έργο – διδασκαλία). 6. Εκπρόσωποι του ευσεβισμού. Θεολογία των χρόνων του διαφωτισμού. 7. Ελληνική Θεολογία. Δογματικοί του ΙΣΤ΄ αι. (βίος – έργο – διδασκαλία). Ενωτικοί (βίος – έργο – διδασκαλία). 8. Ο αγώνας των Ομολογιών (1590-1752). Συγγραφείς των Ομολογιών (βίος – έργο – διδασκαλία). Εθναπόστολοι (βίος – έργο – διδασκαλία). 9. Οι από έδρας Θεολόγοι του ΙΖ΄ αι. (βίος – έργο – διδασκαλία). Ορθολογιστές ΙΣΤ΄ - ΙΘ΄ αι. (βίος – έργο – διδασκαλία). Αγιορείτες (βίος – έργο – διδασκαλία). 10. Ελληνική Θεολογία του ΙΘ΄ αι. 11. Ερμηνεία Πατερικών Κειμένων της Τουρκοκρατίας. 12. Ερμηνεία Πατερικών Κειμένων της Τουρκοκρατίας. 13. Ανακεφαλαίωση – Συμπεράσματα – Προοπτικές.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

G. Podskalsky, Η ελληνική θεολογία επί Τουρκοκρατίας 1453-1821. Η Ορθοδοξία στη σφαίρα επιρροής των δυτικών δογμάτων μετά τη μεταρρύθμιση, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2008.

Κωδικός:	[Y403]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
Διδάσκων: Παναγιώτης Τζουμέρκας			
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Εαρινή ECTS: 4 ΔΜ: 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η ιστορία και η σημερινή κατάσταση των Ορθοδόξων Εκκλησιών της Βορείου και Νοτιοανατολικής Ευρώπης, σλαβικών και μη σλαβικών (Αλβανίας, Γεωργίας, Φινλανδίας, Εσθονίας και Ρουμανίας).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Γενικά περί της Ορθοδόξου Εκκλησίας στα Βαλκάνια 2. Η Εκκλησία της Ρωσίας 3. Η Εκκλησία της Σερβίας 4. Η Εκκλησία της Αλβανίας. 5. Η Εκκλησία της Ρουμανίας. 6. Η Εκκλησία της Βουλγαρίας 7. Η Εκκλησία της Φινλανδίας. 8. Η Εκκλησία της Πολωνίας. 9. Η Εκκλησία της Εσθονίας. 10. Η Εκκλησία της Τσεχίας. 11. Τα προβλήματα της Ορθοδοξίας στα Βαλκάνια. 12. Η Εκκλησία της Ρουμανίας. 13. Οικουμενικό Πατριαρχείο και Σλαβικές Εκκλησίες.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Μ. Γ. Τρίτος, Ιστορία και σύγχρονος βίος των σλαβικών και λοιπών Ορθοδόξων Εκκλησιών, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2015.

Κωδικός:	[Y405]	Τίτλος μαθήματος:	ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ Ι. ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ
Διδάσκων: Θεόδωρος Γιάγκου			
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Εαρινή
		ECTS:	4
		ΔΜ:	3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Οι φοιτητές διδάσκονται τα κεφάλαια που αναφέρονται στο γενικό μέρος του Κανονικού Δικαίου.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η έννοια του Κανονικού Δικαίου. Σχέσεις Δικαίου και Θεολογίας. Το Κανονικό Δίκαιο στη σύγχρονη έρευνα. 2. Θεμελιώδεις πηγές του Κανονικού Δικαίου (Αγία Γραφή, Ιερά Παράδοση, Ιεροί Κανόνες). 3. Η συγκρότηση των πρώτων κανονικών συλλογών. Το corpus canonum της Εκκλησίας. 4. Οι νομοκανονικές συλλογές: Νομοκάνονας σε ν' τίτλους, Νομοκάνονας σε ιδ' τίτλους. 5. Συμπληρωματικές πηγές. Ενδημούσα Σύνοδος Κωνσταντινουπόλεως. 6. Τα ερμηνευτικά υπομνήματα. 7. Κανονικές αποκρίσεις 8. Εξομολογητάρια. 9. Υστεροβυζαντινές κανονικές πηγές 10. Κανονικές πηγές της Τουρκοκρατίας. Το κανονικό έργο των Κολλυβάδων. 11. Μοναστηριακά Τυπικά και Μοναχικοί Κανόνες. 12. Σύγχρονοι Καταστατικοί Χάρτες των Εκκλησιών. 13. Το Κανονικό Δίκαιο σε θέματα Πανορθόδοξου ενδιαφέροντος.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Παντελεήμονος Ροδοπούλου, Μητροπολίτου Τυρολόης και Σερεντίου, <i>Επιτομή Κανονικού Δικαίου</i> , εκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2023.			

Κωδικός:	[Y407]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ (ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ)
Διδάσκοντες: π. Αθανάσιος Γκίκας (υπεύθ.), Θεόδωρος Γιάγκου, Μιλτιάδης Βάντσος, Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, Γεώργιος Γκαβαρδίνας, Δημήτριος Νικολακάκης			
Είδος μαθήματος:	Υποχρεωτικό	Περίοδος τάξης:	Εαρινή
		ECTS:	5
		ΔΜ:	2
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Η παρουσία της Εκκλησίας στο κοινωνικό γίγνεσθαι υπαγορεύει ένα διαρκή, γόνιμο και παραγωγικό διάλογο ανάμεσα στην Εκκλησία και την Κοινωνία. Τα θέματα του διαλόγου αυτού πρέπει να καλύπτουν τις υπαρξιακές αναζητήσεις των μελών κάθε κοινωνίας και σε κάθε χρονική στιγμή. Επίσης η διαχείριση των σύγχρονων προβλημάτων της κοινωνίας στο πλαίσιο της χριστιανικής συμβουλευτικής απαιτεί σφαιρική γνώση. Η ποικιλία των ζητημάτων αυτών απαιτεί μία πολυπαραγοντική προσέγγιση με διεπιστημονικό χαρακτήρα. Ο σεμιναριακός χαρακτήρας του μαθήματος αυτού δηλώνεται με τη συμμετοχή διαφορετικών καθηγητών στη διδασκαλία οι οποίοι αναπτύσσουν ενότητες που αφορούν θέματα της πρακτικής Θεολογίας στο πλαίσιο συνάντησης του εκκλησιαστικού λόγου με τον σύγχρονο άνθρωπο.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ποιμαντική Θεραπευτική. 2. Ποιμαντικές θέσεις του αγίου Νικοδήμου στο συμβουλευτικό Εγχειρίδιο και η σύγχρονη ποιμαντική πραγματικότητα. 3. Εκκλησία και χαρισματική ποιμαντική διακονία. 4. Εξαρτήσεις: μία προσέγγιση. 5. Η χρησιμοποίηση χημικών προϊόντων. Θεώρηση οικολογικής ηθικής. 6. Η αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Έννοια, περιεχόμενο και αξιολόγηση από			

άποψη χριστιανικής ηθικής. 7. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Η πορεία προς το όραμα. 8. Η γυναίκα στη δημόσια λατρεία του Θεού. 9. Η εξομολόγηση: το μυστήριο του νόμου και της χάριτος. 10. Η προέχουσα ιδιότητα των εφημερίων ως θρησκευτικών λειτουργιών. 11. Η θέση των ΓΟΧ(παλαιοημερολογιτών) εντός της ελληνικής πολιτείας. Νομική τους εκπροσώπηση. 12. Ορθοδοξία και διεθνείς σχέσεις. 13. Οικογένεια, πολυπολιτισμικότητα και μεταμοντερνισμός.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Θεοδώρου Γιάγκου, πρωτ. Αθανασίου Γκίκα, Μιλτιάδη Βάντσου, Κωνσταντίνου Κωτσιόπουλου, Δημητρίου Νικολακάκη, Γεώργιου Γκαβαρδίνια, Θεολογία και σύγχρονη εκκλησιαστική ζωή, εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2014.

Κωδικός:	[Υ408]	Τίτλος μαθήματος:	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΙ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ		
Διδάσκοντες: π. Χρυσόστομος Νάσσης, Στυλιανός Χατζηγηγορίου					
Είδος μαθήματος: Υποχρεωτικό		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Διδάσκονται εισαγωγικά ζητήματα της επιστήμης της Λειτουργικής. Πηγές της Λειτουργικής. Ιστορική εξέλιξη της θ. λατρείας. Λειτουργικοί τύποι της Ανατολής και της Δύσεως. Θέματα λειτουργικής θεολογίας. Πρακτική άσκηση στη Λειτουργική.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγικά ζητήματα της επιστήμης της Λειτουργικής. 2. Έμμεσες και κύριες πηγές της Λειτουργικής. 3. Η θ. λατρεία στην Καινή Διαθήκη. 4. Ιστορική εξέλιξη της λατρείας από τον Β΄ μέχρι τον Ζ΄ αιώνα. 5. Η θ. λατρεία από τον Η΄ αιώνα μέχρι σήμερα. 6. Λειτουργικοί Τύποι της Ανατολής. 7. Λειτουργικοί Τύποι της Δύσεως. 8. Βυζαντινός Λειτουργικός Τύπος. 9. Η θεολογία του μυστηρίου της θ. Ευχαριστίας και οι διαφορές της Ορθοδόξου Ευχαριστιολογίας προς τις αιρετικές ευχαριστιακές αντιλήψεις. 10. Γενικές και ειδικές προϋποθέσεις συμμετοχής στο μυστήριο της θ. Ευχαριστίας. 11. Η ημέρα της Κυριακής στην εκκλησιαστική παράδοση και τη λειτουργική πράξη. 12. Τα προνόμια της Κυριακής έναντι των άλλων ημερών της εβδομάδος. 13. Μνημόσυνα και Κυριακή. Κυριακή και Ευχαριστία.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Αρχιμ. Νικ. Σκρέττας, <i>Η Θεία Ευχαριστία και τα προνόμια της Κυριακής κατά τη διδασκαλία των Κολλυβάδων</i> , [Σειρά: Κανονικά και Λειτουργικά 7], εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2008.					

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Κωδικός:	[ΥΕ01]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
Διδάσκων: Αθανάσιος Παπαρνάκης			
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Συστηματική έκθεση και ανάλυση βασικών θεολογικών ιδεών και θεμάτων της Παλαιάς Διαθήκης, που άπτονται της θεολογίας, ανθρωπολογίας, χριστολογίας, σωτηριολογίας, εκκλησιολογίας, εσχατολογίας της και συνιστούν το περιεχόμενο της υπερφυσικής θείας αποκαλύψεώς της. Σκοπός είναι η εξοικείωση με τη θεολογική σκέψη της Παλαιάς Διαθήκης, τους θεολογικούς προβληματισμούς, τις θρησκευτικές αντιλήψεις και το κοσμοείδωλο του αρχαίου Ισραήλ και των λαών και πολιτισμών της εποχής του, καθώς και η ενσωμάτωσή της στη θεολογία της Κ. Διαθήκης και της δογματικής θεολογίας της Εκκλησίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικό. Περιγραφή του μαθήματος και του προγράμματος διδασκαλίας. Βασική ορολογία. 2. Η ιστορία της εξέλιξης της Θεολογίας της Παλαιάς Διαθήκης. Θεματολογία και προβληματισμοί στη σύγχρονη έρευνα. 3. Κοσμολογία. Η εξαήμερη δημιουργία του κόσμου I. Εισαγωγικά στη διήγηση. Ερμηνεία 1,1-2. 4. Κοσμολογία. Η εξαήμερη δημιουργία του κόσμου II. Ερμηνεία του κειμένου 1,3-2,4. 5. Κοσμολογία. Η εξαήμερη δημιουργία του κόσμου και τα κοσμολογικά μοντέλα της σύγχρονης Φυσικής. 6. Ανθρωπολογία. Η δημιουργία του ανθρώπου I. Εισαγωγικά στη διήγηση. Ερμηνεία 1,26-28. 7. Ανθρωπολογία. Η δημιουργία του ανθρώπου II. Ερμηνεία 2,7. 8. Ανθρωπολογία. Η καταγωγή του άνθρωπου και η επιστήμη της Βιολογίας. 9. Ανθρωπολογία-Οικολογία. Οι πρωτόπλαστοι και ο παράδεισος. Ερμηνεία 2,8-17. 10. Σωτηριολογία. Η πτώση των πρωτοπλάστων I. Ερμηνεία 2,18-3,7. 11. Σωτηριολογία. Η πτώση των πρωτοπλάστων II. Ερμηνεία 3,8-24. 12. Θεολογία. Το πρόσωπο του Θεού Γιαχβέ. 13. Λατρεία. Η επίκληση του Ονόματος του Θεού στη λατρεία του Ισραήλ.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Στ. Καλαντζάκης, <i>Η Θεολογία της Δημιουργίας στην Παλαιά Διαθήκη</i> , εκδ. Γράφημα, Θεσσαλονίκη 2016.			

Κωδικός:	[ΥΕ02]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΑΤΕΡΕΣ – ΓΡΑΦΗ – ΠΑΡΑΔΟΣΗ (ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ)
Διδάσκοντες: Συμεών Πασχαλίδης (υπεύθ.), Κυριακούλα Παπαδημητρίου, Αθανάσιος Παπαρνάκης, π. Χρήστος Φιλιώτης, Άννα Καραμανίδου, Σουλτάνα Λάμπρου, Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, Θεόδωρος Πιτταράς			
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 2
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Σεμιναριακό μάθημα το οποίο πραγματοποιείται με τη μορφή διαλέξεων από πατρολόγους, βιβλικούς και συστηματικούς θεολόγους. Στις διαλέξεις αυτές παρουσιάζεται η δυναμική διαπλοκή των σχέσεων των Πατέρων της Εκκλησίας με την Αγία Γραφή και την εκκλησιαστική Παράδοση. Οι Πατέρες, ακόμη και μέσα στο πλαίσιο των θεολογικών τους αγώνων για την προάσπιση του ορθόδοξου δόγματος, λειτούργησαν κυρίως ως ερμηνευτές της Γραφής, αφού μέσα στα κείμενα της Γραφής διατυπώθηκε το περιεχόμενο της πίστεως. Ωστόσο, η Γραφή δεν απετέλεσε το μοναδικό φορέα της Παράδοσης της Εκκλησίας. Εξίσου σημαντικός, τουλάχιστον κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες φορέας της αλήθειας της πίστεως καθίσταται και η άγραφη παράδοση, την οποία επικαλούνται τόσο οι Αλεξανδρινοί θεολόγοι όσο και οι Καππαδόκες πατέρες. Στο Σεμινάριο αυτό γίνεται αναφορά τόσο σε βασικά μεθοδολογικά ζητήματα (ερμηνευτικές αρχές και προϋποθέσεις των Πατέρων της Εκκλησίας) όσο και σε ειδικά θέματα που σχετίζονται με το τρίπτυχο Πατέρες-Γραφή-Παράδοση και αναπτύσσονται σε διαφορετικές περιόδους, από τους πρώτους αιώνες ως την περίοδο της Τουρκοκρατίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά ζητήματα του Σεμιναρίου. Οι πατέρες της Εκκλησίας και οι δύο μορφές της Παράδοσης. 2. Βασικές ερμηνευτικές προϋποθέσεις στη σκέψη των πατέρων της Εκκλησίας. 3. Ο			

Ωριγένης κι η αλληγορική ερμηνεία των Γραφών. 4. Αγιογραφικά χωρία ερμηνευόμενα από Πατέρες και Εκκλησιαστικούς συγγραφείς στο πλαίσιο της αντιρρητικής γραμματείας, Α'. 5. Αρχές της πατερικής ερμηνευτικής κατά τον 4^ο αιώνα: Μ. Αθανάσιος. 6. Το ζήτημα της Παράδοσης κατά την Αρειανική έριδα. 7. Διάλογος της σύγχρονης με την πατερική Ερμηνευτική. Από τον άγιο Ιωάννη Χρυσόστομο και τη λειτουργική πράξη στις θεωρίες των γλωσσικών πράξεων και την επιτελεστική ανάλυση. 8. Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης ως ερμηνευτής των Καθολικών Επιστολών. 9. Η Θεοτόκος στην παράδοση της Εκκλησίας μέσα από πατερικά κείμενα. 10. Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης ως ερμηνευτής των Επιστολών του Απ. Παύλου'. 11. Οι βυζαντινές ερμηνευτικές σειρές (catenae) ως παράδειγμα πρόσληψης της Αγίας Γραφής. Το παράδειγμα της catena στο κατά Μάρκον Ευαγγέλιο. 12. Αγιογραφικά χωρία ερμηνευόμενα από Πατέρες και Εκκλησιαστικούς συγγραφείς στο πλαίσιο της αντιρρητικής γραμματείας, Β. 13. Οι Πατέρες και η Παράδοση στη νεότερη και σύγχρονη θεολογική σκέψη – Ανακεφαλαίωση.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

π. Γ. Φλωρόφσκυ, *Αγία Γραφή, Εκκλησία, Παράδοση*, εκδ. Αθ. Αλτιντζή, Θεσσαλονίκη 2018.

Κωδικός:	[ΥΕο3]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ		
Διδάσκων: π. Χρήστος Φιλιώτης					
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Η εποχή που ξεκινά από την αρχή του δευτέρου αιώνα μέχρι και το τέλος των οικουμενικών συνόδων είναι καθοριστική για την ανάπτυξη των χριστιανικών δογμάτων. Ειδικότερα, η διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος καλύπτει την εποχή μέχρι και την τέταρτη οικουμενική σύνοδο, εποχή κατά την οποία αναπτύχθηκαν κυρίως τα βασικά δόγματα, το τριαδολογικό και χριστολογικό σε μία αντιπαράθεση με τις μεγάλες αιρέσεις, όπως για παράδειγμα ο αρειανισμός και ο νεστοριανισμός. Τα δόγματα, καρπός κυρίως της συνοδικής πράξης της Εκκλησίας, αποσκοπούν στη διασφάλιση της σωτηρίας του ανθρώπου και του σύμπαντος κόσμου. Έχοντας ως προϋπόθεση τα κείμενα και τη διδασκαλία της Αγίας Γραφής, εξετάζεται το θρησκευτικό και πολιτιστικό περιβάλλον εντός του οποίου γεννήθηκε και αναπτύχθηκε η χριστιανική πίστη (ιουδαϊσμός, ελληνική σκέψη, ρωμαϊκή αυτοκρατορία). Οδηγός για τη διδασκαλία αποτελεί αναμφίβολα η κειμενική παράδοση της Εκκλησίας, που εκκινεί από τα κείμενα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, συνεχίζεται με τους αποστολικούς και τους απολογητές πατέρες, με τον άγιο Ειρηναίο, το Μ. Αθανάσιο, τους Καππαδόκες Πατέρες, τον Κύριλλο Αλεξανδρείας κ. α.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Γενική εισαγωγή: α. ορισμός του δόγματος, β. έννοια, χαρακτήρας και μέθοδος της ιστορίας των δογμάτων. Το περιβάλλον στο οποίο αναπτύχθηκε η χριστιανική πίστη (ιουδαϊκός κόσμος, ελληνική παράδοση, imperium romanum). 2. Χριστιανική Αποκάλυψη και Ιστορία. Αγία Γραφή, Εκκλησία, Παράδοση. 3. Το πρόσωπο και το κήρυγμα του Χριστού (Ιωάννης, Αποστολικοί Πατέρες, Απολογητές). 4. Πρώτες νοθεύσεις της χριστιανικής δογματικής διδασκαλίας (Γνωστικισμός και δυαρχικά συστήματα). Η θεολογική συμβολή του αγίου Ειρηναίου. 5. Το τριαδικό δόγμα κατά τους τρεις πρώτους αιώνες. Μοναρχιανισμός. Αντίδραση κατά του Μοναρχιανισμού - Ωριγένης. 6. Το φαινόμενο του Αρειανισμού. Η θεολογία του Αρείου. Διάσπαση του αρειανισμού. Πνευματομάχοι. 7. Εκκλησιαστική και θεολογική αντιμετώπιση του Αρειανισμού. Η τριαδολογία των πατέρων του τετάρτου αιώνα (Μ. Αθανάσιος-Καππαδόκες πατέρες). 8. Συνοδική πράξη της Εκκλησίας για την αντιμετώπιση του Αρειανισμού: Το σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως. 9. Το χριστολογικό δόγμα - Αντιοχειανός και Αλεξανδρινός χριστολογικός τύπος. Απολλινάριος. 10. Χριστολογία Θεοδώρου Μομφουεστίας και Νεστορίου. Γένεση της νεστοριανής έριδας. 11. Η Χριστολογία του αγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας και η τρίτη Οικουμενική Σύνοδος. 12. Ο Μονοφυσιτισμός του Ευτυχούς και η αντιμετώπισή του. Η τέταρτη Οικουμενική Σύνοδος. 13. Όρος της Χαλκηδόνας και προεκτάσεις του χριστολογικού δόγματος.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Κ. Σκουτέρης, <i>Ιστορία Δογμάτων</i> , τ. Β', Αθήνα 2004.					

Κωδικός:	[ΥΕ05]	Τίτλος μαθήματος:	ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ
Διδάσκων: π. Βασίλειος Γεωργόπουλος			
Είδος μαθήματος: ΥΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 2
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Εισαγωγικά περί Αιρέσεων. Το ιστορικοθεολογικό πλαίσιο εμφανίσεως τους. Αρχές, προέλευση, ανάπτυξη, παρουσία και κριτική των διαφόρων αιρετικών και παραχριστιανικών κινήσεων.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά περί αιρέσεων και παραχριστιανικών κινήσεων. 2. Το ιστορικό - δογματικό πλαίσιο εμφάνισης των αιρέσεων. 3. Η προέλευση των προτεσταντικών αιρέσεων. 4. Οι Μάρτυρες του Ιεχωβά Ι. 5. Οι Μάρτυρες του Ιεχωβά ΙΙ. 6. Οι Αντβεντιστές της Ζ΄ Ημέρας. 7. Η Πεντηκοστιανική - Χαρismaticή κίνηση. 8. Οι Μορμόνοι. 9. Η Χριστιανική Επιστήμη. 10. Το σκηνικό των αιρέσεων στην Ελλάδα Ι. 11. Το σκηνικό των αιρέσεων στην Ελλάδα ΙΙ. 12. Προσηλυτιστικές μέθοδοι και τρόποι. 13. Ορθόδοξη αντιμετώπιση του φαινομένου.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Πρωτ. Α. Αλεβιζόπουλος, <i>Εγχειρίδιο Αιρέσεων και Παραχριστιανικών ομάδων</i> , εκδ. Διάλογος - ΠΕΓ, Αθήνα 2020.			

Κωδικός:	[ΥΕ08]	Τίτλος μαθήματος:	ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΙΙ. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ
Διδάσκων: Γεώργιος Γκαβαρδίνας			
Είδος μαθήματος: ΥΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το κύρος και η εφαρμογή των Ιερών Κανόνων. Ερμηνεία των Ιερών Κανόνων. Κατάργηση των Ιερών Κανόνων. Η σχέση κληρικών και λαϊκών. Κληρικοί – Μοναχοί. Τα όργανα της εκκλησιαστικής εξουσίας (Οικουμενικές Σύνοδοι – Τοπικές ή Επαρχιακές Σύνοδοι). Το επισκοπικό επαρχιακό πολίτευμα. Η διδακτική, η ιερατική και η διοικητική εξουσία στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Το εκκλησιαστικό ποινικό δίκαιο. Η εκκλησιαστική περιουσία. Ζητήματα οικογενειακού δικαίου (γάμος – διαζύγιο). Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ο Εκκλησιαστικός οργανισμός. Σχέση κληρικών και λαϊκών. 2. Κληρικοί. Κτήση της ιδιότητας του κληρικού. Προσόντα του χειροτονούντος. Προσόντα του χειροτονουμένου. Αποτελέσματα της χειροτονίας. 3. Μοναχοί – Μοναχές. Ιερές Μονές. 4. Τα όργανα της εκκλησιαστικής εξουσίας. Οικουμενικές Σύνοδοι – Τοπικές Σύνοδοι. 5. Το επισκοπικό επαρχιακό πολίτευμα. Επίσκοποι – Μητροπολίτες – Έξαρχοι/Πατριάρχες – Αρχιεπίσκοποι – Χωρεπίσκοποι και Βοηθοί Επίσκοποι. 6. Εκλογή των επισκόπων. Οι συνέπειες της χειροτονίας των επισκόπων. Η χρεία της επισκοπής. Πρεσβύτεροι. Διάκονοι. 7. Η διδακτική, η ιερατική και η διοικητική εξουσία της Εκκλησίας. 8. Τα εκκλησιαστικά δικαστήρια. 9. Το δίκαιο της εκκλησιαστικής περιουσίας. 10. Ο γάμος. Το διαζύγιο. 11. Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας (Α). 12. Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας (Β). 13. Οι θεσμοί διοικήσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου και η Καταστατική νομοθεσία της Εκκλησίας στην Ελληνική Επικράτεια.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Κ. Παπαγεωργίου, <i>Εκκλησιαστικό Δίκαιο. Θεωρία και νομολογία</i> , εκδ. Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2013.			

Κωδικός:	[ΥΕ10Π]	Τίτλος μαθήματος:	ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
Διδάσκουσα: Γιολάντα Σίσκου			
Είδος μαθήματος: ΥΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 6 ΔΜ: 4
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στο μάθημα εξετάζονται θέματα Γενικής Παιδαγωγικής, που αφορούν στο ρόλο όλων των παραγόντων της αγωγής οι οποίοι συμβάλλουν στη θεμελίωση της προσωπικότητας του παιδιού και του εφήβου και στη γόνιμη ένταξή του στην κοινωνία. Στη διδασκαλία δίνεται έμφαση βασικές			

αρχές της Παιδαγωγικής Ψυχολογίας και της Κοινωνικής Παιδαγωγικής, οι οποίες διευκολύνουν την επιστημονική προσέγγιση της έρευνας, της διδασκαλίας και της μάθησης, με την ενεργή συμμετοχή των φοιτητριών/ών (ομάδες έρευνας, case studies).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η ιστορία της αγωγής- Ο σκοπός και η αναγκαιότητα της αγωγής. 2. Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας στην Παιδαγωγική Επιστήμη. 3. Κληρονομικότητα vs Κοινωνικοποίησης: παιδαγωγική και περιβάλλον (οικογένεια, κοινωνία, εκκλησία, φορείς, διαπροσωπικές σχέσεις). 4. Προσωπική, γνωστική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη των παιδιών. 5. Νοημοσύνη 6. Κίνητρα και θεωρίες μάθησης. 7. Σχέσεις παιδαγωγού -παιδαγωγούμενου. 8. Παιδαγωγικά προβλήματα (κοινωνικός αποκλεισμός, αναλφαβητισμός κ.ά). 9. Συμπεριφορά των μαθητών και διαχείριση της σχολικής τάξης. 10. Σύγχρονες μέθοδοι και μέσα αγωγής. 11. Παιδαγωγική και Επιστήμες της Αγωγής. 12. Κοινωνική Παιδαγωγική -Ετερότητα και αγωγή. 13. Η διά βίου μάθηση.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Ι. Κογκούλης, *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, εκδ. Κυριακίδη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2016.

Κωδικός:	[ΥΕ18]	Τίτλος μαθήματος:	ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ – ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ – ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ		
Διδάσκων: Στυλιανός Χαραλαμπίδης					
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Διδάσκονται στοιχεία από τη ζωή και τη θεολογία της Ρωμαιοκαθολικής και Προτεσταντικής Εκκλησίας. Επιχειρείται η σύγκριση με την Ορθόδοξη δογματική διδασκαλία. Παρουσιάζονται σημαντικά στοιχεία των διαχριστιανικών σχέσεων καθώς και των διορθόδοξων σχέσεων. Αναδεικνύονται οι βασικοί προβληματισμοί που ανακύπτουν από τη σύγχρονη πορεία της Οικουμενικής Κίνησης.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Γενική Εισαγωγή. Παρουσίαση της προβληματικής και των θεματικών ενοτήτων. Παρουσίαση σχετικής βιβλιογραφίας. 2. Ανατολή και Δύση. Ενότητα και Διάσπαση. Θεολογικές προϋποθέσεις για τη διαίρεση της αρχέγονης και ενιαίας Εκκλησίας. Το σχίσμα του 1054. 3. Γένεση και διαμόρφωση του Προτεσταντισμού. 4 Σχέσεις της Μεταρρύθμισης με τη Ρωμαιοκαθολική και την Ορθόδοξη Εκκλησία. 5. Δογματικές διαφορές της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τις άλλες Χριστιανικές Ομολογίες Α΄ (Θεία Αποκάλυψη). 6. Δογματικές διαφορές της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τις άλλες Χριστιανικές Ομολογίες Β΄ (Θεολογία, Filioque). 7. Δογματικές διαφορές της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τις άλλες Χριστιανικές Ομολογίες Γ΄ (Ανθρωπολογία, Προπατορικό αμάρτημα). 8. Δογματικές διαφορές της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τις άλλες Χριστιανικές Ομολογίες Δ΄ (Χριστολογία, Εκκλησιολογία). 9. Δογματικές διαφορές της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τις άλλες Χριστιανικές Ομολογίες Ε΄ (Μυστήρια, Θεία Λατρεία, Εσχατολογία). 10. Ο διάλογος της Ορθόδοξης με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. 11. Ο διάλογος της Ορθόδοξης με την Προτεσταντική Εκκλησία. 12. Οικουμενικό Πατριαρχείο και Οικουμενική Κίνηση. 13. Διορθόδοξες Σχέσεις.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Ν. Ματσούκας, <i>Οικουμενική Κίνηση</i> , εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2016.					

Κωδικός:	[ΥΕ21Π]	Τίτλος μαθήματος:	ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ		
Διδάσκων: Ευάγγελος Πεπές					
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 6	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Το μάθημα αφορά στην εκπαίδευση και κατάρτιση των φοιτητών στη Διδακτική και ειδικότερα στη Διδακτική των θεολογικών μαθημάτων του σχολείου. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην απόκτηση γνώσεων και εμπειριών των φοιτητών σε θεωρητικό πλαίσιο, όσον αφορά την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων και αρχών διδασκαλίας στη διδακτική διαδικασία του σχολείου γενικότερα και ειδικότερα στη διδακτική διαδικασία του μαθήματος των θρησκευτικών. Σ΄ αυτό συντελεί η					

μεθοδική εξοικείωσή τους με τη διδακτική πράξη, η εφαρμογή των παιδαγωγικών κανόνων στη σχολική τάξη, καθώς και η σύνδεση της διδακτικής με τα πολυμέσα και τη σύγχρονη τεχνολογία.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή στη διδακτική μεθοδολογία. 2. Εισαγωγή στη διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών. 3. Ο διδάσκων και ο διδασκόμενος ως παράγοντες διδασκαλίας. 4. Διδακτικές αρχές. 5. Διδακτικές μέθοδοι. 6. Προγράμματα Σπουδών και σχολικά βιβλία. 7. Σχεδιασμός και πραγματοποίηση της διδασκαλίας. 8. Αξιολόγηση της διδασκαλίας. 9. Η σημασία της εποπτείας και της εκπαιδευτικής Τεχνολογίας στη διδακτική πράξη. 10. Η διαπολιτισμική αγωγή και το μάθημα των Θρησκευτικών. 11. Σύγχρονες μορφές διδακτικής (ομαδοσυνεργατική, μέθοδος project, κτλ.). 12. Διδακτικά Σενάρια. 13. Βιωματική διδασκαλία και μάθηση.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Η. Ρεράκης, *Διδακτική των Θεολογικών μαθημάτων στο ελληνικό σχολείο*, εκδ. Δ. Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2015.

Κωδικός:	[YE23]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ΘΕΩΡΙΑ		
Διδάσκοντες: π. Αθανάσιος Γκίκας, Μιλτιάδης Βάντσος, Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος					
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 6	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Το ποιμαντικό έργο και η διακονία της Εκκλησίας στην κοινωνία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκκλησιαστικής ζωής και παράδοσης. Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται οι θεολογικές προϋποθέσεις του ποιμαντικού και κοινωνικού έργου της Εκκλησίας και οι επιμέρους μορφές που αυτό λαμβάνει προς αντιμετώπιση των σύγχρονων πνευματικών και κοινωνικών αναγκών του ανθρώπου. Στη συνάφεια αυτή εξετάζονται θέματα, όπως είναι η πνευματική πατρότητα, ο επανευαγγελισμός του ποιμνίου, η φιλανθρωπία, η ψυχαγωγία, η παγκοσμιοποίηση και η θρησκευτική ελευθερία.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Ποιμαντική και διάλογος στο σύγχρονο κόσμο. 2. Ο ποιμένας και οικογένεια (ποιμαντική του γάμου). 3. Πνευματική πατρότητα. 4. Ο ποιμένας και τα ψυχικά προβλήματα. 5. Ο ποιμένας και επανευαγγελισμός του ποιμνίου. 6. Πρόσωπο και κοινωνία: η κοινωνική ηθική της ορθόδοξης θεολογίας. 7. Ελεημοσύνη και φιλανθρωπία: θεολογική θεώρηση. 8. Υπογονιμότητα, ατεκνία και υιοθεσία. 9. Σύγχρονες μορφές ψυχαγωγίας. 10. Χριστιανισμός και πολιτική οικονομία. 11. Παγκοσμιοποίηση και χριστιανική παγκοσμιότητα. 12. Πολιτική και Χριστιανισμός. 13. Θρησκευτική ελευθερία και κοινωνία πιστών – πολιτών.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Α. Σταυρόπουλος, <i>Ορθόδοξη Συμβουλευτική Ποιμαντική</i> , εκδ. Αρμός, Αθήνα 2012.					

Κωδικός:	[YE25]	Τίτλος μαθήματος:	ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ Ι		
Διδάσκων: Βασίλειος Τσίγκος					
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Θεολογικές αρχές, μέθοδος, περιεχόμενο και ιστορική επισκόπηση της Δογματικής.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Έννοια, διαμόρφωση και ουσία του ορθοδόξου δόγματος. 2. Το ορθόδοξο δόγμα στην Εκκλησία και τη ζωή της. 3-4. Πηγές και θεμέλια του ορθοδόξου δόγματος. 5. Σύνδεση της Δογματικής με τη βιβλική μαρτυρία και την πατερική παράδοση, με το ήθος και τη λατρεία, με την θεωρία και πράξη της Εκκλησίας. 6-7. Ερμηνευτικές αρχές και προϋποθέσεις, θεολογικά κριτήρια και κλειδιά της Δογματικής της Ορθόδοξου Εκκλησίας. 8. Μέθοδος της Δογματικής. Η διπλή θεολογική μέθοδος των Ελλήνων Πατέρων και οι συνέπειες εφαρμογής της. 9. Περιεχόμενο της Δογματικής: Θεός, κόσμος, άνθρωπος. 10. Ιστορική επισκόπηση της δογματικής θεολογίας κατά την πρώτη χιλιετία. 11. Ιστορική επισκόπηση της δογματικής θεολογίας κατά τη δεύτερη χιλιετία. 12. Η Δογματική της					

Ορθοδόξου Εκκλησίας τον εικοστό αιώνα. 13. Η πρόσληψη του ορθοδόξου δόγματος στη σύγχρονη θεολογική έρευνα.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

B. Τσίγκος, *Περιχώρησις*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2015.

Κωδικός:	[YE26]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ		
Διδάσκων: Γεώργιος Σίσκος					
Είδος μαθήματος: YE		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 2
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Συστηματική ερμηνεία των συνοδικών συμβόλων, των όρων, των διατυπώσεων και των κανόνων δογματικού ενδιαφέροντος των Οικουμενικών Συνόδων.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Η σημασία της Αγίας Γραφής ως περιγραφής ιερών γεγονότων. Αποκάλυψη και ερμηνεία. 2. Από την Αγία Γραφή στις αποστολικές βαπτισματικές διατυπώσεις, στα πρώιμα βαπτιστήρια Σύμβολα πίστεως και στα συνοδικά Σύμβολα. 3. Η Συνοδικότητα και ο συνοδικός θεσμός στη ζωή και τη θεολογία της Εκκλησίας. 4. Αίτια και διεξαγωγή της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου της Νικαίας. 5. Ερμηνεία του Συμβόλου πίστεως της Νικαίας. 6. Αίτια και διεξαγωγή της Β΄ Οικουμενικής Συνόδου της Κωνσταντινουπόλεως. 7. Ερμηνεία του Συμβόλου πίστεως της Κωνσταντινουπόλεως. 8. Η σύγκληση της Γ΄ Οικουμενικής Συνόδου στην Έφεσο και η ερμηνεία του όρου της. 9. Η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος και η ερμηνεία του όρου της. 10. Η Ε΄ Οικουμενική Σύνοδος και η ερμηνεία του όρου της. 11. Ο όρος της ΣΤ΄ Οικουμενικής Συνόδου. 12. Η Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος και η ερμηνεία του όρου πίστεως. 13. Ερμηνεία του όρου της Συνόδου του 879-880 και του τόμου της Συνόδου του 1351 περί του ησυχασμού.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
B. N. Γιαννόπουλος, <i>Ιστορία και Θεολογία των Οικουμενικών Συνόδων</i> , εκδ. Έννοια, Αθήνα 2018.					

Κωδικός:	[YE27]	Τίτλος μαθήματος:	ΟΜΙΛΗΤΙΚΗ		
Διδάσκων: Τρύφων Τσομπάνης					
Είδος μαθήματος: YE		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 4
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Η μελέτη και η γνώση της ιστορίας του κηρύγματος, ο προβληματισμός και η προετοιμασία του ιεροκήρυκα της επόμενης ημέρας.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Έννοια και σκοπός του κηρύγματος. 2. Ιστορική επισκόπηση του κηρύγματος. 3. Πηγές, θέματα και είδη του κηρύγματος. 4. Μορφές του κηρύγματος. 5. Ο διάκονος και η διακονία του λόγου. 6. Ανωτέρα, κατωτέρα ομιλία και λόγος. 7. Το μυσταγωγικό κήρυγμα. 8. Εικόνα και κήρυγμα- ο λόγος της σιωπής. 9. Η αισθητική του λόγου. 10. Η μυσταγωγία του λόγου κατά τους Πατέρες της Εκκλησίας. 11. Ερμηνεία περικοπών και σχεδιαγράμματα ασκήσεων. 12. Προσπάθειες συγγραφής και εκφώνησης κηρύγματος. 13. Το κήρυγμα και η διακονία του λόγου σήμερα. Μια κριτική προσέγγιση.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Τ. Τσομπάνης, <i>Το μυστήριο και διακονία του λόγου</i> , εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2020.					

Κωδικός:	[YE06]	Τίτλος μαθήματος:	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΙΙ. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ		
Διδάσκων: π. Χρυσόστομος Νάσσης					
Είδος μαθήματος: YE		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Η συνολική παρουσίαση του ισχύοντος λειτουργικού συστήματος της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Γνωριμία με τη λειτουργική παράδοση των βασικών λειτουργικών κέντρων στη διαμόρφωση του					

βυζαντινού λειτουργικού τύπου (Ιεροσόλυμα, Μονή Στουδίου, Κωνσταντινούπολη, Άγιον Όρος). Περαιτέρω γνωριμία με τα εν χρήσει λειτουργικά βιβλία της Ορθοδόξου Εκκλησίας και τη συγκρότησή τους. Σκιαγράφηση της διαχρονικής πορείας των τελετουργικών εξελίξεων της χριστιανικής λατρείας και μελέτη της ισχύουσας τάξεως των ακολουθιών του νυχθημέρου (εσπερινού και όρθρου) και του λειτουργικού έτους.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή. Η έννοια του όρου «λειτουργικός τύπος» – οι λειτουργικοί τύποι της Ανατολής. 2. Ο βυζαντινός λειτουργικός τύπος. Καταβολές-σταθμοί-ιστορικές φάσεις. 3. Τα λειτουργικά βιβλία I. Ψαλτήριον, Ωρολόγιον, Προφητολόγιον. 4. Τα λειτουργικά βιβλία II: Πραξαπόστολος, Ιερόν Ευαγγέλιον, Ευχολόγιον. 5. Τα λειτουργικά βιβλία III. Παρακλητική, Τριώδιον, Πεντηκοστάριον, Μηναίον. 6. Εισαγωγή στις ακολουθίες του νυχθημέρου – το τυπικόν. 7. Ο εσπερινός. 8. Ο όρθρος της Κυριακής και του Σαββάτου. 9. Ακολουθίες του Μηναίου. 10. Ακολουθίες του Τριωδίου. 11. Ακολουθίες του Πεντηκοσταρίου. 12. Σύγχρονα προβλήματα της θείας λατρείας. 13. Γενική συζήτηση – ανακεφαλαίωση.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[ΥΕ09]	Τίτλος μαθήματος:	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ
Διδάσκων: Μιλτιάδης Βάντσος			
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στο μάθημα αυτό εξετάζεται ένα ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που καλύπτει τις βασικές θεματικές περιοχές της χριστιανικής ηθικής. Πιο συγκεκριμένα μελετάται το χριστιανικό ήθος στις διάφορες εκφάνσεις της πνευματικής ζωής και της σχέσης του ανθρώπου με το Θεό και το συνάνθρωπο, στις διάφορες εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής και, τέλος, στις σύγχρονες ηθικές προκλήσεις από το χώρο της ιατρικής επιστήμης και της βιοτεχνολογίας. Υπό αυτή την προοπτική εξετάζονται θέματα, όπως είναι η αρετή, η αμαρτία, η προσευχή, ο γάμος, η οικογένεια, η εργασία, ο πλούτος, η εξουσία, η βία, καθώς και θέματα βιοηθικής, όπως είναι η ευθανασία και η έκτρωση.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η γνώση του αγαθού. 2. Το κακό και τα πάθη. 3. Ο απόλυτος χαρακτήρας και η προσαρμοστικότητα της χριστιανικής ηθικής 4. Θέματα της πνευματικής ζωής: η καλλιέργεια των αρετών. 5. Θέματα της πνευματικής ζωής: η μετάνοια, η πίστη και η ελπίδα. 6. Θέματα της πνευματικής ζωής: η αγάπη και η ελευθερία. 7. Θέματα κοινωνικής ηθικής: ο γάμος, η εργασία, ο πλούτος και η φτώχεια. 8. Θέματα κοινωνικής ηθικής: τα κοινωνικά προβλήματα και η φιλανθρωπία. 9. Θέματα κοινωνικής ηθικής: η εξουσία, η βία και ο πόλεμος. 10. Βιοηθική: η προσέγγιση της χριστιανικής ηθικής. 11. Βιοηθική: το ζήτημα της ευθανασίας (ο σύγχρονος προβληματισμός). 12. Βιοηθική: το ζήτημα της ευθανασίας (η χριστιανική θεώρηση). 13. Βιοηθική: το ζήτημα της έκτρωσης.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Γ. Μαντζαρίδης, <i>Χριστιανική Ηθική</i> , Ιερά Μονή Βατοπεδίου Αγίου Όρους, Άγιον Όρος 2015. Μ. Βάντσος, <i>Η ιερότητα της ζωής</i> , εκδ. Δ. Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2010.			

Κωδικός:	[ΥΕ11]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΟΛΟΓΙΑ, ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ)
Διδάσκοντες: Αικατερίνη Τσαλαμπούνη (υπεύθ.), Βασίλειος Τσίγκος, Ελένη Αντωνοπούλου			
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα αποβλέπει στην ανάπτυξη διεπιστημονικού διαλόγου μεταξύ της Ορθόδοξης Θεολογίας και των υπόλοιπων επιστημών, ιδιαίτερα των θετικών και της οικολογίας. Κάθε χρόνο εξετάζεται ένα συγκεκριμένο θέμα, από τη σκοπιά διαφόρων επιστημών και της θεολογίας ώστε ο φοιτητής να αποκτά μια ολοκληρωμένη εικόνα του θέματος αυτού και να ασκεί την κριτική του σκέψη			

διευρύνοντας ταυτόχρονα του γνωστικούς του ορίζοντες. Για τον σκοπό αυτό, λαμβάνει τις σχετικές πληροφορίες απευθείας από τους ειδικούς επιστήμονες ώστε να είναι σε θέση να διαμορφώσει ενημερωμένη άποψη.

Το θέμα του σεμιναρίου κατά το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024 είναι η Γη και η σχέση του ανθρώπου με αυτή. Στόχος του σεμιναρίου για την τρέχουσα ακαδημαϊκή χρονιά είναι να διερευνήσει αυτή τη σχέση από διαφορετικές σκοπιές, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στην οικολογική διάστασή της, όπως αυτή αποτυπώνεται μέσα στις διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις, την επιστήμη, τη φιλοσοφία αλλά και την τέχνη. Μέσα από τις διαλέξεις του μαθήματος οι φοιτητές θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν πολλές από τις πτυχές της σχέσης του ανθρώπου με τη Γη, να δώσουν απαντήσεις σε σύγχρονα ζητήματα, αλλά και να προβληματιστούν για το μέλλον του πλανήτη. Η οργανική σχέση του ανθρώπου με την Γη και η κοινή τους πορεία στην αιεφορία και την καταστροφή αποτυπώνεται μέσα στη θρησκευτική εμπειρία και τους ανθρώπινους πολιτισμούς μέσα στους αιώνες. Η Γη προσωποποιείται, για παράδειγμα, στα βιβλικά κείμενα και συμμετέχει στην ιστορία της σωτηρίας. Επιπλέον, συχνά είναι παρούσα στη λειτουργική πράξη της Εκκλησίας αλλά και σε εκείνη του Ιουδαϊσμού. Αυτή η συμπίεση ανθρώπου και Γης είναι, τέλος, εμφανής στις προτάσεις αιεφορίας διαφόρων μοναστικών και άλλων θρησκευτικών κοινοτήτων. Όλα αυτά θα αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης κατά τη φετινή ακαδημαϊκή χρονιά με αφορμή τη μελέτη κειμένων και τις εισηγήσεις των προσκεκλημένων ομιλητών.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή. 2. Η Δημιουργία στην Παλαιά Διαθήκη. 3. Η Γη ως θεότητα στις θρησκείες του κόσμου. 4. Ο σχηματισμός της Γης σύμφωνα με την Επιστήμη – Ανθρωπόκαινο. 5. Η Γη στην Καινή Διαθήκη. 6. Η ζωογόνος δύναμη της Γης στην εξαήμερο του Μ. Βασιλείου. 7. Η λειτουργική παράδοση της Εκκλησίας. 8. Βιώσιμη ανάπτυξη και μοναστική ζωή. 9. Οικολογικές παραδόσεις και προτάσεις άλλων θρησκευτικών κοινοτήτων. 10. Η εικόνα της Γης στην τέχνη. 11. Θρησκευτικοί ηγέτες με οικολογικό προσανατολισμό (Πράσινος Πατριάρχης, Οικο-Πάπας – Συζήτηση). 12. Η θεωρία της Γαίας (συζήτηση). 13. Κουίζ – συμπεράσματα.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Β. Τσίγκος, Άνθρωπος, ο εν μικρώ μέγας. Όψεις ορθοδόξου ανθρωπολογίας, εκδ. Έννοια, Θεσσαλονίκη 2019.

Μητρ. Περγάμου Ι. Ζηζιούλας, Η κτίση ως ευχαριστία, εκδ. Προφύρα, Αθήνα 2019.

Κωδικός:	[ΥΕ12]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ		
Διδάσκουσα: Αικατερίνη Τσαλαμπούνη					
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Στη διάρκεια του εξαμήνου θα διδαχθούν: η ιστορία της έρευνας και τάσεις στο χώρο της Θεολογίας της ΚΔ, οι θεολογικές τάσεις που ανέπτυξαν συγκεκριμένες ομάδες του αρχέγονου Χριστιανισμού (π.χ. ελληνοιστές ή οι παύλειες κοινότητες), επιμέρους θεολογικά ζητήματα (π.χ. χριστολογία, σωτηριολογία) και η πρόσληψη της θεολογικής διδασκαλίας της ΚΔ από τους Πατέρες.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγικά - ιστορία της έρευνας. 2. Το κήρυγμα του Ιησού κι η παράδοση για αυτόν. 3. Οι ελληνοιστές κι η αραμαϊκή κοινότητα της Ιερουσαλήμ. 4. Παύλος: χριστολογία, σωτηριολογία, ανθρωπολογία. 5. Παύλος: εκκλησιολογία, εσχατολογία. 6. Παύλος: ευαγγέλιο και Νόμος. 7. Θεολογική διδασκαλία του κατά Λουκάν. 8. Ιωάννεια θεολογία (χριστολογία, πνευματολογία). 9. Ιωάννεια θεολογία (εκκλησιολογία, εσχατολογία). 10. Θεολογία των Πράξεων των Αποστόλων. 11. Θεολογία της προς Εβραίους. 12. Θεολογία Α΄ Πέτρου. 13. Πρόσληψη της διδασκαλίας της ΚΔ από τους Πατέρες.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Χ. Ατματζίδης, Θεολογία της Καινής Διαθήκης, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2019.					
Ε. Lohse, Επίτομη θεολογία της Καινής Διαθήκης, εκδ. Άρτος Ζωής, Θεσσαλονίκη 2010.					

Κωδικός:	[YE13]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Διδάσκουσα: Κυριακούλα Παπαδημητρίου			
Είδος μαθήματος: YE	Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 3	ΔΜ: 2
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Παρουσιάζεται η επιστήμη της ερμηνευτικής και ειδικότερα η ιστορία της, η θεωρία της και η εφαρμογή των αρχαίων και νέων μεθόδων ερμηνείας στα βιβλικά κείμενα. Περιγράφονται αναλυτικά οι αρχές, οι προϋποθέσεις και οι βασικοί εκπρόσωποι των ερμηνευτικών μεθόδων από την αρχαία εκκλησία έως και σήμερα και αναλύονται σχετικά παραδείγματα με την κριτική σύγκριση των διακριτών στοιχείων τους. Γίνεται ειδική αναφορά της Ερμηνευτικής στον Ορθόδοξο χώρο μέσω της δημιουργικής αξιοποίησης των σύγχρονων ερμηνευτικών μεθόδων και των διαθέσιμων βιβλικών ηλεκτρονικών πόρων.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ερμηνευτική. Ορισμός, βασικές αρχές, στόχοι, μεθοδολογία, αντικείμενο και προϋποθέσεις. Η Ερμηνεία στον αρχαίο, ελληνικό και ιουδαϊκό κόσμο. 2. Η Ερμηνευτική των βιβλικών κειμένων. Ιστορία, αρχές, προϋποθέσεις και προβλήματα. Ερμηνεία και Ερμηνευτική: σχέση και διαφορές. 3. Η ερμηνεία της Αγίας Γραφής στην αρχαία Εκκλησία. Ερμηνευτικές σχολές και μέθοδοι. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. 4. Η ερμηνευτική παραγωγή στον Μεσαίωνα. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. 5. Η πατερική Ερμηνευτική. Ερμηνευτικές σχολές και μέθοδοι. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. 6. Ερμηνευτικές μέθοδοι των νεότερων χρόνων: Κριτική του κειμένου, Ιστορική κριτική, Ιστοριοφιλολογική κριτική, Μορφοϊστορία, Κριτική των πηγών, Κριτική της σύνταξης. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. Παρουσίαση κυρίως της Μορφοϊστορίας και της Κριτικής της σύνταξης και συνοπτική έκθεση των υπολοίπων. 7. Σύγχρονες ερμηνευτικές μέθοδοι Α': Το κοινωνιολογικό πρότυπο. Κοινωνιολογική, Πολιτισμική, Συγκριτολογική μέθοδος. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. Παρουσίαση κυρίως της Κοινωνιολογικής ανάλυσης και συνοπτική έκθεση των υπολοίπων. 8. Σύγχρονες ερμηνευτικές μέθοδοι Β': Το γλωσσολογικό πρότυπο. Σημασιολογική ανάλυση, Πραγματολογική προσέγγιση (Θεωρία των γλωσσικών πράξεων, Κριτική ανάλυση της Ομιλίας), Κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. Παρουσίαση κυρίως της Σημασιολογικής ανάλυσης και συνοπτική έκθεση των υπολοίπων. 9. Λογοτεχνικές θεωρίες. Ρητορική και ρητορικο-κοινωνική ανάλυση, Αφηγηματική ανάλυση, Στρουκτουραλιστική προσέγγιση, Μεταστρουκτουραλιστική κριτική προσέγγιση, Διακειμενική προσέγγιση, Σημειωτική ανάλυση. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. Παρουσίαση κυρίως της Ρητορικο-κοινωνικής ανάλυσης και συνοπτική έκθεση των υπολοίπων. 10. Θεωρία της πρόσληψης, Ιστορία της πρόσληψης, Κριτική προσέγγιση στο πλαίσιο του κανόνα, Θεωρία της μετάφρασης. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. Παρουσίαση κυρίως της Ιστορίας της πρόσληψης και συνοπτική έκθεση των υπολοίπων. 11. Θεωρία της ανταπόκρισης του αναγνώστη, Αναγνωστικές θεωρίες (Φεμινιστική κριτική, Μετααποικιακή κριτική). Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. Παρουσίαση κυρίως της Ανταπόκρισης του αναγνώστη και συνοπτική έκθεση των υπολοίπων. 12. Οικολογική ερμηνευτική. Αρχές, παραδείγματα, εκπρόσωποι. 13. Η σύγχρονη Ερμηνευτική της Καινής Διαθήκης στον ορθόδοξο χώρο. Η Ερμηνευτική και η αξιοποίησή της στη διεπιστημονική έρευνα της Καινής Διαθήκης.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Κ. Παπαδημητρίου, <i>Τα λεξιλόγια του Αποστόλου Παύλου</i> , εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2017.			

Κωδικός:	[YE14]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΘΡΗΣΚΕΙΑΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ
Διδάσκων: Απόστολος Κραλίδης			
Είδος μαθήματος: YE	Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα παρουσιάζει α) την ιστορία και διδασκαλία των θρησκειών της Ευρώπης (αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή), της εγγύς Ανατολής (Μ. Ασία, Παλαιστίνη, Μεσοποταμία, Αίγυπτο) και της Ασίας (Βεδισμό, Ινδουισμό, Βραχμανισμό, Βουδισμό, Λαμαϊσμό, Κινεζικές και Ιαπωνικές θρησκείες)			

β) το Διαθρησκειακό διάλογο μεταξύ των θρησκειών (Ιουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Ισλάμ, λοιπές θρησκείες) τόσο κατά το παρελθόν, όσο και σήμερα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η Ιστορία των Θρησκειών ως κλάδος της Θρησκευολογίας. Οι θρησκείες του κόσμου. Εισαγωγικά. 2. Οι θρησκείες της Αν. Μεσογείου α': Αρχαία ελληνική θρησκεία. Παρευξείνιος χώρος, Μ. Ασία, Μ. Ελλάδα. 3. Οι θρησκείες της Αν. Μεσογείου β': Ρωμαϊκή θρησκεία. Θρησκείες της Συρίας και Παλαιστίνης. Αιγυπτιακή θρησκεία. 4. Οι θρησκείες της Μεσοποταμίας. Ιρανικές θρησκείες. Μαγεία, Ζωροαστρισμός. 5. Ινδικά θρησκευόμενα α': Προβεδική, Βεδική θρησκεία. Πρώιμος Ινδουϊσμός. Βισνουϊσμός, Σιβαϊσμός, Σακτισμός. 6. Ινδικά θρησκευόμενα β': Μεταγενέστερος και σύγχρονος Ινδουϊσμός. Γιόγκα. Τζαϊνισμός. 7. Βουδισμός. Θιβητικός Βουδισμός. 8. Κινεζικές θρησκείες. Κομφουκιανισμός. Ταοϊσμός. Κινεζικός Βουδισμός. 9. Ιαπωνικές θρησκείες: Σίντο. Ιαπωνικός Βουδισμός. 10. Ισλάμ α': Μωάμεθ ο ιδρυτής και Προφήτης. Η περίοδος των κατακτήσεων. Το Κοράνι. Σουνιτικό και Σιτικό Ισλάμ. 11. Ισλάμ β': Κορανική θεολογία και διδασκαλία. Θεοκρατία. Σαρία. Τζιχάντ. Σούφι. Σύγχρονη κατάσταση. 12. Διαθρησκειακός Διάλογος α': Ιστορική αναδρομή. Χριστιανισμός και Ιουδαϊσμός. Η πρώιμη περίοδος του διαλόγου Χριστιανισμού και Ισλάμ (Βυζάντιο-Δύση). 13. Διαθρησκειακός Διάλογος β': Η σύγχρονη περίοδος του διαλόγου ανάμεσα στις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες. Ο Διάλογος μεταξύ και άλλων θρησκειών. Προοπτικές.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σ. Παπαλεξανδρόπουλος, *Ανατολικές Θρησκείες*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2016.

Κωδικός:	[ΥΕ15]	Τίτλος μαθήματος:	ΑΓΙΟΛΟΓΙΑ – ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΑ		
Διδάσκοντες: Συμεών Πασχαλίδης, Δημοσθένης Κακλαμάνος					
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσιάζονται οι πηγές και τα είδη της πρώιμης χριστιανικής και βυζαντινής αγιολογίας και η βασική αγιολογική ορολογία. Γίνεται διεξοδική αναφορά στους σημαντικότερους συγγραφείς αγιολογικών κειμένων και στους κυριότερους σταθμούς της αγιολογίας της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου. Αναλύονται οι «χοροί» των αγίων, η «παρρησία» και οι πρεσβείες τους προς το Θεό. Προσεγγίζονται θεολογικά τα θαύματα και εξετάζονται οι σχετικές συλλογές. Παρουσιάζεται η θεολογική κατοχύρωση της τιμής των αγίων και των ιερών λειψάνων, καθώς και η ιστορία και η σύγχρονη κανονική πράξη της Ορθόδοξης Εκκλησίας για την αναγνώριση νέων αγίων. Τέλος, δίνεται ένα ιστορικό περίγραμμα του εκκλησιαστικού εορτολογίου.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγικά για τον επιστημονικό κλάδο της Αγιολογίας, τη θέση του στην επιστήμη της Θεολογίας και τη συνάφειά του με άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες. Η ιστορία των αγιολογικών σπουδών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. 2. Ειδολογική κατάταξη των αγιολογικών κειμένων: Πράξεις και Μαρτύρια, αρχαίες μαρτυρολογικές Συλλογές, απόκρυφες αγιολογικές πηγές, Βίοι και Εγκώμια. 3. Ειδολογική κατάταξη των αγιολογικών κειμένων: Ασκητικο-αγιολογικές συλλογές, Συναξάρια και Μηνολόγια, Ψυχωφελείς Διηγήσεις, Συλλογές Θαυμάτων, Αποκαλύψεις. 4. Ιστοριοφιλολογική επισκόπηση της αγιολογικής γραμματείας (2^{ος}-7^{ος} αι.). 5. Ιστοριοφιλολογική επισκόπηση της αγιολογικής γραμματείας (8^{ος}-15^{ος} αι.). 6. Ιστοριοφιλολογική επισκόπηση της μεταβυζαντινής αγιολογίας. 7. Ο όρος «άγιος» και η εξέλιξη της τιμής προς τους αγίους κατά τη βυζαντινή περίοδο. 8. Οι «χοροί» των αγίων στη βυζαντινή παράδοση. 9. Οι Νεομάρτυρες και το θεολογικό πλαίσιο της τιμής προς τους νέους αγίους. 10. Η διαδικασία αναγνώρισης νέων αγίων στην Ορθόδοξη και Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. 11. Η τιμή των ιερών λειψάνων στην ορθόδοξη παράδοση. Θεολογία, χρήσεις και καταχρήσεις. 12. Η παρρησία, οι πρεσβείες και τα θαύματα των αγίων. 13. Το χριστιανικό εορτολόγιο και η εξέλιξή του.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Σ. Πασχαλίδης, <i>Βυζαντινή και μεταβυζαντινή Αγιολογία. Γραμματεία – Θεολογία – Κείμενα</i> , εκδ. Αθ. Αλτιντζής, Θεσσαλονίκη 2017.					

Κωδικός:	[ΥΕ20]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ – ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ
Διδάσκων: π. Αθανάσιος Γκίκας			
Είδος μαθήματος: ΥΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 5 ΔΜ: 4
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Ετυμολογική και εννοιολογική προσέγγιση ποιμαντικών όρων. Ιστορία και πηγές της Ποιμαντικής. Σχέσεις της Ποιμαντικής με άλλες επιστήμες και κλάδοι που προκύπτουν. Ορισμός, Ιστορία και Πηγές της Ποιμαντικής Ψυχολογίας. Ακαδημαϊκή Θεολογία και Ποιμαντική Ψυχολογία. Σχέση Ψυχολογίας και πνευματικής ζωής. Ποιμαντική Θεολογία, ενορία και ιερωσύνη. Περί της προσωπικότητας του ποιμένα. Ο ποιμαντικοψυχολόγος ερευνητής. Ψυχολογία του Βάθους και Πνευματική καθοδήγηση των πιστών. Αγιαστικό, διδακτικό και διοικητικό έργο του ποιμένα. Τα μυστήρια. Ψυχική σύγκρουση η δομή και η λύση της. Ενοχή και επιθετικότητα σε σχέση με την ιδεατή εικόνα του ατόμου. Εφηβεία και θρησκευτικότητα. Η γλώσσα της επικοινωνίας της Εκκλησίας με το σύγχρονο κόσμο. Πρακτική άσκηση που περιλαμβάνει επισκέψεις και ενημέρωση σε χώρους ενοριακής δράσης και κοινωνικής διακονίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ετυμολογική και εννοιολογική προσέγγιση ποιμαντικών όρων. Ιστορία και πηγές της Ποιμαντικής. 2. Σχέσεις της Ποιμαντικής με άλλες επιστήμες και κλάδοι που προκύπτουν. 3. Ορισμός, Ιστορία και Πηγές της Ποιμαντικής Ψυχολογίας. 4. Ακαδημαϊκή Θεολογία και Ποιμαντική Ψυχολογία. Σχέση Ψυχολογίας και πνευματικής ζωής. 5. Ποιμαντική Θεολογία, ενορία και ιερωσύνη. 6. Περί της προσωπικότητας του ποιμένα. Ο ποιμαντικοψυχολόγος ερευνητής. 7. Ψυχολογία του Βάθους και Πνευματική καθοδήγηση των πιστών. 8. Αγιαστικό, διδακτικό και διοικητικό έργο του ποιμένα. 9. Τα μυστήρια. 10. Ψυχική σύγκρουση η δομή και η λύση της. 11. Ενοχή και επιθετικότητα σε σχέση με την ιδεατή εικόνα του ατόμου. 12. Εφηβεία και θρησκευτικότητα. 13. Η γλώσσα της επικοινωνίας της Εκκλησίας με το σύγχρονο κόσμο.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Αθ. Γκίκας, πρωτοπρεσβύτερος, <i>Μαθήματα Ποιμαντικής</i> , εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2005.			

Κωδικός:	[ΥΕ22Π]	Τίτλος μαθήματος:	ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ
Διδάσκων: Ευάγγελος Πεπές			
Είδος μαθήματος: ΥΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 8 ΔΜ: 4
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στο πλαίσιο του μαθήματος υλοποιείται το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης ως δράση του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής του Τμήματος. Το Πρόγραμμα πραγματοποιείται εντός Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΣΠΑ) και διεξάγεται σε συνεργασία με δίκτυο εύρους πενήντα (50) Φορέων Υποδοχής, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται Πειραματικά, Επαγγελματικά, Εσπερινά, Εκκλησιαστικά και Διαπολιτισμικά Σχολεία, καθώς και ένα Σχολείο Ειδικής Αγωγής της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης. Σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Προγράμματος, οι φοιτητές έρχονται σε φυσική επαφή με το σχολικό περιβάλλον, γνωρίζουν τη διοικητική, οργανωτική και παιδαγωγική λειτουργία της σχολικής μονάδας και λαμβάνουν μέρος στις δραστηριότητές της. Παράλληλα, παρακολουθούν τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών στις σχολικές τάξεις, προετοιμάζονται με μικροδιδασκαλίες εντός του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής του Τμήματος, προβαίνουν στην υλοποίηση δύο (2) διδασκαλιών σε πραγματικές συνθήκες και ελέγχουν τα αποτελέσματα των διδασκαλιών τους στα επόμενα μαθήματα.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγή στις Μικροδιδασκαλίες και την Πρακτική Άσκηση. 2. Μοντέλα Μικροδιδασκαλιών και Πρακτικής Άσκησης. 3. Οι Μικροδιδασκαλίες και το μάθημα των Θρησκευτικών. 4. Η Πρακτική Άσκηση και το μάθημα των Θρησκευτικών. 5. Σχεδιασμός Μικροδιδασκαλιών. 6. Σχεδιασμός Πρακτικής Άσκησης. 7. Μικροδιδασκαλίες στο Εργαστήριο Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής Ι. 8. Μικροδιδασκαλίες στο Εργαστήριο Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής ΙΙ. 9. Μικροδιδασκαλίες στο Εργαστήριο Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής ΙΙΙ. 10.			

Πρακτική Άσκηση σε εκπαιδευτικούς φορείς Ι. 11. Πρακτική Άσκηση σε εκπαιδευτικούς φορείς ΙΙ. 12. Πρακτική Άσκηση σε εκπαιδευτικούς φορείς ΙΙΙ. 13. Συνολική αξιολόγηση.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Η. Ρεράκης – Ε. Πεπές, *Πρακτική Άσκηση και Μικροδιδασκαλίες*, εκδ. Δέσποινα Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2018.

Κωδικός:	[ΥΕ24]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ
Διδάσκοντες: π. Αθανάσιος Γκίκας, Μιλτιάδης Βάντσος, Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος			
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 8 ΔΜ: 4
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το ποιμαντικό και κοινωνικό έργο της Εκκλησίας, ως έκφραση ανιδιοτελούς αγάπης των μελών της, μπορεί να λαμβάνει ποικίλες μορφές. Στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού εξετάζονται συστηματικά οι εφαρμογές του ποιμαντικού και κοινωνικού έργου προς πνευματική οικοδομή και ανακούφιση του πάσχοντος συνανθρώπου. Στη συνάφεια αυτή πραγματοποιούνται επισκέψεις σε δομές κοινωνικής αρωγής και εξετάζεται η πρακτική αντιμετώπιση προβλημάτων, όπως είναι οι διάφορες μορφές εξαρτήσεων, η ασθένεια, η βία και ο κοινωνικός αποκλεισμός.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ποιμαντική και κατηχητικό έργο στην ενορία. 2. Το φιλανθρωπικό έργο στην ενορία. 3. Ποιμαντική αντιμετώπιση των εξαρτημένων. 4. Ποιμαντική και νοσηλευτικά ιδρύματα. 5. Ποιμαντική και σωφρονιστικό σύστημα. 6. Μέσα μαζικής ενημέρωσης και βία. 7. Τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η επίδρασή τους. 8. Ο εθισμός στη χρήση του διαδικτύου. 9. Ηθική Θεώρηση της εργασίας. 10 Κοινότητα και κοινωνικό έργο της Εκκλησίας. 11. Θρησκευτική βία και χριστιανισμός. 12. Ανθρώπινα δικαιώματα και εκκλησιαστική διακονία. Το πρόβλημα της μετανάστευσης. 13. Κοινωνική οικονομία και φιλανθρωπία.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Β. Θερμός, <i>Στα μονοπάτια του κόσμου</i> , εκδ. Αρμός, Αθήνα 2017.			

Κωδικός:	[ΥΕ28]	Τίτλος μαθήματος:	ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΙΙ
Διδάσκοντες: Βασίλειος Τσίγκος, Γεώργιος Σίσκος			
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 4
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Ακριβής έκθεση της ορθοδόξου πίστεως.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Θεολογική γνωσιολογία. Θεμελιώδεις διακρίσεις της ορθοδόξου γνωσιολογίας. 2. Οι θεοφάνειες ως πηγή θεογνωσίας. 3. Κίνηση και περιχώρηση στην τριαδική θεότητα. 4. Ένας συγχρόνως και τριαδικός Θεός. Ο τριαδικός Θεός στη διδασκαλία των Καππαδοκών Πατέρων και του Ιωάννου Δαμασκηνού. 5. Ενώσεις και διακρίσεις στην Αγία Τριάδα. Διάκριση ουσίας και ενεργειών του Θεού. Η ενεργειακή σχέση μεταξύ Θεού, κόσμου και ανθρώπου. Οι συνέπειες και προεκτάσεις του τριαδολογικού δόγματος στην ανθρωπολογία. 6. Το Μυστήριο της ένσαρκης Οικονομίας και ο σκοπός της Ενανθρώπησης. 7. Οι πρώτες χριστολογικές αιρέσεις, η αντιμετώπισή τους και ο τρόπος ενώσεως των δύο φύσεων στο πρόσωπο του Χριστού. Το χριστολογικό δόγμα της Χαλκηδόνας. 8. Συνέπειες της υποστατικής ενώσεως των δύο φύσεων του Χριστού. Τα δύο φυσικά θελήματα και οι δύο φυσικές ενέργειες του Χριστού. Θεοτόκος και ορθόδοξο δόγμα. Οι συνέπειες και προεκτάσεις του χριστολογικού δόγματος στην ανθρωπολογία. 9. Δημιουργία εκ του μη όντος. Το κατ' εικόνα και το καθ' ομοίωσιν του ανθρώπου. Ερμηνεία του προπατορικού αμαρτήματος και οι συνέπειές του. 10. Ο εν Χριστώ καινός άνθρωπος. Η σωτηρία του "όλου" ανθρώπου. "Κοινωνία θεώσεως". 11. Χριστοκεντρική Εκκλησιολογία. Η Εκκλησία ως "σώμα Χριστού". Άγιο Πνεύμα και Εκκλησία. Τα χαρίσματα, τα λειτουργήματα και η θεσμική οργάνωση της Εκκλησίας. Η ταυτότητα της Εκκλησίας. 12. Τα μυστήρια ως μέσα και τρόπος ανακαινισμού, θεραπείας και σωτηρίας του ανθρώπου ή λόγος "Περί της εν Χριστώ ζωής" του κόσμου. Η ενότητα της Εκκλησίας στη θεία Ευχαριστία και τον			

επίσκοπο. 13. Η πορεία της Εκκλησίας διά της Ιστορίας προς τα έσχατα. Κοινωνία εσχάτων. Ανακαινισμός της κτίσεως. Εσχατολογική προσδοκία και τελείωση (παράδεισος και κόλαση).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Β. Τσίγκος, *Δογματική της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2019.

Κωδικός:	[ΥΕ29]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ		
Διδάσκων: Δημήτριος Νικολακάκης					
Είδος μαθήματος: ΥΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Το εσωτερικό δίκαιο της Ορθόδοξης εκκλησίας. Το δίκαιο που διέπει τις σχέσεις της Πολιτείας και των θρησκευτικών κοινοτήτων γενικά, ιδιαίτερα δε τις σχέσεις της Πολιτείας και της Εκκλησίας της Ελλάδος. Η θρησκευτική ελευθερία. Το δίκαιο της Εκκλησίας της Ελλάδος και τα ιδιαίτερα εκκλησιαστικά καθεστώτα στην ελληνική επικράτεια.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Έννοια, πηγές και σκοπός του εκκλησιαστικού δικαίου. 2. Θρησκευτική ελευθερία. 3. Προϋποθέσεις εκκλησιαστικής αυτοδιοικήσεως. Αυτοκέφαλες και αυτόνομες εκκλησίες. 4. Τα μέλη της Εκκλησίας (λαϊκοί, κληρικοί, μοναχοί). 5. Η κεντρική οργάνωση της Εκκλησίας της Ελλάδος. 6. Η περιφερειακή οργάνωση της Εκκλησίας της Ελλάδος. 7. Η ιερατική εξουσία (τελετουργική – διδακτική – διοικητική). 8. Η ιδιαίτερη νομική μεταχείριση κληρικών και μοναχών. 9. Εκκλησιαστικά αδικήματα – εκκλησιαστικές ποινές. 10. Εκκλησιαστικά δικαστήρια – εκκλησιαστική δικονομία. 11. Το νομοκανονικό καθεστώς του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην ελληνική επικράτεια. 12. Τα ιδιαίτερα εκκλησιαστικά καθεστώτα του Αγίου Όρους, της Εκκλησίας της Κρήτης και της Δωδεκανήσου. 13. Η ορθόδοξη διασπορά.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Ι. Κονιδάρης, <i>Μαθήματα εκκλησιαστικού δικαίου</i>, εκδ. Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2020.					

2. Κατάλογος Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ			
ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ECTS
X81	ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ	4
X113	ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ	4
X162	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Α΄	ΤΡΥΦΩΝΑΣ ΤΣΟΜΠΑΝΗΣ	4
X251	ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΙΤΤΑΡΑΣ	4
X259	Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΗΤΕΣ ΤΟΥ 2 ^{ου} μ.Χ. ΑΙΩΝΑ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΖΙΝΗΣ	4
X263	Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΡΝΑΚΗΣ	4
X270	ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΑ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΓΚΟΣ	4
X282	ΙΣΤΟΡΙΚΟΚΑΝΟΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΑ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ)	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΚΑΒΑΡΔΙΝΑΣ	4
X283	ΠΕΡΙ ΔΑΙΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΩΝ	ΕΛΕΝΗ ΧΡΥΣΑΦΗ	4
X290Π	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΕΠΕΣ	4
X291	ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ	4
X295	ΘΕΜΑΤΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΒΙΟΘΙΚΗΣ	ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΑΝΤΣΟΣ	4
X299	ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΡΑΛΙΔΗΣ ΕΛΕΝΗ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ	4
X317	ΑΓΙΟΣ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ Ο ΑΘΩΝΙΤΗΣ ΚΑΙ ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΤΟΥ ESSEX	ANNA ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ	4
X319	ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΛΑΜΠΟΥΝΗ	4
X325	Ο ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΗΣΥΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΚΑΛΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ	ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ	4
X330	ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 5 ^ο ΑΙΩΝΑ	π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ π. ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΙΩΤΗΣ	4
X331	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ Α΄ - ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΗΧΟΥ	π. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΤΑΜΚΟΠΟΥΛΟΣ	4
X336	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΤΡΙΒΥΖΑΔΑΚΗ	4
X340	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΠΡΩΙΜΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ. Η ΓΕΩΡΓΑΦΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΑΚΑΣ	4
X344	Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑΓΚΟΥ	4
X346	Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ	4
X349	ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΝΕΟΤΕΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗΣ	4
X350	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ Ι	ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ	4
X352	ΟΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΗ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΙΔΗΣ	4

X353	ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	ΜΗΤΡ. ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΑΝΑΚΗΣ	4
X354	Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ: ΕΟΡΤΕΣ, ΚΕΙΜΕΝΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΘΑΥΜΑΤΑ	ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ	4
X355	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ Α΄. ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ, ΣΥΜΒΑΝΤΑ, ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	π. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΤΑΜΚΟΠΟΥΛΟΣ	4
X356	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΤΕΙΑΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ΣΑΜΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ (1834 – 1915)	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ	4
X357	ΕΒΡΑΪΚΑ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΔΑΦΝΗ	4
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ			
ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ECTS
Θ73	ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΤΙΚΗ	π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΚΑΣ	4
Θ151	ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΣΧΑΤΩΝ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΓΚΟΣ	4
Θ237	ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗΣ	4
Θ239	ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΙΤΤΑΡΑΣ	4
Θ242	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	ΓΙΟΛΑΝΤΑ ΣΙΣΚΟΥ	4
Θ265	ΚΟΛΛΥΒΑΔΕΣ ΚΑΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ: ΑΓΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ	ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ	4
Θ272	Ο ΜΙΧΑΗΛ ΨΕΛΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ	4
Θ276	Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΚΑΒΑΡΔΙΝΑΣ	4
Θ282	ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΡΑΛΙΔΗΣ	4
Θ289	Η ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ	ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΙΑΓΚΟΥ	4
Θ293	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ	ΣΥΜΕΩΝ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ	4
Θ306	ΗΘΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΗΣ	ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΑΝΤΣΟΣ	4
Θ311	ΙΣΤΟΡΙΑ ΧΡΟΝΩΝ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΛΑΜΠΟΥΝΗ	4
Θ313	ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΟΣ	ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	4
Θ314	Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟ	ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ	4
Θ320Π	Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΕΠΕΣ	4
Θ324	ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΑΙΡΕΣΗ. ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΧΑΙΕΣ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ	π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ π. ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΙΩΤΗΣ	4
Θ332	ΤΡΙΩΔΙΟΝ-ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ, ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ	π. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΟΥ	4
Θ336	ΕΠΟΣ ΤΟΥ ΓΚΙΛΓΚΑΜΕΣ, ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΔΑΦΝΗ	4

Θ338	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ: ΕΛΛΑΔΑ – ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ – ΡΩΜΗ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΖΙΝΗΣ	4
Θ342	ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΔΙΑ: ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΤΡΙΒΥΖΑΔΑΚΗ	4
Θ349	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΤΣΙΟΠΟΥΛΟΣ	4
Θ355	ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ	ΜΗΤΡ. ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΑΝΑΚΗΣ	4
Θ356	ΟΙΚΟ-ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΝΤΟ- ΘΕΟΛΟΓΙΑ	π. ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΙΩΤΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΑΚΡΗΣ	4
Θ357	ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΑΚΑΣ	4
Θ360	ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	4
Θ362	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΣΚΟΣ	4
Θ363	ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 7 ^{ου} ΑΙΩΝΑ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ	4
Θ365	Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΖΥΓΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ	4
Θ367	ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ	ΑΝΝΑ ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ	4
Θ369	ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ Β΄ ΣΧΟΛΑΡΙΟΣ, Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ. ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΕΡΓΟ	ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΛΑΜΠΡΟΥ	4
Θ370	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ II	ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΚΟΣ	4
Θ374	Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (ΚΡΗΤΗ 2016). ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ	π. ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΙΛΙΩΤΗΣ π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ	4
Θ375	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ Β΄ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	π. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΤΑΜΚΟΠΟΥΛΟΣ	4
Θ376	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ	π. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΤΑΜΚΟΠΟΥΛΟΣ	4
Θ377	ΒΑΠΤΙΣΜΑ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ – ΙΕΡΩΣΥΝΗ	π. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΝΑΣΣΗΣ	4
Θ378	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΙΓΥΠΤΟΣ – ΚΟΠΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ	4
Θ379	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ Β΄ – ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ – ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΜΟΥΡΑΤΙΔΗΣ	4
Θ380	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ Β΄	ΤΡΥΦΩΝΑΣ ΤΣΟΜΠΑΝΗΣ	4

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

ΔΜ = Διδακτικές μονάδες

ECTS = Ευρωπαϊκές πιστωτικές μονάδες

ΕΕ = Ελεύθερης επιλογής

Χ = Χειμερινό εξάμηνο

Ε = Εαρινό εξάμηνο

Κωδικός:	[X81]	Τίτλος μαθήματος:	ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
Διδάσκων: π. Αθανάσιος Γκίκας			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα σε κάθε ακαδημαϊκό έτος περιλαμβάνει ένα ή δύο διαφορετικά θέματα από λίστα αντικειμένων όπως: Ενοριακή ζωή (ποιμαντική των μυστηρίων). Γάμος και οικογένεια. Ποιμαντική προς τους εξαρτημένους, Ποιμαντική προς τους μετανάστες. Ποιμαντική προς άτομα με ειδικές ανάγκες. Ποιμαντική προς τους ασθενείς. Ποιμαντική και θέματα βιοηθικής. Εθελοντισμός. Προσκυνηματικός τουρισμός κ.ά. Για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος (2023-24) το θέμα θα είναι η ποιμαντική προσέγγιση του ζητήματος της ομοφυλοφυλίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά περί του περιεχομένου και του σκοπού του μαθήματος. Εκσυγχρονισμός του ποιμαντικού έργου. Σχέση της Ποιμαντικής Θεολογίας προς το σύγχρονο κόσμο. 2. Ορισμοί, έννοιες και περιεχόμενο του ζητήματος της ομοφυλοφυλίας. 3. Διαχρονική πορεία του ζητήματος. Στους αρχαίους πολιτισμούς της Εγγύς Ανατολής, αρχαία Ελλάδα, Ρώμη, Βυζάντιο και νεώτεροι χρόνοι. 4. Έρως – παιδεραστία – γυναικεία ομοφυλοφυλία. 5. Βιβλικές αναφορές και πατερικές θέσεις. 6. Ψυχοκοινωνικές προσεγγίσεις του φαινομένου. 7. Θεολογία – ετερότητα – φύλο. 8. Θεολογία – χριστιανική ανθρωπολογία. 9. Ποιμαντική φροντίδα και βοήθεια. 10. Σεξουαλικός προσανατολισμός. 11. Ταυτότητα φύλου – βιολογικό/κοινωνικό φύλο. 12. Διαφυλικές σχέσεις. 13. Ομοφυλοφυλία – γάμος.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Αθ. Γκίκας, πρωτοπρεσβύτερου, Ομοφυλοφυλία. Μια σύγχρονη ποιμαντική πρόκληση, εκδ. Μυγδονία, Καλοχώρι Θεσσαλονίκης 2016.			

Κωδικός:	[X113]	Τίτλος μαθήματος:	ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Διδάσκοντες: Συμεών Πασχαλίδης, Δημοσθένης Κακλαμάνος			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Παρουσιάζονται σε ενότητες οι άγιοι της Θεσσαλονίκης, με αφετηρία τους Αγίους του αποστολικού της παρελθόντος και κατακλείδα τους Αγίους της νεότερης ιστορικής περιόδου. Καταγράφονται τα νεότερα ερευνητικά πορίσματα για τις επιμέρους ομάδες των Αγίων της Θεσσαλονίκης. Γίνεται διεξοδική αναφορά στους Αγίους που σχετίζονται με την αποστολική ίδρυση της Εκκλησίας της Θεσσαλονίκης, στους Θεσσαλονικείς μάρτυρες, οι οποίοι αποτελούν την πολυπληθέστερη ομάδα μαρτύρων, μετά από εκείνη των μαρτύρων της Ρώμης, στους επισκόπους της που εντάχθηκαν στο αγιολόγιο της Εκκλησίας ως προασπιστές του ορθόδοξου δόγματος και εκφραστές της βυζαντινής θεολογικής παράδοσης, στους οσίους που σχετίζονται με τον επί αιώνες ακμαίο βυζαντινό μοναχισμό εντός και εκτός των τειχών της πόλης, στους νεομάρτυρες της εποχής της Τουρκοκρατίας και στους νέους αγίους του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Τέλος, καθοδηγούνται οι φοιτητές για τη σύνταξη της εργασίας τους στο πλαίσιο του μαθήματος.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά για την κατάσταση της έρευνας γύρω από τους Αγίους της Θεσσαλονίκης. 2. Εισαγωγικά για την ιστορία του Χριστιανισμού στη Θεσσαλονίκη. 3. Το αποστολικό υπόβαθρο της Εκκλησίας της Θεσσαλονίκης και οι Άγιοι της Αποστολικής περιόδου. 4. Η εποχή των διωγμών και οι Μάρτυρες της Θεσσαλονίκης. 5. Η εμβληματική μορφή του Αγίου Δημητρίου και η σχετική γραμματεία. 6. Οι Αρχιεπίσκοποι της Θεσσαλονίκης κατά τους οκτώ πρώτους αιώνες: Αγιότητα και δογματική αλήθεια. 7. Οι Θεσσαλονικείς Όσιοι και ο αστικός μοναχισμός στη βυζαντινή Θεσσαλονίκη. 8. Η Θεσσαλονίκη ως κέντρο του Βυζαντινού Ησυχασμού και οι Θεσσαλονικείς Ησυχαστές Πατέρες. 9. Η διεδρική βάση της Εκκλησίας της Θεσσαλονίκης κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας: Επίσκοποι και νέοι μάρτυρες. 10. Οι Νεομάρτυρες της Θεσσαλονίκης. 11. Οι νέοι Θεσσαλονικείς Άγιοι του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. 12. Η τιμή των Αγίων της Θεσσαλονίκης: Θεώρηση της			

αγιολογικής και υμνογραφικής γραμματείας. 13. Σύνοψη – Συμπεράσματα – έλεγχος γραπτών εργασιών.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σ. Πασχαλίδης, Οι Άγιοι της Θεσσαλονίκης, εκδ. Αλτιντζής, Θεσσαλονίκη 2013.

Κωδικός:	[Χ162]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ Α
Διδάσκων: Τρύφων Τσομπάνης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Μέσα από την θεωρητική και πρακτική άσκηση στο εργαστήριο ζωγραφικής, επιχειρείται μια προσωπική σχέση του φοιτητή με την τέχνη, διερευνώνται οι δυνατότητές τους στην εξάσκηση στο σχέδιο και στο χρώμα, και επιχειρείται να αποκτήσει ο φοιτητής την εμπειρία της δημιουργίας ενός έργου αγιογραφίας, σύμφωνα με τους κανόνες της ζωγραφικής τέχνης.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Αρχές της ορθόδοξης αγιογραφίας. 2. Θεωρία της αγιογραφίας. 3. Θεολογία της εικόνας. 4. Σχολές και ρεύματα. 5. Η αγιογραφία σήμερα, εργαστήρια και τεχνικές. 6. Μαθήματα σχεδίου Ι. 7. Μαθήματα σχεδίου ΙΙ. 8. Σπουδή στο σχέδιο του προσώπου Ι. 9. Σπουδή στο σχέδιο του προσώπου ΙΙ. 10. Σπουδή στο σχέδιο του σώματος Ι. 11. Σπουδή στο σχέδιο του σώματος ΙΙ. 12. Σπουδή στο χρώμα. 13. Χρωματική σπουδή στα ενδύματα.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Σημειώσεις			

Κωδικός:	[Χ251]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ
Διδάσκων: Θεόδωρος Πιτταράς			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Παρουσιάζονται εκτενώς και αναλύονται ο βίος, τα έργα και η διδασκαλία του Θεοδότου Αγκύρας, με ιδιαίτερη έμφαση στα ζητήματα αυτής της περιόδου και στη θεολογική αντιμετώπιση από τον εν λόγω επίσκοπο.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά περί του βίου, των συγγραμμάτων και των προϋποθέσεων της διδασκαλίας του Θεοδότου. 2. Περί της θείας φύσεως κατά τον Θεόδοτο. 3. Περί των προσώπων της αγίας Τριάδος, του ομοουσίου και της συνεργίας αυτών στην οικονομία. 4. Για τη δημιουργία του ανθρώπου, το κακό και την πτώση. 5. Για τον σκοπό της θείας ενανθρώπησης και την αναγκαιότητα αυτής για τον άνθρωπο σύμφωνα με τον Θεόδοτο. 6. Η θεία ενανθρώπηση-σάρκωση ως κατ' ακρίβειαν ένωση σε αντιπαράθεση με τη διδασκαλία του Νεστορίου. 7. Ο τρόπος της θείας ενανθρώπησης και η αναφορά της ύπαρξης του Λόγου με την αντωνυμία «εαυτώ». 8. Το πρόσωπο του Χριστού βάσει αυτής της ένωσης. 9. Η ενότητα του Χριστού και το πάθος αυτού. 10. Το πρόσωπο της Θεοτόκου συνεπεία της θείας ενανθρώπησης. Το αιειπάρθενο και η μητροπαρθενία αυτής στον Θεόδοτο. 11. Η δυτική σκέψη και η διδασκαλία του Θεοδότου περί της Θεοτόκου και αναίρεση κακονοιών. 12. Πως πραγματώνεται η εν Χριστώ σωτηρία του ανθρώπου σύμφωνα με τον Θεόδοτο. 13. Οι αναφορές του Θεοδότου σε μυστήρια της Εκκλησίας, όπως το βάπτισμα και τη θεία Ευχαριστία.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Θ. Πιτταράς, Θεόδοτος Αγκύρας, εκδ. Μ. Διώτη, Αθήνα 2010.			

Κωδικός:	[Χ259]	Τίτλος μαθήματος:	Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΗΤΕΣ ΤΟΥ 2^{ου} μ.Χ. ΑΙΩΝΑ
Διδάσκων: Κωνσταντίνος Μποζίνης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			

Στα πλαίσια του μαθήματος εξετάζονται οι φιλοσοφικές απηχήσεις στο κείμενο της Καινής Διαθήκης και, αναλυτικότερα, στις απολογίες του 2^{ου} αιώνα μ.Χ. που προέρχονται από το χέρι λόγιων εκκλησιαστικών ανδρών – του Ιουστίνου, του Αθηναγόρα, του Τατιανού, του Θεόφιλου Αντιοχείας και του Κλήμη Αλεξανδρείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις πνευματικές ζυμώσεις που σημειώνονται στον ελληνορωμαϊκό κόσμο τους πρώτους αιώνες μ.Χ. και στον διάλογο που εγκαινιάζεται ανάμεσα σε εθνικούς και χριστιανούς την εποχή των Αντωνίωνων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η δίκη του Ιησού και η δίκη του Σωκράτη: μία αντιπαραβολή του χαρακτήρα τους και των απώτερων συνεπειών τους. 2. Έγώ άνθρωπος μέν είμι Ίουδαίος, Ταρσεύς τής Κιλικίας (Πρξ 21, 39): το ελληνιστικό υπόβαθρο της προσωπικότητας του αποστόλου Παύλου. 3. Η ομιλία του Παύλου στον Άρειο Πάγο των Αθηνών μπροστά σε ένα κοινό επικούρειων και στωικών φιλοσόφων (Πρξ 17, 22-33). 4. Απηχήσεις φιλοσοφικών ιδεών στην παύλεια επιστολογραφία της Καινής Διαθήκης (φύσει νόμος, αὐτάρκεια, συνείδησις κ.ά.). 5. Ο χριστιανισμός με τα μάτια ενός ειδωλολάτρη: Τάκιτος, Σουετώνιος, Πλίνιος, Γαληνός, Λουκιανός, Κέλσος. 6. Αντιπαγανιστική κριτική στους χριστιανούς απολογητές του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα. 7. Η αμφισβήτηση των θεϊκών και θεογονικών μύθων στην αρχαιότητα (ή οι φιλόσοφοι ενάντια στην εθνική θρησκεία). 8. Προς μία τυπολογία του φιλοσόφου στην αρχαιότητα. 9. Η διδασκαλία σχετικά με τον σπερματικὸν λόγον του φιλόσοφου και μάρτυρα Ιουστίνου. 10. Οι άλλοι απολογητές της Εκκλησίας (Αριστείδης, Κοδράτος, Τατιανός, Αθηναγόρας, Θεόφιλος Αντιοχείας, επιστολή Πρὸς Διόγνητον). 11. Τίτος Φλάβιος Κλήμης ο Αλεξανδρέας. 12. Οι Στρωματεῖς του Κλήμεντα και οι απαρχές μιας «χριστιανικής φιλοσοφίας». 13. Συμπεράσματα και επισκόπηση της σύγχρονης βιβλιογραφία.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

N. Τζιράκης, *Απολογητές. Συμβολή στη σχέση των Απολογιών με την αρχαία ελληνική γραμματεία*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2003.

W. Windelband - H. Heimsoeth, *Εγχειρίδιο Ιστορίας της Φιλοσοφίας*, τ. Α' (Η Φιλοσοφία των Αρχαίων Ελλήνων, η Φιλοσοφία των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων), εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2001.

Κωδικός:	[Χ263]	Τίτλος μαθήματος:	Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
Διδάσκων: Αθανάσιος Παπαρνάκης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Ερμηνευτική ανάλυση και θεολογική εμβάθυνση στο βιβλίο του προφήτη Ιερεμία με την αξιοποίηση της πατερικής παράδοσης και της σύγχρονης ερμηνευτικής βιβλιογραφίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγή στο βιβλίο του προφήτη Ιερεμία Ι. 2. Εισαγωγή στο βιβλίο του προφήτη Ιερεμία ΙΙ. 3. Η κλήση του προφήτη. Κλήσεις των εκλεκτών του Θεού στην Π. Διαθήκη. 4. Προφητείες κατά του Ισραήλ και του Ιούδα Ι. 5. Προφητείες κατά του Ισραήλ και του Ιούδα ΙΙ. 6. Προφητείες κατά του Ισραήλ και του Ιούδα ΙΙΙ. 7. Προφητείες κατά των εθνών Ι. 8. Προφητείες κατά των εθνών ΙΙ. 9. Παραμυθητικές προφητείες. 10. Ιστορικά περιστατικά την περίοδο της δράσης του προφήτη Ι. 11. Ιστορικά περιστατικά την περίοδο της δράσης του προφήτη ΙΙ. 12. Θεολογικές ιδέες του προφήτη Ι. 13. Θεολογικές ιδέες του προφήτη ΙΙ.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Α. Παπαρνάκης, <i>Αληθής και ψευδής Προφητεία - Η σύγκρουση του Ιερεμία με τους ψευδοπροφήτες</i> , εκδ. Γράφημα, Θεσσαλονίκη 2021.			

Κωδικός:	[Χ270]	Τίτλος μαθήματος:	ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΑ
Διδάσκων: Βασίλειος Τσίγκος			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			

Παρουσίαση και ερμηνεία ειδικών θεμάτων της ορθόδοξης πίστεως, που σχετίζονται με τη σύνδεση της Χριστολογίας και Πνευματολογίας με την Εκκλησιολογία και τη σύγχρονη διορθόδοξη περί Εκκλησίας συζήτηση.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η Χριστοκεντρική Εκκλησιολογία της πατερικής θεολογίας. 2. Η περί Χριστού και Εκκλησίας συζήτηση στη σύγχρονη θεολογία. 3. Πατερικές και σύγχρονες περιγραφές, εικόνες και σχήματα (models) περί Εκκλησίας. 4. Η εν Χριστώ Θεία Οικονομία και το έργο του Αγίου Πνεύματος. 5. Το ζήτημα των “δύο Οικονομιών” στους Πατέρες και τη νεώτερη θεολογία. 6. Η ενότητα Χριστολογίας και Πνευματολογίας στην Ορθόδοξη Εκκλησιολογία. 7. Το ζήτημα της εκκλησιαστικής αυθεντίας κατά τους Πατέρες και τη σύγχρονη θεολογική συζήτηση. 8. Έννοια και πηγή της εκκλησιαστικής αυθεντίας. 9. Φορείς της εκκλησιαστικής αυθεντίας. 10. Η αυθεντία του επισκόπου και τα όρια αυτής. 11. Η συνοδική αυθεντία. Σύγχρονοι προβληματισμοί για τη συνοδικότητα. 12. Η θέση του πρώτου στην ορθόδοξη θεολογία και ζωή. 13. Η Εκκλησιολογία της κοινωνίας.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Β. Τσίγκος, Χάρισμα και Θεσμός στην περί Εκκλησίας διδασκαλία του ιερού Χρυσόστομου, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2016.

Κωδικός:	[Χ282]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΚΟΚΑΝΟΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΑ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ)
Διδάσκων: Γεώργιος Γκαβαρδίνας			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Σχέση κανόνων και πολιτειακών διατάξεων στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Η παρακμή της νομοθετικής παραγωγής εκ μέρους του κράτους και η σταδιακή ανάληψη της αρμοδιότητας αυτής εκ μέρους της Εκκλησίας. Η απονομή δικαίου και οι πηγές του κατά την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας. Η Θεσσαλονίκη νομοκανονική γραμματεία του 14 ^{ου} αιώνα. Οι δικαιοκρινείς περιεχομένου πατριαρχικές και συνοδικές αποφάσεις και η απονομή δικαιοσύνης από την πατριαρχική σύνοδο Κωνσταντινουπόλεως και τα επί μέρους εκκλησιαστικά όργανα. Ζητήματα οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου. Σχέσεις Οθωμανικού κράτους και Εκκλησίας στις τουρκοκρατούμενες περιοχές. Τα κανονικά δικαιώματα του οικουμενικού πατριαρχείου στον τουρκοκρατούμενο βορειοελλαδικό και στον ευρύτερο μακεδονικό χώρο.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η κατάσταση του δικαίου από τον 12 ^ο μέχρι και τον 14 ^ο αιώνα. 2. Η νομοκανονική παραγωγή στη Θεσσαλονίκη κατά τον 14 ^ο αιώνα. 3. Ο Ματθαίος Βλάσταρης, ο Κωνσταντίνος Αρμενόπουλος και το νομοκανονικό τους έργο. 4. Ο δικαιοδοτικός ρόλος της Εκκλησίας στην απονομή δικαίου από τον 14 ^ο αιώνα και εξής. 5. Η επίδραση του κανονικού δικαίου στη διαμόρφωση δικαιοκρινών θεσμών κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο. 6. Πατριαρχικές αποφάσεις και απονομή δικαίου στον τουρκοκρατούμενο βορειοελλαδικό χώρο. 7. Οι νομοκανονικές συλλογές των Παραδουνάβιων. Πηγές και περιεχόμενο. 8. Η Επαρχιακή Μητροπολιτική Σύνοδος Θεσσαλονίκης. Δικαιοδοσία, αρμοδιότητες, κανονικές αποφάσεις. 9. Το δίκαιο της μνηστείας και του γάμου στον τουρκοκρατούμενο βορειοελλαδικό χώρο. 10. Οι θρησκευτικού περιεχομένου διατάξεις των οθωμανικών βερατιών και φερμανίων και η σημασία τους για τη διοίκηση των ορθόδοξων καθιδρυμάτων. 11. Το επιτίμιο του αφορισμού. Δίκαιο και πρακτική. 12. Νομοκανονικές διατάξεις και θεσμοί κληρονομικού δικαίου. 13. Τα πατριαρχικά δίκαια στον τουρκοκρατούμενο Μακεδονικό χώρο.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Γ. Γκαβαρδίνας, Ιστορικοκανονικά μελετήματα (Θεσσαλονίκη και Μακεδονικά), εκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2014.			

Κωδικός:	[Χ283]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΕΡΙ ΔΑΙΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΩΝ
Διδάσκουσα: Ελένη Χρυσάφη			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα αποτελεί διεπιστημονική προσέγγιση στην Αγγελολογία και τη Δαιμονολογία μέσα από το βιβλικό τους υπόβαθρο, την Ορθόδοξη θεολογική και λειτουργική παράδοση, τον χριστιανικό πολιτισμό και την εκκλησιαστική τέχνη Βυζαντίου και Δύσης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή στην Αγγελολογία και τη Δαιμονολογία - Προσέγγιση στην Ορθόδοξη διδασκαλία περί αγαθών και πονηρών πνευμάτων. 2. Αγγελολογία και Δαιμονολογία στην Παλαιά Διαθήκη και τον Ιουδαϊσμό. 3. Αγγελολογία και Δαιμονολογία στην Καινή Διαθήκη και την απόκρυφη χριστιανική γραμματεία. 4. Οι Άγγελοι στην εκκλησιαστική γραμματεία και τα λειτουργικά κείμενα. - Η περί Αγγέλων διδασκαλία των Πατέρων και εκκλησιαστικών συγγραφέων. 5. Οι θεολογικές προϋποθέσεις της απεικόνισης των Αγγέλων στη χριστιανική τέχνη. 6. Η διαμόρφωση της εικονογραφίας των Αγγέλων στη χριστιανική τέχνη Βυζαντίου και Δύσης. 7. Ο εικονογραφικός κύκλος των Θαυμάτων-Εμφανίσεων Αγγέλων και Αρχαγγέλων στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη. 8. Οι άγγελοι ως ουράνιοι λειτουργοί-διάκονοι και ως μέλη της Ουράνιας Αυλής στις γραπτές πηγές και την τέχνη του Βυζαντίου. 9. Η εικονογραφία των Δαιμόνων στη βυζαντινή και τη μεταβυζαντινή τέχνη. 10. Η Δευτέρα Παρουσία ως καιρός των εσχάτων - Βυζαντινές και μεταβυζαντινές παραστάσεις της Μέλλουσας Κρίσης. 11. Η εικονογραφία Αγγέλων και Δαιμόνων στη χριστιανική τέχνη της Δύσης. 12. Άγγελοι και Δαίμονες στον λαϊκό πολιτισμό, τη λογοτεχνία, το θέατρο και τον κινηματογράφο. 13. Συμπεράσματα μαθήματος. - Παρουσίαση εργασιών.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

J. Daniéliou, *Οι άγγελοι και η αποστολή τους*, εκδ. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2016.

N. Ματσούκας, *Δογματική και Συμβολική Θεολογία Δ΄. Ο Σατανάς*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2016.

Κωδικός:	[Χ290Π]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Διδάσκων: Ευάγγελος Πεπές

Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μαθήματος εξετάζονται τόσο οι σύγχρονες παιδαγωγικές κατευθύνσεις όσο και οι διδακτικές προσεγγίσεις, οι οποίες εφαρμόζονται διεθνώς για μια επιτυχή διαχείριση της θρησκευτικής, πολιτισμικής και κάθε άλλης διαφορετικότητας στο σχολείο υπό το πρίσμα της ορθόδοξης παράδοσης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η διαφορετικότητα στην αρχαία ελληνική αγωγή. 2. Η διαφορετικότητα στην Παλαιά Διαθήκη. 3. Η διαφορετικότητα στην Καινή Διαθήκη. 4. Η διαφορετικότητα στην ορθόδοξη πατερική θεολογία. 5. Η διαφορετικότητα στα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα κατά την εποχή του ευρωπαϊκού διαφωτισμού. 6. Ο άλλος ως αδελφός στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής κοινότητας. 7. Η διαφορετικότητα στο σύγχρονο σχολείο. 8. Πλουραλισμός, θρησκευτική αγωγή και διαφορετικότητα. 9. Παγκοσμιοποίηση, θρησκευτική αγωγή και διαφορετικότητα. 10. Η διαφορετικότητα στο πλαίσιο μίας ατομικιστικής κοινωνίας. 11. Η διαφορετικότητα στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας. 12. Η διαφορετικότητα στο πλαίσιο μίας μεταμοντέρνας πολυθρησκευτικής πνευματικότητας. 13. Διαφορετικότητα, ανθρώπινα δικαιώματα και θρησκευτική ελευθερία.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

H. Ρεράκης, *Η ετερότητα του «άλλου» στην ελληνική παιδεία. Ορθόδοξη χριστιανοπαιδαγωγική θεώρηση*, εκδ. Δ. Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2016.

Κωδικός:	[Χ291]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Διδάσκων: Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος

Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στο πλαίσιο του μαθήματος διαπιστώνεται η αναγκαιότητα θεσμικής συνύπαρξης Εκκλησίας Πολιτείας, η οποία αφίσταται τόσο από τα άκρα της πολιτειοκρατίας όσο και της θεοκρατίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο επισημαίνεται η διαφορετική οπτική της δυτικής θεολογικής και φιλοσοφικής σκέψης, ενώ ταυτόχρονα διαπιστώνεται η οικουμενική αντίληψη της βυζαντινής πολιτειολογίας, καθώς και η ορθόδοξη «πολιτική θεολογία» σε αντίθεση με αντίστοιχα δυτικά κινήματα επαναστατικής θεολογίας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγικό μάθημα. 2. Πολιτική και εξουσία. 3. Θεσμοί και εξουσία. 4. Θρησκεία, Πολιτική και Πολιτισμός. 5. Πολιτική και Ηθική. 6. Βυζαντινή Πολιτική Θεωρία. 7. Επαναστατικός Χιλιασμός και Ουτοπισμός στον Μεσαίωνα και την πρώιμη νεωτερικότητα. 8. Λούθηρος και Καλβίνος για το Κράτος και την εξουσία. 9. Θρησκεία και Πολιτική Θεωρία στους Th. Hobbes, J. Locke, J.J. Rousseau, G. Hegel, J. Fichte. 10. Θρησκευτικός Φονταμενταλισμός και Νεωτερικότητα. 11. Η θεωρία της σύγκρουσης των Πολιτισμών. 12. Η Πολιτική Θεολογία. 13. Οικουμενικό Πατριαρχείο. Οικουμενική Κίνηση και Πολιτική.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Κ. Κωτσιόπουλος, *Θρησκεία και πολιτική εξ' όψεως κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού*, εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2018.

Κωδικός:	[Χ295]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΜΑΤΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ
Διδάσκων: Μιλτιάδης Βάντσος			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Η βιοηθική επέχει το ρόλο γέφυρας που επιχειρεί να συνδέει και να φέρνει σε αρμονία το επιστημονικά εφικτό με το ηθικά ορθό. Και όσο περισσότερο το επιστημονικά εφικτό επεκτείνεται σε επεμβάσεις που αφορούν ακόμα και στις πλέον ευαίσθητες εκφάνσεις της ζωής του ανθρώπου, τόσο περισσότερο γίνεται κατανοητή η ανάγκη μιάς ηθικής αξιολόγησης των επεμβάσεων αυτών. Στο παρόν μάθημα παρουσιάζεται η προσέγγιση της Ορθόδοξης Βιοηθικής και διερευνάται η συμβολή της στο σύγχρονο διεπιστημονικό διάλογο για τη βιοηθική.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ο διεπιστημονικός προβληματισμός για τη βιοηθική. 2. Η σημασία της ορολογίας στη βιοηθική. 3. Η προσέγγιση της Ορθόδοξης Βιοηθικής. 4. Πρόσωπο και αξιοπρέπεια. 5. Έκτρωση. 6. Προγεννητική και προεμφυτευτική διάγνωση. 7. Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή: εξωσωματική γονιμοποίηση. 8. Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή: δανεική μητρότητα. 9. Αναπαραγωγική κλωνοποίηση. 10. Θεραπευτική κλωνοποίηση. 11. Ευθανασία. 12. AIDS. 13. Ταφή ή καύση των νεκρών;			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Μ. Βάντσος, <i>Το επιστημονικά εφικτό και το ηθικά ορθό. Προσεγγίσεις Ορθόδοξης Βιοηθικής</i>, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2016.			

Κωδικός:	[Χ299]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
Διδάσκοντες: Απόστολος Κραλίδης, Ελένη Αντωνοπούλου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στο μάθημα παρουσιάζεται η σχέση των διαφόρων θρησκειών με το περιβάλλον διαχρονικά από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Ακόμη, προσεγγίζονται μία σειρά από σύγχρονα οικολογικά ζητήματα.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Θρησκεία και περιβάλλον, μια αμφίδρομη σχέση. 2. Οι θρησκείες για το περιβάλλον. 3. Οι θρησκείες της Αν. Μεσογείου για το περιβάλλον I (Αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή θρησκεία). 4. Οι θρησκείες της Αν. Μεσογείου για το περιβάλλον II (Λατρείες της Μ. Ασίας, λατρείες της Βαλκανικής και του Ευξείνου Πόντου, Λατρείες της Μ. Ανατολής, αρχαίοι Αιγύπτιοι). 5. Ιουδαϊσμός και			

περιβάλλον. 6. Λαοί της Μεσοποταμίας (Ασσύριοι, Βαβυλώνιοι, Πέρσες). 7. Ανατολικές θρησκείες I (Βεδισμός, Ινδουϊσμός, Τζαϊνισμός, Βουδισμός). 8. Ανατολικές θρησκείες II (Κομφουκιανισμός, Ταοϊσμός, Σιντοϊσμός). 9. Λαοί της υποσαχάριας Αφρικής, Ινδιάνοι της Αμερικής, Αβορίγινες της Ωκεανίας. 10. Ισλάμ και περιβάλλον. 11. Σύγχρονα θέματα θρησκείας και οικολογίας. 12. Διεθνή κινήματα για την οικολογία. Σχέση με τις θρησκείες. 13. Παρουσίαση εργασιών.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[Χ317]	Τίτλος μαθήματος:	ΑΓΙΟΣ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ Ο ΑΘΩΝΙΤΗΣ ΚΑΙ ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΤΟΥ ESSEX
Διδάσκουσα: Άννα Καραμανίδου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στόχος του μαθήματος είναι να γνωρίσουν οι φοιτητές σε βάθος την προσωπικότητα, το φρόνημα, την σπουδαιότητα, την πνευματική εμπειρία και ελευθερία δύο ορθοδόξων θεολόγων του 20 ^{ου} αι., του αγίου Σιλουανού του Αθωνίτου, και του γέροντος Σωφρονίου του Essex, και ταυτόχρονα να σκιαγραφήσουν εν γένει την θεολογική και κοινωνική προσφορά τους στο κόσμο.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγή και γενική παρουσίαση των ασκητικών μορφών του Αγίου Όρους. 2. Ο Γέρων Σωφρόνιος (Ζαχάρωφ) του Essex (1896 – 11 Ιουλίου 1993). Βιογραφικά στοιχεία. 3. Η εργογραφία του. 4. Προσέγγιση της θεολογίας του. 5. Παράδοση και ανανέωση στη θεολογία του. 6. Ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης (1866-1938). Βιογραφικά στοιχεία. 7. Πατερική παράδοση στη διδασκαλία του. 8. Παράδοση και προσωπική εμπειρία στη ζωή του. 9. Η Πνευματική πατρότητα κατά τον άγιο Σιλουανό. 10. Ασκητικές εμπειρίες του αγίου Σιλουανού. 11. Η οικουμενικότητα της διδασκαλίας του. 12. Παρουσίαση εργασιών. 13. Παρουσίαση εργασιών.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Σ. Ζαχάρωφ, Ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, εκδ. Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ Αγγλίας, Αγγλία 2013.			

Κωδικός:	[Χ319]	Τίτλος μαθήματος:	ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
Διδάσκουσα: Αικατερίνη Τσαλαμπούνη			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα έχει ως σκοπό να γνωρίσει στους φοιτητές τα χειρόγραφα της Καινής Διαθήκης, την ιστορία διάδοσης του κειμένου της Καινής Διαθήκης, τα προβλήματα του κειμένου αλλά και τις δυνατότητες που προσφέρει η κριτική του κειμένου στις βιβλικές σπουδές.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγή: περιεχόμενο, σκοπός του μαθήματος, εργασίες φοιτητών. Τα είδη των χειρογράφων της Καινής Διαθήκης και οι βασικοί εκπρόσωποι. 2. Ιστορία και διάδοση του κειμένου της Καινής Διαθήκης - Τύποι κειμένου - Ελληνικά, λατινικά, συριακά και πολύγλωσσα χειρόγραφα. 3. Γνωριμία με τα βασικά μέρη ενός χειρογράφου της Καινής Διαθήκης - Παρουσίαση ψηφιοποιημένων συλλογών χειρογράφων της ΚΔ. 4. Πρακτικά στάδια περιγραφής και μεταγραφής ενός χειρογράφου της Καινής Διαθήκης. 5. Βασικές αρχές κριτικής του κειμένου της ΚΔ: στέμματα, οικογένειες, ποσοτικές μέθοδοι, μέθοδος CBGM, εκλεκτικό κείμενο. 6. Μέθοδος κριτικής του κειμένου της ΚΔ: εσωτερικά και εξωτερικά κριτήρια. 7. Κριτικές εκδόσεις και κριτικά υπομνήματα. 8. Ευαγγέλια: πρόλογοι ευαγγελίων, Διατεσσάρων, πίνακες Ευσεβίου, paratext, catenae. 9. Παραδείγματα προβλημάτων της κριτικής του κειμένου των ευαγγελίων: Ιω 7,53-8,11 και Μκ 16,8 εξ. 10. Οι επιστολές του Παύλου: Ευθαλιανό υπόμνημα, πρόλογοι επιστολών, catenae. 11. Παραδείγματα προβλημάτων της κριτικής του κειμένου των παύλειων επιστολών: Ρωμ 16 και 1Κορ 14,34-35. 12. Πράξεις: παραλλαγές στην χειρόγραφη παράδοση και Αποκάλυψη: τα προβλήματα κριτικής του κειμένου. 13. Η συμβολή της κριτικής του κειμένου στην εξήγηση και την έρευνα της θεολογίας της Καινής Διαθήκης.			

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑK. Aland κ.ά., *Nestle-Aland Novum Testamentum Graece*, Ελληνική Βιβλική Εταιρεία, Αθήνα 2012.

Κωδικός:	[Χ325]	Τίτλος μαθήματος:	Ο ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΗΣΥΧΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΚΑΛΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
Διδάσκων: Συμεών Πασχαλίδης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στο μάθημα αυτό παρουσιάζεται το μοναστικό πνευματικό κίνημα του βυζαντινού Ησυχασμού και η μεταλαμπάδευση και εδραίωσή του μέσω της Φιλοκαλικής αναγέννησης του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Ο Ησυχασμός, φαινόμενο πρώιμο όσο και η εμφάνιση του μοναχισμού κατά τον 4ο αιώνα, ήρθε στο προσκήνιο της πνευματικής ζωής του Βυζαντίου από τον 13^ο αιώνα και κυρίως μέσα από τις λεγόμενες ησυχαστικές έριδες του 14^{ου} αιώνα. Με κύριους εκπροσώπους του τον άγιο Γρηγόριο Παλαμά, το Φιλόθεο Κόκκινο, το Συμεών Θεσσαλονίκης κ.ά., άφησε το ισχυρό αποτύπωμά του στους μετέπειτα αιώνες, για να επιδράσει καταλυτικά στη νεότερη Ορθοδοξία μέσα από την ανάπτυξη της Φιλοκαλικής παράδοσης και την αναγέννηση που αυτή επέφερε. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται και αναλύεται το περιεχόμενο και η θεολογία των συγγραφέων της Φιλοκαλίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ο Ησυχασμός και η θεολογία της ιεράς ησυχίας στον πρώιμο και μεσαιωνικό μοναχισμό. 2. Οι κυριότεροι φορείς του βυζαντινού Ησυχασμού κατά τον 13^ο αιώνα. 3. Οι ησυχαστικές έριδες και οι Ησυχαστικές Σύνοδοι του 14^{ου} αιώνα. 4. Οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι του βυζαντινού Ησυχασμού κατά τον 14^ο αιώνα. 5. Το έργο και η θεολογία του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά για τον Ησυχασμό Α΄. 6. Το έργο και η θεολογία του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά για τον Ησυχασμό Β΄. 7. Η προάσπιση της μνήμης και της θεολογίας του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά κατά την παλαιολόγεια περίοδο (Φιλόθεος Κόκκινος, Συμεών Θεσσαλονίκης, Μακάριος Μακρής, Γεννάδιος Σχολάριος). 8. Η προάσπιση της μνήμης και της θεολογίας του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. 9. Ο Ησυχασμός και η Φιλοκαλική αναγέννηση του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. 10. Θεολογικό πλαίσιο και ανάπτυξη της φιλοκαλικής παράδοσης. 11. Ο Ησυχασμός στα κείμενα της Φιλοκαλίας Α΄. 12. Ο Ησυχασμός στα κείμενα της Φιλοκαλίας Β΄. 13. Η διάχυση της Φιλοκαλίας στον σύγχρονο κόσμο. Κριτική αποτίμηση.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Π. Χρήστου (επιμ.), Γρηγορίου του Παλαμά, Συγγράμματα, τ. Ε΄, εκδ. Κυρομάνος, Θεσσαλονίκη 1992.			

Κωδικός:	[Χ330]	Τίτλος μαθήματος:	ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 5^ο ΑΙΩΝΑ
Διδάσκοντες: π. Βασίλειος Γεωργόπουλος, π. Χρήστος Φιλιώτης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το χριστολογικό δόγμα δεν προκύπτει στη ζωή της Εκκλησίας αυτόνομα άλλα συνδέεται οργανικά με την τριαδολογία και τη σωτηριολογία. Για το λόγο αυτό η τρίτη και η τέταρτη Οικουμενικές Σύνοδοι, με τις οποίες η Εκκλησία διατύπωσε τη χριστολογική της διδασκαλία έρχονται ως άμεση οργανική συνέχεια με την πρώτη και τη δεύτερη, οι οποίες διατύπωσαν τη διδασκαλία για το τριαδικό δόγμα, όπως αυτό ομολογείται στο Σύμβολο Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως. Στην ιστορία της πρώτης χριστιανικής κοινότητας ο άσαρκος Λόγος που μιλούσε στους προφήτες βρίσκεται πλέον ένσαρκος στο προσκήνιο της ιστορίας και της θείας οικονομίας. Ως εκ τούτου με την τρίτη Οικουμενική Σύνοδο αρχίζει μία μεγάλη περίοδος στη ζωή της Εκκλησίας με κέντρο το πρόσωπο του Χριστού, το «του Χριστού μυστήριο» όπως θα πει ο αγ. Κύριλλος Αλεξανδρείας. Χριστολογικά ζητήματα που ετέθησαν τότε επανέρχονται όχι μόνο στις επόμενες συνόδους αλλά φθάνουν μέχρι τη σύγχρονη πραγματικότητα, όταν η Εκκλησία καλείται να αντιμετωπίσει τις επιβιώσεις του νεοαρειανισμού και του νεοεστωριανισμού, καθώς και αλλοτριώσεις σε σύγχρονες αιρετικές κινήσεις.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			

1. Το χριστολογικό Δόγμα στους τρεις πρώτους αιώνες. 2. Το χριστολογικό Δόγμα κατά το Δ΄ αιώνα. 3. Χριστολογικές διατυπώσεις πριν την Τρίτη Οικουμενική Σύνοδο. 4. Το ιστορικοδογματικό πλαίσιο της τρίτης Οικουμενικής Συνόδου. 5. Η διδασκαλία του Νεστορίου. 6. Ο άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας και η αντιμετώπιση του νεστοριανισμού. 7. Από την τρίτη στην τέταρτη Οικουμενική Σύνοδο Α΄. 8. Από την τρίτη στην τέταρτη Οικουμενική Σύνοδο Β΄: Ο μονοφυσιτισμός. 9. Η τέταρτη Οικουμενική Σύνοδος και ο Όρος της Χαλκηδόνας. 10. Θεολογικές προεκτάσεις του χριστολογικού δόγματος. 11. Η προτεσταντική Κενωτική Χριστολογία του ΙΘ΄ αιώνα. 12. Η προτεσταντική κριτική στην Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο. (Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα). 13. Νεστοριανικές αναβιώσεις στον ελληνικό προτεσταντικό χώρο τον 20^ο αιώνα.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Δ. Λιάλιου, *Ερμηνεία των Δογματικών και Συμβολικών Κειμένων της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τ. Β΄, εκδ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη 2017.

Κωδικός:	[X331]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ Α΄ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΗΧΟΥ

Διδάσκων: π. Γρηγόριος Σταυρόπουλος

Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα έχει ως στόχο οι φοιτητές να αποκτήσουν το θεωρητικό υπόβαθρο και να εξειδικευθούν στην επεξεργασία αρχείων εικόνας. Παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο των ηλεκτρονικών αρχείων εικόνας-φωτογραφίας και ήχου-βίντεο (κωδικοποίηση, δειγματοληψία, ψηφιοποίηση), θίγονται τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας αυτών και γίνεται εκπαίδευση στην επεξεργασία αρχείων εικόνας (ψηφιογραφικής και διανυσματικής) με χρήση προγραμμάτων επεξεργασίας ανοικτού κώδικα (GIMP και Inkscape). Η εκπαίδευση περιλαμβάνει θέματα ψηφιακής φωτογράφισης και γίνεται κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, επί θεμάτων θεολογικού χαρακτήρα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή στην πληροφορική, Ιστορική εξέλιξη, Κατηγορίες υπολογιστών, Υλικό (hardware) και λογισμικό (software) υπολογιστών, Περιφερειακές συσκευές. 2. Αριθμητικά συστήματα, κωδικοποίηση αλφαριθμητικών χαρακτήρων, κωδικοποίηση εικόνων. 3. Συστήματα κωδικοποίησης (διανυσματικά-ψηφιογραφικά), συμπίεση εικόνας (απωλεστική και μη απολεστική), διαμορφώσεις (format) εικόνας, γενική επεξεργασία εικόνας χωρίς ειδικό λογισμικό. 4. Επεξεργασία διανυσματικής εικόνας με χρήση του ελεύθερου λογισμικού Inkscape (παραδείγματα, πρακτική άσκηση). 5. Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και εικόνες-φωτογραφίες, συκοφαντική δυσφήμιση, διαπίστωση γνησιότητας εικόνων. 6. Ψηφιοποίηση ήχου-διαδικασία και περιπτωσιακή ανάλυση, βίντεο (τεχνικές δυνατότητες-προβλήματα). 7. Διαδικασία ψηφιοποίησης (σάρωση, ψηφιακή φωτογράφιση - τεχνικές έννοιες, αρχές λειτουργίας, χαρακτηριστικά), χρωματικά συστήματα, πρακτική άσκηση. 8. Επεξεργασία ψηφιογραφικής εικόνας με χρήση του ελεύθερου λογισμικού GIMP (I), Εισαγωγή και παραμετροποίηση. 9. Επεξεργασία εικόνας με χρήση του ελεύθερου λογισμικού GIMP (II), Δομή και εργαλεία, Εφαρμοσμένα παραδείγματα. 10. Επεξεργασία εικόνας με χρήση του ελεύθερου λογισμικού GIMP (III), Επίπεδα (Layers), Εφαρμοσμένα παραδείγματα. 11. Επεξεργασία εικόνας με χρήση του ελεύθερου λογισμικού GIMP (IV), Επεξεργασία (θόλωση, εικονοστοιχείωση, υπόβαθρο-φίλτρα). Εφαρμοσμένα παραδείγματα. 12. Επεξεργασία εικόνας με χρήση του ελεύθερου λογισμικού GIMP (V), Μάσκες, επεξεργασία χρωμάτων. 13. Εξετάσεις.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[X336]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Διδάσκουσα: Αγγελική Τριβυζαδάκη

Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται τα μνημεία που διαμόρφωσαν τη θρησκευτική γεωγραφία της Θεσσαλονίκης κατά τη βυζαντινή και οθωμανική περίοδο. Πιο συγκεκριμένα, με αναφορές σε πληροφορίες που προέρχονται από κείμενα και με προσεγγίσεις των μνημείων/μαρτύρων που σώζονται από το παρελθόν επιχειρείται η παρουσίαση του τρόπου που οι τρεις κύριοι θρησκευτικοί πληθυσμοί της πόλης (χριστιανικός, εβραϊκός, μουσουλμανικός) άφησαν το στίγμα τους στην ιστορική πορεία της Θεσσαλονίκης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Ίδρυση της Θεσσαλονίκης. Ιστορία και μνημεία. 2. Η επίσκεψη του Αποστόλου Παύλου στη Θεσσαλονίκη και η εδραίωση του χριστιανισμού, όπως μπορεί να περιγραφεί με βάση τις γραπτές πηγές και να αποδειχθεί από τα αρχαιολογικά ευρήματα. 3. Η Θεσσαλονίκη μέσα από τα μνημεία της πρώιμης, μέσης και ύστερης βυζαντινής περιόδου. 4. Επίσκεψη στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης. 5. Επίσκεψη σε μνημεία της βυζαντινής περιόδου. 6. Επίσκεψη σε μνημεία της οθωμανικής περιόδου. 7. Εβραϊκές συνοικίες και συναγωγές στη Θεσσαλονίκη κατά την οθωμανική περίοδο. 8. Η χριστιανική Θεσσαλονίκη της οθωμανικής περιόδου. 9. Η χριστιανική Θεσσαλονίκη στον Πέτρο Παπαγεωργίου. 10. Μουσουλμανικές συνοικίες και τζαμιά στη Θεσσαλονίκη της οθωμανικής περιόδου. 11. Η θρησκευτική γεωγραφία της Θεσσαλονίκης κατά τη βυζαντινή και οθωμανική περίοδο όπως παρουσιάζεται στον τύπο του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. 12. Η Θεσσαλονίκη στα μάτια των περιηγητών. 13. Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (1912). Χρήση των θρησκευτικών τόπων στην ελληνική πόλη.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Μ. Καζαμία – Τσέρνου, *Μνημειακή τοπογραφία της χριστιανικής Θεσσαλονίκης*. Οι ναοί: 4^{ος} – 8^{ος}, εκδ. Γράφημα, Θεσσαλονίκη 2009.

Κωδικός:	[Χ340]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΠΡΩΙΜΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ. Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ		
Διδάσκων: Ιωάννης Μπάκας					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Η Εκκλησία χρησίμευσε ως δυναμικό όπλο στα χέρια του βυζαντινού κράτους, για την εξυπηρέτηση της κρατικής του πολιτικής και του οικουμενικού οράματός του. Από τον 4^ο μ.Χ. αιώνα ο Χριστιανισμός σταδιακά ενσωματώθηκε στο πολιτικό και ιδεολογικό σύστημα της αυτοκρατορίας διαμορφώνοντας την οικουμενική της πολιτική. Το μάθημα ασχολείται με την έρευνα και μελέτη βασικών σημείων της εκκλησιαστικής πολιτικής από τον 4^ο έως τον 6^ο μ.Χ. αι. και το ιστορικό και γεωγραφικό πλαίσιο όπως διαμορφώθηκε κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο με την εξάπλωση του Χριστιανισμού στην Ασία και την Αφρική και στις χριστιανικές προσεγγίσεις ξένων λαών. Πρόκειται για μια περίοδο χριστιανικής ιεραποστολικής δραστηριότητας, η οποία συμπορεύθηκε με τη διπλωματία, θέτοντας και πολιτικούς στόχους που ξεπερνούσαν κατά πολύ το πλαίσιο του απλού εκχριστιανισμού.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Χριστιανική και εκκλησιαστική τοπογραφία. 2. Ο Χριστιανισμός και οι δρόμοι του βυζαντινού εμπορίου. 3. Χριστιανική Οικουμένη και Βυζάντιο. «Θεία βασιλεία». Ευσέβιος: Ο εισηγητής της πολιτικής θεολογίας. 4. Το Βυζάντιο και οι ξένοι κατά τον 4^ο και 5^ο αιώνα. 5. Το Βυζάντιο και η διάδοση του χριστιανισμού στους λαούς του Βορρά και της Δύσης. 6. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος και η ιεραποστολική δράση στα τέλη του 4^{ου} αιώνα. 7. Η παρέμβαση του Βυζαντίου στην Ερυθρά Θάλασσα. Η παρεμβατική πολιτική του Βυζαντίου στην Αιθιοπία, τη Νουβία και τη Ν. Αραβία. 8. Προσέγγιση των Περσών και των αραβικών φύλων της προϊσλαμικής περιόδου. 9. Ο περσικός αντίποδας. Ο χριστιανισμός στη Σασσανιδική Περσία. Ο ανταγωνισμός στον έλεγχο των χωρών της Ερυθράς Θαλάσσης. 10. Η Χριστιανική Αρμενία και το Βυζάντιο. 11. Η πολιτική ιδεολογία του 6ου αιώνα και οι κύριοι εκφραστές της. Η Εκκλησιαστική πολιτική του Ιουστινιανού. 12. Η θρησκευτική πολιτική του Βυζαντίου στον Καύκασο, την Κριμαία και τον Δούναβη. 13. Η θρησκευτική μεταστροφή των λαών της Β. Αφρικής μετά την ανάκτησή της από τους Βυζαντινούς.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					

Ιω. Μπάκας, *Η Εκκλησία πέρα από τον Ευφράτη. Ιστορία της εκκλησιαστικής οργάνωσης και διοίκησης της περιοχής κατά τον 5^ο αι.,* εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2015.
 Μ. Κορδώσης, *Το Βυζάντιο και ο δρόμος προς την Ανατολή. Πρωτοβυζαντινή περίοδος (324-610 μ.Χ.),* εκδ. Καραβιάς, Αθήνα 2002.

Κωδικός:	[Χ344]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
Διδάσκων: Θεόδωρος Γιάγκου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στο μάθημα θα παρουσιαστεί, με βάση συγκεκριμένες πηγές, η καταγραφή και αποτύπωση της κανονικής παράδοσης της Εκκλησίας καθώς και η ερμηνευτική παρέμβαση των αθωνιτών μοναχών στα κανονικά κείμενα. Παράλληλα, θα αξιολογηθεί το έργο τους συγκριτικά με άλλα έργα βυζαντινών και μεταβυζαντινών κανονολόγων.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Από το βυζαντινό στο μεταβυζαντινό δίκαιο. Σταθμοί και Πρόσωπα. 2. Το κανονικό συνειδός της Εκκλησίας. 3. Η αναζήτηση του γνησίου. 4. Η κανονική συλλογή του Θεοκλήτου Καρατζά του Κausοκαλυβίτη. 5. Το Κανονικόν του Χριστοφόρου Προδρομίτη. 6. Το Πηδάλιον. Η πορεία της σύνταξης. 7. Οι "περιπέτειες" του Πηδαλίου. 8. Η αποδοχή της χειροτονίας των αιρετικών. 9. Το βάπτισμα της ανάγκης. 10. Ακρίβεια και Οικονομία κατά τους Αθωνίτες Κανονολόγους. 11. Το Δίκαιο του Γάμου στις Κανονικές συλλογές των Αθωνιτών κανονολόγων. 12. Η θεία Ευχαριστία στη κανονική σκέψη των Αθωνιτών κανονολόγων. 13. Η μαρτυρία των αγιορειτών κανονολόγων στο σύγχρονο κόσμο.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Θ. Γιάγκου-Α. Ταχιάος, <i>Αλληλογραφία Αγ. Νικόδημου Αγιορείτη και Δωρόθεου Βουλησμά. Το Πηδάλιον και οι περιπέτειές του,</i> εκδ. Κύπρης, Αθήνα 2021.			

Κωδικός:	[Χ346]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
Διδάσκων: Στυλιανός Χαραλαμπίδης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος, που πραγματοποιήθηκε στην Κρήτη το 2016, υπήρξε ένα ιστορικό γεγονός για όλη την Ορθόδοξη Εκκλησία. Αντικείμενο του μαθήματος είναι η παρουσίαση της προετοιμασίας και της διεξαγωγής της, καθώς και η αναλυτική προσέγγιση των κειμένων και της διδασκαλίας της.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η συνοδική παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας. 2. Οι Πατριαρχικές και Συνοδικές Εγκύκλιοι των ετών 1902 και 1904 ως θεμέλια της διορθόδοξης συνεργασίας. 3. Η προετοιμασία της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου (Πανορθόδοξο Συνέδριο του 1923 και Προκαταρκτική Επιτροπή των Ορθόδοξων Εκκλησιών του 1930) Α'. 4. Η προετοιμασία της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου (Πανορθόδοξες Διασκέψεις, Προσυνοδικές Πανορθόδοξες Διασκέψεις) Β'. 5. Ανάλυση και σχολιασμός του συνοδικού κειμένου περί της αποστολής της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον σύγχρονο κόσμο. 6. Ανάλυση και σχολιασμός του συνοδικού κειμένου περί του μυστηρίου του γάμου και των κωλυμάτων του. 7. Ανάλυση και σχολιασμός του συνοδικού κειμένου περί της ορθόδοξης διασποράς. 8. Ανάλυση και σχολιασμός του συνοδικού κειμένου περί του αυτονόμου και του τρόπου ανακήρυξής του. 9. Ανάλυση και σχολιασμός του συνοδικού κειμένου περί των σχέσεων της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τον υπόλοιπο χριστιανικό κόσμο. 10. Ανάλυση και σχολιασμός του συνοδικού κειμένου περί της σπουδαιότητας της νηστείας και της τήρησής της σήμερα. 11. Ανάλυση και σχολιασμός της Εγκυκλίου της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου. 12. Ανάλυση και σχολιασμός του Μηνύματος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου. 13. Το ζήτημα της αποδοχής και της ποιμαντικής αξιοποίησης των αποφάσεων της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			

Β. Φειδάς, *Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος, Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήνα 2017.

Κωδικός:	[Χ349]	Τίτλος μαθήματος:	ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΝΕΟΤΕΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ
Διδάσκων: Δημήτριος Νικολακάκης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα «Σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας στο νεότερο ελληνικό κράτος» εξετάζει τις σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας αμέσως μετά τη δημιουργία του ελληνικού κράτους. Συγκεκριμένα, εστιάζει στην αντίθεση της εισαχθείσας από τη βασιλεία του Όθωνα καταστατικής νομοθεσίας της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος τόσο με τον Συνοδικό Τόμο της 29^{ης} Ιουνίου 1850, δυνάμει του οποίου ανακηρύσσεται το αυτοκέφαλο της Ελλαδικής Εκκλησίας, όσο και με το ορθόδοξο κανονικό δίκαιο εν γένει. Υπό το πρίσμα αυτών των εκκλησιαστικών πηγών δικαίου μελετώνται ιδιαίτερα οι κυριότερες ρυθμίσεις αφενός του Ν. Σ'/1852 «Περί Έπισκοπών και Έπισκόπων και περί του ὑπὸ τοῦς Έπισκόπους τελοῦντος Κλήρου» και αφετέρου του Ν. ΣΑ'/1852 περί «Νόμου Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Ο πρώτος από τους παραπάνω νόμους ρυθμίζει τη διαίρεση της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος στη Μητρόπολη Αθηνών, σε αρχιεπισκοπές και επισκοπές, τον ρόλο του επισκόπου, καθώς και τη σχέση του επισκόπου με τους υπαγόμενους σε αυτόν κληρικούς. Ο δεύτερος από τους παραπάνω νόμους διέπει τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες της Ἱερᾶς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η σύσταση του νεότερου Ελληνικού Κράτους. 2. Η μονομερής ανακήρυξη του αυτοκέφαλου της Εκκλησίας του Βασιλείου της Ελλάδος δια του Β.Δ. της 23ης Ιουλίου 1833. 3. Οι περί θρησκείας διατάξεις του Συντάγματος του 1844. 4. Ο οργανισμός της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. 5. Το συνοδικό πολίτευμα της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. 6. Η κανονική διαδικασία χορήγησης αυτοκέφαλου καθεστώτος. 7. Ο συνοδικός τόμος του 1850. 8. Η υποδοχή του συνοδικού τόμου του 1850. 9. Οι σχετικές με τις επισκοπές και τους επισκόπους ρυθμίσεις του Ν. Σ'/1852 και οι παρεκκλίσεις τους από τον συνοδικό τόμο του 1850. 10. Ο Ν. ΣΑ'/1852 περί καταστατικού της Ἱερᾶς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος και οι παρεκκλίσεις του από τους όρους του Συνοδικού Τόμου του 1850. 11. Οι περί εκκλησιαστικής δικαιοσύνης ρυθμίσεις του Ν. Σ'/1852. 12. Οι περί εκκλησιαστικής δικαιοσύνης ρυθμίσεις του Ν. ΣΑ'/1852. 13. Συνολική αποτίμηση των σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας στο νεότερο Ελληνικό Κράτος.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Δ. Νικολακάκης, <i>Ο τόμος του 1850 και η φαλκίδευσή του με τους νόμους Σ' και ΣΑ'/1852</i> , εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2021.			

Κωδικός:	[Χ350]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ Ι
Διδάσκων: Ιωάννης Λιάκος			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Θα παρουσιαστεί το μουσικό βιβλίο Ειρμολόγιο όπως αυτό εξελίχθηκε κατά την Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή περίοδο. Επίσης θα μελετηθεί το σύντομο και αργό μέλος του Ειρμολογίου με αντίστοιχα μουσικά παραδείγματα κατ' ήχον. Ακόμα, θα γίνει παρουσίαση του Στιχηραρικού γένους μελοποιίας της μεταβυζαντινής περιόδου με συνθέσεις του Παναγιώτου Χρυσάφη, του Αρχιεπισκόπου Γερμανού Νέων Πατρών, Ιακώβου Πρωτοψάλτου, Πέτρου Λαμπαδαρίου και Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Το Ειρμολόγιο ως μουσικός κώδικας του ιθ'-ιθ' αιώνας.-Πέτρος Πελοποννήσιος (1778) και Πέτρος Βυζάντιος (1808).- 2. Το "σύντομο" ειρμολογικό μέλος.-Οι θέσεις του συντόμου μέλους ως δομικό στοιχείο. 3. Το "αργό" ειρμολογικό μέλος: Α' Το Βυζαντινό Ειρμολόγιο (ιδ' -ιε' αιώνας). Ειρμολόγιο κατά τον ιζ' αιώνα: Θεοφάνης Καρύκης, Χρυσάφης ο νέος, Γερμανός Νέων Πατρών, Κοσμάς Ιβηρίτης. 4. Το Ειρμολόγιο του Μπαλάση ιερέως. -Το Ειρμολόγιο του Πέτρου Πελοποννησίου. -Οι			

θέσεις του αργού μέλους ως δομικό στοιχείο. 5.Θεωρία και Πράξη με σύντομα ειρμολογικά μέλη: Α' Οι "πρώτοι" ήχοι: α' και πλ α'. Β'. Οι "τέταρτοι" ήχοι δ' και πλ δ'. Γ'. Οι " τρίτοι" ήχοι: τρίτος και βαρύς. Δ'. Οι " δεύτεροι" ήχοι: β' και πλ β'. 6.Το Αναστασιματάριο ως τμήμα του Βυζαντινού Στιχηραρίου. 7.Το Αναστασιματάριο του Χρυσάφη του νέου με "καλλωπισμούς" (β' μισό του ιζ' αιώνας). 8.Οι θέσεις του αργού στιχηραρικού μέλους ως δομικό στοιχείο. 9.Το Αναστασιματάριο του Πέτρου Πελοποννησίου, ως 'νέο αργό' στιχηραρικό μέλος. 10.Θεωρία και Πράξη με στιχηραρικά μέλη: Α' Οι "πρώτοι" ήχοι: α' και πλ α'. Β'. Οι "τέταρτοι" ήχοι δ' και πλ δ'. Γ'. Οι " τρίτοι" ήχοι: τρίτος και βαρύς. Δ'. Οι " δεύτεροι" ήχοι: β' και πλ β'. 11.Τα Δοξαστικά ιδιόμελα των Στιχηραρίων του Χρυσάφη του νέου και του Γερμανού Νέων Πατρών με "καλλωπισμούς" και "καινοφανείς θέσεις" (β' μισό του ιζ' αιώνας). 12.Η απόσπαση των Δοξαστικών ιδιομέλων απ' το Στιχηράριο και η διαμόρφωση του κώδικος "Δοξαστάριο". Τα Δογματικά θεοτοκία. Το Δοξαστάριο του Ιακώβου Πρωτοψάλτου. 13.Το Δοξαστάριο του Πέτρου Πελοποννησίου. Το Δοξαστάριο του Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[X352]	Τίτλος μαθήματος:	ΟΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
Διδάσκων: Ιωάννης Σαρηγιαννίδης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Η θεωρητική και πρακτική εκμάθηση των τεχνικών και των υλικών της μεσαιωνικής και βυζαντινής ζωγραφικής στόχο έχει να φέρει τον ενδιαφερόμενο φοιτητή σε επαφή, όπως θα έλεγε και ο Daniel Thompson, με την «μαγειρική της τέχνης». Μέσα από αυτή τη διαδικασία ο ασκούμενος θα μάθει την φύση και την προέλευση των υλικών, με τα οποία οι μεγάλοι ζωγράφοι και όχι μόνο, φιλοτέχνησαν τα έργα τους. Τα ζωγραφικά έργα είναι το αποτέλεσμα των μεταβαλλόμενων αναγκών των ζωγράφων και της κοινωνίας, μέσα στην οποία ξεδιπλώνουν το έργο τους. Το περιεχόμενο του μαθήματος δεν έχει σκοπό να έρθει ο φοιτητής με μια στείρα παράθεση πληροφοριών, αλλά να αντιληφθεί ο ίδιος διαχρονικά πώς ένας ζωγράφος λαμβάνει «νεκρή ύλη» και της δίνει ζωή.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγή στις μεσαιωνικές τεχνικές και τα υλικά ζωγραφικής. 2. Ζωγραφικοί φορείς και βάσεις (ξύλο, μουσαμάς, τοίχος, περγαμηνή, γύψος κ.ά.). 3. Η προετοιμασία του ξύλου, του παπύρου και του τοίχου για την ζωγραφική κόσμηση. 4. Ιστορική αναδρομή στα συνδεδεμένα υλικά ζωγραφικής (αυγό, λάδι, κ.ά.). 5. Η ζωγραφική με τεχνητά γαλακτώματα. 6. Η προετοιμασία και η χρήση του αυγού στην ζωγραφική (Αυγοτέμπερα). 7. Η επιλογή και φροντίδα των πινέλων χθες και σήμερα. 8. Οι σκόνες ζωγραφικής και η φύλαξή τους. 9. Τα κόκκινα – μπλε χρώματα και οι ιδιότητές τους. 10. Τα πράσινα – κίτρινα χρώματα και οι ιδιότητές τους. 11. Τα μέταλλα στη ζωγραφική, ως φορέας και ως κόσμημα. 12. Η χρήση του χρυσού σε απλή και στιλβωτή διακόσμηση. 13. Η προφύλαξη της ζωγραφικής επιφάνειας μετά την υπογραφή του καλλιτέχνη.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Σημειώσεις			

Κωδικός:	[X353]	Τίτλος μαθήματος:	ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
Διδάσκων: Μητρ. Αρκαλοχωρίου Ανδρέας Νανάκης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Χειμερινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα εστιάζει στις σχέσεις μεταξύ του Οικονομικού πατριαρχείου, στη συμμετοχή της Εκκλησίας της Κρήτης στους εθνικούς και όχι μόνο αγώνες του κρητικού λαού, καθώς και την ανάδειξη σημαντικών προσωπικοτήτων από την εκκλησιαστική ιστορία της Κρήτης. Επιπλέον, εξετάζει τις αλλαγές που προέκυψαν στην εκκλησιαστική οργάνωση και ζωή της Κρήτης λόγω της ενσωμάτωσης της νήσου στο ελληνικό εθνικό κράτος.			

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Διοικητικές σχέσεις Εκκλησίας Κρήτης και Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά τον 19ο και 20ο αιώνα. 2. Κρήτες νεομάρτυρες. 3. Οργάνωση μονών Κρήτης στην εποχή των Γενικών Κανονισμών. 4. Η συμβολή της Εκκλησίας της Κρήτης μετά τη Σύμβαση της Χαλέπας. 5. Το επισκοπικό ζήτημα Κρήτης (1880-1882). 6. Ο Πατριάρχης Ιωακείμ Γ' και η Εκκλησία της Κρήτης. 7. Ο επίσκοπος Πέτρας και μετέπειτα μητροπολίτης Κρήτης Τίτος Ζωγραφίδης. 8. Ο επίσκοπος Ιεροσητείας Αμβρόσιος Σφακιανάκης. 9. Το μητροπολιτικό ζήτημα Κρήτης (1897-1900). 10. Η Εκκλησία της Κρήτης κατά την αυτόνομη Κρητική Πολιτεία (1898-1913). 11. Εκκλησία της Κρήτης και Ελευθέριος Βενιζέλος. 12. Η στάση της Εκκλησίας της Κρήτης στο πρόβλημα διαδοχής του Ιωακείμ Γ' (1912). 13. Η εκκλησιαστική οργάνωση της Κρήτης μετά την ένωση με την Ελλάδα (1913).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Μητρ. Α. Νανάκη, *Η Εκκλησία της Κρήτης στην επανάσταση του 1897-98*, εκδ. Κυριακίδη ΙΚΕ, 1998.

Κωδικός:	[Χ354]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ: ΕΟΡΤΕΣ, ΚΕΙΜΕΝΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ, ΘΑΥΜΑΤΑ

Διδάσκων: Δημοσθένης Κακλαμάνος

Είδος μαθήματος: ΕΕ **Περίοδος τάξης:** Χειμερινή **ECTS:** 4 **ΔΜ:** 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στο πλαίσιο του μαθήματος παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη της τιμής της Θεοτόκου σε όλες τις εκφάνσεις της και η θέση της εν γένει στην Ορθόδοξη Παράδοση και λατρεία. Εξετάζεται το ιστορικό πλαίσιο γένεσης, καθιέρωσης και εξέλιξης των θεομητορικών εορτών, αναλύονται ιστορικοφιλολογικά και θεολογικά επιλεγμένα θεομητορικά κείμενα (απόκρυφα, αγιολογικά, ομιλητικά, υμνογραφικά, διηγήσεις θαυμάτων), ενώ ιδιαίτερη αναφορά γίνεται σε παραδόσεις που αφορούν σε θαύματα θεομητορικών εικόνων, καθώς και σε βυζαντινά προσκυνήματα της Θεοτόκου.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η Θεοτόκος στη βιβλική και απόκρυφη χριστιανική γραμματεία. 2. Η Θεοτόκος στη λατρεία της Εκκλησίας. 3. Οι Θεομητορικές εορτές Α': Σύλληψη, Γενέσιο και Εισόδια της Θεοτόκου (ιστορία, περιεχόμενο, κείμενα, παραδόσεις). 4. Οι Θεομητορικές εορτές Β': Ευαγγελισμός και Κοίμηση της Θεοτόκου (ιστορία, περιεχόμενο, κείμενα, παραδόσεις). 5. Οι εορτές των «λειψάνων» της Θεοτόκου (τιμίας ζώνης, τιμίας εσθήτος, ιερού μαφορίου). 6. Οι βιογραφίες της Θεοτόκου στο Βυζάντιο. 7. Η Θεοτόκος στη βυζαντινή αγιολογική και ομιλητική γραμματεία Α': Ιστορικοφιλολογική και θεολογική ανάλυση θεομητορικών Λόγων και Ομιλιών. 8. Η Θεοτόκος στη βυζαντινή αγιολογική και ομιλητική γραμματεία Β': Ιστορικοφιλολογική και θεολογική ανάλυση θεομητορικών Λόγων και Ομιλιών. 9. Η Θεοτόκος στη βυζαντινή θρησκευτική ποίηση Α': Ιστορικοφιλολογική και θεολογική ανάλυση θεομητορικών ύμνων. 10. Η Θεοτόκος στη βυζαντινή θρησκευτική ποίηση Β': Ιστορικοφιλολογική και θεολογική ανάλυση θεομητορικών ύμνων. 11. Διηγήσεις Θεομητορικών θαυμάτων. 12. Παραδόσεις, διηγήσεις και θαύματα θεομητορικών εικόνων. 13. Ναοί και Προσκυνήματα της Θεοτόκου στο Βυζάντιο.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Δ. Στρατηγόπουλος, *Ο Πατριάρχης Φώτιος υμνεί τη Θεοτόκο. Εισαγωγή – κριτική – έκδοση – σχόλια.*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2019.

Κωδικός:	[Χ355]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ Α'. ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ, ΣΥΜΒΑΝΤΑ, ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Διδάσκων: π. Γρηγόριος Σταμκόπουλος

Είδος μαθήματος: ΕΕ **Περίοδος τάξης:** Χειμερινή **ECTS:** 4 **ΔΜ:** 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα ανιχνεύει τη σχέση της θεολογίας με την ανάλυση εμπειρικών δεδομένων μέσω των πιθανοτήτων και άλλων τεχνικών ανάλυσης της πληροφορίας. Μελετάται η θρησκευτική πίστη μέσα από το φακό της ποσοτικής ανάλυσης με ενδιαφέροντα αποτελέσματα για τους ερευνητές της θεολογικής επιστήμης. Οι φοιτητές μαθαίνουν πως να χρησιμοποιούν τις πιθανότητες με

προγράμματα επεξεργασίας δεδομένων σε θεολογικά δεδομένα αποκομίζοντας στοιχεία για την αποτελεσματικότερη ερμηνεία του θρησκευτικού φαινομένου και της πίστewς γενικότερα. Το μάθημα εξετάζει και την ηθική πλευρά της ανάλυσης ιερών στοιχείων της Εκκλησίας και της πίστewς και τη σχέση τους με την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Παρουσίαση του μαθήματος. Πως ορίζεται η ανάλυση δεδομένων και πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη θεολογία αλλά και στα θρησκευτικά δεδομένα. Ηθική της ανάλυσης θεολογικών δεδομένων. 2. Εισαγωγή στις πιθανότητες. Πως ορίζονται τα συμβάντα και πως μετρούμε το ενδεχόμενο. 3. Εισαγωγή στη θεωρία συνόλων και δειγματική χώροι. 4. Συμβάντα που σχετίζονται με τη θεολογία και πιθανότητες. 5. Πηγές και συλλογή θεολογικών δεδομένων. Ιερά κείμενα και πηγές. Ιστορικά και θρησκευτικά αρχεία. 6. Αξιώματα στη θεωρία των πιθανοτήτων. Συμπληρωματικά συμβάντα και δεσμευμένη πιθανότητα. 7. Προετοιμασία και διαχείριση θρησκευτικών δεδομένων. Διαχείριση αγνώστων ή ελλείπων δεδομένων. 8. Κατανομές πιθανοτήτων. 9. Θεώρημα κεντρικού ορίου. 10. Εισαγωγή στη Μπαϊσιανή θεωρία πιθανοτήτων. 11. Πρόβλεψη και ερμηνεία εκκλησιαστικών γεγονότων. 12. Ασφάλεια και διαχείριση προσωπικών θρησκευτικών δεδομένων. 13. Θέματα ηθικής στη συλλογή, στην ανάλυση και στη διαχείριση εκκλησιαστικών και δεδομένων.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[X356]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ ΣΑΜΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ (1834-1915)
Διδάσκων: Παναγιώτης Τζουμέρκας			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα εξετάζει το ιστορικό πλαίσιο των σχέσεων της τοπικής Εκκλησίας της Σάμου, όπως αυτό διαμορφώθηκε εντός της Ηγεμονίας της Σάμου από το 1834 έως το 1915. Εστιάζει στο ιδιότυπο καθεστώς λειτουργίας των εκκλησιαστικών θεσμών της Σάμου, τη θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου και τα ιστορικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν από τους κατά καιρούς αρχιερείς και ηγεμόνες Σάμου και τη θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η ιστορική παράθεση και αξιολόγηση των διαμορφωθέντων σχέσεων μελετάται και αναλύεται υπό το πρίσμα των πηγών μέσα από Ηγεμονικό Ιστορικό Αρχείο της Σάμου.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά. Η διαμόρφωση των σχέσεων Εκκλησίας και Πολιτείας, στο Βυζάντιο και στον ελλαδικό χώρο. 2. Η δημιουργία της Ηγεμονίας της Σάμου. Ιστορική παρουσίαση. 3. Η τοπική Εκκλησία της Σάμου. Ιστορικά στοιχεία αυτής. 4. Ηγεμόνες Σάμου και η εκκλησιαστική τους πολιτική. 5. Διαμόρφωση των Σχέσεων Ηγεμόνων-Μητροπολιτών στη Σάμου 1834-1854. 6. Η εξέλιξη των σχέσεων Ηγεμόνων - Μητροπολιτών Σάμου 1855-1915. 7. Η θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου. 8. Νομοθετικά κείμενα και διατάξεις της Ηγεμονίας. 9. Το καθεστώς των μονών της Σάμου. 10. Έρευνα και αποτίμηση των επιδράσεων της εκκλησιαστικής νομοθεσίας του ελληνικού κράτους στα σχετικά κείμενα της ηγεμονίας. 11. Μελέτη περίπτωσης και ανάλυση των σχετικών πηγών I. 12. Μελέτη περίπτωσης και ανάλυση των πηγών II. 13. Συνολική ιστορική αποτίμηση των σχέσεων Εκκλησίας και Ηγεμονίας στη Σάμο.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Μ.Γ. Βαρβούνης – Π. Τζουμέρκας, <i>Εκκλησιαστική ζωή και παράδοση στην Ηγεμονία της Σάμου (1834 – 1912). Η μαρτυρία των πηγών</i> , Εκδ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη 2022.			

Κωδικός:	[X357]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΒΡΑΪΚΑ
Διδάσκουσα: Ευαγγελία Δάφνη			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Χειμερινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ανάλυση σημαντικών γραμματικών φαινομένων, εκμάθηση βασικού λεξιλογίου και θεολογικών όρων, μετάφραση απλών προτάσεων από την Εβραϊκή στην Ελληνική και αντιστρόφως.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή: Ιστορία της Εβραϊκής Γλώσσας, βασική βιβλιογραφία. 2. Το εβραϊκό αλφάβητο Ι. 3. Το εβραϊκό αλφάβητο ΙΙ. 4. Άρθρο, Σύνδεσμοι, Προθέσεις. 5. Αντωνυμίες. 6. Αντωνυμικά Επιθήματα. 7. Αριθμητικά. 8. Ουσιαστικά Ι. 9. Ουσιαστικά ΙΙ. 10. Επίθετα. 11. Ρήματα Ι. 12. Ρήματα ΙΙ. 13. Ρήματα ΙΙΙ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

W. Rudolph, K. Ellinger, *Biblia hebraica stuttgartensia*, Εκ. Ελληνική Βιβλική Εταιρία, 1997.

Κωδικός:	[073]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΤΙΚΗ
Διδάσκων: π. Αθανάσιος Γκίκας			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα αναφέρεται στο Μυστήριο της Μετανοίας. Ιστορία και εξέλιξη του Μυστηρίου. Ενωσιολογική προσέγγιση όρων (αμαρτία, μετάνοια, ενοχή, απώθηση περιδεής συνείδηση, καταλλαγή, λύτρωση, επιτίμια, ακρίβεια/οικονομία). Στάδια της μετανοίας. Πνευματικός Πατέρας (ειδικές προϋποθέσεις, καθιέρωση, επιλογή). Πνευματικός και εξομολογούμενος.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά περί του περιεχομένου και του σκοπού του μαθήματος. 2. Ιστορία και εξέλιξη του μυστηρίου. Βιβλιογραφική ενημέρωση. 3. Ενωσιολογική προσέγγιση όρων (αμαρτία, μετάνοια, ενοχή, απώθηση, περιδεής συνείδηση, καταλλαγή, λύτρωση, επιτίμια, ακρίβεια/οικονομία). 4. Πνευματικός Πατέρας. Περί πατρότητας, σαρκικός-πνευματικός πατέρας, καθιέρωση, επιλογή. 5. Ειδικές προϋποθέσεις περί πνευματικής πατρότητας. 6. Καθιέρωση και επιλογή πνευματικού πατέρα. 7. Ο πνευματικός κατά το μυστήριο της εξομολόγησης 8. Ο πνευματικός και τα επιτίμια. 9. Κανόνες και μετάνοια. Ακρίβεια και οικονομία. 10. Ο εξομολογούμενος κατά το μυστήριο της εξομολόγησης. 11. Ο ποιμαντικός διάλογος. Στάδια και αρχές. 12. Η ψυχανάλυση και το μυστήριο της μετάνοιας. 13. Ο πνευματικός πατέρας και ο διάλογος με ψυχικά πάσχοντες.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
π. Αθ. Γκίκας, <i>Ο πνευματικός και το μυστήριο της μετανοίας</i> , εκδ. Μυγδονία, Καλοχώρι Θεσσαλονίκης 2002.			

Κωδικός:	[0151]	Τίτλος μαθήματος:	ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΣΧΑΤΩΝ
Διδάσκων: Βασίλειος Τσίγκος			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Παρουσιάζονται και ερμηνεύονται ειδικά θέματα της ορθόδοξης πίστεως, που σχετίζονται με πτυχές της περί εσχάτων διδασκαλίας της Εκκλησίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η Εκκλησία ως εσχατολογική κοινότητα και η ζωή της στην προοπτική των εσχάτων. 2. Ο άνθρωπος και ο χωροχρόνος. 3. Το ζήτημα του χρόνου στην ορθόδοξη αντίληψη. 4. Η εσχατολογία κατά την πατερική περίοδο. 5. Ο Χριστός, ο πρώτος και ο έσχατος, αρχή και τέλος. 6. Η εσχατολογική φύση της Εκκλησίας. 7. Τα έσχατα στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου. 8. Η βίωση των εσχάτων στη λειτουργική πράξη της Εκκλησίας. 9. Θεία Ευχαριστία: πρόγευση-κοινωνία εσχάτων. 10. Η εικονολογική μορφή διδασκαλίας περί κολάσεως και παραδείσου. 11. Ερμηνευτικές προσεγγίσεις στο θέμα παράδεισος και κόλαση. 12. Το μυστήριο του θανάτου. “Προσδοκώ ανάστασιν νεκρών και ζωήν του μέλλοντος αιώνας”. 13. Ανακεφαλαίωση και αγαθοτοπία στην ορθόδοξη θεολογία.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
B. Τσίγκου, <i>Ο ανακαινισμός του ανθρώπου</i> , εκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2009.			

Κωδικός:	[Θ237]	Τίτλος μαθήματος:	ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
Διδάσκων: Δημήτριος Νικολακάκης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Περίγραμμα της ιστορίας του Αγίου Όρους. Πηγές δικαίου του Αγίου Όρους. Η οργάνωση του μοναχικού βίου. Η διοικητική οργάνωση του Αγίου Όρους. Η ιδιαίτερη νομική μεταχείριση των αγιορειτών μοναχών. Το δίκαιο των πραγμάτων. Η απονομή δικαιοσύνης στο Άγιο Όρος.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ιστορική εισαγωγή. 2. Το Άγιον Όρος κατά τη βυζαντινή περίοδο. 3. Το Άγιον Όρος κατά την οθωμανική περίοδο. 4. Η συνταγματική προστασία του καθεστώτος του Αγίου Όρους. 5. Ο καταστατικός χάρτης του Αγίου Όρους. 6. Άγιον Όρος και Ευρωπαϊκή Ένωση. 7. Η κεντρική οργάνωση του Αγίου Όρους. 8. Η περιφερειακή οργάνωση του Αγίου Όρους. 9. Το άβατον. 10. Το δίκαιο των προσώπων στο Άγιον Όρος. 11. Η ιδιαίτερη νομική μεταχείριση των αγιορειτών μοναχών. 12. Περιουσιακό δίκαιο στο Άγιον Όρος. 13. Απονομή της δικαιοσύνης στο Άγιον Όρος.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Ι. Κονιδάρης, <i>Ιδιαίτερα εκκλησιαστικά καθεστώτα στην ελληνική επικράτεια</i> , εκδ. Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2017.			

Κωδικός:	[Θ239]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
Διδάσκων: Θεόδωρος Πιτταράς			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Διδάσκονται ειδικότερα θέματα πατερικής θεολογίας, όπως ανέκυψαν στις υπό εξέταση περιόδους. Επεξηγούνται και αναλύονται βασικές θεολογικές θέσεις της πατερικής διδασκαλίας, καθώς παρουσιάζονται οι θέσεις των Πατέρων σε συνάρτηση πάντα με τα ανακλύπτοντα ζητήματα.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικό μάθημα περί της περιόδου προ της Οικουμενικής Συνόδου στην Έφεσο ώστε να κατανοηθούν σχετικά θέματα της διδασκαλίας των Πρόκλου Κων/πόλεως και Κυρίλλου Αλεξανδρείας. 2. Η σχέση χριστολογίας και σωτηριολογίας στον Πρόκλο. 3. Η σχέση θανάτου και αμαρτίας ένεκα της πτώσης του πρώτου ανθρώπου. 4. Η διά της αντιπροσωπευτικής θυσίας του Χριστού σωτηρία του ανθρώπου σύμφωνα με τον Πρόκλο. 5. Οι ονομασίες του μυστηρίου της θείας ευχαριστίας κατά τον Κύριλλο Αλεξανδρείας και οι διάφορες προτυπώσεις του μυστηρίου. 6. Αγιογραφική θεμελίωση της σύστασης και παράδοσης της θείας ευχαριστίας. 7. Ο μυστηριακός και θυτήριος χαρακτήρας του μυστηρίου της ευχαριστίας στον Κύριλλο. 8. Οι προϋποθέσεις και οι καρποί της ευχαριστίας για τον άνθρωπο. 10. Η σχέση ευχαριστίας και εκκλησιολογίας στον Κύριλλο. 11. Η θεία ευχαριστία στη νεστοριανική έριδα, η κακοδοξία του Νεστορίου και η απάντηση του Κυρίλλου αναφορικά με το μυστήριο αυτό. 12. Η περί της Θεοτόκου διδασκαλία του Νεστορίου και η αντίστοιχη του Πρόκλου, διακρίνοντας τη θεοτοκία από τη θεοποίηση της Παρθένου. 13. Θεολογούμενες απόψεις και ανταλλαγή επιχειρημάτων και συζήτηση.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Θ. Πιτταράς, <i>Ειδικά Θέματα Πατερικής Θεολογίας</i> , εκδ. Μ. Διώτη, Αθήνα 2010.			

Κωδικός:	[Θ242]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ
Διδάσκουσα: Γιολάντα Σίσκου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το περιεχόμενο του μαθήματος περιλαμβάνει θεματικές ενότητες που σχετίζονται: Α) Με γνώσεις που αφορούν στην κατάρτιση των φοιτητριών/ων ως προς τη δημιουργία μίας εικονικής			

επιχείρησης και γνώσεις σχετικά με τη διάσταση της έννοιας “καινοτομία”, σε σχέση με την επιχειρηματικότητα σε θρησκευτικό & κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο στην εκπαίδευση (Προγράμματα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων). Β) Επίσης, περιλαμβάνει θεωρητικές γνώσεις και δεξιότητες που αφορούν στο φαινόμενο του θρησκευτικού - προσκυνηματικού τουρισμού, όπως τη σχέση του με τη Θεολογία, την Κοινωνική Παιδαγωγική και τις Οικονομικές Επιστήμες, τη σύνδεσή του με τη λαϊκή παράδοση και πολιτισμό, καθώς και την αξιοποίησή του στην εκπαίδευση. Καλλιεργώντας την εξωστρέφεια, κατά τη διάρκεια του μαθήματος, δίνεται η ευκαιρία για συνεργασίες των φοιτητριών/ων με σχολικές μονάδες, φορείς της κοινωνικής και πολιτικής ζωής (δήμοι), του πολιτισμού (λαογραφικά μουσεία) και των επιχειρήσεων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η έννοια της επιχειρηματικότητας. Τεχνολογία- Καινοτομία- Επιχειρηματικότητα. Το προφίλ του σύγχρονου επιχειρηματία. 2. Θεολογική προσέγγιση της επιχειρηματικότητας- Ηθική των επιχειρήσεων/ Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ). 3. Βασικές Αρχές Μάρκετινγκ για μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ανάλυση S.W.O.T. 4. Κοινωνική επιχειρηματικότητα. 5. Η Εικονική επιχείρηση στο διδακτικό αντικείμενο «Καλλιέργεια Δεξιοτήτων». 6. Οργάνωση Επιχειρηματικού Σχεδίου (Business Plan), βασισμένο σε μία επιχειρηματική ιδέα, η οποία εντάσσεται στο θρησκευτικό και κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο. 7. Η χρήση των μεθόδων της κοινωνικής έρευνας στην επιχειρηματικότητα (ποσοτική/ποιοτική έρευνα). 8. Το φαινόμενο και η έννοια του Θρησκευτικού Τουρισμού. Θρησκευτικές – Προσκυνηματικές περιηγήσεις. 9. Ο Θρησκευτικός Τουρισμός στην Ελλάδα. Οργάνωση, υλοποίηση, μεγέθη. 10. Ορθόδοξα χριστιανικά μνημεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, όσον αφορά στην ανάδειξή τους. 11. Χριστιανικά μνημεία στο εξωτερικό/ Τα κυριότερα θρησκευτικά μνημεία άλλων θρησκειών. 12. Η προοπτική επαγγελματικής οργάνωσης του Θρησκευτικού Τουρισμού στην Ελλάδα. Ο ρόλος του θεολόγου. 13. Η συμβολή του κράτους και της Εκκλησίας στην ανάπτυξη του Θρησκευτικού Τουρισμού.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις, διαφάνειες και πολυμεσικό υλικό

Κωδικός:	[Θ265]	Τίτλος μαθήματος:	ΚΟΛΛΥΒΑΔΕΣ ΚΑΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ: ΑΓΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ		
Διδάσκοντες: Συμεών Πασχαλίδης, Δημοσθένης Κακλαμάνος					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσιάζεται το υμναγολογικό έργο των Κολλυβάδων ή πατέρων της Φιλοκαλικής αναγέννησης, το οποίο συνιστά το αποκορύφωμα της πνευματικής ακμής του υπόδουλου Ελληνισμού κατά το 18^ο αιώνα. Το έργο αυτό διαρθρώνεται στη συλλογή, μετάφραση και έκδοση αγιολογικών και υμνογραφικών κειμένων για παλαιούς ή νέους αγίους. Ειδικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η επικέντρωση του έργου των Κολλυβάδων στην ομάδα των Νεομαρτύρων, την οποία ιδιαίτερα προέβαλαν, και μάλιστα την κατηγορία των εξ αρνησιχρίστων Νεομαρτύρων. Το έργο αυτό δεν περιορίστηκε μόνο στη συγγραφή και έκδοση των σχετικών νεομαρτυρολογικών κειμένων, αγιολογικών και υμνογραφικών, αλλά εδράζεται και στην αλειπτική τους δραστηριότητα για να ενισχύσουν και να προετοιμάσουν πνευματικά κάποιους αρνησιχρίστους για το μαρτύριο της πίστης. Εξετάζεται σύνολη η αγιολογική και νεομαρτυρολογική γραμματεία που προήλθε από τους Κολλυβάδες και πρόσωπα του περιβάλλοντός τους, καθώς και η θεολογία της αγιότητας και του μαρτυρίου που αναδεικνύεται μέσα από τα κείμενα αυτά. Τέλος, παρουσιάζεται ο τρόπος συγγραφής των σχετικών φοιτητικών εργασιών.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Το ιστορικό πλαίσιο της Κολλυβαδικής έριδας και της πνευματικής αναγέννησης του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. 2. Κολλυβάδες και Αντικολλυβάδες - Θεολογικά κριτήρια και ανάπτυξη της φιλοκαλικής παράδοσης. 3. Ο άγιος Μακάριος Νοταράς, το αλειπτικό και το αγιολογικό έργο του. 4. Ο όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και το συγγραφικό έργο του για τους Νέους μάρτυρες και τους νέους Αγίους. 5. Ο άγιος Αθανάσιος ο Πάριος και το υμναγολογικό έργο του. 6. Άλλοι Κολλυβάδες συνεργοί του συγγραφικού έργου των πρωτεργατών του φιλοκαλικού κινήματος. 7. Οι Κολλυβάδες και οι εξ αρνησιχρίστων νεομάρτυρες: ένα μείζον ζήτημα και η αντιμετώπισή του. 8. Οι ομάδες των					

Νεομαρτύρων. 9. Χειρόγραφες νεομαρτυρολογικές συλλογές I: Οι συλλογές του Μανουήλ Κορινθίου και του Ιωάννη Καρσοφύλλη. 10. Χειρόγραφες νεομαρτυρολογικές συλλογές II: Οι συλλογές του παπα-Ιωνά, του Καισαρίου Δαπόντε και η Ξενοφωντινή Συλλογή. 11. Έντυπες νεομαρτυρολογικές συλλογές (Νέον Μαρτυρολόγιον, Νέον Λειμωνάριον κ.ά.). 12. Θεολογικά ζητήματα γύρω από την ακρίβεια και την οικονομία για το μαρτύριο των εξ αρνησιχρίστων Νεομαρτύρων. 13. Οι Νεομάρτυρες στην ιστορία και το παρόν της χριστιανικής παράδοσης.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σ. Πασχαλίδης, *Κολλυβάδες και Νεομάρτυρες. Αγιότητα και Θεολογία του Μαρτυρίου*, εκδ. Αλτιντζής, Θεσσαλονίκη 2017.

Κωδικός:	[0272]	Τίτλος μαθήματος:	Ο ΜΙΧΑΗΛ ΨΕΛΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ
Διδάσκων: Κωνσταντίνος Χρήστου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Ο Μιχαήλ Ψελλός υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους, αν όχι ο σημαντικότερος, λόγιος της βυζαντινής περιόδου και βέβαια ο κορυφαίος εκπρόσωπος της αναγέννησης του 11^{ου} αιώνα. Φιλόσοφος, ιστοριογράφος και ρήτορας, προσπάθησε, και σε μεγάλο βαθμό κατάφερε, να κατακτήσει το σύνολο της γνώσης του καιρού του. Ο Ψελλός επιστρέφει στην αττική γλώσσα και στην αρχαιοελληνική φιλοσοφική σκέψη. Είναι ο κορυφαίος βυζαντινός κλασικιστής και ουμανιστής. Το έργο του και βεβαίως η προσωπικότητα του ερμηνεύονται και αξιολογούνται με διαφορετικό τρόπο και προκαλούν διαφωνίες μεταξύ των ερευνητών.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Το ιστορικό πλαίσιο του 11ου αιώνα. 2. Ο πολιτιστικός περίγυρος της εποχής. 3. Η βιογραφία του Μιχαήλ Ψελλού. 4. Ο Ψελλός ως φιλόσοφος. Μεταφυσική. 5. Ηθική και πολιτική θεωρία. 6. Ο Ψελλός ως ιστορικός. 7. Ρητορική. 8. Αποκρυφισμός και επιστήμη. 9. Κλασικισμός και χριστιανικός ουμανισμός. 10. Η διδακτική του δραστηριότητα. 11. Κοινωνία και πολιτική. 12. Ο Ψελλός και οι λόγιοι της εποχής του. 13. Αποτίμηση και επίδραση.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
J.N. Ljubarskij, <i>Η προσωπικότητα και το έργο του Μιχαήλ Ψελλού</i> , εκδ. Κανάκη, Αθήνα 2004			

Κωδικός:	[0276]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ
Διδάσκων: Γεώργιος Γκαβαρδίνας			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Η συμμετοχή του λαού στην εκλογή εκκλησιαστικών λειτουργών στην αρχαία Χριστιανική Εκκλησία. Σύγκριση πολιτειακών εκλογών αναδείξεως κρατικών αξιωματούχων και εκκλησιαστικών εκλογών αναδείξεως εκκλησιαστικών λειτουργών. Η συμμετοχή του λαού στην εκλογή επισκόπων κατά τις κανονικού περιεχομένου μαρτυρίες των ανωνύμων κωδικοποιητικών έργων των πρώτων μ.Χ. αιώνων (Διδασκαλία των Αποστόλων, Κανόνες Εκκλησιαστικοί των αγίων Αποστόλων, Διαταγαί των Αγίων Αποστόλων, Αποστολική Παράδοσις του Ιππολύτου, Διαθήκη του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, Κανόνες του Ιππολύτου). Η συμμετοχή του λαού στην εκλογή των επισκόπων κατά την κανονική διδασκαλία των οικουμενικών και των τοπικών συνόδων της Ορθόδοξου Εκκλησίας (παρουσίαση και σχολιασμός των σχετικών ιερών κανόνων). Η συμμετοχή του λαού στην εκλογή προκαθημένων και επισκόπων στην Ορθόδοξη Εκκλησία κατά τις νομοκανονικές διατάξεις της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου (παρουσίαση και σχολιασμός των σχετικών διατάξεων). Η συμμετοχή των λαού στην εκλογή προκαθημένων και επισκόπων στην Ορθόδοξη Εκκλησία από την πτώση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας έως σήμερα.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η συμμετοχή του λαού στην εκλογή εκκλησιαστικών λειτουργών στην αρχαία Χριστιανική Εκκλησία (Αγία Γραφή – Αποστολικοί Πατέρες – Μαρτυρίες εκκλησιαστικών πατέρων μέχρι και τον 5^ο μ.Χ. αιώνα). 2. Η συμμετοχή λαϊκών στην εκλογή επισκόπων κατά τις κανονικού περιεχομένου			

μαρτυρίες των ανωνύμων κωδικοποιητικών έργων των πρώτων μ.Χ. αιώνων. 3. Η συμμετοχή των λαϊκών στην εκλογή επισκόπων κατά την κανονική διδασκαλία των Οικουμενικών Συνόδων. 4. Η συμμετοχή των λαϊκών στην εκλογή των επισκόπων κατά την κανονική διδασκαλία των Τοπικών Συνόδων. 5. Νομοκανονικές διατάξεις της βυζαντινής περιόδου περί της συμμετοχής του λαού στην εκλογή των επισκόπων. 6. Νομοκανονικές διατάξεις της μεταβυζαντινής περιόδου περί της συμμετοχής του λαού στην εκλογή των επισκόπων. 7. Εκλογή των επισκόπων στο Οικουμενικό πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. 8. Εκλογή των επισκόπων στα πατριαρχεία Αλεξανδρείας και Αντιοχείας. 9. Εκλογή των επισκόπων στο πατριαρχείο Ιεροσολύμων και στην Εκκλησία της Ρωσσίας. 10. Εκλογή των επισκόπων στις Εκκλησίες Σερβίας, Ρουμανίας και Βουλγαρίας. 11. Εκλογή των επισκόπων στην Εκκλησία της Κύπρου. 12. Εκλογή των επισκόπων στις Εκκλησίες Ελλάδος, Πολωνίας, Αλβανίας, Τσεχίας και Σλοβακίας, Φινλανδίας, Εσθονίας. 13. Εκλογή των επισκόπων στην Εκκλησία της Κρήτης.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Γ. Γκαβαρδίνας, *Νομοκανονικές διατάξεις περί του ζητήματος της συμμετοχής των λαϊκών στην εκλογή των επισκόπων*, εκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2019.

Κωδικός:	[Θ282]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΛΑΜ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
Διδάσκων: Απόστολος Κραλίδης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Παρουσίαση των θεολογικών κειμένων που συντάχθηκαν από βυζαντινούς συγγραφείς για το Ισλάμ με αφετηρία την ιστορική εμφάνισή του και κατακλείδα την περίοδο της Τουρκοκρατίας.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά. Η ιστορική εμφάνιση του Ισλάμ στην Αραβική χερσόνησο. 2. Η πρώτη περίοδος των ισλαμικών κατακτήσεων. Οι ανακατατάξεις στην Παλαιστίνη και στην Συρία. 3. Τα κείμενα της πρώιμης περιόδου (μέσα 7 ^{ου} αι.). Επιγραμματικές αναφορές στο Ισλάμ. 4. Τα πρώτα κείμενα βυζαντινών θεολόγων για το Ισλάμ. Ιωάννης Δαμασκηνός, Θεόδωρος Αβουκαράς (τέλη 7 ^{ου} – 8 ^{ος} αι.). 5. Η Βυζαντινή Θεολογία του 8 ^{ου} και 9 ^{ου} αι. για το Ισλάμ α'. Πραγματείες, επιστολές, αγιολογικά κείμενα. 6. Η Βυζαντινή Θεολογία του 8 ^{ου} και 9 ^{ου} αι. για το Ισλάμ β'. Το έργο του Νικήτα Βυζαντίου. 7. Η Βυζαντινή Θεολογία του 10 ^{ου} και 11 ^{ου} αι. για το Ισλάμ. Πραγματείες, επιστολές, αγιολογικά κείμενα. 8. Η Βυζαντινή Θεολογία του 12 ^{ου} και 13 ^{ου} αι. για το Ισλάμ. Πραγματείες, επιστολές, αγιολογικά κείμενα. 9. Η εμφάνιση των Οθωμανών Τούρκων. Η σταδιακή απώλεια μεγάλου τμήματος της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και οι βίαιοι εξισλαμισμοί μεγάλων χριστιανικών πληθυσμών. 10. Η Βυζαντινή Θεολογία του 14 ^{ου} αι. για το Ισλάμ, α'. Γρηγόριος Παλαμάς. 11. Η Βυζαντινή Θεολογία του 14 ^{ου} αι. για το Ισλάμ, β'. Μανουήλ Παλαιολόγος. 12. Η Βυζαντινή Θεολογία του 15 ^{ου} αι. για το Ισλάμ. Πραγματείες, επιστολές, αγιολογικά κείμενα. 13. Επιλεγόμενα. Γενική θεώρηση της Βυζαντινής Γραμματείας και Θεολογίας για το Ισλάμ.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Σ. Πασχαλίδης – Α. Κραλίδης, <i>Ορθόδοξη θεολογία και Ισλάμ</i> , εκδ. Αλτιντζής, Θεσσαλονίκη 2017.			

Κωδικός:	[Θ289]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ
Διδάσκων: Θεόδωρος Γιάγκου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Η παρουσίαση της κανονικής νομοθεσίας για την τέλεση των Μυστηρίων (Βάπτισμα, Θεία Ευχαριστία, Χειροτονία, Γάμος, Κουρά) και οι κανονικές συνέπειες που απορρέουν από την τέλεσή τους.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Οι κανονικές διατάξεις για το Βάπτισμα και το Χρίσμα. 2. Το Βάπτισμα και η αποδοχή των αιρετικών και των σχισματικών. 3. Κανονικές πτυχές της τάξεως της χειροτονίας. Κωλύματα Ιερωσύνης 4. Οι χειροτονίες των αιρετικών. 5. Η κουρά μετά τη χειροτονία. 6. Κανονικές διατάξεις			

περί Θείας Ευχαριστίας. 7. Το Μοναχικό Σχήμα. Το ανεξάλειπτο. 8. Γυναικείος Μοναχισμός. 9. Ο Γάμος. Μικτοί γάμοι. 10. Το Διαζύγιο. 11. Η τάξη της εξομολογήσεως. 12. Ο παιδαγωγικός χαρακτήρας των επιτιμίων. 13. Η συμπροσευχή με ετεροδόξους.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Θ. Γιάγκου, *Κανόνες και Λατρεία*, εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2006.

Κωδικός:	[Θ293]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ
Διδάσκοντες: Συμεών Πασχαλίδης, Δημοσθένης Κακλαμάνος			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Παρουσιάζονται τα εισαγωγικά ζητήματα που αφορούν στην επιστήμη της ελληνικής παλαιογραφίας και της επιγραφικής. Εξετάζονται τα αρχαϊκά συστήματα γραφής που οδήγησαν στο ελληνικό αλφάβητο και παρουσιάζονται τα πρόχειρα και τα κατεργασμένα υλικά γραφής. Κυρίως γίνεται αναφορά στον πάπυρο, την περγαμηνή και τον χάρτη, καθώς και στα σχήματα που έλαβαν αυτά τα υλικά κατά τη χρήση τους ως αποθηκευτικών μέσων των γραπτών κειμένων (ειλητάρια, κώδικες κλπ). Γίνεται επίσης διεξοδική παρουσίαση της μεγαλο-γράμματης γραφής στις διάφορες φάσεις της, καθώς και της μικρογράμματης που επικρατεί από τον 9ο αιώνα. Παρουσιάζονται, τέλος, τα ζητήματα που αφορούν στην αντιγραφή και στην ανάγνωση των χειρογράφων. Τα μαθήματα συνοδεύονται από ασκήσεις ανάγνωσης κειμένων από επιλεγμένους πίνακες χειρογράφων όλων των χρονικών περιόδων.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγικά για την παλαιογραφική επιστήμη και τους κλάδους της. 2. Αρχαϊκά συστήματα γραφής και το ελληνικό αλφάβητο. 3. Πρόχειρα και κατεργασμένα υλικά και όργανα γραφής. 4. Οι αρχαίες επιγραφές και η γραφή τους. Οι μορφές των χειρογράφων. 5. Η μεγαλογράμματη ή μεγαλόσχημη γραφή από τον 2^ο ως τον 6^ο αι.: Γενικά χαρακτηριστικά, Βακχυλίδεια και Ρωμαϊκή κεφαλαιογράμματη, Βιβλική μεγαλογράμματη. 6. Η μεγαλογράμματη γραφή μετά τον 6^ο αιώνα: Αλεξανδρινή ή κοπτική μεγαλογράμματη, όρθια και επικλινής οξυκόρυφη, λειτουργική στρογγυλόσχημη. 7. Η επισευρμένη (ή συρτή) γραφή. 8. Οι απαρχές της μικρογράμματης ή μικρόσχημης γραφής: από τον μεταχαρακτηρισμό του 9^{ου} αι. ως τα μέσα του 10^{ου} αι. 9. Τύποι μικρογράμματης γραφής: μαργαριτόπλεχτη, ανισοστρογγυλη, Κάτω Ιταλίας, Μονής Οδηγών κ.ά. 10. Γραφείς και γραφές κατά την υστεροβυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο. 11. Ζητήματα αντιγραφής ενός χειρογράφου: Γραφείας, διαδικασία αντιγραφής, χρονολόγηση-σημειώματα. 12. Ανάγνωση ενός χειρογράφου: Σημεία στίξης, πνεύματα και τόνοι, αρίθμηση και κρυπτογραφία. 13. Ανάγνωση ενός χειρογράφου: συντομογραφίες και συμπλέγματα, σημεία και σύμβολα.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Ε. Μιονί, <i>Εισαγωγή στην ελληνική παλαιογραφία</i> , εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2009.			

Κωδικός:	[Θ306]	Τίτλος μαθήματος:	ΗΘΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΗΣ
Διδάσκων: Μιλτιάδης Βάντσος			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στο μάθημα αυτό εξετάζεται ο ηθικός προβληματισμός για τη μεταμόσχευση ιστών και οργάνων με ιδιαίτερη έμφαση στην προσέγγιση της Ορθόδοξης Βιοηθικής.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Το ιστορικό πλαίσιο και η σύγχρονη κατάσταση. 2. Η θεολογική επιχειρηματολογία κατά της δωρεάς οργάνου στη Δύση στα μέσα του 20^{ου} αι. 3. Η θεολογική επιχειρηματολογία υπέρ της δωρεάς οργάνου ως πράξη αγάπης. 4. Αποτελεί η δωρεά οργάνου ηθικό καθήκον του Χριστιανού; Είναι ηθικά αποδεκτή και η δωρεά που έχει το χαρακτήρα αυτοθυσίας; 5. Το ιατρικό ήθος σε σχέση με τον υποψήφιο δότη και λήπτη. 6. Προϋποθέσεις της δωρεάς οργάνου: αυτονομία. 7. Προϋποθέσεις της δωρεάς οργάνου: ενημέρωση. 8. Είναι θεμιτοί οι περιορισμοί για τους ζώντες δότες; 9. Είναι θεμιτή η αποζημίωση ή η αμοιβή του ζώντα δότη; 10. Το ζήτημα της εμπορευματοποίησης της			

προσφοράς οργάνων. 11. Η εικαζόμενη συναίνεση στην περίπτωση του νεκρού δότη. 12. Το ζήτημα του εγκεφαλικού θανάτου. 13. Η θέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Μ. Βάντσος – Ε. Νικολούσης, *Η μεταμόσχευση του ιστού και οργάνου από ζώντα δότη. Ιατρική και ηθική θεώρηση*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2016.

Κωδικός:	[Θ311]	Τίτλος μαθήματος:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΧΡΟΝΩΝ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
Διδάσκουσα: Αικατερίνη Τσαλαμπούνη			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα έχει ως σκοπό να δώσει χρήσιμες πληροφορίες για το πολιτικό, πολιτισμικό και κοινωνικό περιβάλλον των πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων και των βιβλίων της Καινής Διαθήκης.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Εισαγωγή: το μάθημα της Ιστορίας Χρόνων ΚΔ και η σημασία του. 2. Βασικά ιστορικά στοιχεία για την περίοδο 2 ^{ος} αι. π.Χ. - αρχ. 2 ^{ου} αι. μ.Χ. 3. Οικονομία της Παλαιστίνης. 4. Κοινωνική διαστρωμάτωση και οικογένεια. 5. Ναός και ιερατείο. 6. Συναγωγή. 7. Ιουδαίοι της Διασποράς. 8. Πολιτική οργάνωση του ρωμαϊκού κόσμου. 9. ο αυτοκράτορας κι η λατρεία του. 10. Οικονομία. 11. Κοινωνική διαστρωμάτωση. 12. Οικογένεια και πόλη. 13. λατρείες και θίασοι.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Σημειώσεις			

Κωδικός:	[Θ313]	Τίτλος μαθήματος:	ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΟΣ
Διδάσκουσα: Κυριακούλα Παπαδημητρίου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Παρουσιάζεται το αντικείμενο της Σημειωτικής, η σημειωτική θεωρία και η βασική ορολογία της, και συζητούνται τα κύρια ζητήματα που θίγει κατά την εφαρμογή της. Ειδικότερα, διδάσκεται ο τρόπος σημειωτικής ανάλυσης των βιβλικών κειμένων και καθορίζονται τα επιστημολογικά πλαίσια μέσα στα οποία μπορεί αυτή να διεξάγεται επιτυχώς. Γίνονται ασκήσεις πρακτικής εξάσκησης της σημειωτικής μεθοδολογίας σε κείμενα της Βίβλου.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η έννοια της Σημειωτικής. Ορισμοί. 2. Θεωρία των κωδίκων. 3. Θεωρία της παραγωγής σημείων. 4. Σημειωτική και βιβλική επιστήμη. Σημειωτική και Θεολογία. 5. Αφηγηματική Σημειωτική. Βιβλικά παραδείγματα. 6. Επικοινωνιακή Σημειωτική. Βιβλικά παραδείγματα. 7. Ψυχο-σημειωτική. Βιβλικά παραδείγματα. 8. Σημειωτική ανάλυση κειμένων. Οι ερμηνευτικές προδιαγραφές των βιβλικών κειμένων. 9. Σημειωτική ανάλυση επίλεκτων βιβλικών κειμένων. 10. Σημειωτική ανάλυση επίλεκτων βιβλικών κειμένων. 11. Σημειωτική ανάλυση επίλεκτων βιβλικών κειμένων. 12. Σημειωτική ανάλυση επίλεκτων βιβλικών κειμένων. 13. Σημειωτική ανάλυση επίλεκτων βιβλικών κειμένων.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Α.-Φ. Λαγόπουλος - Κ. Boklund-Λαγοπούλου, <i>Θεωρία Σημειωτικής</i> , εκδ. Πατάκη, Θεσσαλονίκη 2016.			

Κωδικός:	[Θ314]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟ
Διδάσκων: Στυλιανός Χαραλαμπίδης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος έχει αναδειχθεί σε μία από τις ηγετικές μορφές όχι μόνο του ορθόδοξου, αλλά και ολόκληρου του χριστιανικού κόσμου. Έχει σφραγίσει με την παρουσία			

του τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Αντικείμενο του μαθήματος είναι η σύγχρονη κατανόηση της Ορθοδοξίας μέσα από το λόγο του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο μέσα στην ιστορία Α'. 2. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο μέσα στην ιστορία Β'. 3. Βιογραφία του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου (Το εκκλησιαστικό και επιστημονικό έργο του). 4. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος και η ομογένεια της Κωνσταντινούπολης. 5. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο εντός του ορθοδόξου κόσμου. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης ως Πρώτος Α'. 6. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο εντός του ορθοδόξου κόσμου. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης ως Πρώτος Β'. 7. Η διαχριστιανική διακονία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η συμβολή του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου Α'. 8. Η διαχριστιανική διακονία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η συμβολή του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου Β'. 9. Οικουμενικό Πατριαρχείο και διαθρησκευτικοί διάλογοι. Η συμβολή του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου στη συνάντηση με τις άλλες θρησκείες. 10. Οικουμενικό Πατριαρχείο και περιβάλλον. Ο "πράσινος Πατριάρχης". 11. Η εικόνα του σύγχρονου κόσμου μέσα από τον πατριαρχικό λόγο (εκκοσμίκευση, παγκοσμιοποίηση, φανατισμός, εθνικισμός, ρατσισμός). 12. Οικουμενικό Πατριαρχείο και κοινωνικά προβλήματα. Η κοινωνική διάσταση του πατριαρχικού λόγου (κοινωνική δικαιοσύνη, φτώχεια, ανισότητα). 13. Οικουμενικό Πατριαρχείο και ανθρώπινα δικαιώματα (θρησκευτική ελευθερία, θρησκευτική ανοχή. Η περίπτωση της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

π. Ι. Χρυσανγής, Βαρθολομαίος (Αποστολή και Όραμα), εκδ. Athens Bookstore Publications, Εν πλω, Αθήνα 2018.

Κωδικός:	[Θ320Π]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
Διδάσκων: Ευάγγελος Πεπές			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα εξετάζει τρόπους κοινωνικών σχέσεων στο σχολείο και στην κοινωνία μέσα από τα πρότυπα, τις αρετές και τον τρόπο ζωής που εμπνέει η χριστιανική αγωγή. Στην κατεύθυνση αυτή, ιδιαίτερο ρόλο διαδραματίζει η διά μέσου των αιώνων γνώση της δόμησης των κοινωνικών σχέσεων υπό τη διαλογική θέαση της χριστιανικής αγωγής στο Μάθημα των Θρησκευτικών.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Οι κοινωνικές σχέσεις στην αρχαία ελληνική αγωγή. 2. Οι κοινωνικές σχέσεις στην Παλαιά Διαθήκη. 3. Οι κοινωνικές σχέσεις στην Καινή Διαθήκη. 4. Οι κοινωνικές σχέσεις στην πατερική θεολογία. 5. Οι κοινωνικές σχέσεις στην αγωγή του ευρωπ. Διαφωτισμού. 6. Οι κοινωνικές σχέσεις στο νέο σχολείο. 7. Τα πρότυπα διδασκαλίας της κοινωνικής ανάπτυξης. 8. Οι κοινωνικές σχέσεις μέσα από τη χριστιανική θρησκευτική αγωγή. 9. Οι αρετές της χριστιανικής πίστεως και η κοινωνική αγωγή των μαθητών. 10. Τα πρότυπα ζωής της παγκοσμιοποίησης και η κοινωνικότητα των μαθητών. 11. Η κοινωνία του μαθητή με το «διαφορετικό» στην ελληνική παιδεία. 12. Οι κοινωνικές σχέσεις στο σχολείο και τα αντικοινωνικά πρότυπα του περιβάλλοντος. 13. Κοινωνικότητα και έκπτωση των αξιών και των σταθερών. Τα παράδοξα και οι αντιφάσεις της νεοτερικής εποχής.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Η. Ρεράκης, Θεολογικά μαθήματα του ελληνικού σχολείου και η κοινωνική ένταξη του μαθητή, εκδ. Δ. Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2018.			

Κωδικός:	[Θ324]	Τίτλος μαθήματος:	ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΑΙΡΕΣΗ. ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΧΑΙΕΣ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ
Διδάσκοντες: π. Βασίλειος Γεωργόπουλος, π. Χρήστος Φιλιώτης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			

Ορθοδοξία και αίρεση δεν είναι θεωρητικά κατασκευάσματα. Στην ιστορική πορεία του εκκλησιαστικού σώματος προηγείται η αλήθεια ως θεοφάνεια, ως ιστορική και συγκεκριμένη φανέρωση με καθολική διάσταση. Η Εκκλησία από πολύ νωρίς χαρακτηρίζεται στα βαπτιστήρια σύμβολα ως καθολική. Η καθολικότητα στη συνέχεια θα ταυτιστεί με τον όρο ορθοδοξία. Η αίρεση δεν είναι τίποτε άλλο παρά η διάβρωση της αλήθειας, ως ζωής πρώτιστα και ως διδασκαλίας στη συνέχεια. Ταυτόχρονα υποδηλώνει την έκπτωση από το σώμα της εκκλησιαστικής κοινότητας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Μεθοδολογία του μαθήματος. Ανάλυση των όρων ορθοδοξία και αίρεση. 2. Η λατρεύουσα εκκλησιαστική κοινότητα ως κριτήριο ορθοδοξίας και αληθείας. 3. Προϋποθέσεις της ορθής θεολογίας. 4. Ο ιουδαϊσμός και ο ελληνισμός ως μήτρα αιρετικών παραχαράξεων. 5. Αρχαίες τριαδολογικές αιρέσεις. 6. Αρχαίες χριστολογικές αιρέσεις. 7. Απο το σχίσμα του 1054 στην εμφάνιση της Μεταρρύθμισης. 8. Οι Αναβαπτιστές. 9. Αντιτριαδικοί αιρετικοί στα χρόνια της Μεταρρύθμισης. 10. Οι Αντιτριαδικοί Πεντηκοστιανοί. 11. Χιλιαστικές -Εσχατολογικές αιρέσεις των νεότερων χρόνων. 12. Αιρετικές κινήσεις και διδασκαλίες στο ρωσικό και ελληνικό χώρο από τον 16^ο -19^ο αιώνα. 13. Αιρετικές κινήσεις στην Ελλάδα τον 20ο αιώνα.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Ν. Ματσούκας, *Ορθοδοξία και Αίρεση στους Εκκλησιαστικούς Ιστορικούς του Δ', Ε', Στ' αι.*, εκδ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη 2017.

Κωδικός:	[0332]	Τίτλος μαθήματος:	ΤΡΙΩΔΙΟΝ-ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ, ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Διδάσκων: π. Στυλιανός Χατζηγηγορίου

Είδος μαθήματος: ΕΕ **Περίοδος τάξης:** Εαρινή **ECTS:** 4 **ΔΜ:** 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εορτές και ύμνοι, με τις συνακόλουθες τυπικές διατάξεις, συγκροτούν τα λειτουργικά βιβλία του Τριωδίου και του Πεντηκοσταρίου, τα οποία εμπεριέχουν τις κινητές εορτές από την Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου μέχρι και την Κυριακή των Αγίων Πάντων. Τα εν λόγω λειτουργικά βιβλία αποτελούν λειτουργικές συλλογές που διαμορφώθηκαν διαμέσου των αιώνων μέσα από διάφορες φάσεις εξέλιξης. Περιλαμβάνουν εορτές, οι οποίες καθιερώθηκαν κάτω από διαφορετικές συνθήκες και για διαφορετικούς λόγους η καθεμιά. Η ανάλυση των λόγων και η αναφορά των συνθηκών εξηγεί την δομή ολόκληρης της εορτολογικής περιόδου και συνεπώς την δομή των συγκεκριμένων λειτουργικών βιβλίων. Η θεματολογία που αναπτύσσουν είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το περιεχόμενο των εορτών, το οποίο προβάλλουν δια των ύμνων οι ποιητές. Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, θα παρουσιαστούν η διαδικασία διαμόρφωσης, το περιεχόμενο και η δομή των λειτουργικών αυτών συλλογών, ως και το θεολογικό νόημα των κινητών εορτών του Τριωδίου και του Πεντηκοσταρίου.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Ο απαρτισμός του Τριωδίου και του Πεντηκοσταρίου και τα στάδια της χειρόγραφης και έντυπης εξέλιξής τους. 2. Το υμνογραφικό υλικό και οι ποιητές του εν χρήσει εντύπου Τριωδίου και Πεντηκοσταρίου. 3. Οι τρεις προπαρασκευαστικές εβδομάδες του Τριωδίου. 4. Η Μεγάλη Τεσσαρακοστή και οι πέντε Κυριακές των Νηστειών. 5. Το Σάββατο της Α' εβδομάδος των Νηστειών, το Σάββατο του Ακαθίστου. 6. Ο Μέγας Κανών. 7. Το Σάββατο του Λαζάρου και η Κυριακή των Βαΐων. 8. Η αγία και Μεγάλη Εβδομάδα. 9. Το Πάσχα και η Διακαινήσιμος Εβδομάδα. 10. Οι Κυριακές των Μυροφόρων, του Παραλύτου, της Σαμαρείτιδος, του Τυφλού και των Αγίων Πατέρων. 11. Η Μεσοπεντηκοστή, η απόδοση του Πάσχα και η Ανάληψη. 12. Τα δύο Ψυχοσάββατα. 13. Η Πεντηκοστή και η Κυριακή των Αγίων Πάντων.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

π. Σ. Χατζηγηγορίου, *Εορτές και Ύμνοι στο λειτουργικό βιβλίο «Πεντηκοστάριον»*. Συμβολή στην μελέτη της δομής και του περιεχομένου του, εκδ. Δέσποινα Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2014.

Κωδικός:	[0336]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΠΟΣ ΤΟΥ ΓΚΙΛΓΚΑΜΕΣ, ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Διδάσκουσα: Ευαγγελία Δάφνη

Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Σκοπός του μαθήματος είναι η διερεύνηση του τρόπου συνάντησης και τυχόν αλληλεπίδρασης της Παλαιάς Διαθήκης προς το πολιτισμικό περιβάλλον της απ' αρχής μέχρι τους Ελληνιστικούς Χρόνους. Εξετάζονται γλώσσα, παραστάσεις και ιδέες κειμένων θεολογικού, κοσμολογικού, ανθρωπολογικού και σωτηριολογικού ενδιαφέροντος από την Παλαιά Διαθήκη, την Αρχαία Εγγύς Ανατολή και την Αρχαία Ελλάδα, τα οποία παρουσιάζουν αναλογίες γλώσσας, μορφής και περιεχομένου.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Πρωτοϊστορία (Γεν. 1-11). 2. Το βιβλίο του Ιώβ. 3. Το Έπος του Gilgamesh. 4. Ομήρου Οδύσσεια. 5. Γεν 1 και παράλληλα στον Ιώβ και στο έπος του Gilgamesh. 6. Γεν 1 και παράλληλα στην Ομήρου Οδύσσεια. 7. Γεν 2 και παράλληλα στον Ιώβ και στο έπος του Gilgamesh. 8. Γεν 2 και παράλληλα στην Ομήρου Οδύσσεια. 9. Γεν 3 και παράλληλα στον Ιώβ και στο έπος του Gilgamesh. 10. Γεν 3 και παράλληλα στην Ομήρου Οδύσσεια. 11. Γεν 4 και παράλληλα στον Ιώβ και στο έπος του Gilgamesh. 12. Γεν 4 και παράλληλα στην Ομήρου Οδύσσεια. 13. Συμπεράσματα.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Π. Τρεμπέλας, <i>Υπόμνημα εις τον Ιώβ</i> , εκδ. Ο Σωτήρ, Θεσσαλονίκη 1980.			

Κωδικός:	[0338]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ: ΕΛΛΑΔΑ – ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ - ΡΩΜΗ
Διδάσκων: Κωνσταντίνος Μποζίνης			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Στα πλαίσια του μαθήματος περιγράφεται η γένεση και η εξέλιξη της πολιτικής σκέψης στην ελληνорωμαϊκή αρχαιότητα με την εξέταση ενός ευρέως φάσματος πηγών της ιουδαιοχριστιανικής και θύραθεν γραμματείας, από τα έπη του Ομήρου και του Ησίοδου έως το κήρυγμα των μεγάλων πατέρων της Εκκλησίας τον 4 ^ο /5 ^ο μ.Χ. αιώνα.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Η ιδέα της θείας δικαιοσύνης στα έπη του Ομήρου και του Ησίοδου. 2. Πολιτικές ιδέες στην ελεγειακή ποίηση και τη φιλοσοφία των αρχαϊκών χρόνων (Τυρταίος, Θέογνις, Σόλωνας, Αναξίμανδρος, Ηράκλειτος, Παρμενίδης, Πυθαγόρας). 3. Η νέα ελευθερία: η αφύπνιση του δημοκρατικού ιδεώδους μετά τους μηδικούς πολέμους. 4. Φύσις και νόμος: η ριζοσπαστική διδασκαλία των σοφιστών για τα κοινά και ο Σωκράτης. 5. Οι πολιτικοί διάλογοι του Πλάτωνα Α': Γοργίας, Πολιτεία. 6. Οι πολιτικοί διάλογοι του Πλάτωνα Β': Πολιτικός, Νόμοι. 7. Τα Πολιτικά και τα Ἠθικά Νικομάχεια του Αριστοτέλη. 8. Ελληνιστική μοναρχική θεωρία. 9. Η ελληνική πολιτική σκέψη στη Ρώμη (Πολύβιος, Παναίτιος, Καρνεάδης, Ποσειδώνιος, Μάρκος Τούλλιος Κικέρων). 10. Η ιουδαϊκή θεοκρατία. 11. Θρησκεία και πολιτική στην Καινή Διαθήκη: ο χριστιανισμός ανάμεσα στο 13 ^ο κεφάλαιο της Πρὸς Ῥωμαίους επιστολής και το 13 ^ο κεφάλαιο της Αποκάλυψης του Ιωάννη. 12. Πλούσιοι και φτωχοί: η υπέρβαση των ταξικών διακρίσεων στους κόλπους της Αρχαίας Εκκλησίας. 13. Πολιτική Αγάπη: η διαμόρφωση μιας αμιγώς «χριστιανικής πολιτικής φιλοσοφίας» στον Ιωάννη Χρυσόστομο και τους Καππαδόκες.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Τ.Α. Sinclair, <i>Ιστορία της ελληνικής πολιτικής σκέψεως</i> , εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 1973. Κ. Μποζίνης, <i>Πολιτική αγάπη</i> , εκδ. Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2019.			

Κωδικός:	[0342]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΔΙΑ: ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ
Διδάσκουσα: Αγγελική Τριβυζαδάκη			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Ο περιηγητισμός και τα ταξίδια αποτελούν δράσεις του χριστιανικού βίου με εκτεταμένη παρουσία καθ' όλη τη διάρκεια της βυζαντινής, μεταβυζαντινής και σύγχρονης εποχής. Στο πλαίσιο του μαθήματος παρουσιάζονται κατ' αρχάς τα διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά των δύο			

δράσεων που ωστόσο είναι και οι δύο εκφάνσεις του χριστιανικού πολιτισμού. Στο πλαίσιο αυτό αναζητούνται οι κειμενικές μαρτυρίες για τις περιηγήσεις και τις επισκέψεις στους τόπους του χριστιανισμού ανά τους αιώνες και αξιολογούνται τα στοιχεία που παρέχονται. Παρουσιάζονται οι διαδρομές, οι συνθήκες και τα αποτελέσματα των συγκεκριμένων περιηγήσεων και ταξιδιών. Στη συνέχεια, το μάθημα στρέφεται στα μνημεία που αποτέλεσαν και αποτελούν τους προορισμούς των περιηγητών και των ταξιδιωτών. Γίνεται παρουσίαση των λόγων επιλογής των συγκεκριμένων προορισμών, των τρόπων αντιμετώπισης των μνημείων από τους επισκέπτες τους (πρόσληψη) και προτείνεται η ορθή εκκλησιαστική προσέγγιση και οριοθέτηση των μνημείων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Το φαινόμενο του περιηγητισμού. Ορισμός, φάσεις, χαρακτηριστικά. 2. Το φαινόμενο του ταξιδιού. Ορισμός, φάσεις, χαρακτηριστικά. 3. Περιήγηση και ταξίδι. Τρόποι υλοποίησης, στόχοι, συνέπειες. 4. Κείμενα της βυζαντινής εποχής. 5. Κείμενα της μεταβυζαντινής εποχής. 6. Σύγχρονα ημερολόγια. 7. Πρακτική άσκηση. 8. Μνημεία της βυζαντινής εποχής. 9. Μνημεία της μεταβυζαντινής εποχής. 10. Μνημεία της σύγχρονης εποχής. 11. Πρακτική άσκηση. 12. Περιηγήσεις και ταξίδια στον 21^ο αιώνα. 13. Μνημεία του σύγχρονου κόσμου ως προορισμοί του μελλοντικού περιηγητή. Το πρότυπο του περιηγητή και ταξιδιώτη του μέλλοντος.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Φ. Μ. Σιγκάκου, *Η Αθήνα με τα μάτια των ζωγράφων – περιηγητών 16^{ος} – 19^{ος}*, εκδ. Γ. Κωστόπουλος, 2007.

Π. Μοίρα, *Θρησκευτικός τουρισμός και προσκλήνυμα*, Εκδ. Ίδρυμα Νικητόπουλος Σ. και ΣΙΑ ΕΕ, 2019.

Κωδικός:	[Θ349]	Τίτλος μαθήματος:	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ		
Διδάσκων: Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Η παγκοσμιοποίηση ως απειλή για την εθνική ταυτότητα και η Παγκοσμιότητα ως επικοινωνία και διάλογος. Οι πολιτισμικές θεωρίες περί Παγκοσμιοποίησης και Παγκοσμιότητας. Ο ρόλος των θρησκειών στον πολιτισμικό διάλογο και την διαμόρφωση θρησκευτικής και εθνικής ταυτότητας. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Κρήτης και η Ορθόδοξη Χριστιανική κριτική έναντι της Παγκοσμιοποίησης.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Ορισμοί Παγκοσμιοποίησης. 2. Ορισμοί Παγκοσμιότητας. 3. Παγκοσμιοποίηση και Πολιτική Οικονομία. 4. Παγκοσμιοποίηση και Δημοκρατία. 5. Τα προβλήματα της μετά δημοκρατίας και του μετά - ανθρωπισμού. 6. Παγκοσμιοποίηση και Πολιτισμός. 7. Πολυπολιτισμικότητα και Παγκοσμιοποίηση. 8. Πολιτισμική ταυτότητα και Παγκοσμιοποίηση. 9. Έθνος και Παγκοσμιοποίηση. 10. Χριστιανική Οικουμενικότητα και Παγκοσμιοποίηση. 11. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Κρήτης και το πρόβλημα της Παγκοσμιοποίησης. 12. Πολυθρησκειακή πραγματικότητα και Παγκοσμιοποίηση. 13. Πολιτιστική διπλωματία, διαθρησκειακοί διάλογοι και Παγκοσμιοποίηση.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Κ. Κωτσιόπουλος, <i>Παγκοσμιοποίηση. Κατασκευή και πραγματικότητα</i> , εκδ. Κυριακίδη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2020.					

Κωδικός:	[Θ355]	Τίτλος μαθήματος:	ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ		
Διδάσκων: Μητρ. Αρκαλοχωρίου Ανδρέας Νανάκης					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Στο μάθημα αυτό θα προσεγγίσουμε κυρίως την εκκλησιαστική ιστορία του Μικρασιατικού και Ποντιακού Ελληνισμού που είναι αλληλένδετη με την ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Θα προβληματιστούμε για την εποχή των αυτοκρατοριών, τη μετάβαση στο έθνος- κράτος μας και					

στην εθνική μας ολοκλήρωση, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και την ανταλλαγή των πληθυσμών (1923).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Ανακατατάξεις του Ελληνισμού εν μέσω των αυτοκρατοριών. 2. Η Μικρά Ασία στην αυτοκρατορία της Κωνσταντινουπόλεως. 3. Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας. 4. Πατριαρχείο και Μικρά Ασία. 5. Οικουμενικό Πατριαρχείο. Από τον Γεροντισμό στους Γενικούς Κανονισμούς. 6. Από τη Μεγάλη Ιδέα στο έθνος – κράτος. 7. Ο διχασμός του Ελληνισμού στην Εκκλησία κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. 8. Ποντιακός Ελληνισμός και εθνική ολοκλήρωση. 9. Το τέλος της εθναρχίας στη Σμύρνη με την εκδημία του Βασιλείου. 10. Ο εθνοϊερομάρτυρας Χρυσόστομος. Από τη Δράμα και το Μακεδονικό αγώνα στη Σμύρνη. 11. Τα Αλάτσατα. Ένα εκκλησιαστικό κέντρο στη Μικρά Ασία. 12. Θρησκευτική συνείδηση και εθνική ταυτότητα. 13. 1922-1923. Ένα τέλος και μια αρχή για τον Ελληνισμό.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

A. Νανάκης, *Μικρά Ασία: Προσφυγικά Ατελείτητα*, εκδ. Αντ. Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2012.

Κωδικός:	[Θ356]	Τίτλος μαθήματος:	ΟΙΚΟ-ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΝΤΟ-ΘΕΟΛΟΓΙΑ		
Διδάσκοντες: π. Χρήστος Φιλιώτης, Σπυρίδων Μακρής (Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών ΠΑΜΑΚ)					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Η οικολογική κρίση παίρνει μέρα με τη μέρα διαστάσεις ανεξέλεγκτες που προκαλούν ανησυχία στον πολιτικό και τον επιστημονικό κόσμο. Οι διάφορες θρησκείες και ιδιαίτερα ο χριστιανικός κόσμος έχουν ενεργοποιηθεί για τη δημιουργία μιας υπεύθυνης οικολογικής συνείδησης. Οι πρωτοβουλίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου και ιδιαίτερα οι άοκνες προσπάθειες του οικουμενικού πατριάρχη Βαρθολομαίου, του «πράσινου πατριάρχη», συνιστούν μία πραγματική οικολογική μεταστροφή. Οι πρωτοβουλίες αυτές δεν είναι παρά φυσική συνέχεια της πατερικής κοσμολογίας και της λειτουργικής πράξης της ορθόδοξης Εκκλησίας, οι οποίες, με τον αντιμυθιστικό χαρακτήρα τους, θεωρούν τον υλικό κόσμο ως την «λίαν καλή δημιουργία» του τριαδικού Θεού. Η στάση του ανθρώπου δεν μπορεί παρά να είναι ευχαριστιακή, καθώς ο κτιστός κόσμος είναι δώρο του Θεού και ο άνθρωπος οφείλει να τον σέβεται και να τον προστατεύει. Η παράχρηση της υλικής δημιουργίας συνιστά αμαρτία και απέναντι στο πνεύμα του καταναλωτισμού και της εκμετάλλευσης προτείνεται η ασκητική στάση ζωής. Ο ιστορικός Lynn White ασκεί δριμυιά κριτική στον δυτικό κυρίως χριστιανικό κόσμο για το θέμα της οικολογικής κρίσης. Τόσο η σκέψη του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, όσο και η οικολογική εγκύκλιος <i>Laudato' Si</i> του πάπα Φραγκίσκου (2015), η οποία αναδεικνύει την προσφορά του Οικουμενικού Πατριαρχείου στα θέματα οικολογίας, επαναφέρουν στην επικαιρότητα ένα επαναστατικό χριστιανικό οικολογικό μήνυμα, απορρίπτοντας την κατεξούσιαση του ανθρώπου πάνω στην κτίση, την οποία ασυνέτως ασκεί κυρίως από τη βιομηχανική επανάσταση και μετά, ανατρέποντας την ισόρροπη και αρμονική σχέση ανθρώπου και κτίσης, σύμφωνα με τον διάσημο ιστορικό των θρησκειών Mircea Eliade. Σκοπός των έξι διαλέξεων του καθηγητή Μακρή είναι να αναδείξουν αφενός τις κρίσιμες όψεις της οικο-θεολογίας και της φιλοσοφίας στη σύγχρονη εποχή: χριστιανική περιβαλλοντική ηθική, σχέση της συστηματικής θεολογίας με την κλιματική αλλαγή, οντολογία των αποριμμάτων, οικολογική θεολογία της φύσης και κοσμική οικολογία και αφετέρου να καταδείξουν τις θεωρητικές προοπτικές μίας ριζοσπαστικής οικολογίας μέσα από το έργο και τη σκέψη σημαντικών σύγχρονων κοινωνικών και πολιτικών οντο-θεολογών. Η ρητή σχέση της χριστιανικής θεολογίας με την οικολογία έχει διαμορφώσει πλέον το πεδίο της οικο-θεολογίας. Η κυριότερη μορφή χριστιανικής οικο-θεολογίας έχει αναπτυχθεί ως μία θεολογία της χάρις όπου στη Φύση αποτυπώνονται οι θείες ενέργειες. Η χριστιανική οικο-θεολογία στην οικουμενική της διάσταση έχει τρεις μορφές: οικο-δικαιοσύνη (eco-justice), χριστιανική επιστασία (christian stewardship) και οικολογική πνευματικότητα (ecological spirituality). Οντο-θεολογικά, η χριστιανική οικο-θεολογία εδράζεται στις σωτηριολογικές έννοιες της αγιότητας (sanctification), της απολύτρωσης (redemption) και της θέωσης (deification), που τείνουν σε μία θεολογία της χάρις και κατ' επέκταση					

σε μία θεολογία της ελπίδας. Στη σύγχρονη θεολογική σκέψη ξεχωρίζουν δύο σημαντικές οικο-θεολογίες. Από τη μία οικο-θεολογία του Jürgen Moltmann, όπου ο Θεός σηματοδοτεί την ίδια τη Δημιουργία. Από την άλλη, η οικο-θεολογία του Pierre Teilhard de Chardin, όπου η συνεργασία επιστήμης και θεολογίας οδηγούν σε ένα Omega Point, όπου ο άνθρωπος και η Φύση συγκλίνουν με το Χριστό. Επιχειρείται επίσης μία αξιοποίηση της θεμελιώδους οντολογίας του Martin Heidegger με σκοπό να αναδειχθεί η βαθύτερη οντολογική και φαινομενολογική εμμένεια (immanence) όλων των δημιουργημάτων και των αντικειμένων, που δεν πρέπει να εκλαμβάνονται ως σκουπίδια και αναλώσιμα, αλλά ως αυθύπαρκτα όντα που αξίζουν το σεβασμό μας, αποδίδοντας έτσι σεβασμό στην ίδια τη Φύση. Δύο από τις πλέον ριζοσπαστικές σύγχρονες κοινωνικές και πολιτικές οντο-θεολογίες, που θέτουν με έναν ολιστικό και ενίοτε παραδοξικό τρόπο το ζήτημα της οικολογίας, του περιβάλλοντος, της Φύσης και του μη-Ανθρώπινου (Inhuman) γενικότερα, είναι αυτές του Paul Virilio και του Jean Baudrillard. Ο Virilio οικοδομεί μία τρόπον τινά αστική οικολογία, όπου η ανθρώπινη πόλη αλλοτριώνεται από την ταχύτητα, την τεχνολογία και την επικράτηση μίας σχεδόν μιλιταριστικής λογικής. Ο Baudrillard συνθέτει μία οικολογική δυστοπία, όπου μέσα από την εικονική πραγματικότητα ο μεταμοντέρνος άνθρωπος εξαχρειώνει και καταστρέφει κάθε μη-ανθρώπινη οντότητα. Η χριστιανική θρησκεία τίθεται ως ένα ηθικό πρότυπο για τη διαμόρφωση μίας μεταφυσικά και οντολογικά θεμελιωμένης οικολογικής συνείδησης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Κοινό εισαγωγικό μάθημα: Η σχέση Οικολογίας, Θεολογίας, Φιλοσοφίας και Πολιτικής (π. Φιλιώτης – Σπ. Μακρής). 2. Θεολογία και Κτισιολογία: Θεολογική προσέγγιση στο πρόβλημα της Οικολογίας (π. Φιλιώτης). 3. Η κτίση ως δώρο: Ευχαριστιακή προσέγγιση της υλικής δημιουργίας (π. Φιλιώτης). 4. Το οικολογικό ζήτημα στην Οικουμενική Κίνηση και η αμφισημία της ευθύνης του χριστιανικού κόσμου (π. Φιλιώτης). 5. Οι πρωτοβουλίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τα θέματα οικολογίας και προστασίας περιβάλλοντος (π. Φιλιώτης). 6. Η οικολογική σκέψη του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου (π. Φιλιώτης). 7. Η οικολογική εγκύκλιος Laudato' Si του πάπα Φραγκίσκου (π. Φιλιώτης). 8. Οικολογία και οντο-θεολογία: Η στρατηγική της χριστιανικής επιστασίας -christian stewardship (Σπ. Μακρής). 9. Η οικοθεολογία (ecotheology) ως θεολογία της ελπίδας (Σπ. Μακρής). 10. Κλιματική αλλαγή, χριστιανική ηθική και πολιτική θεολογία-political theology (Σπ. Μακρής). 11. Η οντολογία των απορριμμάτων μέσα από τη φιλοσοφική σκέψη του Martin Heidegger -An ontology of trash (Σπ. Μακρής). 12. Η περίπτωση μίας Οικολογικής Θεολογίας της Φύσης (Ecological Theology of Nature): Η συμβολή του Jürgen Moltmann (Σπ. Μακρής). 13. Η ριζοσπαστική οικολογία της πόλεως του Paul Virilio (urban ecology) και η οικολογία της εικονικής πραγματικότητας του Jean Baudrillard - virtual reality, Biosphere I και Biosphere II (Σπ. Μακρής).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

N. Ματσούκας, *Επιστήμη, Φιλοσοφία και Θεολογία στην Εξαήμερο του Μεγάλου Βασιλείου*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2016.

Κωδικός:	[Θ357]	Τίτλος μαθήματος:	ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ
Διδάσκων: Ιωάννης Μπάκας			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Ο τομέας της παιδείας προσείλκυσε πολύ νωρίς το ενδιαφέρον της Εκκλησίας τόσο για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λατρευτικής ζωής όσο και για την άσκηση του διδακτικού και ιεραποστολικού της έργου. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ως το διοικητικό και πνευματικό κέντρο της Ορθοδοξίας μερίμνησε με ιδιαίτερο ζήλο για την προώθηση και ενίσχυση της ελληνικής παιδείας στις περιοχές της δικαιοδοσίας του, ιδίως κατά την περίοδο μετά την Άλωση. Ο ρόλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου αποτυπώνεται ως του κυρίου και μόνον φορέα γύρω από τον οποίο κινήθηκε η εκπαιδευτική διαδικασία από το 1453 ως το 1914. Θα μπορούσαν έτσι οι φοιτητές να κατανοήσουν το ιστορικό πλαίσιο και τις συνθήκες που διαμορφώθηκαν στη Μεγάλη Εκκλησία, κατά την παραπάνω χρονική περίοδο, και ανέδειξαν το ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου ως βασικού θεσμού διαμόρφωσης της εκπαιδευτικής πολιτικής.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			

1. Εκκλησιαστικές εξελίξεις μετά την Άλωση. 2. Η δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Γεωγραφικός χώρος και διοικητική διάρθρωση. 3. Συνοπτική έκθεση της κατάστασης της ελληνικής παιδείας κατά την περίοδο 1453-1922. 4. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ως εκπαιδευτικό κέντρο όλων των Ορθοδόξων. 5. Ανάκαμψη της Παιδείας. Η εκπαίδευση από τον Πατριάρχη Γεννάδιο έως τον Ιερεμία Β΄. 6. Ζητήματα ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας των σχολείων. 7. Εκκλησιαστικές προσωπικότητες στο χώρο της εκπαίδευσης και η δράση τους. 8. Εκκλησιαστική και Πνευματική Επιτροπή (1836). Κανονισμοί λειτουργίας σχολείων. 9. Σχολές στη δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. 10. Η εκπαίδευση μετά τις Μεταρρυθμίσεις και τους Γενικούς Κανονισμούς. 11. Ο ρόλος της Μεγάλης του Γένους Σχολής. 12. Εκπαιδευτικά ζητήματα μετά την εμφάνιση του εθνοφυλετισμού. 13. Η παρέμβαση των ελληνικών διπλωματικών αρχών στη λειτουργία της εκπαίδευσης στη δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Συνεργασία και συγκρούσεις.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Δ. Βαλαής, *Εκκλησία και σχολική παιδεία*, εκδ. Μπαρμπουνάκης, Θεσσαλονίκη 2018.

Κωδικός:	[Θ360]	Τίτλος μαθήματος:	ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ		
Διδάσκουσα: Παρασκευή Παπαδημητρίου					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Η μελέτη της νεότερης εκκλησιαστικής τέχνης μπορεί να προσφέρει νέες αναγνώσεις όχι μόνο στην τέχνη αλλά και στην ιστορία των ιδεών του νέου Ελληνισμού, καθώς παρουσιάζει ιδιόμορφη εξέλιξη, άμεσα συνυφασμένη με τα ιστορικά και πολιτικά γεγονότα του τόπου. Μετά τη δημιουργία του Ελληνικού κράτους, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, υπάρχει στροφή στα δυτικά ακαδημαϊκά πρότυπα, ενώ στην υπόλοιπη επικράτεια συνεχίζονται οι παλαιές φόρμες. Απαραίτητες προϋποθέσεις για τη μελέτη της νεοελληνικής εκκλησιαστικής ζωγραφικής είναι η διασαφήνιση όρων που τη χαρακτηρίζουν ως λαϊκή, ακαδημαϊκή, ναζαρηνή, κ.ά. και η ανασηματοδότησή τους. Ο 20^{ος} αιώνας σφραγίζεται από την τάση επιστροφής στην εικονογραφία και τις αισθητικές αξίες της βυζαντινής τέχνης, της οποίας εισηγητής υπήρξε ο ζωγράφος και λογοτέχνης Φώτης Κόντογλου. Το «νεοβυζαντινό» ύφος επικρατεί έκτοτε στη συνείδηση των μαθητών και συνεχιστών του, σε μια προσπάθεια δημιουργίας μιας τέχνης με «εθνική ταυτότητα», σύμφωνα με το πνεύμα της εποχής, και μακριά από το πνεύμα του ακαδημαϊσμού. Η προσπάθεια των σύγχρονων αγιογράφων είναι να ερμηνευθεί και να εκτιμηθεί ο νεότερος εκκλησιαστικός εικαστικός πολιτισμός με βάση δικές του αισθητικές και δογματικές νόρμες και όχι με βάση νεοϊδεαλιστικές αισθητικές αξίες.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγή. Η τελευταία φάση της μεταβυζαντινής ζωγραφικής (1700-1830). Η «αναγεννητική» κίνηση του αγιορείτη μοναχού Διονυσίου από τον Φουρνά των Αγράφων (1670-1744) και η Έρμηνεία της ζωγραφικής τέχνης (1728-1733). 2. Από τη δυτικοευρωπαϊκή αναγεννησιακή τέχνη στο Μπαρόκ. Το διάδοχο Ροκοκό. 3. Η δράση και η εμβέλεια των εργαστηρίων του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Καπεσοβίτες (1742-1841), Γαλατσιάνοι (1780-1860), Χιοναδίτες (μέσα 18ου αιώνα έως και τέλη 19ου αιώνα), Σαμαρινιώτες (τέλη 18^{ου}, 19^{ος} αι.), Κολακιώτες ζωγράφοι. Χαρακτηριστικά της αγιογραφικής παραγωγής και αισθητικής του 18ου και 19ου αιώνα. 4. Ετεροπροσδιορισμός και ετεροαναφορά. Πελοποννήσιοι και Αθηναίοι ζωγράφοι του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. Κρήτες ζωγράφοι και η Επτανησιακή σχολή ζωγραφικής. 5. Το ελεύθερο ελληνικό κράτος και οι ιδεολογικές του επιλογές. Το Σχολείο των Τεχνών (31 Δεκεμβρίου 1836). Σχέσεις εκκλησιαστικής-θρησκευτικής και κοσμικής ζωγραφικής. Η «λαϊκή» και η «ακαδημαϊκή» εκκλησιαστική τέχνη. Ο νεοβυζαντινός ρυθμός στην αρχιτεκτονική και ο Τσίλλερ. 6. Η νεοαναγεννησιακή ζωγραφική των Ναζαρητών ζωγράφων και η ιταλορωσική τεχνοτροπία. Η Συνοδεία των Ιωασαφαίων (1859). Ο Θείρισιος, ο Ζάιτς (μέσα 19^{ου} αιώνα) και η «εκδυτικοποιημένη» εκκλησιαστική ζωγραφική. Ο Κ. Φανέλλης και ο Ρομαντισμός. Ο Θεόφιλος και η Ναίφ ζωγραφική (naïve art). 7. Εκκλησιαστική τέχνη και αισθητική στη μεταπολεμική Ελλάδα, το ιδρυθέν Καλλιτεχνικό Επαγγελματικό Επιμελητήριο (1944). Ο Σ. Παπαλουκάς (1892-1957), ο Κ. Παρθένης (1878-1967), ο Α. Αστεριάδης (1898-1977), κ.ά. 8. Η βυζαντινή τέχνη ως αντικείμενο πειραματικής έρευνας των μοντερνιστών καλλιτεχνών του 20ού αι. Ο Henri Matisse (1869-1954), ο					

Vasily Kandinsky (1866-1944), ο Kazimir Malevich (1879-1935), κ.ά. 9. Ο Φώτης Κόντογλου (1940-1965) και οι μαθητές του. Ο προσδιορισμός της εθνικής ταυτότητας στην εκκλησιαστική τέχνη με βάση την ίδια παράδοση. 10. Ιδιοπρόσωπη εκκλησιαστική ζωγραφική. Σ. Βασιλείου (1902-1985), Π. Ρέγκος (1903-1984), Ν. Εγγονόπουλος (1907-1985), Γ. Τσαρούχης (1910-1989), κ.ά. Η βυζαντινή εικόνα και οι οπτικές αντιλήψεις του Μοντερνισμού. 11. Η δεκαετία του 1960 και η στροφή προς τους πατέρες της εκκλησίας και τη βυζαντινή παράδοση. Σύγχρονοι ορθόδοξοι αγιογράφοι. Ρ. Κοψίδης (1929-2010), Μ. Βασιλάκης, κ.ά. Η διαχρονική σπουδαιότητα της βυζαντινής τέχνης. 12. Αγιογραφία και θρησκευτικός πίνακας. Η θρησκευτική εικονογραφία στη σύγχρονη τέχνη. Η σημασία των θρησκευτικών συμβόλων και η συλλογική μνήμη. 13. Η επανεύρεση του κριτηρίου και του ήθους του καθ' ημάς πολιτισμού στην εκκλησιαστική τέχνη. Η Ορθόδοξη αγιογραφία ως μια ζώσα καλλιτεχνική και πνευματική εμπειρία.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[Θ362]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΟΓΜΑΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
Διδάσκων: Γεώργιος Σίσκος			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα εστιάζει στις ερμηνευτικές προτάσεις περί της Αγίας Τριάδος στον Ρωμαιοκαθολικισμό και τον Προτεσταντισμό κατά τον 19 ^ο και τον 20 ^ο αιώνα. Αναλύονται συστηματικά εγκύκλιοι, διατάγματα και συνοδικές αποφάσεις του Ρωμαιοκαθολικισμού σε αναφορά με τη Νεοσχολαστική ερμηνευτική. Καταγράφονται οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι και τα κείμενά τους σε αναφορά με το θεολογικό παράδειγμα της οντολογίας της σχέσης και του προσώπου στη δυτική Χριστιανοσύνη.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Ρωμαιοκαθολικισμός και Μεταρρύθμιση απέναντι στο Διαφωτισμό κατά τον 19ο αιώνα. -Α΄ Βατικανή σύνοδος: Το Δογματικό Σύνταγμα επί της Καθολικής Πίστης. Η σχέση λόγου και πίστης. - Η εγκύκλιος Aeterni Patris του πάπα Λέοντος ΙΓ΄: Το πρόγραμμα θεμελίωσης των Θωμιστικών σπουδών. 2. Η εγκύκλιος Pascendi Dominici Gregis του πάπα Πίου Ι΄ για τη διδασκαλία του Μοντερνισμού. 3. Οι 24 θέσεις της θωμιστικής φιλοσοφίας ως ο ερμηνευτικός κανόνας του Νεοσχολαστικισμού: Οντολογία. 4. οι 24 θέσεις της θωμιστικής φιλοσοφίας ως ο ερμηνευτικός κανόνας του Νεοσχολαστικισμού: Κοσμολογία. 5. Οι 24 θέσεις της θωμιστικής φιλοσοφίας ως ο ερμηνευτικός κανόνας του Νεοσχολαστικισμού: Ψυχολογία. 6. Οι 24 θέσεις της θωμιστικής φιλοσοφίας ως ο ερμηνευτικός κανόνας του Νεοσχολαστικισμού: Φυσική Θεολογία. 7. Νεοσχολαστική ερμηνευτική και το μυστήριο της Αγίας Τριάδος Ι. 8. Νεοσχολαστική ερμηνευτική και το μυστήριο της Αγίας Τριάδος ΙΙ. 9. Νεοσχολαστική ερμηνευτική και το μυστήριο της Αγίας Τριάδος ΙΙΙ. 10. Η κριτική της Αυγουστίνειας και της σχολαστικής Τριαδολογίας στη δυτική θεολογία. 11. Η σχέση αίδιαις και οικονομικής Τριάδας στη δυτική συστηματική θεολογία κατά το παράδειγμα της οντολογίας της σχέσης. 12. Το μυστήριο της Αγίας Τριάδος στους Karl Barth και Karl Rahner. 13. Το ερμηνευτικό παράδειγμα της οντολογίας της σχέσης στον 20 ^ο αιώνα στη δυτική Χριστιανοσύνη.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Γ. Σίσκος, <i>Η Αγία Τριάδα στη Δυτική Χριστιανοσύνη (20^{ος} αι.). Νεοσχολαστικισμός και Οντολογία της Σχέσης</i> , εκδ. Αρμός, Αθήνα 2023.			

Κωδικός:	[Θ363]	Τίτλος μαθήματος:	ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 7^{ου} ΑΙΩΝΑ
Διδάσκων: Κωνσταντίνος Χρήστου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ	Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Ο 7 ^{ος} αιώνας αποτελεί το τέλος της ύστερης αρχαιότητας και την έναρξη της περιόδου των λεγομένων Σκοτεινών Αιώνων. Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία έχει περιέλθει σε δεινή κρίση εξαιτίας των εξωτερικών απειλών και της απώλειας σημαντικών εδαφών. Ως εκ τούτου, ξεκινά μία σειρά			

μεταρρυθμίσεων, οι οποίες οφείλουν να καταστήσουν το κράτος ικανό να επιβιώσει της κρίσης. Εξετάζονται τα κομβικά γεγονότα της εποχής, αλλά και τα επιμέρους πλαίσια εντός των οποίων διαμορφώθηκαν οι κοσμοϊστορικές αλλαγές της περιόδου.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Το ιστορικό υπόβαθρο. 2. Το υστερορωμαϊκό κράτος. 3. Οι διάδοχοι του Ιουστινιανού. 4. Ο τελευταίος περσικός πόλεμος. 5. Η αραβική επίθεση. 6. Εκκλησία και Πολιτεία. 7. Ορθοδοξία και αίρεση. 8. Η σύγκρουση. 9. Άνθρωπος και Θεία Πρόνοια κατά τις αντιλήψεις της εποχής. 10. Βασιλεία και Κράτος. 11. Η ιστορία στον δρόμο προς τα έσχατα. 12. Η πολιτιστική σύνθεση του 7ου αιώνα. 13. Συμπεράσματα.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Κ. Χρήστου, *Εκκλησιαστικοί συγγραφείς του 7^{ου} αιώνα ως μάρτυρες της εποχής τους*, εκδ. Βασίλειος Π. Χρήστου, Θεσσαλονίκη 2010.

Κωδικός:	[0365]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΖΥΓΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ
Διδάσκουσα: Αναστασία Αγγελοπούλου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Το μάθημα δίνει χρήσιμες πληροφορίες για τις κεντρικές εξελίξεις στη διοικητική, κοινωνική, γεωγραφική, εκκλησιαστική και νομοκανονική ιστορία της Θεσσαλονίκης από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα. Τονίζονται, κυρίως, οι ουσιαστικές διοικητικές εκκλησιαστικές και πολιτικές διαφοροποιήσεις με επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, κυρίως κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα. Ήταν μια περίοδος πολιτικών και εκκλησιαστικών ανακατατάξεων στη Χερσόνησο του Αίμου. Η πόλη της Θεσσαλονίκης, μια πόλη με έντονη θρησκευτικότητα, υπήρξε για πολλούς αιώνες το κατ' εξοχήν πνευματικό κέντρο.			
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ			
1. Αρχή Εκκλησίας Θεσσαλονίκης. Ιστορική αναδρομή. 2. Η έννοια των όρων «Εξαρχία» και «Εξαρχάτο». 3. Βασικές διοικητικές-πολιτικές εξελίξεις με επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη. 4. Ο θεσμός των Θεμάτων. 5. Διοικητικές-γεωγραφικές προϋποθέσεις της Εκκλησίας Θεσσαλονίκης-όρια της Εξαρχίας Θεσσαλονίκης. 6. Το ιστορικό, πολιτικό, εκκλησιαστικό φαινόμενο του Βικαριάτου Θεσσαλονίκης υπό τον Επίσκοπο Ρώμης. 7. Διοικητικές-εκκλησιαστικές αλλαγές της Μητρόπολης Θεσσαλονίκης υπό το Οικουμενικό Πατριαρχείο (8^{ος} – 15^{ος} αι.). 8. Η Θεσσαλονίκη υπό οθωμανικό ζυγό: Βιλαέτι Θεσσαλονίκης-Σατζάκι Θεσσαλονίκης-Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης, 1870-1912. 9. Διοικητικές και πολιτικές διαφοροποιήσεις στη Θεσσαλονίκη επί οθωμανικής αυτοκρατορίας (19^{ος} -20^{ος} αι). 10. Η Εκκλησία Θεσσαλονίκης στη διαμόρφωση του δόγματος της κανονικής τάξης και στα γράμματα. 11. Οι Επισκοπές της Μητρόπολης Θεσσαλονίκης. 12. Η Επαρχιακή Σύνοδος Θεσσαλονίκης. 13. Διακεκριμένες εκκλησιαστικές προσωπικότητες της Εκκλησίας Θεσσαλονίκης.			
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ			
Α. Αγγελόπουλος – Α. Αγγελοπούλου, <i>Η Εκκλησία – Κοινωνία Θεσσαλονίκης. Διαχρονική πνευματική ακτινοβολία της πόλεως στη χερσόνησο του Αίμου ως Εξαρχίας Βικαριάτου και Μητροπόλεως</i>, εκδ. Κυριακίδη ΙΚΕ, Θεσσαλονίκη 2022.			

Κωδικός:	[0367]	Τίτλος μαθήματος:	ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
Διδάσκουσα: Άννα Καραμανίδου			
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή	ECTS: 4 ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ			
Επιχειρείται η εμπεριστατωμένη ανάλυση και ανατομία της σκέψεως των μεταστραφέντων κάτω από την οποία αναπτύχθηκε η θεολογική σκέψη τους. Διδάσκονται ο βίος, τα συγγράμματα η διδασκαλία και οι εμπειρίες των μεταστραφέντων στην Ορθοδοξία.			

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Γενική παρουσίαση του θέματος. 2. Η μεταστροφή του Παύλου ντε Μπαγιέστερ στην Ορθοδοξία 3. Πλακίδας Deseille. Η πορεία του προς την Ορθοδοξία. 4. Το συγγραφικό έργο του Deseille. 5. Η Φιλοκαλία και η Δύση. Συγκλίσεις και αποκλίσεις κατά τον Πλακίδα Deseille 6. Ο Kallistos Ware και η Ορθόδοξη Εκκλησία. 7. Το συγγραφικό έργο του Ware. 8. Σεραφείμ του Ρόουζ. Ο βίος και το έργο του. 9. Το συγγραφικό έργο του Schaefer. 10. Βιωματικές εμπειρίες και μεταστροφές. 11. Ποιμαντική δράση των μεταστραφέντων. 12. Παρουσίαση εργασιών 13. Παρουσίαση εργασιών

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[0369]	Τίτλος μαθήματος:	ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ Β΄ ΣΧΟΛΑΡΙΟΣ, Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ. ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΕΡΓΟ		
Διδάσκουσα: Σουλτάνα Λάμπρου					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Παρουσιάζεται ο βίος, το συγγραφικό έργο και η διδασκαλία του Πατριάρχη Γενναδίου Β΄ Σχολαρίου. Αναδεικνύεται η προσωπικότητα του τελευταίου διδασκάλου και συγγραφέα της καταλυθείσας ελληνικής ανατολικής αυτοκρατορίας και πρώτου παιδαγωγού και εθνάρχη του νεώτερου ελληνισμού. Εξετάζεται, ωσαύτως, και το πρόβλημα της νόθευσης των συγγραμμάτων του με σκοπό τη δημιουργία σύγχυσης για το πρόσωπο και το έργο αυτού.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγικά. 2. Η περί του Γενναδίου εικόνα στις πηγές και στην έρευνα. 3. Ο βίος του Γενναδίου (καταγωγή-σπουδές-επάγγελμα). 4. Από τη σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας μέχρι της ανόδου του στον πατριαρχικό θρόνο. 5. Ο Σχολάριος ως πατριάρχης και εθνάρχης. 6. Το συγγραφικό του έργο γενικά. 7. Τα γνήσια, αμφιβαλλόμενα και νόθα έργα του Α΄. 8. Τα γνήσια, αμφιβαλλόμενα και νόθα έργα του Β΄. 9. Η διδασκαλία του Σχολαρίου και οι βάσεις αυτής. 10. Θεολογικά, ηθικά και ανθρωπολογικά θέματα στη διδασκαλία του Σχολαρίου Α΄. 11. Θεολογικά, ηθικά και ανθρωπολογικά θέματα στη διδασκαλία του Σχολαρίου Β΄. 12. Απολογητικές θέσεις του Σχολαρίου. 13. Εκκλησιολογικές απόψεις του Σχολαρίου.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Θ. Ζήσης, <i>Γεννάδιος Β΄ Σχολάριος. Βίος – συγγράμματα – διδασκαλία</i> , εκδ. Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1988.					

Κωδικός:	[0370]	Τίτλος μαθήματος:	ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ II		
Διδάσκων: Ιωάννης Λιάκος					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Γίνεται αναφορά στην ιστορία της εκφωνητικής σημειογραφίας και στον τρόπο απαγγελίας της. Επίσης, μελετάται το είδος των Δοξολογιών, των Χερουβικών και των Κοινωνικών έτσι όπως καταγράφονται στην χιλιόχρονη βυζαντινή μουσική παράδοση. Θα γίνει λόγος ακόμα, για το είδος του Μαθηματαρίου ή Καλοφωνικού Στιχηραρίου όπως καταγράφεται στους μουσικούς χειρόγραφους κώδικες και πως αυτά φτάνουν στις μέρες μέσα από τις εξηγήσεις του Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Η εκφωνητική σημειογραφία και η εκφώνηση των αναγνωσμάτων. 2. Η Δοξολογία, χαρακτηριστικό δείγμα της κατά στίχο υμνογραφίας. 3. Δημιουργία της Δοξολογίας ως ψαλτικής μορφής, περίπου το 1620 (Μελχισεδέκ επίσκοπος Ραιδεστού). 4. Δοξολογίες του ιζ΄ αιώνας. – Δοξολογίες του ιη΄ και ιθ΄ αιώνας. 5. Θεωρία και Πράξη με Δοξολογίες: Α΄ Οι “πρώτοι” ήχοι: α΄ και πλ α΄. Β΄. Οι “τέταρτοι” ήχοι δ΄ και πλ δ΄. Γ΄. Οι “ τρίτοι” ήχοι: τρίτος και βαρύς. Δ΄. Οι “ δεύτεροι” ήχοι: β΄ και πλ β΄. 6. Βυζαντινά Χερουβικά και Κοινωνικά: “Σιγησάτω”, του Νικηφόρου Ηθικού, και “Αινείτε” του Ιωάννου Κουκουζέλη. 7. Χερουβικά και Κοινωνικά του ιζ΄ (Χρυσάφη του νέου και					

Μπαλάση ιερέως). 8. Χερουβικά και Κοινωνικά του ιη' (Δανιήλ Πρωτοψάλτου και Πέτρου Πελοποννησίου). 9. Χερουβικά και Κοινωνικά του ιθ' αιώνας. 10. Γένεση του Μαθηματαρίου, ή Καλοφωνικού Στιχηραρίου, απ' τον κώδικα Παπαδική, κατά τον ιε' αιώνα. 11. Τα κατ' ήχον θεοτοκία μαθήματα του Μαθηματαρίου. – Οι σημαντικότεροι κώδικες μεταβυζαντινών Μαθηματαρίων. – Η εξήγηση του Μαθηματαρίου απ' τον Χουρμούζιο. 12. Τα εκδεδομένα μαθήματα στον Γ' τόμο της Μουσικής Παν-δέκτης (1851) και σε άλλα έντυπα μουσικά βιβλία. – Το περισσότερο διαδεδομένο Μάθημα "Άνωθεν οι προφήται" του Ιωάννου Κουκουζέλη. 13. Θεωρία και Πράξη με Χερουβικά, Κοινωνικά, Καλοφωνικά Στιχηρά: Α' Οι "πρώτοι" ήχοι: α' και πλ α'. Β'. Οι "τέταρτοι" ήχοι δ' και πλ δ'. Γ'. Οι " τρίτοι" ήχοι: τρίτος και βαρύς. Δ'. Οι " δεύτεροι" ήχοι: β' και πλ β'.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[0374]	Τίτλος μαθήματος:	Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (ΚΡΗΤΗ 2016). ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

Διδάσκοντες: π. Χρήστος Φιλιώτης, π. Βασίλειος Γεωργόπουλος**Είδος μαθήματος:** ΕΕ**Περίοδος τάξης:** Εαρινή**ECTS:** 4**ΔΜ:** 3**ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**

Το έτος 2016 συνεκλήθη η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Το γεγονός αυτό επισφράγισε μία μακρά περίοδο προετοιμασίας των Ορθοδόξων Εκκλησιών. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου επιβεβαιώθηκε η συνοδική αυτοσυνειδησία της Ορθόδοξης Εκκλησίας, η οποία επισφραγίστηκε με τις συνοδικές διεργασίες κατά τη διάρκεια σύγκλησης της συνόδου στην Κρήτη το 2016. Το συγκεκριμένο μάθημα θα αναδείξει πτυχές που σχετίζονται με ανθρωπολογικά και εκκλησιολογικά ζητήματα, καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισης σημαντικών ανθρωπολογικών και ποιμαντικών θεμάτων, όπως οι μεικτοί γάμοι ή ο θεσμός της νηστείας. Επίσης θα εξεταστούν ζητήματα που σχετίζονται με μία σειρά συγχύσεων ως προς τη σχέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τις άλλες Χριστιανικές Εκκλησίες.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Η διορθόδοξη πορεία προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας Α'. 2. Η διορθόδοξη πορεία προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας Β'. 3. Η αναγκαιότητα σύγκλησης της Συνόδου. 4. Το θεολογικό έργο της Συνόδου Α'. 5. Το θεολογικό έργο της Συνόδου Β'. Παρουσίαση των κειμένων. 6. Η ανθρωπολογική διδασκαλία της Εκκλησίας ως βάση της σχετικής διδασκαλίας της Συνόδου. 7. Η αποστολή της Εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο. 8. Ανθρωπολογικές πτυχές του «Μυνήματος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου προς τον ορθόδοξον λαόν και κάθε άνθρωπον καλής θελήσεως». 9. Ανθρωπολογικές διαστάσεις των κειμένων για τη σπουδαιότητα της νηστείας και του μυστηρίου του γάμου και των μεικτών γάμων. 10. Η συνοδικότητα ως έκφραση της ζωής της Εκκλησίας. 11. Εκκλησιολογική θεώρηση του κειμένου «Σχέσεις της ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν χριστιανικόν κόσμον» Α'. 12. Εκκλησιολογική θεώρηση του κειμένου «Σχέσεις της ορθοδόξου Εκκλησίας προς τον λοιπόν χριστιανικόν κόσμον» Β'. 13. Ανθρωπολογικές πτυχές του κειμένου για την κοινωνική διδασκαλία της Εκκλησίας (Υπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. Τὸ κοινωνικὸ ἦθος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Μητρ. Μεσσηνίας Χ. Σαββάτος, *Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας Έκφρασις της Συνοδικῆς Αυτοσυνειδησίας της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, Εκδ. Λυδία Μ. Γρηγόρη, Αθήνα 2017.

Κωδικός:	[0375]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ Β'. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Διδάσκων: π. Γρηγόριος Σταμκόπουλος**Είδος μαθήματος:** ΕΕ**Περίοδος τάξης:** Εαρινή**ECTS:** 4**ΔΜ:** 3**ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**

Το μάθημα ερευνά την εφαρμογή των τεχνικών στατιστικής ανάλυσης σε κοινωνιολογικά και θεολογικά δεδομένα με έμφαση στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων στη συλλογή, επεξεργασία και ερμηνεία των δεδομένων αυτών. Οι φοιτητές θα εκπαιδευθούν στους τρόπους συλλογής και ανάλυσης δεδομένων από την κοινωνία και τις εκκλησιαστικές κοινότητες, μελετώντας έτσι βαθύτερα τα κοινωνιολογικά και θεολογικά φαινόμενα, ερμηνεύοντάς τα καλύτερα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Παρουσίαση του μαθήματος. Τι είναι η στατιστική και πως μπορεί να εφαρμοστεί σε κοινωνικά δεδομένα. Η αξία της στατιστικής στη λήψη αποφάσεων. 2. Τύποι δεδομένων και τρόποι μέτρησης. 3. Περιγραφική στατιστική. Κεντρική επικρατούσα τιμή, μέσος όρος, σταθμικός μέσος, διάμεσος. 4. Μέτρα διασποράς. Εύρος, διακύμανση, τυπική απόκλιση, συντελεστής μεταβλητότητας. 5. Απεικόνιση δεδομένων με γραφήματα. Ιστογράμματα, ραβδογράμματα κ.λπ. 6. Δειγματικοί χώροι και τρόποι δειγματοληψίας σε πληθυσμούς κοινωνικών και θεολογικών δεδομένων. 7. Σφάλματα δειγματοληψίας και πως αυτά επηρεάζουν τις μετρήσεις και τη λήψη αποφάσεων. 8. Πληθυσμοί και δείγματα. Συγκρίσεις πληθυσμών και τρόποι μέτρησης της διαφοράς τους. 9. Έλεγχος υπόθεσης και σφάλματα. 10. Συσχέτιση πληθυσμών και διαγράμματα. Γραμμική παλινδρόμηση και πρόβλεψη μετρήσεων σε πληθυσμούς. 11. Ηθικά θέματα στην στατιστική και στην ανάλυση πληθυσμών. 12. Επιλογή εργασίας κατανόησης. 13. Παρουσίαση εργασίας κατανόησης.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σημειώσεις

Κωδικός:	[0376]	Τίτλος μαθήματος:	ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ		
Διδάσκων: π. Γρηγόριος Σταμκόπουλος					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Το μάθημα επικεντρώνεται στις αρχές και πρακτικές που ακολουθούνται στην ασφάλεια και την προστασία των κειμηλίων και των έργων τέχνης. Οι φοιτητές θα αντιληφθούν τους κινδύνους ασφάλειας των έργων τέχνης και θα αναλύσουν στρατηγικές μείωσης του κινδύνου και μακροχρόνιας διατήρησης τους. Θα μελετηθούν συστήματα ασφαλείας, έλεγχος περιβαλλοντικών παραγόντων, η νομοθεσία της προστασίας των κειμηλίων και ο σχεδιασμός συστήματος συναγερμού.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Εισαγωγή, ιστορική εποχή. 2. Γνωριμία με το αντικείμενο, (εικόνες, χειρόγραφα, παλαίτυπα, λείψανα, εκκλησιαστικά σκεύη, άμφια ιερατικά, άμφια αγίας τραπέζης, αρχαία, ξυλόγλυπτα, εργόχειρα, υφαντά). 3. Νομοθεσία ελληνική (θρησκευτικά πρωτόκολλα). 4. Νομοθεσία ευρωπαϊκή (τρίτων χωρών). 5. Υλικά μεταφοράς και συσκευασίες αποθήκευσης. 6. Κανόνες και διαδικασίες στατικής φύλαξης (φυσικού προσώπου). 7. Κανόνες και διαδικασίες κατά την μεταφορά (εποχούμενα). 8. Ηλεκτρονικά μέσα επιτήρησης και εποπτείας. 9. Ηλεκτρονικά μέσα κατά τη μεταφορά. 10. Τεχνικές συσκευασίας. 11. Συμβάσεις - σύνταξη εγγράφων - ασφαλιστικές καλύψεις. 12. Έλεγχος και εκτίμηση των περιβαλλοντικών συνθηκών. 13. Μελέτη και σχεδίαση χώρου (κατά το στήσιμο των εκθέσεων).					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Σημειώσεις					

Κωδικός:	[0377]	Τίτλος μαθήματος:	ΒΑΠΤΙΣΜΑ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ - ΙΕΡΩΣΥΝΗ		
Διδάσκων: π. Χρυσόστομος Νάσσης					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Στο παρόν μάθημα εξετάζονται ιστορικά, θεολογικά και τελεστικά τα τρία μυστήρια του Βαπτίσματος, της θείας Ευχαριστίας και της Ιερωσύνης. Έμφαση δίδεται στις καταβολές και την					

ερμηνευτική προσέγγιση των μυστηρίων, κυρίως μέσα από τη μελέτη του έργου του Νικολάου Καβάσιλα αλλά και συγχρόνων λειτουργιολόγων, όπως είναι ο π. Αλέξανδρος Σμέμαν. Τέλος, παρουσιάζεται και αναλύεται το λεγόμενο κείμενο της Λίμα του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών «Βάπτισμα-Ευχαριστία-Ιερωσύνη».

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή στο μάθημα. Το Βάπτισμα στην Αγία Γραφή. 2. Αρχαίες μαρτυρίες περί της βαπτισματικής πράξεως της Εκκλησίας. Οι κατηχήσεις και τα βυζαντινά λειτουργικά υπομνήματα. 3. Το Βάπτισμα – ιστορικοτελετουργική θεώρηση. 4. Το βάπτισμά των ενηλίκων, ο νηπιοβαπτισμός, το βάπτισμα της ανάγκης. 5. Η θεία ευχαριστία στην Καινή Διαθήκη. 6. Αρχαίες μαρτυρίες περί της ευχαριστιακής πράξεως της Εκκλησίας. Τα βυζαντινά λειτουργικά υπομνήματα. 7. Οι τρεις θείες λειτουργίες, καταβολές – πατρότητα – χρόνος τελέσεως. 8. Η θεία λειτουργία – ιστορικοτελετουργική θεώρηση. 9. Ευχαριστιακές έριδες ανά τους αιώνες. 10. Το μυστήριο της Ιερωσύνης. 11. Τάξεις χειροτονίας. 12. Το κείμενο της Λίμα (ΠΣΕ): «Βάπτισμα-Ευχαριστία-Ιερωσύνη». 13. Ανακεφαλαίωση.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Σ. Χατζηγηρηγορίου, *Η μυστηριακή ζωή ως βάση της ποιμαντικής διακονίας της Εκκλησίας κατά τον Άγιο Νικόλαο Καβάσιλα (Λειτουργικά και Υμνολογικά Παράλληλα 9)*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2019.

Κωδικός:	[Θ378]	Τίτλος μαθήματος:	ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΙΓΥΠΤΟΣ – ΚΟΠΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Διδάσκων: Παναγιώτης Τζουμέρκας

Είδος μαθήματος: ΕΕ **Περίοδος τάξης:** Εαρινή **ECTS:** 4 **ΔΜ:** 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Αίγυπτος υπήρξε ο τόπος της μεγάλης ανάπτυξης του χριστιανικού κηρύγματος. Μέχρι την αραβική κατάκτηση ήταν πλήρως χριστιανική. Αν και χωρισμένη σε δύο χριστιανικές εκκλησίες, την Ορθόδοξη και την Κοπτική Εκκλησία η οποία δεν αποδέχθηκε τις αποφάσεις της Χαλκηδόνας και ακολούθησε τον Μονοφυσιτισμό. Στόχος του μαθήματος είναι να δώσει στους φοιτητές μια καθολική εικόνα της ιστορίας και της πολιτιστικής συμβολής της Κοπτικής Εκκλησίας στην ιστορική πορεία της Αιγύπτου, μέσα από την προβολή προσώπων, γεγονότων, ιερών μοναστηριακών κέντρων και προσκυνημάτων καθώς και των πολιτιστικών αγαθών που παρήγαγε και παράγει διαχρονικά.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή στην χριστιανική ιστορία της Αιγύπτου και την ανάπτυξη του Χριστιανισμού. 2. Η διαμόρφωση της κοπτικής ταυτότητας. 3. Ιστορία της κοπτικής εκκλησίας. 4. Θεσμοί και οργάνωση της Κοπτικής Εκκλησίας. 5. Κοπτική γλώσσα I: Ιστορικά στοιχεία. 6. Κοπτική γλώσσα II: Γραμματικά και συντακτικά στοιχεία της Βοχαϊρικής διαλέκτου. 7. Κοπτική γλώσσα III: Σύντομα παραδείγματα κειμένων. 8. Κοπτική γραμματεία και φιλολογία. 9. Στοιχεία Κανονικού Δικαίου. 10. Στοιχεία λειτουργικής ζωής και παράδοσης. 11. Κοπτική τέχνη - Κοπτικός πολιτισμός. 12. Μοναχισμός - Μοναστική παράδοση. 13. Κοπτική Πνευματικότητα – Προοπτικές.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Π. Τζουμέρκας, *Κοπτικός Κόσμος. Μελέτες για τον Κοπτικό Χριστιανισμό*, εκδ. ΜΑΤΙ, Κατερίνη 2023.

Κωδικός:	[Θ379]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ Β΄ - ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ – ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Διδάσκων: Ευστράτιος Μουρατιδης

Είδος μαθήματος: ΕΕ **Περίοδος τάξης:** Εαρινή **ECTS:** 4 **ΔΜ:** 3

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στα πλαίσια του μαθήματος διδάσκεται ο τρόπος λειτουργίας των δικτύων και του διαδικτύου γενικότερα, καθώς και η δημιουργία και διαχείριση ιστοσελίδων με χρήση του Wordpress.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

1. Βασικές αρχές των δικτύων Η/Υ- Διαδίκτυο (ιστορική αναδρομή, εξέλιξη). 2. Χαρακτηριστικά και είδη δικτύων Η/Υ. 3. Ανάλυση τρόπου λειτουργίας δικτύων Η/Υ. 4. Σύστημα Ονομάτων Χώρου- Domain Name System (DNS) (Τρόπος λειτουργίας, εφαρμογές, παραδείγματα χρήσης). 5. Σύστημα Ονομάτων Χώρου (διαχειριστικές αρχές, παράδοξα-κίνδυνοι, κανονιστικά-νομικά θέματα). 6. WWW (World Wide Web)-Τρόπος λειτουργίας. 7. Ιστοσελίδες (δομή, κατασκευή, φιλοξενία). 8. Πρωτόκολλο http, ασφαλής περιήγηση στο διαδίκτυο, διαδικτυακά πιστοποιητικά. 9. Συστήματα διαχείρισης διαδικτυακού περιεχομένου - Εισαγωγή στο Wordpress-Εγκατάσταση-διαμόρφωση. 10. Συστήματα διαχείρισης διαδικτυακού περιεχομένου - Wordpress Themes, Plugins. 11. Συστήματα διαχείρισης διαδικτυακού περιεχομένου - Wordpress Forms. 12. Συστήματα διαχείρισης διαδικτυακού περιεχομένου - Wordpress Ερωτηματολόγια. 13. Συστήματα διαχείρισης διαδικτυακού περιεχομένου - Εργασία.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

W. Odon, *Δίκτυα υπολογιστών: Το πρώτο βήμα*, εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2006.

Κωδικός:	[Θ380]	Τίτλος μαθήματος:	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ Β'		
Διδάσκων: Τρύφων Τσομπάνης					
Είδος μαθήματος: ΕΕ		Περίοδος τάξης: Εαρινή		ECTS: 4	ΔΜ: 3
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ					
Μέσα από την θεωρητική και πρακτική άσκηση στο εργαστήριο ζωγραφικής, επιχειρείται μια προσωπική σχέση του φοιτητή με την τέχνη, διερευνώνται οι δυνατότητές τους στην εξάσκηση στο σχέδιο και στο χρώμα, και επιχειρείται να αποκτήσει ο φοιτητής την εμπειρία της δημιουργίας ενός έργου αγιογραφίας, σύμφωνα με τους κανόνες της ζωγραφικής τέχνης.					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ					
1. Ιστορική εξέλιξη της βυζαντινής ζωγραφικής. 2. Νεοελληνική εκκλησιαστική ζωγραφική Ι. 3. Εικονογραφικοί τύποι του Χριστού. 4. Εικονογραφικοί τύποι της Θεοτόκου. 5. Χρωματική σπουδή στα ενδύματα. 6. Χρωματική σπουδή σε προσωπογραφία. 7. Σχεδιασμός συνθέσεως. 8. Χρωματική σπουδή σε παραστάσεις. 9. Χρύσωμα της εικόνας. 10. Στιλβωτή διακόσμηση. 11. Εικονογραφία και φυσικό περιβάλλον. 12. Αρχιτεκτονική του βυζαντινού σχεδίου. 13. Στοιχεία τοιχογραφικού διακόσμου.					
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ					
Σημειώσεις					

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΙΚΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΣΕ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Οι Μικροδιδασκαλίες σε συνδυασμό με την Πρακτική Άσκηση των Φοιτητών σε σχολικές μονάδες υλοποιείται, ως κατ' επιλογήν υποχρεωτικό μάθημα (ΥΕ22Π) στο Η' εξάμηνο σπουδών. Το μάθημα αυτό αποτελεί ένα από τα τρία κατ' επιλογήν υποχρεωτικά παιδαγωγικά μαθήματα, τα οποία επιλέγουν οι φοιτητές που επιθυμούν να αποκτήσουν το Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας.

α. Μικροδιδασκαλίες

Στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης, το Εργαστήριο παρέχει στους φοιτητές, ανά ομάδες, Πρόγραμμα Μικροδιδασκαλιών. Αρχικά, πραγματοποιείται μία υποδειγματική Μικροδιδασκαλία από τον διδάσκοντα και τους επιστημονικούς συνεργάτες του Εργαστηρίου. Στη συνέχεια, σχεδιάζονται και πραγματοποιούνται (1-2) Μικροδιδασκαλίες από κάθε φοιτητή με τη χρήση ΤΠΕ, στο πλαίσιο εικονικής τάξης εντός του Εργαστηρίου, με ακροατήριο τους υπόλοιπους φοιτητές της ομάδας, και υπό την εποπτεία του υπεύθυνου καθηγητή, των επιστημονικών συνεργατών του Εργαστηρίου και την επικουρία των μεταπτυχιακών φοιτητών Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής. Κατόπιν, διεξάγεται συζήτηση και αξιολόγηση επί της κάθε Μικροδιδασκαλίας, σχετικά με το σχεδιασμό και τη μέθοδο διεξαγωγής της. Οι Μικροδιδασκαλίες αποτελούν απαραίτητο και θεμελιακό παράγοντα για την κατάρτιση και την προετοιμασία των Φοιτητών, προκειμένου να είναι σε θέση να διδάξουν, με όσο το δυνατόν εγγύτερη παιδαγωγική και διδακτική πιστότητα, σε μία πραγματική τάξη κατά την πραγματοποίηση της Πρακτικής τους Άσκησης στις σχολικές μονάδες.

β. Πρακτική Άσκηση

Η Πρακτική Άσκηση στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τους χώρους της μελλοντικής τους εργασίας, σε θέματα που αφορούν τη Γενική Παιδαγωγική Επιστήμη, καθώς και την Επιστήμη της Διδακτικής και ειδικότερα της Ειδικής Διδακτικής του μαθήματος των Θρησκευτικών. Επιπλέον, το Πρόγραμμα έχει ως στόχο να συμβάλει στην ουσιαστικότερη και ταυτόχρονα δημιουργικότερη σύνδεση της Δευτεροβάθμιας με την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, στο πλαίσιο της παιδαγωγικής και διδακτικής ανατροφοδότησης.

Η Πρακτική Άσκηση πραγματοποιείται σε συνεργασία με ένα δίκτυο πενήντα (50) Σχολικών Μονάδων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται Πειραματικά, Επαγγελματικά, Εσπερινά, Εκκλησιαστικά και Διαπολιτισμικά Σχολεία, καθώς και ένα Σχολείο Ειδικής Αγωγής, της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης. Καθ' όλη τη διάρκεια του Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης συντάσσονται εκθέσεις όλων των εμπλεκόμενων μερών. Ειδικότερα, συντάσσονται εκθέσεις από τους φοιτητές, τους θεολόγους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές των συνεργαζόμενων Σχολικών Μονάδων. Το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης πραγματοποιείται ως εξής:

Αρχικά, οι φοιτητές κατανέμονται σε ομάδες (3 – 4) ατόμων και εντάσσονται σε μία Σχολική Μονάδα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με την ευθύνη του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής του Τμήματος. Οι ομάδες Φοιτητών μεταβαίνουν στη Σχολική Μονάδα που έχουν ενταχθεί, όπου αρχικά ενημερώνονται τόσο για την παιδαγωγική λειτουργία όσο και για τις

παραμέτρους του διδακτικού έργου του Σχολείου, ενώ παράλληλα παρατηρούν στην πράξη φαινόμενα που αφορούν την παιδαγωγική διαδικασία. Ειδικότερα, παρατηρούν: Τη λειτουργία των κινήτρων στη διδακτική διαδικασία, τις μεθόδους για αυτενέργεια και ενεργοποίηση των μαθητών, τα μέσα αγωγής, τη διαθεματικότητα στο Μάθημα των Θρησκευτικών, τον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών, την καλλιέργεια των διαπροσωπικών σχέσεων, τη διαχείριση κρίσεων στο Σχολικό περιβάλλον, την κοινωνικοποίηση του μαθητή στο χώρο του Σχολείου κ.ά.

Κατόπιν, οι ομάδες Φοιτητών, υπό την καθοδήγηση των εποπτών του Προγράμματος, των διευθυντών των Σχολείων και των θεολόγων εκπαιδευτικών, εντάσσονται πλήρως στο Σχολικό περιβάλλον και προσφέρουν, στην πράξη, έργο σχετικό με τη διοίκηση και τη λειτουργία των Σχολείων, όπως γραμματειακή υποστήριξη, συμμετοχή στην οργάνωση και υλοποίηση σχολικών δραστηριοτήτων, εορτών, εκδρομών, αρχείου, βιβλιοθήκης κ.ά.

Ταυτόχρονα, οι φοιτητές παρακολουθούν, υπό την ευθύνη και την εποπτεία του θεολόγου εκπαιδευτικού, τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών από τον θεολόγο και αποκτούν παιδαγωγική και διδακτική εμπειρία.

Στη συνέχεια, οι φοιτητές σχεδιάζουν δύο (2) διδασκαλίες, αξιοποιώντας τις γνώσεις που απέκτησαν στην παιδαγωγική και διδακτική επιστήμη με χρήση εποπτικών μέσων και με τη βοήθεια και εποπτεία που προσφέρεται από τους επιστημονικούς συνεργάτες του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής και ακολούθως τις πραγματοποιούν σε τάξεις των Σχολικών Μονάδων που έχουν ενταχθεί. Μετά την πραγματοποίηση των διδασκαλιών, αξιολογούν μαζί με τους θεολόγους εκπαιδευτικούς και τους επόπτες τα αποτελέσματα της διδασκαλίας τους, παρακολουθώντας τη διδασκαλία των δύο επόμενων διδακτικών ενοτήτων, ενώ παράλληλα παρατηρούν σε ποιο βαθμό εμπέδωσαν οι μαθητές των τάξεων όσα εκείνοι δίδαξαν.

Επιστημονικός Υπεύθυνος Πρακτικής Άσκησης: Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

Εργαστήριο Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής

Ώρες λειτουργίας για τους φοιτητές: 09.30 – 15.00

4^{ος} όροφος κτιρίου Θεολογικής Σχολής, Πανεπιστημιούπολη ΑΠΘ

τηλ: 2310997103, email: plab@past.auth.gr

<https://past.auth.gr/ereyna-kai-efarmoges/ergastiria/ergastirio-paidagogikis-christianikis-paidagogikis/>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΣΠΑ

Η Πρακτική Άσκηση εντάσσεται στο Πρόγραμμα "Πρακτική Άσκηση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Α.Π.Θ.", χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και συγχρηματοδοτείται από Εθνικούς Πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία" του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2014-2020, με ενδιάμεσο φορέα την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση". Το Πρόγραμμα υλοποιείται από το Εργαστήριο Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής του Τμήματος και υλοποιείται σε συνεργασία με ένα δίκτυο πενήντα (50) περίπου σχολικών μονάδων και εκπαιδευτικών φορέων.

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν οι φοιτητές που βρίσκονται στο 8ο εξάμηνο σπουδών. Τα κριτήρια επιλογής του Τμήματος για τη συμμετοχή των φοιτητών

σε θέσεις Πρακτικής Άσκησης μέσω ΕΣΠΑ, σύμφωνα με απόφαση του Τμήματος (αρ. Συνέλευσης Τμήματος: 718/28.06.2022), είναι: 1) ο αριθμός των μαθημάτων που έχουν περάσει με επιτυχία κατά τα προηγούμενα εξάμηνα έως και την ημερομηνία της αίτησης. 2) Ο αριθμός των μαθημάτων στα οποία έχουν εξεταστεί επιτυχώς έως και την επαναληπτική εξεταστική του Σεπτεμβρίου του αμέσως προηγούμενου ακαδημαϊκού έτους από το ακαδημαϊκό έτος στο εαρινό εξάμηνο του οποίου (Η' ή μεταγενέστερο) αιτούνται θέση Πρακτικής Άσκησης. 3. Ο μέσος όρος βαθμολογίας των επιτυχώς εξετασθέντων μαθημάτων, στην περίπτωση κατά την οποία δύο ή περισσότεροι/-ες συνυποψήφιοι/-ες έχουν ίσο αριθμό επιτυχώς εξετασθέντων μαθημάτων.

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα, οι φοιτητές έρχονται σε φυσική επαφή με το σχολικό περιβάλλον, γνωρίζουν τη διοικητική, οργανωτική και παιδαγωγική λειτουργία της Σχολικής Μονάδας και λαμβάνουν μέρος στις δραστηριότητές της. Παράλληλα, παρακολουθούν τις διδασκαλίες του Μαθήματος των Θρησκευτικών στις σχολικές τάξεις, προετοιμάζονται με εικονικές διδασκαλίες εντός του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής στο πλαίσιο των Μικροδιδασκαλιών του Τμήματος και προβαίνουν στην πραγματοποίηση δύο (2) διδασκαλιών ενώπιον των μαθητών, ενώ στα επόμενα μαθήματα ελέγχουν τα αποτελέσματα των διδασκαλιών τους. Το σύνολο των δραστηριοτήτων της Πρακτικής Άσκησης καταγράφεται και ταξινομείται σε σειρά εντύπων που συμπληρώνουν όλοι οι παράγοντες της (Φοιτητές, Θεολόγοι, Διευθυντές Σχολείων, Επόπτες, Επιστημονικός Υπεύθυνος) και αποτελεί, αφενός παραδοτέο υλικό προς τους αρμόδιους Φορείς, και αφετέρου αντικείμενο ερευνητικής επεξεργασίας από τους Μεταπτυχιακούς Φοιτητές και τους Επιστημονικούς Συνεργάτες του Εργαστηρίου, με σκοπό την εξαγωγή επιστημονικών δεδομένων και την εν γένει βελτίωση της Πρακτικής Άσκησης.

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

Εργαστήριο Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής

Ώρες λειτουργίας για τους φοιτητές: 09.30 – 15.00

4^{ος} όροφος κτιρίου Θεολογικής Σχολής, Πανεπιστημιούπολη ΑΠΘ

τηλ: 2310997103, email: plab@past.auth.gr

2. ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ

Κάθε Πέμπτη πρωί (8.00-10.00 π.μ.) στον ναό της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ (4^{ος} όροφος) πραγματοποιείται υποχρεωτικό Φροντιστήριο Λειτουργικής (πρακτική άσκηση στη λατρεία, το κήρυγμα και την ψαλτική τέχνη), ενταγμένο στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών και των δύο Τμημάτων της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ. Το Φροντιστήριο τελεί υπό την διεύθυνση, οργάνωση και επίβλεψη των αρμοδίων καθηγητών του Τομέα Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης, σε συνεργασία με ομότεχνους συναδέλφους του Τμήματος Θεολογίας. Στην εβδομαδιαία αυτή λατρευτική σύναξη δίδεται πρωτίστως η ευκαιρία σε όλα τα μέλη της Σχολής (καθηγητές, φοιτητές, διοικητικό και λοιπό προσωπικό), αλλά και, ευρύτερα, στο σύνολο της πανεπιστημιακής κοινότητας, να βιώσουν εμπειρικά τη ζώσα λειτουργική παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας και να συνέρχονται «επί το αυτό» ενώπιον του εν Τριάδι Θεού σε κοινή προσευχή και ευχαριστία. Ταυτοχρόνως το Φροντιστήριο στοχεύει να δώσει την κατ' εφαρμογή εποπτεία των τριών υποχρεωτικών μαθημάτων της Λειτουργικής (Εισαγωγή και πηγές, Ιστορία και Θεολογία, Βυζαντινή λειτουργική παράδοση), ως επίσης και των συναφών μαθημάτων του προγράμματος (Ομιλητική, Εκκλησιαστική

Μουσική-Υμνολογία, Αγιολογία-Εορτολογία). Το Φροντιστήριο αποτελεί λοιπόν φυτώριο και συνάμα πρότυπο για την ακριβή και εύτακτη τέλεση και μετοχή στην Ορθόδοξη λατρευτική πράξη, αλλά συγχρόνως και χώρο αφόρμησης εξειδικευμένου ερευνητικού προβληματισμού.

Ειδικότερα, το πρόγραμμα του Φροντιστηρίου περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

1. Την τέλεση των εν χρήσει Λειτουργιών του βυζαντινού λειτουργικού τύπου (Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου, του ιερού Χρυσοστόμου, Προηγιασμένη).
2. Την ανάδειξη των αρχαίων Λειτουργιών (α) του δυτικού συριακού και (β) του αλεξανδρινού λειτουργικού τύπου (α. Λειτουργία και Προηγιασμένη Ιακώβου του Αδελφοθέου, Λειτουργία των «Αποστολικών Διαταγών» και β. Λειτουργία του αγίου Μάρκου και του Γρηγορίου του Θεολόγου).
3. Την γνωριμία με τις ασματικές και μοναχικές ακολουθίες (α) του νυχθημέρου και (β) του λειτουργικού έτους (α. Όρθρος, Ώρες, Εσπερινός, Μέγα και Μικρόν Απόδειπνον, Παννυχίς, Τριθέκτι και β. Μέγας Κανών, Παρακλητικοί Κανόνες, Χαιρετισμοί, Μεγάλη Εβδομάς του αγίου Δημητρίου).
4. Την μετ' επιγνώσεως μέθεξη στα Ιερά Μυστήρια και τις Ιεροπραξίες (Ευχέλαιο, Μικρός Αγιασμός, Μνημόσυνο).
5. Την επαφή με τη λειτουργική πράξη άλλων χριστιανικών κοινοτήτων στους χώρους λατρείας τους (Ρωμαιοκαθολική και Αρμενική παράδοση), με συνοδεία καθηγητών.
6. Τη συμμετοχή των φοιτητών στην αντιφωνική και καθ' υπακοήν ψαλμωδία και στην ψαλμώδηση ύμνων, συντόμων ή αργών, εκ του κλασσικού και νεωτέρου ρεπερτορίου, όλων των ειδών και γενών (παπαδικού, στιχηραρικού, ειρμολογικού).
7. Κήρυγμα από τους φοιτητές του τελευταίου έτους σπουδών, όλων των ομιλητικών ειδών (κατωτέρα ομιλία, ανωτέρα ομιλία, λόγος) και όλων των θεμάτων (περικοπές της Αγίας Γραφής, του λειτουργικού έτους, τις ακολουθίες κ.τ.λ.).

Οι Ακολουθίες, οι Λειτουργίες, τα Ιερά Μυστήρια και οι Ιεροπραξίες τελούνται βάσει των φυλλάδων της σειράς «Κείμενα Λειτουργικής» του μακαριστού καθηγητή της Λειτουργικής του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, Ιωάννου Φουντούλη. Η σειρά αριθμεί 20 φυλλάδες ως ακολούθως:

1. Τριθέκτη
2. Παννυχίς
3. Θεία Λειτουργία του αποστόλου Μάρκου
4. Χειροτονία πρεσβυτέρου
5. Θεία Λειτουργία Ιακώβου του Αδελφοθέου
6. Μοναχικός εσπερινός
7. Τάξις γινομένη επί θεμελίω εκκλησίας
8. Λειτουργία προηγιασμένων δώρων
9. Μεγάλοι ώροι της παραμονής της αγίας Πεντηκοστής
10. Μοναχικός Όρθρος
11. Ακολουθία του Μικρού Αγιασμού
12. Βυζαντινά θεία Λειτουργία Βασιλείου του Μεγάλου και Ιωάννου του Χρυσοστόμου
13. Θεία Λειτουργία των «Αποστολικών Διαταγών»
14. Ακολουθία εις φόβον σεισμού

15. Ακολουθία του ευχελαίου
16. Εικοσιτετράωρον Ωρολόγιον
17. «Μεγάλη Εβδομάς» του αγίου Δημητρίου
18. Θεία Λειτουργία της Αρμενικής Εκκλησίας
19. Λειτουργία προηγιασμένων δώρων Ιακώβου του Αδελφοθέου
20. Ακολουθία του μνημοσύνου

Οι φυλλάδες της σειράς «Κείμενα Λειτουργικής» έχουν εκδοθεί κατά ενότητες και σε τρία τεύχη-τόμους ως εξής:

1. ΤΕΥΧΟΣ 1: Ακολουθία του νυχθημέρου (φυλλάδες: 1, 2, 6, 9, 10, 16 και 17).
2. ΤΕΥΧΟΣ 2: Θέματα Ευχολογίου (φυλλάδες: 4, 7, 11, 14, 15 και 20).
3. ΤΕΥΧΟΣ 3: Αι Θείαι Λειτουργίαι (φυλλάδες: 3, 5, 8, 12, 13, 18, 19).

Επιστημονικά Υπεύθυνοι:

- Τρύφων Τσομπάνης, αναπλ. καθηγητής
- πρωτοπρ. Χρυσόστομος Νάσσης, επίκ. καθηγητής

3. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗ ΨΑΛΤΙΚΗ-ΧΟΡΩΔΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Η Βυζαντινή Χορωδία της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης απαρτίζεται από ταλαντούχους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψηφίους Διδάκτορες του τομέα Βυζαντινής Μουσικολογίας και Ψαλτικής Τέχνης, οι οποίοι ασκούνται στη Βυζαντινή Εκκλησιαστική και Παραδοσιακή Μουσική και ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της Σχολής και του Πανεπιστημίου ψάλλοντας υποδειγματικά τους ύμνους των αρχαϊκών και βυζαντινών Λειτουργιών και Ακολουθιών στο Φροντιστήριο Λειτουργικής και Ψαλτικής της Θεολογικής Σχολής.

Η Χορωδία παρουσιάζει σε διάφορες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, κατά τρόπο πρότυπο και σύμφωνο με τις αρχές της παράδοσης της Λειτουργικής μουσικής, βυζαντινά και μεταβυζαντινά μελουρηγήματα μεγάλων εκκλησιαστικών συνθετών. Συμμετέχει σε επετειακές εορτές και εκδηλώσεις ιδρυμάτων, σε επιστημονικά συνέδρια της Θεολογικής Σχολής και του Πανεπιστημίου γενικότερα.

Τα τελευταία δέκα χρόνια, έδωσε περί τις 60 συναυλίες, σε διάφορες πόλεις της Ελλάδος, με σκοπό τη προβολή και συνάμα την οικονομική και ηθική στήριξη ιδρυμάτων και πολιτιστικών οργανισμών της πόλης μας, με ομολογημένη επιτυχία.

- Συνέδραμε επίσης στην παρουσίαση συναυλιών στις ΗΠΑ (Boston, NewYork), Κύπρο και Κωνσταντινούπολη. Η Χορωδία έχει δεχθεί τον έπαινο και την επιβράβευση του Οικουμενικού Πατριάρχου, των Πατριαρχών Ιεροσολύμων, Αλεξανδρείας, των Αρχιεπισκόπων Αμερικής, Αλβανίας, Αθηνών και πολιτικών αρχόντων σε ιστορικές τελετές και εκδηλώσεις.
- Η εργώδης δραστηριότητα της Χορωδίας έχει ως στόχο να προβάλλει στην Ελλάδα και στο εξωτερικό το θησαυρό της σπουδαίας και μεγάλης πολιτισμικής δημιουργίας του ελληνορθοδόξου κόσμου, τον μακροβιότερο στον κόσμο (2500 ετών) γραπτό μουσικό μας πολιτισμό.
- Η Χορωδία έχει θέσει ως στόχο της την συστηματική έρευνα, παρουσίαση και μουσικολογική ανάλυση άγνωστων μελουρηγημάτων της παράδοσής μας. Στο ρεπερτόριό της περιλαμβάνονται έργα των Μεγάλων Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών μελουργών, (περιοχών Μακεδονίας, Θράκης, Πόντου, Αγίου Όρους, κ.ά), όπως των Ιω. Κουκουζέλη, Νικ. Ηθικού, Ιω. Κλαδά, Ξένου Κορώνη,

Μαν. Χρυσάφη, Γερμανού Νέων Πατρών, και πολλών άλλων, καθώς και Χορικά αρχαίων τραγωδιών, και Δημοτικά τραγούδια. Συνεργάστηκε με Χορωδίες της Βοστώνης, του Βελιγραδίου, της Κωνσταντινούπολης κ.ά.

- Η Χορωδία παρουσιάζεται συχνά στις Αίθουσες Τελετών του Α.Π.Θ., και σε διακεκριμένους χώρους, όπως τους Ι. Ν. Αγίας Σοφίας, Αγ. Δημητρίου, Αγ. Γεωργίου Ροτόντα, Παναγίας Δεξιάς, κ.ά, το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, κ.ά. Έχει μαγνητοσκοπήσει διάφορες συναυλίες με έργα Βυζαντινών συνθετών για την TV 4E, ET3, TV 100. Εξέδωσε σε δίσκους ακτίνας ύμνους της Οκτώηχου, παλαιά βυζαντινά και μεταβυζαντινά μελωρηγήματα των Χριστουγέννων, Μελωδήματα για την άλωση της Πόλης. Η Χορωδία έχει τακτική παρουσία στα Δημήτρια και μια καλλιτεχνική δημιουργία, αφιερωμένη στον φίλο, διδάσκαλο, και συμπολίτη μας, Άγιο Δημήτριο, όπως είναι η έκδοση επιλεγμένων ύμνων από την ακολουθία και από τη μεγάλη Εβδομάδα του πολιούχου, πολλών εξ αυτών ερμηνευθέντων για πρώτη φορά, στα 1700 χρόνια από το μαρτύριο του Μεγαλομάρτυρα.
- Οι πρόβες της χορωδίας γίνονται κάθε ΠΕΜΠΤΗ ή ΚΥΡΙΑΚΗ, ώρα 20.00 - 22.00 σε αίθουσα της Σχολής, νέα μέλη γίνονται δεκτά μετά από ακρόαση.

Χοράρχης: Ιωάννης Λιάκος, τηλ.: 2310.99.66.72

e-mail: liakos@past.auth.gr

4. ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Οι «Ασκήσεις της Ποιμαντικής» πραγματοποιούνται στο Β΄ κύκλο σπουδών του νέου ΠΠΣ (Στ΄ και Η΄ εξάμηνο σπουδών) και είναι η πρακτική άσκηση των φοιτητών στο μάθημα της Ποιμαντικής και Χριστιανικής Συμβουλευτικής με την ευθύνη του π. Αθανασίου Γκίκα. Περιλαμβάνουν επισκέψεις (10 περίπου κάθε χρόνο) σε ενορίες, προσκυνηματικούς ναούς, μονές, ιδρύματα, νοσοκομεία, φυλακές και γενικά σε τόπους όπου επιτελείται ποιμαντικό έργο. Σ' αυτές συμμετέχουν περίπου 100 φοιτητές.

Η άσκηση περιλαμβάνει επίσκεψη στους προαναφερθέντες χώρους, όπου γίνεται, από τους υπευθύνους, ενημέρωση για το επιτελούμενο έργο και ακολουθεί συζήτηση με ερωτήσεις των φοιτητών για διευκρίνιση των θιγομένων θεμάτων. Οι φοιτητές έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με Μητροπολίτες και κληρικούς γενικότερα, γιατρούς, κοινωνικούς λειτουργούς, υπευθύνους των ιδρυμάτων υγείας και περίθαλψης προσώπων με ειδικές ανάγκες και γενικά πρόσωπα που υλοποιούν την κοινωνική διακονία που προέρχεται από τον εκκλησιαστικό χώρο.

Ο στόχος των ασκήσεων είναι να έλθουν σε επαφή οι φοιτητές με το ποιμαντικό έργο στην πράξη. Να γνωρίσουν τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι ενορίες ανάλογα με την κοινωνική ταυτότητα κάθε περιοχής. Να αποκτήσουν επίσης γνώση της ποικιλίας των θεμάτων που καλύπτει το ποιμαντικό έργο της Εκκλησίας και να τους δοθούν κίνητρα: α) για εξειδίκευση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο και β) για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

Στο εξάμηνο αυτό συντάσσεται υποχρεωτικά από όλους τους φοιτητές μια εργασία με χρήση βιβλιογραφίας ποιμαντικής, αναφερόμενη στα θέματα που συζητούνται και αναπτύσσονται κατά τη διεξαγωγή των επισκέψεων-ασκήσεων. Η εργασία αυτή συνεκτιμώμενη με την παρουσία του φοιτητή στις ασκήσεις και την προφορική εξέταση επί του θέματος της εργασίας δίδει την τελική βαθμολογική του αξιολόγηση.

5. ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Χριστιανικής Αρχαιολογίας και Τέχνης, πραγματοποιούνται επισκέψεις και ξεναγήσεις σε ναούς-μνημεία, μονές και αρχαιολογικούς χώρους για την άσκηση των φοιτητών.

6. ΑΣΚΗΣΗ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΣ-ΑΓΙΟΓΡΑΦΕΙΟ

Στόχος και περιεχόμενο της πρακτικής άσκησης στην Αγιογραφία είναι η ενημέρωση των φοιτητών στις τεχνικές και τις βασικές αρχές της αγιογραφικής τέχνης, η οποία επιτυγχάνεται με τη σπουδή στο σχέδιο, το χρώμα, καθώς και τη μελέτη εικονογραφικών συνόλων εξεχόντων μνημείων και διακεκριμένων αγιογράφων της Εκκλησίας μας. Προβληματισμός και μελέτη επίσης των σύγχρονων ζητημάτων εξέλιξης της αγιογραφίας.

Στο Τμήμα έχει οργανωθεί εργαστήριο αγιογραφίας, στο οποίο οι φοιτητές ασκούνται στην εκμάθηση της Ζωγραφικής της Ορθόδοξης Παράδοσης. Το μάθημα είναι οργανωμένο σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο. Στο πρώτο επίπεδο διδάσκεται η θεωρία της Αγιογραφίας και ο τεχνικός προβληματισμός, ενώ οι φοιτητές ενημερώνονται για τις τάσεις της σύγχρονης Αγιογραφίας και κάνουν τα πρώτα μαθήματα σχεδίου. Στο δεύτερο επίπεδο, διδάσκονται την τεχνική της φορητής εικόνας και της τοιχογραφίας.

Στο εργαστήριο εκπαιδεύονται περίπου 30 φοιτητές. Στο νέο ακαδημαϊκό έτος θα προστεθεί και εργαστήριο ψηφιδωτού και ξυλογραφίας-χαρακτικής.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ

1. Κέντρο Αγίου Δημητρίου και Αγίου Γρηγορίου Παλαμά

Το Κέντρο Αγίου Δημητρίου και Αγίου Γρηγορίου Παλαμά (Συνεδρία Συγκλήτου αρ. 2849/29-8-2012) εξυπηρετεί εκπαιδευτικές, ερευνητικές και διδακτικές ανάγκες στα επιστημονικά πεδία της Αγιολογίας, της Υμνολογίας, της Χριστιανικής Γραμματείας, της Βυζαντινής Θεολογίας και της Χριστιανικής Τέχνης, τόσο σε πανεπιστημιακό επίπεδο, στην Ελλάδα αλλά και στον διεθνή χώρο, όσο και σε ευρύτερα εκπαιδευτικό.

Το Κέντρο στοχεύει στην έρευνα και μελέτη της πλούσιας και μοναδικής, ακόμη και από ιστορικής απόψεως, γραμματείας που παρήχθη από την πρωτοβυζαντινή ως και τη μεταβυζαντινή περίοδο, πεζής και έμμετρης για να τιμήσει έναν από τους πλέον λαοφιλείς αγίους του Βυζαντίου, προστάτη της Θεσσαλονίκης αλλά και του βυζαντινού στρατού. Στο σύνολο αυτής της γραμματείας διακριτή θέση κατέχουν και οι ποικίλες μεταφράσεις αυτών των έργων που εκπονήθηκαν καθόλη τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο τόσο στη Δύση, όπου μεταφέρθηκε η τιμή προς τον Άγιο Δημήτριο. Η γραμματεία αυτή παραμένει ως τις μέρες μας σε ένα μέρος της ανέκδοτη ή ελλιπώς εκδεδομένη και απαιτεί τη συστηματική διερεύνηση τόσο της χειρόγραφης παράδοσης της Δημητρείου γραμματείας όσο και την προετοιμασία νέων κριτικών εκδόσεων όλων των κειμένων. Το προοιμιακό αυτό έργο είναι απαραίτητο για τη συστηματική μελέτη της ογκωδέστατης σε έκταση δεξαμενής κειμένων που σχετίζονται με τη διαμόρφωση και εδραίωση της Θεσσαλονίκης ως «πόλης του Δημητρίου» και την καθιέρωσή της μεταξύ των μεγάλων προσκυνημάτων του χριστιανικού κόσμου κατά το βυζαντινό και δυτικό μεσαίωνα, στοιχείο που επιβιώνει και κυρίως αναβιώνει στις μέρες μας με την ανάπτυξη του προσκυνηματικού τουρισμού και προς τη Θεσσαλονίκη, με κέντρο το ναό του μυροβλύτη Αγίου. Επίσης, στο Κέντρο οργανώνεται η έρευνα και μελέτη του έργου και της θεολογικής σκέψης του μεγάλου Πατέρα του Βυζαντινού Ησυχασμού και αρχιεπισκόπου της Θεσσαλονίκης κατά τον 14^ο αιώνα, Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά. Το Παλαμικό έργο βρίσκεται και σήμερα στο επίκεντρο της διεθνούς θεολογικής και φιλοσοφικής σκέψης, με αφετηρία την κριτική έκδοσή του που ξεκίνησε πριν από μισό αιώνα στη Θεολογική Σχολή του ΑΠΘ, γεγονός που κατέστησε τη Θεσσαλονίκη διεθνώς κέντρο των Παλαμικών σπουδών. Η ολοκλήρωση αυτής της εκδοτικής εργασίας και η συστηματοποίηση της έρευνας και μελέτης των Παλαμικών και εν γένει Ησυχαστικών έργων αποτελεί desideratum, που πρόκειται να θεραπεύσει το Κέντρο Γραμματείας Αγίου Δημητρίου και Αγίου Γρηγορίου Παλαμά.

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών δράσεων του Κέντρου Αγίου Δημητρίου και Αγίου Γρηγορίου Παλαμά οργανώνεται και το μεταπτυχιακό σεμινάριο «**Colloquium Αγιολογίας**». Στο Colloquium πραγματοποιούνται τρεις ανά εξάμηνο διάλέξεις από διακεκριμένους επιστήμονες με συναφές προς το αντικείμενο του Κέντρου ερευνητικό έργο για μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψηφίους διδάκτορες, προκειμένου να ενημερωθούν για τις διάφορες τάσεις στη σύγχρονη Αγιολογική έρευνα.

Διευθυντής: Δημοσθένης Κακλαμάνος, αναπλ. καθηγητής Αγιολογίας - Υμνολογίας

☎ +302310 996966
 Κτίριο Θεολογικής Σχολής
 e-mail : dkaklama@past.auth.gr
<https://stdemetrios-palamascentre.web.auth.gr/>

2. Εργαστήριο Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής

Το **Εργαστήριο Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής** ιδρύθηκε το 2009 με τη με αριθμό 35962/Β1/09.04.2009 απόφαση ΥΠΕΠΘ (ΦΕΚ Β' 661/09.04.2009). Λειτουργεί στον τέταρτο όροφο του κτιρίου της Θεολογικής Σχολής από το 2010, οπότε και εγκρίθηκε και κατασκευάστηκε ο χώρος όπου εδρεύει σήμερα και ολοκληρώθηκε ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός που απαιτείται για την εκπλήρωση των σκοπών του και των αναγκών της λειτουργίας του.

Σκοποί του Εργαστηρίου, με βάση την ιδρυτική πράξη και τον κανονισμό του, είναι μεταξύ άλλων οι εξής:

1. Η εξυπηρέτηση εκπαιδευτικών και ερευνητικών αναγκών στο πεδίο της αγωγής των παιδιών και των εφήβων, η ψυχοπαιδαγωγική και διδακτική κατάρτιση και Πρακτική Άσκηση των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος, καθώς και άλλων Τμημάτων στα γνωστικά αντικείμενα της Παιδαγωγικής – Χριστιανικής Παιδαγωγικής και της Διδακτικής των Θεολογικών μαθημάτων με χρήση Πολυμέσων, νέων μεθόδων και Τεχνολογιών σε συνεργασία με την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
2. Η τεκμηρίωση, η έρευνα και η μελέτη στα πεδία των θεωρητικών Επιστημών και ιδιαίτερα των Επιστημών της Αγωγής, σε συνάρτηση με τις εφαρμογές τους σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης, καθώς επίσης και η σύλληψη και η εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων αντίστοιχου περιεχομένου.
3. Η κάθε μορφής συνεργασία με την Εκκλησία, με Κέντρα Ερευνών, Ινστιτούτα, Εργαστήρια και με Πανεπιστημιακά Τμήματα ημεδαπής και αλλοδαπής, εφόσον συμπίπτουν, συμβαδίζουν και αλληλοσυμπληρώνονται οι επιστημονικοί τους στόχοι με εκείνους του Εργαστηρίου.
4. Η διοργάνωση επιστημονικών διαλέξεων, ημερίδων, σεμιναρίων, συμποσίων, συνεδρίων και άλλων επιστημονικών εκδηλώσεων με τη συμμετοχή Ελλήνων και ξένων αναγνωρισμένων επιστημόνων, καθώς και η διάδοση των ερευνητικών πορισμάτων τους μέσω δημοσιεύσεων και εκδόσεων.
5. Η παροχή ερευνητικών και επιστημονικών υπηρεσιών που σχετίζονται με θέματα αγωγής, σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που εκδηλώνουν αντίστοιχο ενδιαφέρον.

Το Εργαστήριο έχει υλοποιήσει μέχρι σήμερα σειρά δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο των παραπάνω σκοπών του. Ειδικότερα, οι δράσεις του Εργαστηρίου συνοψίζονται σε: α) ευρωπαϊκά προγράμματα (1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (ΕΣΠΑ): (Πράξη 04.05.06.72.31.01 «ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ και 2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (ΕΣΠΑ): (Πράξη 04.05.06.72.31.01 «ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»), β) πρακτική άσκηση σε σχολικές μονάδες, γ) εργαστηριακές ασκήσεις παιδαγωγικής, δ) μικροδιδασκαλίες, ε) επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες, στ) επιστημονικές εκδηλώσεις και διαλέξεις, ζ) εκπαιδευτικές εκδρομές, η) πρόσθετη υποστήριξη εργαζόμενων φοιτητών.

Διευθυντής: Ευάγγελος Πεπές, επίκ. καθηγητής

Μέλη:

Γιολάντα Σίσκου, ΕΔΙΠ

Βασιλική Σγουρνιού, ΕΤΕΠ

Εργαστήριο Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής
 Ώρες λειτουργίας για τους φοιτητές: 09.30 – 15.00
 4^{ος} όροφος κτιρίου Θεολογικής Σχολής, Πανεπιστημιούπολη ΑΠΘ
 τηλ: 2310997103, email: plab@past.auth.gr
 Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του εργαστηρίου
<https://past.auth.gr/ereyna-kai-efarmoges/ergastiria/ergastirio-paidagogikis-christianikis-paidagogikis/>

3. Εργαστήριο Βιβλικών Σπουδών

Το «**Εργαστήριο Βιβλικών Σπουδών / Biblical Studies Lab**» του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε με το ΦΕΚ, τ. Β, 3060/26-09-2016 και εξυπηρετεί τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες στα γνωστικά αντικείμενα των βιβλικών σπουδών, και ειδικότερα στη μελέτη της Αγίας Γραφής, Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, και των σχετικών με αυτήν πεδίων.

Συγκεκριμένα, το Εργαστήριο θεραπεύει τη θεωρητική και πρακτική υποστήριξη και ενίσχυση της διδασκαλίας σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, καθώς και την υποστήριξη και ενίσχυση της ακαδημαϊκής έρευνας και της συνεργασίας κάθε μορφής με ερευνητικούς φορείς της ημεδαπής και της αλλοδαπής, στα εξής γνωστικά αντικείμενα:

- α) Εισαγωγή στην Παλαιά και στην Καινή Διαθήκη
- β) Ερμηνεία και Θεολογία της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης
- γ) Ερμηνευτική των βιβλικών κειμένων και Θεωρίες ερμηνείας
- δ) Γλώσσες των βιβλικών κειμένων και Ελληνιστική Κοινή
- ε) Γραμματεία της εποχής της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης
- στ) Βιβλικά κείμενα και Πολιτισμικές Σπουδές
- ζ) Ιστορία χρόνων και Αρχαιολογία Παλαιάς και Καινής Διαθήκης
- η) Κριτική κειμένου και έκδοση Παλαιάς και Καινής Διαθήκης, και
- θ) Μεταφρασεολογία και μετάφραση της Αγίας Γραφής.

Το Εργαστήριο Βιβλικών Σπουδών περιλαμβάνει στις εκπαιδευτικές και ερευνητικές του δράσεις τα εξής:

- 1) Το «Exegeticum Σεμινάριο Ορθόδοξου Ερμηνευτικής Θεολογίας», που διοργανώνεται από τους υπεύθυνους καθηγητές των μεταπτυχιακών ειδικοτήσεων Αγίας Γραφής, Πατρολογίας και Αγιολογίας, και Θρησκευολογίας, οι οποίοι είναι όλοι μέλη του Τομέα Αγίας Γραφής και Πατερικής Γραμματείας του Τμήματος. Το Exegeticum πραγματοποιεί επιστημονικές συνεδρίες για την ερμηνεία της Αγίας Γραφής σύμφωνα με την ορθόδοξη παράδοση, σε διάλογο με τις άλλες χριστιανικές παραδόσεις και με βάση την ερμηνευτική επιστήμη. Βασικοί άξονες του Σεμιναρίου είναι οι Βιβλικές επιστήμες και οι επιστήμες της Πατρολογίας και Θρησκευολογίας, κατά τη συμβολή τους στην ερμηνευτική κατανόηση της Βίβλου. Σκοποί του Σεμιναρίου είναι:

- α) η εμβάθυνση στη μελέτη της ερμηνευτικής θεολογίας και η καλλιέργεια και ανάπτυξη της έρευνας στον τομέα της ερμηνείας της Αγίας Γραφής με βάση την Ορθόδοξη Θεολογία και με αναφορά στη διεθνή και σύγχρονη ερμηνευτική παραγωγή.
- β) η επικοινωνία και η ανταλλαγή απόψεων, καθώς και η συνεργασία μεταξύ ερευνητών, καθηγητών και φοιτητών του Τμήματος και άλλων ερευνητικών, ακαδημαϊκών και εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της χώρας ή της αλλοδαπής για θέματα ερμηνείας της Αγίας Γραφής.

γ) η επιστημονική ενημέρωση και υποστήριξη των μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος στις μεταπτυχιακές σπουδές τους, καθώς και γενικότερα η ακαδημαϊκή ενίσχυση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος, ειδικά για τις ειδικεύσεις της Ερμηνευτικής Θεολογίας που αφορούν σε ποικίλους τομείς της σύγχρονης ζωής και διανόησης.

Οργάνωση

Οι συναντήσεις διοργανώνονται από τα μέλη του Τομέα Αγίας Γραφής και Πατερικής Γραμματείας του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, που είναι υπεύθυνοι για τις μεταπτυχιακές ειδικεύσεις Αγίας Γραφής, Πατρολογίας και Αγιολογίας, Θρησκευολογίας, μέσα στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος. Οι συναντήσεις απευθύνονται στους μεταπτυχιακούς φοιτητές των παραπάνω ειδικεύσεων, και των δύο κύκλων του Π.Μ.Σ. (μεταπτυχιακούς και υποψηφίους διδάκτορες). Πραγματοποιούνται τουλάχιστον μία φορά τον μήνα κατά τη διάρκεια και των δύο εξαμήνων του ακαδημαϊκού έτους, κατόπιν σχετικής πρόσκλησης.

Η παρακολούθηση του Exegeticum είναι υποχρεωτική σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό των Π.Μ.Σ. του Τμήματος (ΠΜΣ άρθρο 6,14 και άρθρο 7,10. Π.Δ.Σ. άρθρο 5,2β) και ο ενδεχόμενος φόρτος εργασίας του συνυπολογίζεται στον συνολικό φόρτο εργασίας των μεταπτυχιακών μαθημάτων, στη δραστηριότητα «Σεμινάρια» της οργάνωσης του μαθήματος. Από το ακαδημαϊκό έτος 2016-17 το Exegeticum λειτουργεί υπό την ευθύνη του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού ως μία από τις δράσεις του. Οι εργασίες του Exegeticum συντονίζονται από τον Διευθυντή του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών (βλ. ΦΕΚ τ. Β΄, 3060, 26/09/2016, ΥΑ 3635, άρθρο 3, τελ. παρ.).

Το Exegeticum διατηρεί δική του ιστοσελίδα υπό την ευθύνη του Διευθυντή του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών, όπου είναι αναρτημένα τα στοιχεία του ιδρυτικού καταστατικού του και όπου αναρτώνται όλες οι δραστηριότητές του.

Ιστοσελίδα Σεμιναρίου «Exegeticum»:

<https://websites.auth.gr/biblicalstudieslab/exegeticum/>

- 2) Το σεμινάριο «Σημειωτική και Βίβλος», το οποίο διεξάγεται σε συνεργασία με το Κέντρο Ανάλυσης Θρησκευτικού Λόγου (CADIR) του Καθολικού Πανεπιστημίου της Λυών, και από το ακαδ. έτος 2016-17 σε συνεργασία, επίσης, με το Εργαστήριο Σημειωτικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.

Το Σεμινάριο εγκαινιάσθηκε το 2014-15, με επιστημονική υπεύθυνη την καθηγήτρια Κυριακούλα Παπαδημητρίου, και διοργανώνει σειρά εβδομαδιαίων μαθημάτων, τα οποία αναπτύσσουν θέματα εφαρμογής της σημειωτικής θεωρίας σε κείμενα της Βίβλου, με σκοπό την ερμηνευτική της κατανόηση με σύγχρονους τρόπους προσέγγισης του νοήματός της. Διδάσκει ο π. Γεώργιος Βασιλάκης, ερευνητής στο Κέντρο Ανάλυσης Θρησκευτικού Λόγου (CADIR) του Καθολικού Πανεπιστημίου της Λυών, ενώ καλούνται ως εισηγητές και ειδικοί επιστήμονες. Μέχρι στιγμής έχουν διοργανωθεί έξι σεμινάρια με τα εξής θέματα:

- «Εισαγωγή στα μοντέλα σημειωτικής ανάλυσης. Θεωρία και Εφαρμογή».
- «Ιστορία και Θεωρία της Σημειωτικής».
- «Από την Πράξη στη Θεωρία». Ανάλυση των προλόγων της προς Κολοσσαείς και της προς Ρωμαίους Επιστολής του αποστόλου Παύλου.

- «Ο ευαγγελικός λόγος συναντά τη Θεωρία του λόγου». Ανάλυση της περικοπής του Ευαγγελισμού.
- «Αντικείμενα και Σχέσεις: Οι προκλήσεις της Κυριακής Προσευχής». Ανάλυση του 'Πάτερ ἡμῶν'.
- «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος». Ανάλυση του προλόγου του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου.
- «... διὰ παραβολῶν ...». Ανάλυση της παραβολής του Καλού Σαμαρείτη.
- «... ἐπὶ τὰς πηγὰς...». Ανάλυση του διαλόγου του Χριστού με τη Σαμαρείτιδα.

Ιστοσελίδα του Σεμιναρίου «Σημειωτική και Βίβλος»:

<https://websites.auth.gr/biblicalstudieslab/σημειωτικη-και-βιβλος/>

- 3) Το Πρόγραμμα «Η Κοινή Ελληνιστική γλώσσα της Αγίας Γραφής και η πολιτισμική της διάσταση» αποτελεί μία εκπαιδευτική και συγχρόνως ερευνητική δράση του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών, η οποία μελετά και διδάσκει στους εκπαιδευόμενους τη γλώσσα των ελληνικών βιβλικών κειμένων και, ευρύτερα, την Κοινή Ελληνιστική γλώσσα, η οποία αποτελεί σημαντικό κρίκο μέσα στην αδιάλειπτη συνέχεια της Ελληνικής γλώσσας μέχρι σήμερα. Στα πλαίσια του Προγράμματος, από το 2019 ε.ε., με επιστημονική υπεύθυνη την καθηγήτρια Κυριακούλα Παπαδημητρίου, έχει συσταθεί μία ερευνητική ομάδα από γλωσσολόγους, φιλόλογους, ιστορικούς και βιβλικούς θεολόγους, που διερευνά την Κοινή Ελληνιστική γλώσσα με μία πρωτότυπη προσέγγιση, διεπιστημονικά και εστιάζοντας στην πολιτισμική της διάσταση. Παράλληλα οι ερευνητές προσφέρουν το προϊόν της έρευνάς τους εκπαιδευτικά στο συγκεκριμένο Δια Βίου Μάθησης Πρόγραμμα, το οποίο, με την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευόμενων, λειτουργεί συγχρόνως και ως ένα **εργαστήριο γλωσσικής μελέτης του βιβλικού λόγου**, εξετάζοντας τα κείμενα γλωσσικά, πολιτισμικά και θεολογικά. Ιδιαίτερα ωφελούνται από το Πρόγραμμα οι εκπαιδευτικοί, οι εργαζόμενοι στην εκκλησιαστική εκπαίδευση και διακονία, καθώς και οι ασχολούμενοι ερευνητικά – ή και ερασιτεχνικά – με την Κοινή Ελληνιστική γλώσσα και ειδικότερα με τη γλώσσα των ελληνικών βιβλικών κειμένων.

Ιστοσελίδα του Προγράμματος:

<https://websites.auth.gr/biblicalstudieslab/κοινη-ελληνιστικη/>

- 4) Η διοργάνωση επιστημονικών συναντήσεων και διαλέξεων για την εμβάθυνση και προώθηση των βιβλικών σπουδών αποτελεί, επίσης, μία εκπαιδευτική και ερευνητική δράση του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών, η οποία φιλοξενεί ειδικούς επιστήμονες για μία σειρά διαλέξεων επί τρεχόντων ζητημάτων της βιβλικής έρευνας.

Στις ερευνητικές δράσεις του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών συμπεριλαμβάνεται το **Κέντρο Αποστόλου Παύλου**, το οποίο μελετά ειδικά το πρόσωπο και το έργο του αποστόλου Παύλου, καθώς και την επίδραση που άσκησε στη Θεολογία, στην Ιστορία και στον Πολιτισμό. Το Κέντρο Αποστόλου Παύλου κατά την τριετία 2013-16, λειτούργησε ως ερευνητικό και εκπαιδευτικό κέντρο του Τμήματος, μέσα στα πλαίσια του θεματικού δικτύου για την Κειμενική και Ερμηνευτική Εκκλησιαστική Παράδοση (ΚΕΕΠ), υπό τη διεύθυνση της καθηγήτριας Κυριακούλας Παπαδημητρίου. Μετά την ίδρυση του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών (2016) απορροφήθηκε εξ ολοκλήρου από αυτό και εντάχθηκε μέσα στο θεσμικό πλαίσιο του Εργαστηρίου, καθόσον το γνωστικό αντικείμενο του Κέντρου επικαλύπτεται πλήρως από τα αντικείμενα του

Εργαστηρίου (βλ. Πρακτικά Συνέλευσης Τμήματος αρ. 667/23-07-2020). Έκτοτε, αποτελεί ερευνητική δράση του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών και υπάγεται στην αρμοδιότητα του Διευθυντή του Εργαστηρίου Βιβλικών Σπουδών.

Σκοποί του Κέντρου Αποστόλου Παύλου είναι:

- Η ενθάρρυνση της έρευνας των Παύλειων σπουδών με διεπιστημονικό τρόπο, όχι μόνο μέσω της Θεολογίας, αλλά επίσης και μέσω της Φιλολογίας και Γραμματολογίας, μέσω της Ιστορίας και των Νομικών επιστημών, μέσω της Ηθικής και της Κοινωνιολογίας, μέσω της Αρχαιολογίας και της Τέχνης.
- Η προώθηση διεθνώς της ορθόδοξης ερμηνευτικής προσέγγισης της Παύλειας γραμματείας και η συμβολή στους διαχριστιανικούς και διαθρησκειακούς διαλόγους σύμφωνα με το οικουμενικό πνεύμα της Ορθόδοξης Θεολογίας.
- Η παροχή σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές εκπαιδευτικών και ερευνητικών ευκαιριών για Παύλειες σπουδές σε προχωρημένο επίπεδο και σε σύζευξη με τους επιστημονικούς κλάδους που αναφέρθηκαν παραπάνω, καθώς επίσης και με θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση σ' αυτά τα πεδία σπουδών.
- Η ανάπτυξη και παραγωγή ερευνητικού και εκπαιδευτικού υλικού σχετικού με τις Παύλειες σπουδές και με τις επιπτώσεις της στη Θεολογία και στον Πολιτισμό.
- Ειδικά, η παρουσίαση και η ανάδειξη της επίδρασης του αποστόλου Παύλου και του έργου του στη ζωή και στον πολιτισμό της πόλης της Θεσσαλονίκης, της Βέροιας, των Φιλίππων, και γενικά της Μακεδονίας, όπου αλλού ο απόστολος ίδρυσε αρκετές εκκλησίες.

Κατά την τριετία 2013-2016 πραγματοποιήθηκαν οι εξής επιστημονικές εκδηλώσεις:

Ημερίδες - Συνέδρια

- Εναρκτήρια Ημερίδα: «Η οικουμενικότητα του αποστόλου Παύλου», Πέμπτη, 27 Ιουνίου 2013, Αίθουσα Συνεδριάσεων Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ.
- Διεθνές επιστημονικό συνέδριο «Απόστολος Παύλος και Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς. Από την οικουμενική στην ησυχαστική θεολογία», Πέμπτη 27 και Παρασκευή 28 Μαρτίου 2014, Δ' αμφιθέατρο Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ.
- Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο «Θρησκείες, θεσμοί, πολιτισμοί μέσα στο έργο του αποστόλου Παύλου. Συνάντηση και υπέρβαση εν Χριστώ», Τρίτη 12 και Τετάρτη 13 Μαΐου 2015, Δ' αμφιθέατρο Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ.

Εκδηλώσεις:

Εκδήλωση του Κέντρου Αποστόλου Παύλου πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Σεμινάριο Ορθόδοξου Ερμηνευτικής Θεολογίας Exegeticum την Πέμπτη 14 Νοεμβρίου 2013, ώρα 6 μ.μ. στις εγκαταστάσεις του ΑΠΘ στη Βέροια. Η μετακίνηση των φοιτητών έγινε δωρεάν με πούλμαν του ΑΠΘ. Εισηγητής: Χρήστος Οικονόμου, Καθηγητής της Καινής Διαθήκης του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού ΑΠΘ, με έμα»Η χρήση της Παλαιάς Διαθήκης στο ευαγγέλιο του Ματθαίου συγκριτικά με τους άλλους συνοπτικούς».

Ιστοσελίδα του Κέντρου Αποστόλου Παύλου:

<https://websites.auth.gr/biblicalstudieslab/κεντρο-αποστολου-παυλου/>

Διευθύντρια: Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, καθηγήτρια

Εργαστήριο Βιβλικών Σπουδών

4^{ος} όροφος κτιρίου Θεολογικής Σχολής, Πανεπιστημιούπολη ΑΠΘ

☎: 2310991161, email: etsala@past.auth.gr

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του εργαστηρίου <https://websites.auth.gr/biblicalstudieslab/>

4. Εργαστήριο Ιστορίας, Πολιτικής, Διπλωματίας και Γεωγραφίας της Εκκλησίας

Το **Εργαστήριο Ιστορίας, Πολιτικής, Διπλωματίας και Γεωγραφίας της Εκκλησίας - Laboratory of History, Policy, Diplomacy and Geography of the Church, (EUSEBIUS LAB)**, ιδρύθηκε με το υπ. αριθμ. ΦΕΚ3486/31-10-2016, τεύχ. Β', με σκοπό να εξυπηρετήσει τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες στα παρακάτω γνωστικά αντικείμενα:

- α) Πηγές της Εκκλησιαστικής Ιστορίας
- β) Εκκλησιαστική Ιστορία
- γ) Ιστορία και σύγχρονη κατάσταση των Σλαβικών και λοιπών Ορθόδοξων Εκκλησιών
- δ) Ιστορία των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων
- ε) Ιστορία του Βυζαντινού Πολιτισμού και του Νέου Ελληνισμού
- στ) Ιστορία της Αρχαίας και Βυζαντινής Φιλοσοφίας

Το Εργαστήριο έχει ως αποστολή:

1. Τη συνεργασία, κάθε μορφής, με κέντρα και ινστιτούτα ερευνών, ακαδημαϊκά και εκκλησιαστικά ιδρύματα, ακαδημίες, εργαστήρια, μουσεία, φορείς, οργανισμούς ως και βιβλιοθήκες της ημεδαπής και της αλλοδαπής, εφόσον οι στόχοι συμπίπτουν, συμβαδίζουν και αλληλοσυμπληρώνονται με εκείνους του Εργαστηρίου.
2. Την εκπαίδευση επιστημόνων στα γνωστικά αντικείμενα που καλύπτει το Εργαστήριο και προβλέπεται από το Νόμο (37006 ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ Τεύχος Β' 3657/11.11.2016).
3. Τη συνεργασία κάθε μορφής με κέντρα ερευνών και ακαδημαϊκά ιδρύματα ημεδαπής και αλλοδαπής εφόσον οι στόχοι συμπίπτουν, συμβαδίζουν και αλληλοσυμπληρώνονται με εκείνους του Εργαστηρίου.
4. Τη διοργάνωση επιστημονικών διαλέξεων, ημερίδων, σεμιναρίων, συμποσίων, συνεδρίων και άλλων επιστημονικών εκδηλώσεων, την πραγματοποίηση δημοσιεύσεων και εκδόσεων και την πρόσκληση Ελλήνων και ξένων αναγνωρισμένου κύρους επιστημόνων.
5. Την παροχή υπηρεσιών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Π.Δ. 159/1984 (ΦΕΚ 53/τ.Α'/27-4-1984): «Προϋποθέσεις παροχής υπηρεσιών από τα πανεπιστημιακά εργαστήρια σε ιδιώτες και κάθε νομικής μορφής οργανισμούς».
6. Η σύνταξη εκθέσεων και την παροχή γνωμοδοτήσεων (σε δικαστήρια, εκκλησιαστικούς φορείς κτλ.) σε θέματα που άπτονται των γνωστικών αντικειμένων του Εργαστηρίου, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
7. Τη συλλογή, επεξεργασία, αποθήκευση και διάθεση δεδομένων.
8. Την ανάληψη συμβουλευτικών ή αναπτυξιακών έργων και μελετών με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας.
9. Την έκδοση περιοδικών.
10. Την επιστημονική συνεργασία και έρευνα με Ορθόδοξες Εκκλησίες, Ιερές Μητροπόλεις, Ιερές Μονές και Ενορίες, με αναγνωρισμένες

χριστιανικές ομολογίες και δόγματα, καθώς και με άλλες θρησκείες. Επιπλέον, τη συνεργασία με φορείς του δημοσίου, των ΟΤΑ και του ιδιωτικού τομέα, με ΜΚΟ, με αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, με κοινωνικούς και επιστημονικούς φορείς και οργανώσεις της Ελλάδας και του εξωτερικού, σε θέματα που αφορούν στα αντικείμενα του Εργαστηρίου.

Studium Historicorum

Το Studium Historicorum είναι κοινό Μεταπτυχιακό Σεμινάριο Εκκλησιαστικής Ιστορίας του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού του Α.Π.Θ και του Τμήματος Θεολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Ξεκίνησε το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 ως πρωτοβουλία του Ιωάννη Παναγιωτόπουλου, επίκ. καθηγητή της Γενικής Εκκλησιαστικής Ιστορίας του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής Αθηνών. Από το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012 και εντεύθεν το Σεμινάριο διεξάγεται με συνδιοργανωτή τον Ιστορικό κλάδο του Τομέα Ιστορίας, Δόγματος, Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών σχέσεων του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού του Α.Π.Θ., με υπεύθυνο έως το 2019 τον Βασίλειο Κουκουσά, καθηγητή των Πηγών της Εκκλησιαστικής Ιστορίας και στη συνέχεια τον Ιωάννη Μπάκα, αναπλ. καθηγητή της Ιστορίας των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων. Από το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 το Studium Historicorum της Θεσσαλονίκης αποτελεί δραστηριότητα του Εργαστηρίου Ιστορίας, Πολιτικής, Διπλωματίας και Γεωγραφίας της Εκκλησίας «EUSEBIUS LAB».

Το Studium Historicorum έχει ως στόχο τη δημιουργία φυτωρίου νέων επιστημόνων που διακρίνονται για το ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους στο γνωστικό αντικείμενο της Εκκλησιαστικής Ιστορίας. Παράλληλα, επιθυμεί να εμφυσησει πνεύμα συνεργασίας μεταξύ των μεταπτυχιακών φοιτητών και να τους παραχωρήσει βήμα, στο οποίο να μπορούν να ανακοινώνουν τα πορίσματα των ερευνών τους.

Η ετήσια Διεθνής Συνάντηση-Σεμινάριο της Ανάφης είναι μια από τις δράσεις του Studium Historicorum. Οργανώθηκε για πρώτη φορά 27-30 Οκτωβρίου 2011 στην Ανάφη υπό την αιγίδα της Ιεράς Μονής Προφήτου Ηλίου Θήρας. Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 πραγματοποιήθηκε το έβδομο κατά σειρά σεμινάριο. Σε όλες τις συναντήσεις συμμετείχε μεγάλη ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών των δύο Τμημάτων καθώς και πανεπιστημίων του εξωτερικού, οι οποίοι επιθυμούν να εμβαθύνουν σε θέματα έρευνας και μελέτης στο γνωστικό αντικείμενο της Εκκλησιαστικής Ιστορίας.

Οι Διεθνείς Συναντήσεις-Σεμινάρια του Studium Historicorum:

- Α΄ Συνάντηση της Ανάφης, «Αγίου Διονυσίου Αρεοπαγίτου οδοί» (Asking for St. Dionysius Areopagite), Πέμπτη 27 - Κυριακή 30 Οκτωβρίου 2011, Μονή Παναγίας Καλαμιώτισσας (Μονή Ζωοδόχου Πηγής Ανάφης).
- Β΄ Συνάντηση της Ανάφης, «Αγία Μαρία Μαγδαληνή: Βίος και Παράδοση», 10-12 Ιουλίου 2012, Μονή Παναγίας Καλαμιώτισσας (Μονή Ζωοδόχου Πηγής Ανάφης).
- Γ΄ Συνάντηση της Ανάφης, «Μάρτυρες και Άγιοι του Βυζαντίου», 27-29 Αυγούστου 2013, Μονή Παναγίας Καλαμιώτισσας (Μονή Ζωοδόχου Πηγής Ανάφης).
- Διεθνής Συνάντηση της Χάλκης, «Μάρτυρες και Άγιοι του Βυζαντίου», 1-2 Δεκεμβρίου 2013, Μονή Αγίας Τριάδος Χάλκης - Ιερά Θεολογική Σχολή Χάλκης.

- Δ΄ Διεθνής Συνάντηση της Ανάφης, «Η Σικελία των Ελλήνων (Άγιοι και Εκκλησιαστικές προσωπικότητες)», 29-31 Αυγούστου 2014, Ιερά Μονή Παναγίας Καλαμιώτισσας (Μονή Ζωοδόχου Πηγής Ανάφης).
- Διεθνές Συνέδριο της Ρώμης, «Στην Πρεσβυτέρα Ρώμη των Ελλήνων», 12-14 Δεκεμβρίου 2014, Sant' Egidio και Palazzo Leopardi, Trastevere, Rome.
- Ε΄ Διεθνής Συνάντηση της Ανάφης, «Η Μεγάλη Ελλάδα: Καλαβρία - Απουλία - Καμπανία», 28-30 Αυγούστου 2015, Μονή Παναγίας Καλαμιώτισσας (Μονή Ζωοδόχου Πηγής Ανάφης).
- ΣΤ΄ Διεθνής Συνάντηση της Ανάφης, «Ραβέννα· ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή», 27-30 Αυγούστου 2016, Μονή Παναγίας Καλαμιώτισσας (Μονή Ζωοδόχου Πηγής Ανάφης).
- Διεθνές Συνέδριο, «Ιστορία και Ορθοδοξία: μεθοδολογικά κριτήρια και εκκλησιαστική συνείδηση στην αντιμετώπιση κρίσεων», 28-31 Οκτωβρίου 2016, Ησυχαστήριο Τιμίου Προδρόμου Ακριτοχωρίου Σερρών.
- Διεθνές Συνέδριο, «Χριστιανική Θράκη», 9-11 Ιουνίου 2017, Μονή Οσίου Μαξίμου Καυσοκαλυβίτου (Παπίκιον Όρος-Ροδόπη).
- Ζ΄ Διεθνής Συνάντηση της Ανάφης, «Το Ρωμαϊκό Μιλάνο των Χριστιανών», 23-27 Αυγούστου 2017, Μονή Παναγίας Καλαμιώτισσας (Μονή Ζωοδόχου Πηγής Ανάφης).

Διευθυντής: Ιωάννης Μπάκας, αναπλ. καθηγητής

Εργαστήριο Ιστορίας, Πολιτικής, Διπλωματίας και Γεωγραφίας της Εκκλησίας
Γραφείο 202, 2^{ος} όροφος κτιρίου Θεολογικής Σχολής, Πανεπιστημιούπολη ΑΠΘ

☎ +302310 991118

e-mail : ibakas@past.auth.gr

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του εργαστηρίου
<https://eusebiuslab.past.auth.gr/>

5. Εργαστήριο Λειτουργικών Μελετών

Το **Εργαστήριο Λειτουργικών Μελετών** (ΦΕΚ ίδρυσης: 2668/31-7-2017, τεύχ. Β΄) εξυπηρετεί τις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και διδακτικές ανάγκες στα γνωστικά αντικείμενα της Λειτουργικής και των συναφών κλάδων, όπως αυτά θεραπεύονται στον Τομέα Λατρείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ. Ειδικότερα, η λειτουργική αποτελεί την επιστήμη που μελετά την ιστορία, θεολογία, τελεστική πράξη, λειτουργική ευταξία και τις πηγές της λειτουργικής παραδόσεως της Ορθόδοξης Εκκλησίας, από την αποστολική εποχή έως σήμερα, και εκτείνεται στους συναφείς κλάδους της αγιολογίας, της υμνολογίας, της χριστιανικής αρχαιολογίας και τέχνης, της αισθητικής της λατρείας, της ομιλητικής, της βυζαντινής μουσικολογίας και ψαλτικής και της διαχείρισης πολιτισμικού, εκκλησιαστικού αγαθού (ναοδομία, αγιογραφία, συντήρηση).

Το Εργαστήριο καλύπτει, επικουρικά, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, τις διδακτικές, φροντιστηριακές και ερευνητικές ανάγκες του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού και των άλλων Τμημάτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης σε θέματα που εμπίπτουν στα γνωστικά αντικείμενα του Εργαστηρίου. Έχει δε ως αποστολή:

1. Την, μέσω προγραμμάτων διά βίου μάθησης και παρεμφερών δράσεων, εκπαίδευση (θεωρητική και πρακτική άσκηση) ειδικευμένων επιστημόνων, επαγγελματιών, δημοσίων λειτουργών και εθελοντών

(θεολόγων, κληρικών, φιλόλογων, μουσικολόγων, αρχαιολόγων, ιστορικών της χριστιανικής τέχνης, ξεναγών, ψαλτών, κατηχητών κ.ά.) στα επί μέρους γνωστικά αντικείμενα του Εργαστηρίου, όπως προβλέπεται από τον νόμο και τις δομές του Πανεπιστημίου.

2. Την προώθηση της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στους επιστημονικούς κλάδους της Λειτουργικής, της Αγιολογίας, της Υμνολογίας και των εκκλησιαστικών τεχνών, όπως αυτοί ορίζονται διεθνώς.

3. Τη συνεργασία, κάθε μορφής, με κέντρα και ινστιτούτα ερευνών, ακαδημαϊκά και εκκλησιαστικά ιδρύματα, ακαδημίες, εργαστήρια, μουσεία, φορείς, οργανισμούς ως και βιβλιοθήκες της ημεδαπής και της αλλοδαπής, εφόσον οι στόχοι συμπίπτουν, συμβαδίζουν και αλληλοσυμπληρώνονται με εκείνους του Εργαστηρίου.

4. Τη διοργάνωση επιστημονικών διαλέξεων (όπως η Ετήσια διάλεξη εις μνήμην Ιωάννου Μ. Φουντούλη), ημερίδων, σεμιναρίων, συμποσίων, συνεδρίων και άλλων επιστημονικών εκδηλώσεων και την πρόσκληση Ελλήνων και ξένων αναγνωρισμένου κύρους ειδικών επιστημόνων.

5. Την παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες και οργανισμούς σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Π.Δ. 159/1984 (ΦΕΚ 53/τ.Α'/27.4.1984): «Προϋποθέσεις παροχής υπηρεσιών από τα πανεπιστημιακά εργαστήρια σε ιδιώτες και κάθε νομικής μορφής οργανισμούς».

6. Την παροχή γνωμοδοτήσεων σε θέματα που άπτονται του γνωστικού αντικειμένου του Εργαστηρίου.

7. Τη συλλογή, επεξεργασία, αποθήκευση και διάθεση δεδομένων.

8. Την πραγματοποίηση δημοσιεύσεων, μεταφράσεων και εκδόσεων δελτίων, επιστημονικών περιοδικών και σειρών.

Διευθυντής: πρωτοπρ. Χρυσόστομος Νάσσης, επίκ. καθηγητής

Εργαστήριο Λειτουργικών Μελετών

Κτίριο Θεολογικής Σχολής, Πανεπιστημιούπολη ΑΠΘ

☎ +302310 997095

e-mail : nassis@past.auth.gr

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του εργαστηρίου

<https://elm.past.auth.gr/>

ΝΗΣΙΔΑ Η/Υ

Από το ακαδ. έτος 2004-2005 στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού λειτουργεί για τους φοιτητές και ερευνητές του Τμήματος Νησίδα Η/Υ, που καθιστά δυνατή την πρόσβαση στις ηλεκτρονικές πηγές και στα ηλεκτρονικά περιοδικά στα πλαίσια όχι μόνο της έρευνας, αλλά και της διδασκαλίας. Ήδη η αξιοποίηση των πληροφορικών συστημάτων γίνεται ορατή στην οργάνωση των ερευνητικών προγραμμάτων του Τμήματος και στην προσαρμογή του στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους.

Υπεύθυνος νησίδας

Δρ **Ευστράτιος Μουρατίδης**, Ε.ΔΙ.Π.

e-mail: stmour@past.auth.gr

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα – Παρασκευή 11.00-14.00

☎ +302310 997289

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΠΘ

Πρύτανης Α.Π.Θ.	99.6701-2
Γραμματεία Πρυτανείας	99.6703-4
Αντιπρυτάνεις	99.6711, 99.6712
Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής	99.6699
Γραμματεία Κοσμητείας	99.6698
Πρόεδρος Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού	99.7020
Γραμματεία Τμήματος	99.6681- 84
Προϊσταμένη Γραμματείας Τμήματος	99.6680
Αίθουσα Συνεδριάσεων	99.6696
Νησίδα Η/Υ Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας & Χριστιανικού Πολιτισμού	99.7289
Βιβλιοθήκη Θεολογικής Σχολής	99.6690, 99.6691, 99.6694
Εργαστήριο Παιδαγωγικής - Χριστιανικής Παιδαγωγικής	99. 7103, 99.6974
Κεντρική Βιβλιοθήκη	99.5323
Θυρωρείο Θεολογικής Σχολής	99.6999
Πανεπιστημιακή Φοιτητική Λέσχη	99.2671
Κυλικείο Θεολογικής Σχολής	99.6995
Σύλλογος φοιτητών Θεολογικής Σχολής	99.7110

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΩΝ & ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ
ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕΛΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

	Τηλέφωνο Γραφείου	email
Αγγελοπούλου Αναστασία (ΕΔΙΠ)	99.6685	tessa@past.auth.gr
Αντωνοπούλου Ελένη (ΕΔΙΠ)	99.6678	eantonop@past.auth.gr
Βάντσος Μιλτιάδης (καθηγητής)	99.7163	mvantsos@past.auth.gr
Βαφειάδου Ευτέρπη (υπάλλ. Γραμμ.)	99.6683	evafeia@past.auth.gr
Γαβριηλίδου Γεωργία (διδ. Ελληνικής)	99.7575	ggavrili@smg.auth.gr
π. Γεωργόπουλος Βασίλειος (αναπλ. καθηγητής)	99.6949	georgopv@past.auth.gr
Γιάγκου Θεόδωρος (καθηγητής)	99.6675	giagou@past.auth.gr
Γκαβαρδίνας Γεώργιος (αναπλ. καθηγητής)	99.1347	ggavard@past.auth.gr
π. Γκίκας Αθανάσιος (καθηγητής)	99.6676	agikas@past.auth.gr
Δάφνη Γ. Ευαγγελία (αναπλ. καθηγήτρια)	99.6963	edafni@past.auth.gr
Δάφφα Αγνή (διδ. Γερμανικής)	99.7391	agndaffa@lance.auth.gr
Καζαμία Βασιλεία (διδ. Αγγλικών)	99.5989	vkazamia@lance.auth.gr
Κακλαμάνος Δημοσθένης (αναπλ. καθηγητής)	99.6966	dkaklama@past.auth.gr
Καραμανίδου Άννα (καθηγήτρια)	99.6945	annakarm@past.auth.gr
Κουκουσάς Βασίλειος (καθηγητής)	99.7482	vkukusas@past.auth.gr
Κραλίδης Απόστολος (καθηγητής)	99.7020	akralid@past.auth.gr
Κυρατζή Έφη (υπάλλ. Γραμμ.)	99.6682	ekyratz@past.auth.gr
Κωτσιόπουλος Κωνσταντίνος (καθηγητής)	99.6515	kkotsiop@past.auth.gr
Λάμπρου Σουλτάνα (καθηγήτρια)	99.6943	slabrou@past.auth.gr
Αρχιεπίσκοπος Αμερικής Ελπιδοφόρος Λαμπруνιάδης (καθηγητής)	99.6846	lambriiadis@past.auth.gr
Λιάκος Ιωάννης (επικ. καθηγητής)	99.6672	liakos@past.auth.gr

Μουργκάση Αγορή (διδ. Γαλλικών)		mourgasi@frl.auth.gr
Ματσούκας Μιλτιάδης (υπάλλ. Γραμμ.)	99.6648	mmatsouk@past.auth.gr
Μουρατίδης Ευστράτιος (ΕΔΙΠ)	99.6671	stmour@past.auth.gr
Μπάκας Ιωάννης (αναπλ. καθηγητής)	99.1118	ibakas@past.auth.gr
Μποζίνης Κωνσταντίνος (αναπλ. καθηγητής)	99.6953	cbozinis@past.auth.gr
Μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου Ανδρέας Νανάκης (καθηγητής)	99.6947	nanakis@past.auth.gr
π. Νάσσης Χρυσόστομος (επίκ. καθηγητής)	99.7095	nassis@past.auth.gr
Νικολακάκης Δημήτριος (καθηγητής)	99.6697	dnik@past.auth.gr
Παπαδημητρίου Κυριακούλα (καθηγήτρια)	99.6679	kyp@past.auth.gr
Παπαδημητρίου Παρασκευή (ΕΔΙΠ)	99.7059	parpapadim@past.auth.gr
Παπαρνάκης Αθανάσιος (καθηγητής)	99.7119	apaparna@past.auth.gr
Παρασκευά Μαρία (προϊσταμένη Γραμματείας)	99.6680	mariapar@past.auth.gr
Πασχαλίδης Συμεών (καθηγητής)	99.6964	spaschal@past.auth.gr
Πεπές Ευάγγελος (επίκ. καθηγητής)	99.6968	pepes@past.auth.gr
Πιτταράς Θεόδωρος (αναπλ. καθηγητής)	99.6986	pittaras@past.auth.gr
Σαρηγιαννίδης Ιωάννης (ΕΔΙΠ)	99.7059	isarigiannidis@past.auth.gr
Σγουρνιού Βασιλική (ΕΤΕΠ)	99.6974	vasosg@past.auth.gr
Σίσκος Γεώργιος (ΕΔΙΠ)	99.6984	gsiskos@past.auth.gr
Σίσκου Γιολάντα (ΕΔΙΠ)	99.7103	gsiskou@past.auth.gr
Σκύφτας Κωνσταντίνος (ΕΤΕΠ)	99.6687 99.6684	kskyftas@past.auth.gr
Σουκαρά Αλεξία (υπάλλ. Γραμματείας)	99.6681	alexias@past.auth.gr
π. Σταμκόπουλος Γρηγόριος (αναπλ. καθηγητής)	99.6966	telem@past.auth.gr
Συμεωνίδου Ζαχαρένια (προϊσταμένη Κοσμητείας)	99. 6698	srenia@theosch.auth.gr
Τζουμέρκας Παναγιώτης (αναπλ. καθηγητής)	99.6686	tzoumerkass@past.auth.gr
Τριβυζαδάκη Αγγελική (επίκ. καθηγήτρια)	99.1383	atrivyza@past.auth.gr
Τσαλαμπούνη Αικατερίνη (καθηγήτρια)	99.1161	etsala@past.auth.gr

Τσίγκος Βασίλειος (καθηγητής)	99.6962	vtsigkos@past.auth.gr
Τσομπάνης Τρύφων (αναπλ. καθηγητής)	99.1119	tsompanistp@past.auth.gr
π. Φιλιώτης- Βλαχάβας Χρήστος (αναπλ. καθηγητής)	99.6673	filiotis@past.auth.gr
Χαραλαμπίδης Στυλιανός, (επικ. καθηγητής)	99.6672	charalas@past.auth.gr
π. Χατζηγηγορίου Στυλιανός (ΕΔΙΠ)	99.6677	stylxatz@past.auth.gr
Χρήστου Κωνσταντίνος (καθηγητής)	99.6656	konchris@past.auth.gr
Χριστοδούλου Γεωργία (ΕΤΕΠ)	99.6946	gechrist@past.auth.gr
Χρυσάφη Ελένη (ΕΔΙΠ)	99.6673	echrys@past.auth.gr